

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

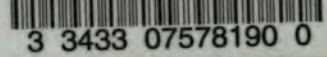
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

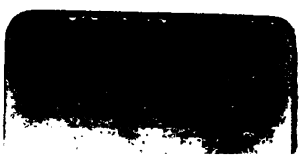
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

3 3433 07578190 0

S U O M I,**Tidskrift i fosterländska ämnen.**144⁵² **1859.**

Nittende årgången.

Utgifven

på

Finska Litteratur-Sällskapets förlag.

Helsingfors,**Finska Litteratur-Sällskapets tryckeri,****1860.**

Imprimatur: L. Heimburger.

Innehåll:

	Sid.
<i>Hafva Lappar och Finnar på skilda tider invandrat till Norden? undersökning af Joh. Ad. Lindström</i>	1.
<i>Ne Suomalaiset sukunimet joita Wuilasauren emäpitäjän miehiset yksilöt omasivat v. 1834 (W. Kilpinen)</i>	43.
<i>Några historiska urkunder, meddelade af Joh. Es. Waaranen</i>	47.
<i>Materialer till Finska språkets ordbildningslära, samlade af Joh. Reinh. Bergstadi</i>	115.
<i>Handlingar rörande Finlands historia, meddelade af Karl Aug. Bomansson</i>	217.
<i>Jak. Länkelän matkakertomus</i>	265.
<i>Suomalaisen kirjallisuuden seuran keskustelemiset 18$\frac{1}{2}$59—18$\frac{1}{2}$60</i>	293.

Hafva Lappar och Finnar på skilda tider invandrat till Norden?

Undersökning af

Joh. Ad. Lindström.

Redan förut har jag uti en skild afhandling, hvars titel är: »Försök att bestämma tiden ifrån hvilken Finnarne innehaft sina nuvarande boningsplatser,« sökt ådagalägga, att Finnarne, i motsats mot hvad nästan alla sednare författare påstått, befunnit sig uti sina nordliga hembygder redan åtminstone 500 år före Chr. Denna åsigt har sedermera med tiden, tillfölje af nya undersökningar, vunnit hos mig allt mera stadga, och det är den, som jag härmedelst vill framställa, äfvensom att Lappar och Finnar under sina vandringar städse åtföljt hvarandra. Efter utvidgade insigter uti historiska frågors lösning frångår jag flere af de påståenden, som uti ofvannämnde afhandling blifvit uttalade; men derigenom kommer sjelfva hufvudfrågan likväl ej att undergå någon förändring. Men förrän vi börja med hufvudsaken uti förhanden varande undersökning, torde det ej sakna intresse att veta, hvad begrepp skilda folkslag gjort sig om norden.

Man finner såsom någonting besynnerligt, att människorna uti äldre tider ansågo norden vara höljd i mörker. Redan hos Hebreerna synes denna åsigt varit gängse, ty hos dem betyder *zaphon* midnattstrakt, norr, norra halfklotet. Homerus

omtalar i Odyssén 11 sången 19 versen Cimerier, höljde uti evig natt. Herodotus säger om de högt upp i norden belägna länder: »Der sofves sex månader om året,« och Plinius yttrar sig om de nordiska länderna: *Pars mundi damnata a rerum natura et densa mersa caligine*. Enligt Apollonius Rhod., som ger Rhodanus och Eridanus uti Italien gemensam källa, var dock den mythiske floden belägen vid jordens yttersta gränser och i nattens hemort. Latinarnes *Aquilo*, nord, kommer ifrån *aquilus* mörk, och på samma sätt kommer Fr. *bise* nordvind, fordom äfven norden, af *bis* brun, svart. Brett. *biss* nord, Kelt. *biz*, *bis* id. Fht. *biza* id. Geijer yttrar sig: »Norden var mörkrets region. Men liksom ur natten dagen födes, så hade äfven Norden, sinnebild af den urgamla natten, först födt ljuset och dess välgörande gudamakter *). Araben Casuini, som skref uti 13:de årh. ett verk under titel: *Mirabilia terrarum*, omtalar »Jura, ett land vid mörkrets haf; de så aldrig säd, men hafva många skogar; de lefva af fiske och jagt; man säger, att Bulgarerne ditföra sablar.« Ehuru några velat förklara landet Jura för Norige, så finner man ändock lätt, att dermed förstås det fordna Jugrien, som skrefs *Jugria* och *Jukra*, ty det var der, som Bulgarerne drefvo handel. Namnet *Thule*, äfven skrifvet *Thyle*, hvarmed betecknades den Skandinaviska norden, och som förekommer i historien redan 400 år före Chr., härledes af Bochart på goda skäl ifrån ett feniciskt ord *tule*, *tyle*, som betyder mörk **). Äfven Finnarne

*) Svea Rikes Häfder 1 del. pag. 39.

***) Uti Hebr. betyder צִלְצַל beskugga, beslägtadt med צִל beskuggas (uti Arab. skrifves detta ord med *tha*), deraf צִלְצַל skugga, צִלְצַלְצַל dödsskugga, dödsnatt, tjockt mörker. Ethiop. *zalema* vara skuggig. Arab. *tholmun* mörker. Här af finner man således, att betydelsen af skugga och mörker växlar uti dialekterna.

synas uti äldre tider hafva gjort sig det begrepp om norden, att der var mörkt, ty *pimentola*, eg. mörkrets ställe, ansågo de vara beläget i norden, och sade dertföre om detsamma, att det var *Pohjan perä*, nordens ända.

Poika lähti Pohjan maahan

Mies pieni Pimentolahan

d. ä.

Gossen reste till nordlandet

Den lilla mannen till mörkrets boning.

Uti Grönländska språket betyder ännu *tak* i allmänhet mörker, men på trollkarlarnes språk nord *). »I den nordiska gudaläran«, yttrar sig Geijer, »är Norden det ondas princip. I Norden är det kalla, töckniga *Nifelhem* med brunnen *Hvergelmer*, ur hvilken giftströmmar flyta, och i hvars djup den stora ormen *Nidhögg*, bland oräkneliga andra, ligger och gnager världsträdets rot. I Norden är *Hels* underjordiska boning, *dvergarnes* och *svartalfernas* hem. I Norden bo *Rimthursarne* eller frostjättarne, det ondas demoner, gudars och människors fiender.» »Den onde *Ahriman* är i den gamla Persiska religionen också en orm. I det första mörkret bodde ensam orm-draken, hans väsen i fröet af det tjockaste mörkret, hans kropp vidt utsträckt, så vidt mörkret räcker. Emot *Izeds*, de af Ormuza skapade goda makterna, skapade *Ahriman* de onda *Dews* eller *Divs*, hvilka, enligt Persiska mythen, i talrika hopar alltid äro färdiga att storma fram ifrån *Norden*» *). Enligt Finnarnes mythologiska föreställningar befann sig i *Pimentola*, yt-

*) Om Forholdet mellem det gamle og ny Fastlands Urbeboere af Daa, pag. 18.

**) Svea Rikes Häfder pag. 306 och 307.

tersta mörkret dels i afgrunden dels i norden, *Pirulainen* d. ä. allt hvad som var af *Pirus* slägt, hin ondes pack. I Pimentola smiddes äfven trollpillar, som voro dödliga pestskott. *Pohjola*, yttersta Norden, beskrifves såsom en mörk och förfärlig ort*). Ända till sednare tider har man ansett norra sidan af en begrafningsplats för den sämre, i jemförelse med de andra.

»Kinesiska och mohamedanska författare«, yttrar sig Castrén, »suppgifva såsom den turkiska stammens uräldsta hem nejden af Tangnu och Stora Altai, samt förtälja, att nyssnämnda folk efter den stora floden nedstigit ifrån dessa berg. Högst anmärkningsvärd är med afseende härå den omständighet, att äfven spåren såväl af Samojeder, som Finnar, sluta just i samma bergstrakt. Jag har redan förut omnämnt, huru det under en år 1847 om sommaren verkställd resa till öfra loppet af Jenisej, hvars källfloder sträcka sig till norra foten af Tangnuberget, lyckades mig att såväl inom ryska som klnesiska området upptäcka åtskilliga, numera tatariserade kvarlevor af den samojediska stammen. Att jemväl den finska folkstammen här varit hemmastadd, derom erinrades jag esomoftast såväl genom traditionerna om landets aborigines, de *ljus- l. hvitögda* Tschud, som isynnerhet genom talrika ortsnamn, hvilka äfven hos de finska stammarne äro i bruk, och till en del just i finskan hafva sin förklaring. Bland dem må exempelvis anföras några af de viktigaste. Floden Jenisej kallas af Tatarerna *Kem*, och detta flodnamn förekommer äfven i flere delar af Finland samt i ryska Karelen, dels alldeles oförändradt, dels under den förändrade gestalten af *Kemi* eller *Kymi*, samt betyder, enligt Renvalls ordbok, en större flod, ehuru det numera icke gerna begagnas annorlunda, än såsom ett nomen proprium. Mig vetterligen förekommer nämnda

---

*) Gananders *Mythologia Fennica* pag. 70 och 71.

ord uti intet annat språk, än i finskan, såsom ett appellativum, och det är i anledning häraf antagligt, att just Finnarne gifvit Jenisej dess ursprungliga namn. Men skulle äfven detta ord icke vara ursprungligen Finskt, så måste Finnarne ifrån trakterna af Jenisej hafva medfört detsamma till Finland, ty annorstädes är detta namn icke brukligt. Till det Jenisejska flodsystemet höra vidare *Oja*, som i finskan betecknar en bäck, *Jaga*, som tvifvelsutan hör till samma stam med det Lappska *joga* och Finska *joki*, samt äfven anträffas i flera Samojediska språk; *Mana*, gå, af Finska *menen*, *Kolva* l. *Kolba*, fiskvatten, af det Lappska *kuolle*, fisk, och Syrjänska *va*, vatten. Sistanförda benämning förekommer jemväl icke allenast i norra Rysland, utan äfven i Finland, ehuru ordet icke är fullkomligen Finskt*). Bland bifloderna till Jenisej förtjenar likaledes nämnas *Ija* (*Iija*) och *Ijus* (*Iijus*), hvilkas rotstafvelse *Ii* (kanske vatten) derjemte förekommer i norra Finland, ej långt ifrån Kemi, i flodnamnet *Ii* eller *Iijoki*. Slutligen upptaga vi den Jenisejska bifloden *Sim* (*Sym*), som eger en stor likhet med det Finska *Simo*, ej långt från Kemi»**).

»Det är svårt«, säger samma författare på ett annat ställe, »att bestämma tidpunkten, då Finnarne lösslitit sig ifrån sina stamförvandter i Hög-asien och fått fast fot i Europa, men säkert är, att detta skett redan före den stora folkvandringstiden. Icke osannolik är den förmodan, att bland antalet af Skyther funnits Finska stammar, och att äfven Hunnerna varit af Finsk härkomst, har många skäl för sig. Hvad man med

---

*) »Samma är fallet med *Jurva*, ett i Finland ofta förekommande ortsnamn, som äfven finnes hos Syrjänerna, och till sin etymologi är fullkomligen Syrjänskt, betecknande det förnämsta vattendraget (af *Jur* hufvud och *va* vatten).«

***) M. A. Castréns Ethnologiska föreläsningar öfver Altaiska folken, pag. 103 och 104.

visshet vet, är att Finnarne åtminstone på Taciti tid, d. v. s. omkring hundra år e. Chr., voro hemmastadda i Europa. Såsom bekant är, låter Tacitus sina Fenni bo i trakten af det nuvarande Lithauen, och Ptolemæus, som lefde ett halft sekel sednare, sätter deras boningsstäder på östra sidan om Weichseln. Om nu dessa uppgifter om Finnarnes bostäder också icke kunna vara fullt tillförlitliga, så bör man dock kunna antaga att Finnarne redan vid denna tid måste hafva framträngt om icke till sjelfva Östersjön, så åtminstone intill dess grannskap*). Enligt Castréns åsigt hade således Finnarne vid Taciti tid ännu ej hunnit fram till stränderna af Östersjön; men på ett annat ställe synes han motsäga sig, då han yttrar: »I och med detsamma, som Finnarne kommo till Östersjön, hvilket icke kunde ske långt efter, men väl vida före Christi födelse, stod äfven vägen öppen för dem till Finska och Bottniska viken»**).

Vi skola nu äfven annorstädes ifrån söka bevis derpå, att Finnarne långt före Chr. födelse befunnit sig omkring Östersjön. Att Taciti *Fenni* voro verkliga Finnar och ej Lappar, torde numera kunna antagas för afgjordt.***) Redan förut har jag sökt ådagalägga, att den Alexandrinska geografen Ptolemæus, som lefde omkr. 150 år eft. Chr., hade säkra uppgifter rörande nordiska folkslag. Såsom bevis härpå tjenar att anföras folken *Galindæ* och *Sudeni*, hvilka han ställer uti Ost-Preussen, och verkligen kvarstå der ännu provinsnamnen *Galindien* och *Sudawen*. »Invånarne i Preussen tyckas ifrån äldre tider varit kände under namn af *Vene-*

*) Castréns Ethnologiska föreläsningar, pag. 95.

***) Samma verk, pag. 162.

***) Se en afhandling af författaren under titel: »Om den Keltiskt-Germaniska kulturens inverkan på Finska folket.

der, *Pruser* och *Lygier*, hvilken sednare benämning äfven inbegripit Polens och Schlesiens inbyggare. *) Theophrast, som lefde 300 år före Chr., nämner landet, der bersten ur jorden uppgräfdes, *Lyngiste* eller *Lygiste*; af sin hemort kallades sjelfva stenen: *Lyncurion* och *Langurion*, hvilken förändring synes bevisa, att landets namn äfven blifvit uttaladt *Langiste* **), och då ingenting är vanligare, än att *n* i de gamla nordiska språken framför *g* och *k* ömsom absorberas och uttalas, så tror jag mig återfinna folkets namn i Aethici *Langiones*, som bodde i Polen, och i de nuvarande Polackarnes, hvilkas gamla och egentliga namn *Lecher*, och ännu mer den hos Lithauerne öf-liga benämningen *Lynker*, träffande öfverensstämmar med Bernstenslandets gamla namn. Att Slaverna, ett Kaukasiskt folk, ifrån uråldriga tider, tvert emot några nyare Scribenters origtiga mening, bebott Preussen och Polen, låter sig utan möda bevisas.***) Härtill kan det tilläggas, att hos Slavonerna ännu en tradition är gängse, att deras förfäder varit i strid med Alexander den Store och med Kejsar Trajanus, Dacier-nas beseegrare. Ifrån sistnämnde tid skola de äfven, såsom det förmåles, börjat en ny tideräkning. †) Här af finner man således, att den Slaviska stammen redan ifrån uråldsta tider omgaf den Finska åtminstone på den sydvestra sidan. Äfven de forda Roxolanerne berörde tidigt nog Finska folk, hvarom kan utförligen läsas uti en af författaren nedskrifven afhandling: »För-sök att bevisa det Rurik och hans Waräger ej voro hemma från

---

*) *Lygier* omnämnas af Tacitus; enligt andre editioner kallas de *Ligier*, *Legier*, *Leugier*.

***) Har likhet med Preussiska distriktsnamnet *Lankau*.

***) Historisk och Geographisk Afhandling om Skandinaviens bebyggande, efter Orientaliska och Vesterländska källor af I. H. Wallman, pag. 31.

†) *Geschichte des Russischen Reiches* von Karamsin, Erster Band, pag. 27.

Sverige. Omkring Volgas källor känner Ptolemaeus ett folk, som han kallar *Modönu*, och hvilka andra kunna de vara än *Morduiner*? I likstämmighet med Ryska uttalet Permiaki, Votjaki, skulle Modokai således motsvara Morduaki. Bokstafven *d* uttalas i Finskan som ett *d*, *l* eller *r*. Morduinerna kalla Volgafloden för *Rau*, och ifrån dem har utan tvifvel denna benämning fortplantat sig till Ptolemaei vetskaps, som aldraförst känner namnet *Rha*, och denna ringa omständighet bevisar mer än nog, att ofvannämnde Modokai (Morduin) långt före honom befunnit sig i Ryssland. En insändare till Helsingfors Tidningar för år 1850 påstår, att en del af den Morduinska stammen framträngt ända till granskapet af Ingermanland, emedan deromkring förekomma ställenamn, som äro Morduinska*). Detta blir så mycket mer sannolikt, då Ptolemaeus uppräknar ibland de folk, som bodde uti södra delarne af nuvarande Kurland, äfven *Aorsae*. Märk väl, att en del Morduinerna kalla sig *Erser*. Vidare känner Ptolemaeus Bulgarer, hvilka omtalas i historien redan 200 år före Chr., under namnet *Mologeni*; sedermera äro honom bekante: folket *Rhobasci* d. ä. Baschkirer; *Machetegi* d. är Nogaier, hvilka sjelfva kalla sig *Mankat*; *Thybiacæ*, hvilka han ställer söder om Mologeni, och således äro Tschuvasser o. s. v. Vänder man sig öster ut ifrån *Rhobasci*, så förekommer här ett folk, som samma forntidens geograf kallar *Massei*, och under detta namn känner man lätt igen de nuvarande Vogulerne, hvilka kalla sig sjelfva äfvensom Ostiakerne *Mansi*. Nordvest ifrån Massei omtalar han ytterligare folket *Susobeni*, och dessa hafva, efter all sannolikhet, sitt namn efter floden *Sossva*, vid hvilken Voguler, Ostiaker och Samoieder sammanstöta. Hvad åter Herodoti kun-

---

*) Sådana äro de som slutas på *oksa* eller *eksa*. Wuoksen kallas äfven i Ryska annalerna *Oksa*. Suomi 1848 pag. 10.

skap om de nordiska länderna vidkommer, så kan i allmänhet sägas, att han nämner deras inbyggare efter vissa hos dem gångbara seder och bruk. Ett folkslag, som han tillägger verkligt namn och som bodde nordligast, är *Jyrcæ* (*Ἰϋρῆαι*), hvarmed troligen bör förstås Samoieder, Ostiaker och Permier. Samoiedererna bära hos Ostiakerna namnet *Jergan-jack*, hos Permierna *Jarang* och hos Vogulerna *Jarrankum*.*) Af Syrjänerna kallas åter Ostiakerna *Jögrajass* (stafvelsen *jass* är blott plural-ändelse), hvilket namn tyckes vara en lemning efter de i Medeltiden så namnkunniga *Jugrer*, äfven kallade *Jugarer*, *Ugarer* och *Ugrer*. Hvad Jyrcernas sammanställning med Jugrerna vidkommer, så har jag sednare funnit, att äfven andra författare delat samma åsigt med mig. Så yttrar sig Heeren: »Jag bygger icke mycket på namnet *Jyrker*, såsom i allmänhet aldrig på blotta namnligheter. Men när det är bevist att *Jyrkerne* bodde i samma land, der vi sedan finna *Jugrierna*, ja att deras hemvist sträckte sig in till de Uralska trakterna o. s. v., kan man väl då afhålla sig från den förmodan, att *Jyrkerna* och *Jugrierna* beteckna samma folk, och att samma handel, som ännu femton hundra år efter Christus här ägde rum, redan florerat ett par tusen år förut.«**) Castrén låter *Jurak*-Samoiedererna sträcka sig ifrån Hvita hafvet i vester till *Jenisejfloden* i öster. Rörande åter de med Finnarne beslägtade Permierna och Syrjänerna utlåter sig Castrén på följande sätt: »Som bekant är, voro Permierna i äldre tider talrikast bosatta vid *Kama*, i anledning hvaraf de äfven kallat sig *Komy*

*) Der Ugrische Volkstam von Müller, pag. 314.

**) Svenska Folkets Historia af A. M. Strinnholm. Andra Delen, pag. 300: Noten. Uti ofvannämnde afhandling: »Försök att bestämma tiden ifrån hvilken Finnarne innehaft sina nuvarande boningsplatser», har jag pag. 17—22, 37—43 utförligt visat de gamle Geografernes kännedom om nordiska folkslag.

eller *Komy-mort, folk af Kama*, en benämning, som på många ställen blifvit bibehållen af Permier och Syrjäner, hvilka allredan trädt utom Kama-området. Ifrån Kama drogo sig Permierne, undanträngde af Ryssar, åt norr och nordvest till Dvina. Vid floden Pinega finnes ännu åtminstone en Syrjänsk volost, och vid nedra Dvina förekomma äfven några, ehuru svaga spår efter den Permska stammen. Nämnda spår aftaga alltmera, ju närmare man kommer till Hvita hafvet. Det synes derföre, som skulle den Permska stammen begynt sprida sig alltmera norrut, följande hamn i hål Karelarne, utan att dock hinna få fast fot vid hafvet, förrän Novgoroderne inkräktade Dvinalandet och derigenom åtskilde hvardera stammen, så att Karelarne nödgades draga sig till vester, men Permierna deremot hålla sig öster om Dvina^{*)}. Wäl förklarar Castrén här, att den Permska stammen blifvit af Ryssar trängd åt norr, men detta är alldeles osannolikt, utan har detta skett genom andra folkslag. Alltnog, man finner således, att Jyrker befunnit sig i norra Ryssland redan 500 år före Chr., äfvensom Bulgarer i 2:dra seklet före vår tideräknings början, samt den Slavonska stammen omgifvande i sydvest det Finska folket åtminstone 300 år före Chr. födelse. Vidare hafva vi funnit, att Morduarer trängt sig upp nära Finska viken, och detsamma är äfven fallet med Syrjäner, ty flodsnamn, som endast kunna förklaras ur Syrjänska och Morduinska språken, skola ofta förekomma i hela norra Ryssland ifrån Ilmen ända till Hvita hafvet. Kan man numera rimligtvis påstå, att Finnarne ännu ej vid Taciti tid framträngt till Östersjön? Ytterst i nordvest vid Östersjön känner Ptolemaeus *Carbones*, hvilka således äro Karelare, som bott, och hvilkas afkomlingar till en del ännu bo uti de så kallade Petersburgska och Ingriska kretsarne vid

---

*) Tidskriften Suomi för år 1844, pag. 16 och 17.

yttersta ändan af Finska viken. Söder om Carbones invid norra hafvet ställer han *Sali* och *Careotæ*, af hvilka de förstaämnde sannolikt hafva sitt namn efter Salisfloden i Estland; de derpå följande äro Curer, som uti Medeltiden voro kände under namn af *Karis*, *Khors*, *Curetes* o. s. v. Sjelfva Tacitus synes hafva känt Finska vikens Ester, ty på andra sidan om Fenni omtalar han *Oxionas*, enligt andra läsearter *Exionas* och *Etionas*, och måne icke här visar sig namnet *Estiones*? Nästan ett likadant förhållande är uti Rügens fordna namn*). Den Gøthiska biskopen Jornandes, som omkring 550 skref nämnde folks historia, säger att Hermanrik, som var deras konung, underkufvade *Ester*, *Woter*, *Olonetsare*, *Wesser*, *Merer*, *Morduiner* och *Karelare*,**) och häraf ser man åter, att Morduiner och Karelare bodde nära hvarandra. »Början af Hermanriks stora Gøthiska rike infaller vid pass år 335»***). Jornandes gör äfven skilnad emellan Finska vikens och Weichsels Ester, ty de sednare kallar han *Aestri*; då han deremot benämner de förra *Etta* (nb. Taciti *Etionas*).

Det torde således vara fullkomligen bevist, att Finska stammar varit flere århundraden före Chr. bosatte vid södra stränderna af Finska viken samt särskildt Karelare vid dess yttersta ända, hvarifrån de utströckte sig till Hvita hafvet, hvilket de ännu i dag torde göra. Således stod nu vägen öppen för dem till sjelfva Finland, och vi skola framdeles finna, att de drogo ända till den Skandinaviska halfön. Att åter Tavasterne omgafs i norr och öster af den Karelska stammen, är allmänt bekant, och således befunno de sig i Finland redan förrän Karelarne.

*) Försök att bevisa, det Rurik och hans Waräger ej voro hemma från Sverige, pag. 61.

**) Suomen Historia af Kajaan, pag. 7, noten.

***) Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 285, noten 7.

Men egentliga afsigten med förhandenvarande afhandling var att visa, det Lappar och Finnar under samma tider invandrat till Norden. Min uppgift skall således nu blifva att leda i bevis, att nästan allestädes, hvarest Finnar haft sina bostäder, der hafva äfven Lappar befunnit sig ibland dem. Castrén yttrar sig: »Här (vid nedre loppet af Dvina) igenfinnas till och med några spår efter Lapparne, fastän lika glesa, som de, hvilka kvarblifvit efter Permierne. Man hör utom den vanliga traditionen om Tschuderne, att de varit ett åkerbrukande folk, stundom förtäljas, att de fört ett nomadiserande lefnadssätt, och att deras förnämsta boskap bestått i renar, som varit af den storlek och styrka, att en enda dragit efter sig en släde, hvilket endast kan tillämpas på Lapparne. Äfven låta åtskilliga ortsnamn härleda sig från Lappska. I Cholmogorska kretsen finnes ock en sjö, benämnd *Lopskoje* (den Lappska). Det mycket omtvistade ordet *Samojed* låter lätt och naturligt härleda sig ur *Same* och *jedne*, såsom Lapparne benämna sig*). Benämningen blef nemligen af Ryssarne öfverförd på *Samojederne*, då Lapparne utrymde landet**). Uti ett andeligt testamente af Lasarij, stiftaren af Muromska klostret, på östra stranden af sjön Onega, uti medlet af 14:de årh., heter det: »De dåvarande invånarne omkring sjön Onega kallades *Lappar* och *Tjuder****). Uti ett bref, af d. 9 Jan. 1230, till Erkebiskopen i Upsala och Biskopen i Linköping, uppräknas ibland den Finska kyrkans fiender invånarne af Karelen, Ingrien, *Lappien* och Watland. Detta *Lappia* har efter all sannolikhet funnits i Ingermanland. Sjögren har äfven upplyst, att

---

*) Namnet *Samojed* förekommer i Ryska annaler omtaladt för första gången år 1096.

**) *Suomi* för år 1844, pag. 18.

***) Anteckningar om församlingarne i Kemi Lappmark af Sjögren, pag. 263.

inbyggarene uti vestra delen af S:t Petersburgska guvernementet af sina närmare till S:t Petersburg bosatte landsmän, ehuru i föraktlig bemärkelse, kallas *Lapplokot* *). Det är äfven allmänt bekant, att Lappar öfverallt befunnit sig i Finland, men särdeles anmärkningsvärdt är, att ännu i femtonde århundradet drogo Lappar omkring i norra Tavastland, öfra Savolax och Österbotten. Rigiska missionärer omtala år 1220 i Estland ett distrikt kalladt *Lappegunda*. Öster om Weichselfoden, dit Ptolemaeus ställer sina Finnar, förekommer en hel mängd af rent Finska lokalnamn på *nen*, såsom Kaukenen, Metschnen, Wilmandinen o. s. v. —, men eget nog finnes ibland dessa namn äfven *Lapinen* och *Laponen* **).

En ny källa för kännedomen af Nord-europelska folken har af sednare tiders fornforskare, ibland hvilka isynnerhet må ihågkommas den namnkunnige Nilsson, blifvit upptäckt, hvilken består i en hop besynnerliga verktyg af olika ämnen samt grafvar funna i jorden. Till följe af de ämnen, hvaraf dessa verktyg blifvit gjorda, hvilka vanligtvis äro antingen af sten, bronz eller jern, och som hvar för sig utvisa olika bildningsperioder, indelar man äfven folket, som begagnat dem, uti sten-, bronz- eller jernfolket. Det första, som naturligtvis är det äldsta, anses hafva utgjort förfäder till Lapparne eller Finnarne, samt varit det äldsta folket i Norden. Nämnade minnesmärken skola finnas i Pommern, Meklenburg, Holstein, Danmark och södra Sverige. Ifrån Holstein fortsättas de åt söder omkring Elbes och Oders flodområden i Brandenburg; vidare öfver Hanover till Nordholland, talrikt i Storbritannien; sedermera i Bretagne samt längs åt Loirefloden äfvensom vid

---

*) Biskop Thomas och Finland i hans tid af Rein, pag. 69, 73, 74.

***) Försök att förklara Taciti omdömen öfver Finnarne af Gottlund, pag. 116, noten.

Garonne och dess bifloder. Äfven längs Spaniens kuster och flodgebeten förekomma de samt till ett betydligt antal i Portugal o. s. v. *).

Vi skola nu äfven uti språkligt och historiskt hänseende försöka att upptäcka Lappska och Finska minnen der vi möjligtvis kunna. Vi hafva redan ofvan funnit, att öster om Weichsélfloden uti äldre tider Lappar och Finnar varit bosatte. Uti Ost-Preussen finnes ett landskap benämndt *Samland*, och Lapparne kalla ännu i dag sitt land *Same*. Hos Sveno Agonis bär Samland namnet *Finlandia* **). Sedermera förekomma Finnarne omtalade uti en Anglosaxisk sång; stället lyder sålunda: ***).

Aetla vëold Hunum; Eormanric Gotum . . .

Cäsere vëold Crëacum, and Cälíc Finnnum,

Hagena Holmricum and Henden Glommum;

Witta vëold Svafum, Wad Helsingum . . .

Mid Francum ic väs and mid Frisum and mid Frumtingum

Mid Rugum ic väs and mid Glommum and mid Rumvalum.

d. ä.

Aetla (Attila) herskade öfver Hunner; Eormanric öfver Göther . . .

Kejsaren öfver Greker och Cälíc öfver Finnar,

---

*) Om Nordens ældste Beboere och deres efterladte Minder af Fr. Klee, pag. 8—11.

**) Forn-Nordiska Minnen af A. Cronholm, 1 Deln. pag. 283. Melan Düna och Niemen ligger äfven en Lithauisk provins, som benämnes *Samogitia*, af infödingarne kallad *Samodzka zemla* samt af Tyskarne *Samoiten*. Uti 9:de sekl. är denna provins känd under namnet *Semot*. Samland kallas äfven under medeltiden *Semland*.

***) Die Berufung der schwedischen Rodsen durch die Finnen und Schlawen von Ernst Kunik. 2 Abtheil., pag. 46.

Hagen öfver Holmrikar och Henden öfver Glommer;
 Witta herskade öfver Svever, Wade öfver Helsingar;
 Med Franker var jag, med Friser och Frumtinger,
 Med Røger var jag, med Glommer och Rumvaler.

Historiska undersökningar hafva ådagalagt, att denna sång blifvit författad uti 5:te årh. eft. Chr. Hvar nämnde Finnar varit bosatte, kan jag ej afgöra. Östersjöns södra kuster allt ifrån Holstein, det nuvarande Meklenburg, Pommern och Vest-Preussen ända till Weichselns mynning kallades af medeltidens författare *Winlandia*, *Vinlandia*, till och med någon gång *Finlandia* *). Uti Haslidalen i Schweitz kallas en hexa eller trollpacka *einige Finnige frou*, och Finnarne hafva uti alla tider varit kände för trollkunnighet. Haslidalens befolkning är, som man vet, ursprungligen hemma från Sverige, samt har vandrat till Schweitz uti sednare hälften af 8:de seklet. Hos Beowulf omtalas en Frisisk höfding benämnd *Finn*. En rese kallas i Flandern *Finn-ard* **). Dvergar äro deras motsats. »De äro visa och förvara skatter i bergen. Belgerne anse dem bo under jorden och betrakta dem som halfva menniskor, kallade äfven *dvergen*, *aarmannetjes* (jordmenniskor), *trollen*, *drollen*. De äro svarta. En heter ock *zwaarte piet*. Bönder i Herfelt veta, att en gång en mängd dvergar kommit till deras ort, bott länge i en skog och gjort ingen förnär, ehuru de väl lånt eller bedt om ett och annat. Man tviflar nu ej, att detta varit Lappar« ***). Äfven till Britaniska öarne synes namnet Finne hafva trängt sig, ty uti gamla Irländska skrifter säges: *Hibernos veteres Fenios dictos fuisse*

*) Biskop Thomas och Finland i hans tid af Rein, pag. 15.

***) Gæl. *ard*, Wäl. *erdd*, Irl. *airde*, Lat. *arduus*.

***) Ny Smålands Beskrifning af Wieselgren, pag. 100.

a quodam Fenio, qui primus litterarum Oghaniarum inventor habetur. »Enligt Armstrong är *Fionn* = Fingal och (äfven *Fiann* och plur. *Feinne*) jätte, krigsman, hjelte. Namnet synes i verkligheten ega en etnisk betydelse. Folkegendomlig synes den i benämningar, såsom *Campus Feniorum*, som ock *Leaba na Feine*, namn på heliga stendammor eller vägar, angifver; hos Edv. Ledvich heta dessa minnesmärken '*leabhachana Bhfeinne*, d. ä. Finnarnes sångar eller grafvar. En uppgift hos Moore 1: 98, rörande en förmålning med en Finsk qvinna, synes häntyda eller beteckna sjelfva verkliga Finland» *). Äfven Fingals egentliga namn var *Finn*. Rörande denna sak yttrar sig N. Arvidsson: »*Finn* . . . sällan kallas Finjal hos Olsian med detta sitt rätta namn, (*jal* är blott ett tillägg och betyder den hvite eller sköne); dock finner man det några gånger. I de öfrige, yngre s. k. Olsianske dikterne, t. ex.: *Sean-Dana*, och hos Irländarne heter han alltid *Finn* **). Ut i 3:dje Band. 2 Afdeln. pag. 16 och 17 heter det hos Eckermann, då det talas om Finngal: »Edle und Fürsten der Finnen — Er stürmte heran mit Wuth und grüsste nicht Fin, nicht die Finnen« ***). Ut i Skottiska konungalängder förekomma äfven namnen *Findocus* och *Finn* †). *Finn Mac-Cual* (himmels son) var en Kelter.

Men då vi nu funnit, att namnet Finne förekommer uti af Keltiska folkslag intagna länder, så faller man helt otvunget på den förmodan, att detta namn är till sin rot Keltiskt. Men man frågar härvid: har denna förmodan några skäl för

*) *Celtica II* von Diefenbach, pag. 420—22.

***) Oisians Sånger efter Gæliska originalet och dess vers-slag försvenskade af Nils Arvidsson. 1 del., pag. 206.

***)) Lehrbuch der Religionsgeschichte und Mythologie der vorzüglichsten Völker dess Alterthums. Halle 1846.

†) Oisian af N. Arvidsson, pag. 58 och 62.

sig? Låtom oss då närmare skärskåda denna sak. Tacitus, hos hvilken namnet Fenni aldräfst förekommer, var ståthållare uti det fordna Belgien, hvars innevånare voro Kelter. Strabo omnämner, 7 Bok. pag. 331 *), Cimbrer uti nuvarande Holland, och Plinius ställer, 4 Bok. 28 Kap. **), dem åter närmast Rhen. Det är naturligt, att Tacitus erhöi sin kunskap om de aflägsna stammarne af det folk, som närmast omgaf honom, och således af Kelter. Gallien utsträcktes, efter Plutarchi intyg, si äldsta tider ifrån oceanens yttersta gränser i nord, mot östern ända till Maeotis och Schytien vid Pontus, och var således sjelfva det Europeiska Nordlandet. De namn, som forntidens författare hade på Nordhafvet, äro derföre äfven Keltiska, såsom *Mare cronium* i. e. concretum af Irl. *Muirchroinn* det sammangrodda eller frusna hafvet; vidare *Morimarus* i. e. mare mortuum af Wäl. *mor* haf och *marvis* död. Hos Plinius härledas dessa benämningar från Cimbrer (Kimbrer). Ptolemeus ställer, som man vet, *Phinni* öster om Weichselfloden. Men besynnerligt nog, tyckes icke Jornandes hafva känt dem. Måne de då redan hade bortflyttat derifrån eller möjligtvis blifvit utrotade? Härvid må man fästa sig vid den omständighet, att uti Others Periplus heter det: »Weichseln är en mycket stor flod, som flyter genom *Witland* och *Wenden*. *Witland* hör Esterna till« ***). Folknamnen *Widivariar*, *Vider* eller *Viter* förekomma redan i 6:te och 7:de seklerna uti dessa trakter omnämnda af Jornandes †). Men nu heter hvit på Keltiska *finn*, och således är det mycket san-

*) Strabonis Rerum Geographicarum libri septendecim. Basileae 1751.

**) Caii Plinii secundi Historiae Naturalis libri XXXVII a Gabriel Brotier. Parisiis 1779.

***) Forn-Nordiska Minnen af Cronholm, 2 del., pag. 130.

†) Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 82.

nollkt, att med dessa Viter förstås Finnar. Påminne man sig härvid de ofvan anförde *ljus-* eller *hvitögda* Tschud *). Söder om nuvarande Schleswig ställer Tacitus XI Kap. folken *Suardones* och *Hvitones* af orden *svart* och *hvit*, och måne han härmed kunnat utmärka Lappar och Finnar? En gammal Saxisk annalist från 12:te årh. kallar Jutland för *Vitland* och tillägger, att inbyggarna sjelfva kalla det så **). Adam ifrån Bremen säger: »I Norden funnos *Albaner*, så kallade derföre att de föddes med hvitt hår.« Den anseddaste släkten i det Danmark, Gorm underlade sig, hette *Hvide*. Ätten *Hvide* innehade stora Skånska egendomar in i 13:de seklet. Ännu är ett härad i trakten af dessa egendomar, som bär *hvit färg*. Det är *Frosta härad*. Att en stam med *hvit nationalfärg* utlågat från Norden (Skandinavien), vittna *Roms författare* ***). Ännu är drägten hos de högre upp i *Norrige* boende mestadels *hvit* †). Namnet *Finn* kommer således ifrån *Keltiska* ordet *finn*, som betyder *hvit*. Vi skola äfven framdeles få se, att medelst den *hvita färgen* utmärkas *Finnar*. Den vanliga härledningen af *fenn* eller *fenne* ¹⁾, som betyder ett lågt träskaktigt land, har äfven det emot sig, att nästan ingen författare, med undantag af *Tacitus*, skrifver *Finnarnes* namn med bokstafven *e* (*Fenni*), utan alltid med *i* (*Finni*), och redan denna omständighet synes häntyda på en annan derivation. Vi skola äfven framdeles finna, att uti sjelfva stammen af *Finnarnes* namn oftast förekommer bokstafven *i*, hvilket äfven är

---

*) Måne *Hvita hafvet* kunde öfversättas med *Finnhafvet*?

***) Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 82, noten 10.

***) Ny Smålands Beskrifning af Wieselgren, pag. 124.

†) Samma arbete, pag. 149.

1) Uti *Norrige* betyder *fen* sump, och derifrån kommer *Fœn*, *Fenes*, *Fennar*, *Fenn* o. s. v., hvilka äro derstädes ställenamn, men detta *fen* är vida skildt från *fenn*.

fallet med de ställen, som hafva sitt namn efter Finnar. Finnarne kalla, som man vet, sitt land *Suomi*, och man anser vanligen, att detta namn kommer ifrån *suo*, kärr och *maa*, land och således vore *fenn*, *fenne* blott en öfversättning. Uti nomen gentile *Suoma-lainen* tror man, att ordet *maa* visar sig, hvilket likväl är aldeles grundfalekt; ty af *suomi* kommer *suomalainen* likasom af *ruotsi ruotsalainen* *). Uppenbart är *Suomi* ett Savolaxiskt uttal af Lappska *Same*, hvarmed detta folk nämner sitt land. Uti Rimitto socken vester om Åbo förekommer ännu en holme benämnd *Sam-saari*. Af *same* (*a* är långt) blir *suame* likasom af *maa*, jord, *maa*. En del författare vilja ännu skriva *sua*, *tua* i stället för *suo*, *tuo*. Men hvad ordet *Same* ursprungligen betydt, kan jag ej afgöra.

Men låtom oss nu vidare uppsöka namnet Finne. Enligt Anglosaxiska och Forn-nordiska stamtaflor var Odens släktregister följande: *Finn*, Fridhuvulf, Frealaf, Friduvald, Voden **). Ön Fäen kallas i äldre tider *Fionia* och *Finne*. Greken Procopius, som lefde i 5:te sekl. eft. Chr., känner på Skandinavien *Skriithiphinnoi*, hvilka förde ett lif ej olik djurens, utan ordentlig klädnad och föda; af Paulus Warnefried få de samma namnet *Scritobini*. Jornandes åter omtalar på Nordiska halfön Finnarne under tre särskilda namn, neml.: *Crefennae* eller *Scerofinnae*, boende mot Norden, hvilka ej kände något åkerbruk, utan lefde endast af vilddjur och fåglar, med hvilka skogarne och träaken voro öfverfyllda; vidare *Finaitiae*, kanske invånarne i Finheden i Småland, och slutligen *Fenni*, de mil-

---

*) *Suomi* är dessutom ett ord, hvars stam är *suom*. Redan Porthan förkastar härledningen af *suo* och *maa*. Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 318, not. 5.

***) Deutsche Mythologie von Jakob Grimm, 1 Band. pag. 190.

daste af alla Skandinaviens invånare. Det sistomtalade Finheden är mycket gammalt, och skrives under skilda tider på olika sätt, såsom *Finvedi*, *Finnethia*, *Finnedh*, *Finnodhia*, *Finneydi*, *Phinnethia*, *Finwede*, *Finwidia*, *Finnidia*, *Finmarckia*, *Finnithia*, *Finnid*, *Finlandiae terra*, *Vinnewith*; runstenar ha *Finhaith*, *Finkit* *). En Arabisk geograf från 12:te seklet omtalar i Sverige *Finmark*. En Jätte *Finn* är i Småland ett kolossalt minne, hvilken åtog sig att bygga Lunds Domkyrka; men just som tornspiran uppsattes på vestra gafveln, sade presten jättens namn, då han i vredesmod sprang bort och tog vestra gafveln med sig. Med jätten Finns minne förenar sig ock ett om hans qvinna. Hon fattar i en af pellarne i den Lundensiska Kryptan. Den *hvita* qvinnan, som jätten ville rädda och föra till sig, ihågkommes särdeles på Hallandskusten **). Af folknamnet Finnar kom sedermera tillnamnet Finn, såsom *Thorfinn*, *Finsleif*, *Finboge* o. s. v. Sedermera omtalas i Norrland *Finnas* omkring 900 af konung Alfred den Stores utskickade Other. Ännu i denna dag finnas i Sverige flere namn kvar, hvilka förråda sin släktskap med de fordna Finnarne; sådana äro: i Småland *Finneryd*, *Finnestorp*, *Fintorp*, *Finna*, *Finnanäs*, *Finnhult*, *Finnshult*, *Finnatorp*. Uti samma landskap förekommer äfven namnet *Lappalän* ***) samt *Lappebohl*. På andra ställen i Sverige förekomma äfven lokal-benämningar efter Finnar, såsom: i Östergöthland *Finstad* och *Finspång*; i Westergöthland *Finnerödja* och *Finnkumla*; i Westmanland *Finnåker* och *Finån*; i Roslagen och norra Uppland *Finnsta*, *Finnåker*, *Finnsjön*

---

*) Ny Smålands Beskrifning af Wieselgren, pag. 181.

**) Uti Småland kännes äfven från uråldriga tider tillbaka en *Finna-kung* med namnet Slagfidr.

***) Ny Smålands Beskrifning, 2 del, pag. 792 och 3 del, pag. 152.

och *Finskogen*. Under medeltiden fanns i Norrige mycket namn efter Finnar, såsom *Finnsvik* (på tvenne ställen), *Finuin*, *Finnskot*, *Finnholt*, *Finney*, *Finnsland*, *Finnslandssocken*, *Finnastadir* (på tvenne ställen), *Finnstadir* (på tvenne ställen), *Finmärk*, *Fineid*, *Finndalir* *)

Man är i allmänhet ense derom, att Lappar uti uräldsta tider varit bosatte öfver hela Skandinavien, men huruvida äfven verkliga Finnar någon gång haft sina boningsplatser derstädes, är en fråga, som ännu är strid underkastad. Under denna tvistighet har man, så mycket jag kan finna, satt för mycken vikt på namnet Finne, menande att dermed blott förstås Lappar. Jag för min del vore af den åsigt, att med detta namn utmärktes i äldsta tider såväl Lappar som Finnar **). Öfverallt inom Norrige bära Lapparne namnet Finnar, men de inom Sverige bosatte Lapparne benämnas af Normännen äfven Lappar ***). Å andra sidan benämna Lapparne äfven stundom Svenska nybyggare för *Finnas* eller ock *Kainulads* †). Enligt Lindahls och Örlings Lappska Lexicon betyder *kainolats* en Svensk eller Norsk man. Här af följer således tydligt att Finnar och Qvener (*Kainulaiset*) utgöra tvenne namn på ett enda folkslag. Men Qvenerne hörde till den Karelska

*) Historisk-geographisk Beskrivelse over Kongeriget Norge i Midalderen af P. A. Munch. Moss 1849.

***) »Att i gamla tider,» yttrar sig Geijer, »bestämndt åtskilja Lappar och Finnar, när endast det sednare allmänna namnet brukas, är derföre svårt, icke blott genom underrättelsernas ofullständighet, utan genom sakens natur; i synnerhet då här tillika är fråga om folkslag, hvilkas forntid ej eger någon annan historia än deras grannars.» Svenska Folkets Historia, Första delen, pag. 102.

****) Anteckningar öfver Församlingarne i Kemi Lappmark af Sjögren pag. 256.

†) Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 318, noten 5.

stammen. Vi hafva dessutom funnit, att Lappar och Finnar åtföljt hvarandra genom Finland, äfvensom långs åt södra Östersjökusterna till Belgien (se ofvan). När skulle detta hafva skett, om ej samtidigt? Det så kallade Stenfolket drog, såsom redan blifvit sagdt, vidare upp till Danmark samt till södra Sverige, der det utbredde sig åt Blekingska kusten och å den andra åt södra Halland, hvarest det en längre tid uppehöll sig. Derifrån undanträngdes det i hast mot norr. Detta folk var, såsom Holmberg säger, beslägtadt med våra Lappar, om det också just icke var urstammen till dessa. Till följe af Lappiska och Finska språkets nära förvandtskap håller Castrén för sannolikt, att för två tusen år tillbaka Lappar och Finnar voro ett och samma folk. »Men skulle», säger han, »på ifrågavarande tid en åtskilnad emellan Finnar och Lappar egt rum, så är det otvifvelaktigt, att Finnarne måste hafva varit Lapparnes nära grannar» *). Men när vi funnit minnen efter Finnar och Lappar uti Belgien, och de sistnämnde drogo till Sverige, hvar hade i sådant fall Finnarne stadnat, om de ej likaledes samt på samma gång vandrade till den Skandinaviska halfön? Följa vi nu från Suomis fasta land nämnde folk ännu vidare, så träffa vi spår efter dem på Åland, såsom *Lappböle*, *Lappo*, *Lappvesi*, *Finbo*, *Finby*, *Finholma*, *Finström*, *Finnö*; — här finnas äfven rent Finska namn såsom *Jomala* (fordom *Jumala*), *Koskenpää* o. s. v. **). Skulle nu med *Finbo*, *Finnö* o. s. v. menats endast Lappar, hvarföre då begagna namnet *Finn* på ena samt *Lapp* på det andra stället, om ej med den föregående benämningen ursprungligen utmärktes såväl Lappar som Finnar? Uti det Svenska landskap, som ligger gent emot Åland, nemligen Roslagen äfvensom Uppland

*) Castréns Ethnologiska Föreläsningar, pag. 151.

***) Geografiskt-Statistiskt Lexikon öfver Finland, af Weckström. Åland.

förekomma, såsom vi ofvan visat, flere namn qvar efter Finnarne, och detsamma är äfven fallet hvad namnet Lapp vidkommer, ty uti Häfverö socken finnas de såkallade *Lappgrufvorna*. Vid Finnbo fåbodas, invid sjön Hinsens i Svärdsjö och Sundborns socknar, skola finnas små gräsbeväxta jordgrufvar, som folket kallar *Lappgrafvarne*. Uti Småland finnas äfven namnen *Lappalän* och *Lappebohl* (se ofvan), oberäknadt de många ställen, som hafva sitt namn efter Finnar. »Att de under medeltiden ännu funnits i det inre landet, kan slutas af den sägen som tillskrifver upptäckten af det mellersta Sveriges förnämsta grufvor åt Finnar.» — Så skall, enligt tradition i orten, Falu grufva ha blifvit upptäckt af en Finne från Thorsång. Äfven Sala silfvergrufva skall hafva blifvit uppfunnen af Finnar, hvilka först hållit upptäckten hemlig; hvadan *Sala* skall fått sitt namn af det Finska *salaan* fördölja eller *sala* hemlig. En gammal grufva heter här ännu *Finngrufvan*, och Finnar bodde i grufbyn intill konung Gustaf Adolfs tid. De nu på Dalarnes Finskogar befintliga Finnar äro af en sednare inflyttning, och ha alla sina nedsättningsbref af konungarne Carl IX och Gustaf Adolf*). »Falu bergverks-privilegier äro af år 1347, men åberopa äldre; och om grufarbetets ålder vittnar, att år 1268 en gård der på orten blifvit såld för elfva skeppund koppar. Upptäckten af Sala silfverberg synes ej ha skett förrän i Svante Stures tid vid år 1510»**). »*Smed* (*Seppä*) är på Finska språket uttrycket för all slags handverk, och Finska svärd förekomma i Isländska sagor. Den namnkunnigaste smed, som gamla Norden kände och Edda besjunger, är en Finsk konunga-son på Svithlods gränсор; och ännu i sednare tider ha Finnarne det rykte att i smidarbete vara ut-

*) Svenska Folkets Historia af Geijer, Första delen, pag. 107.

** Sistanämnde arbete, pag. 320—21.

märkt skickliga *)). Rörande Finnheten eller Finnveden yttrar sig Geijer: «Man har invändt, att i den Småländska *Finnheten* inga Finska eller Lappska namn äro öfriga. Exempel finnas dock. *Salivara*, en by i Angelstads socken, må anföras. Men vore äfven detta exempel här det enda, så måste man märka, att *gårdars* och *hemmans* namn i denna fråga föga betyda. Mera betyda namn på föremål som äfven finnas i den vilda naturen, *berg*, *skogar*, *sjöar*, *strömmar*, ehuru äfven dessas benämningar förändras. Svenskarne voro öfverallt i Sverige och af ålder det egentligen åkerbrukande folket. De ha öfverallt med sitt arbete döpt sin jord, äfven der de haft andra föregångare. Jag är sjelf från en provins (Wermland), der Finskogar funnits och ännu finnas sedan Carl IX:s tid, då egentliga Finnar från Savolax öfverflyttades till Wermlands skogar (ett slags kolonisation, som synes föranledd genom äldre bruk och exempel), men öfverallt har med Svensk bygd Svenska namn uppstått, så att inga eller ganska få Finska namn kvarblifvit i de trakter, der fordom Finnbygd eller Finnskog varit; ja äfven verkliga Finnbyar i Ny och Dalby socknar i Wermland kallas af de Svenska grannarne helt anorlunda än af Finnarne sjelfva. Äfven i Norrland, i Nedre Torneå socken, hvarest likväl Finnarne äro de talrikaste, äro de Svenska bynamnen ofta öfversättningar af de Finska. Denna sed hos våra förfäder att försvenska Finska benämningar är så gammal, att sagorna, ehuru fulla med bevis på gemenskapen emellan begge folken, ej förvara oss ett enda Finskt namn **)». Men oakadt nu snart sagdt inga Svenska lokalbenämningar härtills kunnat bevisas hafva sin rot uti Finska språket, så tror jag dock, att ett betydligt antal ortsnamn

*) Svenska Folkets Historia af Geijer. Första delen pag. 108.

**) Samma arbete, pag, 109, noten 7.

haft att tacka Finska tungomålet för sin ändelse. Inom Småland t. ex.: har man namnen *Algunnen*, *Gisemunnen*, *Jällunnen*, *Rotnen*, *Unnen*; nära staden Jönköping *Limugnen* o. s. v. och ändelsen *nen* är genuint Finsk, hvilken ofta förekommer vid ortsnamn såsom *Jalkunen*, *Retunen*, *Huitinen*, *Ojoinen*, *Järviöinen*. Uti Finland är ändelsen *mo* mycket vanlig lokaländelse såsom *Uittamo*, *Sotkamo*, *Paldamo*, *Walamo* o. s. v. *). Likaslutande ortsnamn finnas många i Småland, såsom *Runamo*, *Wernamo*, *Oremo*, *Idemo*; uti Norrige under medeltiden *Iesmo*, *Freyjarmo*, *Krakamor*, *Surkumor*, *Kidjamor*. Ifrån ändelsen *mo* har Småländska språket, genom bifogandet af stavelsen *la*, bildat sig en ny ändelse *måla*, som förekommer snart sagdt öfverallt vid ortsnamn såsom *Hetemåla*, *Kuramåla*, *Takamåla*, *Tatamåla*, uti Norrige *Andsmåla*; och ändelsen *la*, som är äkta Finsk och som på samma sätt förekommer öfverallt i Finland, bifogas äfven till andra ändelser såsom *Hatelmåla*, *Puumåla*, *Roismåla* o. s. v. Det är äfven mycket sannolikt, att af den Finska ändelsen *la* Svenska språket under tidernas lopp fått sitt *land*, som ofta utgör ändelse vid ortsnamn. Sålunda har detsamma af Finska ordet *Karjala*, Ryska *Korela*, bildat *Kiria-* eller *Kyrialand*. Anmärkas må att uti namnen *Ingermanland* (*Inkerin maa*) och *Moremanskoje* ändelsen *man* kommer ifrån det Finska *maa*, och troligen är detsamma äfven fallet med ändelsen *man* uti *Angermanland*, *Westmanland* m. fl. Uti Småland har man vidare sådana namn som *Finnssta*, *Vista* o. s. v. och ändelsen *sta*, är likaledes Finsk och betecknar ett ställe, såsom *sisusta*, *tausta*, *rinnusta*. Ifrån ändelsen *sta* har Svenska språket med tiden sannolikt bildat *stad*, som ofta är en lokaländelse. Ändelsen *sala* före-

---

*) Uti Tidskriften *Suomi* för år 1857 pag. 136 noten, uppräknas ännu flere Finska lokalnamn med ändelsen *mo*.

kommer äfven vid Svenska lokalnamm, såsom *Odensala*, *Vestersala*, *Salstad*, och Ihre uppgifver, att densamma ej kan förklaras ur de germaniska tungomålen. Låtom oss då, om möjligt, förklara denna ändelse ur Finska språket. Jag tror mig ej behöfva länge uppsöka der dess rot. Uti Finskan betyder *salo* en skogbeväxt ö, skogig ort, och genom detta ord bildas många ställenamn, såsom *Hirvisalo*, *Ruvissalo*, *Taivasalo*, hvilka af Svenskarne blifvit förändrade till *Hirsala*, *Run-sala*, *Töfsala*; *Salstad* = *Salon kaupunki* *). Ortsändelsen *taga*, som skall förekomma i Småland, är sannolikt äfven Finsk, ty *taka* betyder uti detta språk det som är bakom, deraf *Kangantaka*, *Suontaka*, *Wuorentaka* o. s. v. **). Enligt Munchs uppgift kallas Isberg i Norrige *jöklar* (sing. *jökull*), och denna benämning är ju uppenbart tagen från Finska *jää-kallio* ***). *Trollhättan* har fått sitt namn af Finska *hete* vattufall. Staden *Kalmars* namn är lappskt-finskt, ty *kalm*, derifrån det-samma härledes, betyder »stenröse, vanligen ättekullar och kämpagrafvar, *collis sepulchralis major ceteris praestantior*;» alltså Lap. *kalme* graf, Est. *kalm* begravningsplats = Fin. *kalmisto*; *kalma* likstank, liklukt; Mordv. *kalm* graf. På Gottland betyder *bjaurén* bakstammen i en fiskarbåt, *bjaurä* sist, nederst, = Fin. *perä* yttersta ändan af något, bakdel; det fordna *Bjarmaland* kommer af *perämaa*; uti Norrige fanns under medeltiden ett ställe benämndt *Bjarland* samt ett annat kalladt *Bjarmaland*. Bland andra lokal-benämningar i Norrige må man äfven fästa sig vid *Raudeyjar*, *Raudvik*, *Raudafjäll*,

*) Uti slutet af 9:de århundradet omtalas af Otho en handelsplats i södra delen af Norrige med namnet *Skiringssalr*, som egentligen var ett härad.

***) Uti Norrige fanns i äldre tider ett ställe kalladt *Inntaka*.

***) Men *jökull* var i Forn-Nordiskan äfven ett mythiskt personsnamn. Jemför härvid Finska *louhi* klippa, klippberg, samt *louhi*, *Pohjolan emäntä* (Nordens värdinna).

Raudaland o. s. v. efter all sannelikhed af *Fin. rauta, raudan jern*.

Uti Fundin Norregur (det fundna Norrige) heter det: »förrän Norrige fick sin egentliga befolkning, voro här (i Norden) tre riken *Gottland, Kvinaland* och *Finmland*,» och vidare säges det att »*Kwenland* låg *austan Hafsbotn*, som går till mötes vid *Gandvik* (Hvita hafvet).» Här är således ett intyg, att Finnar funnes i Norden förrän Norrige blef bebyggd. »Ett infall af *Kurer* (Karelare) och *Qvener* i Sverige omtalas redan i konung Sigurd Rings tid, och de sistnämnde voro tillika med Lapparne våra förfäders grannar äfven i det nuvarande Svenska Norrland. Svearne, heter det i 9:de århundradet, hafva nordan om sig på andra sidan öknen *Qvenland*, och i nord-vest *Skridfinnarne*, och i vester *Norrmännen*. Men *Skridfinnar* och *Qvener* voro i dessa nordliga trakter blandade med hvarandra; ty *Qvenland* säges ock ligga i bredd med Norriges norra del, och *Qvenerna* ströfva till Norska gränsen och derutöfver.» — »Huru vidt namnet *Qvener* en gång gått, skönjes deraf, att hela det norra hafvet kallas *Qvenersjön* och hela Finland *Qvenland*. Dock förekommer *Qvenland* äfven i en inskränktare bemärkelse. Det säges då ligga emellan *Helsingland* och *Finland*, och innefattade i denna sednare bemärkelse hela *Bottenlandet* eller det inre *kustlandet* på båda sidor om *Bötniska viken*, tills Svenska nybyggare utträngde *Qvenerna*, först i *Vesterbotten*, sedan till en del i *Österbotten*, hvars Finska namn *Kainu* än i dag påminner om de gamla *Qvener* eller *Kväner*.» — »Ännu i 11:te århundradet utgår en Svensk prins på eröfringar mot *Qvenerna*; på samma tid kunde *Helsingland* ännu kallas *Skridfinnarnes* hufvudsäte. De ströfva öfver stora rymder ända in i *Vermlands* skogar, och äro troligen de *Lappar*, efter hvilka ännu i *Dalarnes* finnas minnen och spår. Att både *Lappar* och *Fianar* fordom, såsom än i dag,

funnits i Norrland och Lappmarkerna, är således otvifvelaktigt. Sannolikt har äfven detta till en del gällt om det mellersta Sverige; ehuru förhållandet der är dunklare, odlingen äldre, och nomadlifvet på flygt redan innan det träffas af historiens dager *)). »Det sydligaste spår af egentliga Finnar i Skandinavien innehåller sagan om Norriges uppgifvelse, som låter en Qvenisk höfding träffa stamförvandter på den lilla ön Lessö i Kattegat **)». — »Adam från Bremen omtalar ett *Qvinno-land (terra feminarum) norr om Svenskarne*. Det har utan allt tvifvel tillkommit genom en falsk uttydning af namnet *Qvenland*, och vi se här anledningen hvarföre både han och ännu äldre författare förflytta de fabelaktiga *Amazonerna* till vår nord. Vi förstå, huru Paulus Warnefridi två hundra år förut kunde säga sig ha hört, att ännu på hans tid ett folk af dessa *qvinno* fanns vid Germaniens yttersta gränсор; huru den ännu äldre geografen från Ravenna kunde förmåla detsamma och sätta dem vid nordliga Oceanen; slutligen, huru redan Tacitus kunde berätta, att näst Svionerna vidtoge ett folk, som vore under *qvinno-regering*. Så gamla voro således *Qvenerna* bredvid *Svenskarne* ***). Häraf ser man således tydligt, huru Lappar och Finnar framträngt till Sverige redan omkring början af vår tideräkning; och månne det har skett på skilda tider? Bevise det den som kan!

»I Nordboernas äldsta mythiska qväden omtalas ett mot Gudarna fientligt, ondskefullt slägte, hvars benämning *Jättar*, *Jotnar*, *Tursar*, *Troll* m. m. synes ifrån andra nejder blifvit medförd och öfverflyttad på de stammar, hvilka de nye invan-

---

*) Svenska Folkets Historia af Geijer. Första delen, pag. 97, 98 och 105.

**) Samma arbete, pag. 108.

***) Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 323.

drarne före sig anträffade i Norden. Den väldige Thor tågade ofta i härad mot dessa stammar, och de bedrifter, han dervid utförde, utgöra ett kärt ämne för skaldernas qväden och lofsånger. »Jättarnes och trollqvinnornas baneman, jättens hufvudkrossare, jätteqvinnornas förtryckare, bergtrollens förkrossare, fällaren af bergens förhatliga släkten, omstörtaren af de Jotniska Gudarnas altaren» m. fl. äro de epitheter, med hvilka hammarens förare utmärkes och förherrligas, hvaremot de, som finga erfara den väldiges vrede, både till utseende och gestalt framstå som Gudafolkets skarpaste motsats. Än som vilde, grymme *jättar*, än som illistige *dvergar*, fule och vederstyggelige att åskåda, bäfvande för dagen och ljuset, af hvars första träffande stråle de förvandlades till stenar, skildras desse varelser i mythen. I sednare sagor beskrivas de boende i *hål*or och *klyftor*, klädde i råa djurhudar, fruktansvärde för nattliga ströfverier, bortröfvande boskap och menniskor, samt berömvärde endast för sin ordhållighet. Att detta sagofolk skulle varit blott ett foster af dikten, kan så mycket mindre yrkas, som i skrifter af fullt trovärdigt innehåll män omtalas, hvilka härstamma från dessa Asafolkets fiender. Visserligen rör sig historien i en helt annan värld än mythen och folksagan, men så mycket blir i alla fall klart, att de Germaniska nationerna vid sin invandring till Norden funno landet redan upptaget af andra stammar, dem de benämnde Jotnar, Resar, Troll m. m. och småningom mer och mer trängde undan *). Långe betecknades desse i sagan och sången så mycket omtalade, och med alla onda egenskaper utmålade varelser endast med deras från mythen och traditionen ärfda namn. Den första bestämdare upp-

---

*) »Trollkonsten framställes i sjelfva Asa-läran såsom varande till största delen af Jotnisk härkomst.» Se Svea Rikes Häfder af Geijer, pag. 326, noten 6.

gift om dessa stammar förekommer i en af Thiodolf från Hvin i 10:de århundradet till Thors ära diktad sång, der denne Gud i en strid med bergfursten Thiasse säges hafva »klufvit minnets bro (hjessan) på *Finnarnes* beherskare.» Denna åsigt delas äfven af Snorre Sturleson, hvilken åt tvenne *Finska* konungar och deras barn gifver namn tillhörande Jotnaätten. En ytterligare styrka vinner denna mening derutaf, att Norrignes gräns, som i Olof Tryggvasons saga går till Finmarken, i Fundia Noregur säges sträcka sig till Jotunheim, namn, hvilka således måste vara synonyma. Sistnämnde saga, ehuru ett flackt och prosaiskt försök att förklara Nordens äldsta historia, innehåller dock äfven andra bevis på Finnars och Jotnars identitet, otvifvelaktigt hemtade från äldre traditioner. Ty den låter Fornjother, den gamle jätten, stamfader för Jotnarnes herrskareätt, råda öfver *Jotaland*, som äfven kallas *Finland* och *Qvenland*, och förklarar med dessa ord tydligt bland hvilka stammar Jotnarne böra sökas.» — »Så mycket kunna vi af det ofvan anförda tydligen inse, att för Nordboerna sjelfva identiteten mellan Finnar och Jotnar var obestriddig *). Och af denna öfvertygelse om Finnarnes förvandtskap med och härkomst från dessa urfiender, dem de genom sjelfva sin religions heliga myther lärt sig hata, och hvilkas namn ansågs med det högsta förakt, föddes i Skandinavernas sinnen mot Finnarne en gränslös förbittring och afsky, som gaf sig luft i de vidunderligaste föreställningar om detta folks egenskaper. Vål är det sannt, att de i sagorna omtalade Finnarne merendels tillhörde de nu så kallade Lapparne, hvilka än i dag af Norrmännen kallas Finnar, men lika säkert är äfven, att de i Fin-

---

*) Klee uti sin afhandling »Om Nordens äldste Beboere», pag. 27—30 påstår deremot på det bestämdaste, att Jotnarne hörde till bronzålderens folk och således voro Kelter.

land boende ofta blifvit kallade så, och skildrade med samma färger. Åtskilnaden emellan dessa Lappar och de egentliga Finnarne ansågs ej af Skandinaverna vara af någon betydhet: det hos den ena stammen utmärkande draget skönjde de äfven hos den andra, och af denna orsak fästade sig i Nordboernas sinnen vid hvardera nationen samma föreställning, så mycket snarare, som båda folkslagens gemensamma släktskap mer än nu måste hafva framlyst, då hvardera i bildningsgrad stodo hvarandra närmare, och ingen väsentlig olikhet ens i språket hunnit blifva märkbar. Ty Norrmannen Othier förtäljer i berättelsen om sin resa för Engelska konungen Alfred, att Bjarmerne talade samma språk som Finnarne, med hvilket namn han ej kunnat utmärka det nuvarande Finlands innevärnare, ty med dem hade han icke haft någon gemenskap, utan Lapparne, med hvilka han ofta, förnämligast i handelsangelägenheter, stätt i beröring. Men att nämnde Bjarmer äro Finnar eller noggrannare Savolaxare, bevisar Castrén uti en uppsatts i Suomi för år 1844 *)). Ofvan funno vi, att Skandinaviska fornsagor göra skillnad emellan jättar och dverggar, och detsamma är äfven fallet i Belgien. Men besynnerligt nog bär jätten, uti sistnämnde land, namnet *Fian-ard*, och äfven i Småland är *Finn* en jättebenämning. Här af synes man kunna draga den slutsats, att, då i Nordiska sagor jättar och dverggar ställas jemte hvarandra, med de förra menas Finnar och med de sednare Lappar. Dvergarne sades ock bo i *kålor* och *klyftor* **). Men nu betyder i Lappska språket ordet *lapa*, *lapp* håla, grop, bergsrefva — *dicitur spolunca in rupibus, non arti sed naturae ortum debens* — och således torde man numera med temmelig säkerhet kunna säga, hvari-

*) Fosterländskt Album. 1:sta delen, pag. 76—79.

***) Se härom äfven Kalevala, runan 29 vv. 527—530.

från namnet Lappar kommer. Uti Finland finnes ännu en socken benämnd *Lappajärvi*. Uti Walkiala socken förekommer äfven *Lappala järvi*. Omkring 500 år före Chr. kom ifrån Karthago under anförande af Hamilco en koloni till Thule eller Skandinavien. De träffade uti landet ett skyggt folk benämndt *Ligurer*, hvilka ej vågade närma sig främlingarne. Men slutligen bemannade de sig och kommo ur *bergens kulor* till stranden. Kelterne kallade bemålte land *Lochlin*, och man härleder detta namn från Keltiska *Uoch* sjö, eller *lech* vatten. Men måne icke detta namn på bättre skäl kan tagas ifrån *Fin. loko*, något som är ihåligt, *lokerö* håla, kula, gruft, *Lap. sluggo* kula, grop, *Mht. luoc, luog specus?* *).

Klee uppräknar folkslägter, som omtalas uti nordiska mytber och sagor, och han söker äfven visa till hvilka mera kända folkkraser de höra; men vi skola här fästa oss blott vid följande:

1) »*Svartalferne*, som också framtråda under namnet dverggar och troll, skildras som små, spädlemmade, svarthåriga, klyftiga men rädda väsenden. De hade intet namn på korn och kände alltså icke åkerbruket, men voro erfarna i metallers beredning och alla slags trolldomskonster. Mellan dem och de öfriga raserne, i synnerhet Männerna eller Menniskorna, som förföljde och jagade dem som djur, herrskade en bitter fiendskap, och umgänge egde blott då rum, när Menniskorna eller Asarne önskade betjena sig af deras konstfärdighet eller trollkunnighet. Man ser tydligt, isynnerhet af skildringen i Riksmal, att det var en undertryckt och jembörelsevis på ett lågt kultursteg stående folkkras“.

*) Måne icke ifrån det Nordiska namnet Lapp kommer *Nht. laffe*, *Mht. lapp*, *Schweitz lappi*, *Sv. lappare*, *Eng. lob, looby*, hvilka betyda tok, narr, dåre, dumhufvud, våp, enfaldig stackare? *Läppisch* betyder matt, platt, barnslig, pojkaktig, fjollig.

2) »*Ljusalferne* synas väl haft språket gemensamt med de andra *Alferna*, men voro annars alldeles skilda från dem. De skildras som ljusögda, skönhåriga, af stor växt och skön form. De lefde till en del i vänskap med andra människoraser, ja tillochmed *Asarne*, hade ljusa och luftiga boningar, kände det böljande kornlandet och skönt grenande trädet (löfträdet), hvilket synes tyda på att de åtminstone tidigare bott tämmeligen sydligt».

»Uppkastar man nu först den frågan, hvilket folk skall förstås med de i mytherne och sagorna omtalade *Svartalfer*, så synes det till följe af den öfver dem gifna tydliga beskrifningen, alldeles klart, att dermed förstås *Lapparne*, likasom det äfven är sannolikt, att deras tillvaro i Norden går tillbaka till stenåldern, med hvilket folk de, efter allt hvad man kan sluta af efterlemnade minnesmärken, haft väsendtlig likhet i lefnadssätt, seder och religiösa föreställningar. Frågar man deremot, om det är *Lapparne*, som hafva uppfört stenålderns kolossala grafminnen, så möta der flere invändningar». — »Tanken vänder sig härvid naturligen till den folkras, som synes hafva stått dem närmast, ehuru de i flere hänseenden må antagas hafva varit olika, nemligen de så kallade *Ljusalferne*». — En omständighet, hvaruti *Ljusalferna* synas hafva liknat *Svartalferne*, är att de synas hafva begagnat samma språkarter. — Men ehuru *Ljusalferne* så väl i lefnadssätt som språk synas hafva en del gemensamt med *Lapparne*, voro de dock, så vidt vi kunna döma af de efterlemnade dragen, väsendtligt skilda från dessa. De skildras nemligen, såsom också namnet utvisar, som ett ljushårigt, stort och vackert folk, som voro i besittning af någon kultur. De synas därför hafva utgjort ett öfvergångsled emellan de nomadiserande *Lapparne* eller *Svartalferne* och de fast bosatte *Jättarne*, om hvilka man med säkerhet kan antaga, att de sysselsatte sig med boskaps-

skötsel och åkerbruk. Den tanken ligger således nära, om icke Ljusalferne hafva hört till den stora i den äldsta tiden i Europa vidt utbredda *tschudiska rasen*, af hvilken flere i forntiden fast bosatta afdelningar ännu i den historiska tiden hafva lefvat på *lappskt* vis, och af hvilka *Qvenerne* och *Karelarne* till utscendet nästan alldeles likna den skildring som lemnas om Ljusalferne; i hvilket hänscende det synnerligen förtjenar att anföras, att ordet *Txjud bieloglas* (den ljusögda Finnen) förekommer i de gamla sångerna *). En närmare undersökning synes fullkomligt stadfästa denna mening«.

»Se vi nu först till belägenheten af stenålderns grafvar, så är det onekligen en karakteristisk egenskap, att de nästan uteslutande blott finnas längs åt hafvet, fjärdar och större floder, i det de längs dessa, t. ex. längs åt Loire och Garonne i Frankrike, sträcka sig djupt in i landet. Erinrar man sig nu, att nästan hela Europa, hvars rand de så att säga kantade uti uräldsta tider, troligen var betäckt med ogenomträngliga skogar och moraser; betänker man de ofantliga ansträngningar, det torde hafva kostat att tillhugga och flytta de block, som sammansätta dessa minnesmärken; tager man i betraktande det, att innehållet vanligtvis ej allenast består af jagt- men också af fiskredskaper, så blir det temmeligen klart, att dessa stenminnesmärken icke kunna vara anlagde af ett svagt och rädt folk, såsom Lapparne i allmänhet skildras, utan af ett stort, starkt och raskt folk, som tvunget af naturen och lokala förhållanden, har nödgats nära sig på *Lappskt* sätt dels af jagt, dels af fiskeri, alltså ett folk, som i hög grad liknar de *Tschudiska Qvenerne* och *Karelarne*, en mening, som också med hänseende till de i grafvarne fundna kraniernas form synes vara den enda hållbara».

---

*) Se ofvan, pag 4.

»Ett folk, som har varit så vida utbredt, som stenålderns folk till följe af de mångfaldiga efterlemnade minnesmärken nödvändigt måste hafva varit, kan, då Europa efter dessa minnesmärkens anläggning icke har varit underkastadt någon allmän naturrevolution, omöjligt vara alldeles försvunnet, utan måste finnas till ännu, ehuru mer eller mindre blandadt med de sednare inträngde raserne. Intressant är det därför i detta hänseende att märka, det kusterna på en del af de större Danska öarne, nemligen Seeland och Fyen, äro på flere ställen kantade med en stor ljushårig och rask folkras, som icke allenast till hela sitt yttre, utan också med sin mera sjungande och hurtiga dialekt skiljer sig från den något mörkare och mera långsamt talande landtbon, en folkras, som otvifvelaktigt i forntiden, i det den förträngdes och sammanblandades med andra raser, har varit långt mera utbredd och som genom talrika generationer tillbaka icke synes hafva befattat sig synnerligen med åkerbruk, utan nästan uteslutande med fiskeri och sjöfart».

«Är nu detta folk en lemning af de i fornsagorna omtalade Ljusakerne, hvilka sannolikt voro af Finsk (Tschudisk) ras, och har denna folkras i den aldraelästa tiden bott ej allenast öfver största delen af det till fiskeri särdeles egnade Danmark, utan också vid strömdragen och kusterna af Europas särskilda länder, då blifver mycket begripligt, som annars är dunkelt. Vi förstå då den påfallande likhet, som är emellan en del af våra kustboer och flere af Norriges och Sveriges bebyggare. Vi kunna förklara, huru ej allenast flere Danska öar, t. ex. Fyen, Samsö, Lessö (Hlessey), Hven, Falster och Möen, ännu hafva Finska namn, men också huruledes Finska språket finnes inblandadt såväl i det Danska, som ock i flere af Europas kustspråk, samt huru flere Sydeuropeiska länder hafva traditioner om folkslag (Kykloper, Giganter), som, när

det äfventyrliga borttages, i seder och lefnadssätt synas hafva haft en väsendtlig likhet med de Finska Tschuderne. — Vi kunna tillräckligt förklara, hvarföre sagorna kunnat säga, att de sydligt boende folkslagen bestodo af *Goither* (Göther, Jöter, Jättar) och *Huner*, hvarmed man dock ingalunda må förstå de historiskt bekanta Hunnerna, utan sannolikt de med dessa beslägtade Finska Tschuderne eller Ljusalferne (Qvenerne), som rimligtvis, på grund af deras utspridda och olika uppehållsorter, hafva haft mycket olika lokalbenämningar. Vi kunna förstå, huru stenålderns kolossala grafvar i Nordtyskland ännu kallas *Hunengräber* (uti Jutland *Jynovne*.)»

»Ordet *Hune*, brukadt för Finne (Tschude), synes, att döma efter sagorna, hafva varit temmeligen allmänt, och har utan tvifvel länge gällt som ett öknamn. Således härledes skällsordet: Du hund eller du son af en hund, snarare ifrån menniskonamnet *Hune* (Finne) än ifrån djurnamnet *hund*. Samma ursprung har rimligtvis efternamnet till den från Olof den Helliges historie bekanta *Thorer Hund*. Också kallar Olof Tryggvason i sin vrede *Sigrid Storråde* för en *hednisk hund* (Finne). Samma ursprung har rimligtvis det berömda *Humborgs* härad i Jutland, hvilket endast tvunget kan härledas ifrån *Hundrade-Borg* eller *berg*. Är ändteligen ordet *Hune* (som också i sagorna skrives *Chune*) likalydande med *Qvene*, så hafva vi i sagorna flera viktiga bevis derpå, att Qvenerne, som otvifvelaktigt voro Finska Tschuder, icke allenast funnos i det nordliga Norrige och Sverige, utan att de också i forntiden voro utbredda öfver Danska landet, och att det alltså är dessa, och icke Lapparne, som hafva lemnat efter sig de Finska ställenamnen i Danmark*).

---

*) Om Nordens äldste Beboere og deres efterladte Minder af Fr. Klee, pag. 26, 27, 32, 35—39. Sid. 52 och 53 säger han, att Europas

Klæc vill tillfika med andra författare härleda namnet Alfer ifrån *elf, elv*, men jag skulle söka dess rot uti det gamla Svenska ordet »*alf* terra glareosa. Primo videtur saxum vel petram significasse: unde *alwarden* dictum fuisse docet v. Dalin naturale illud jugum, quo circumvallatur Oelandia. *Alp* Gallis montem olim dictum fuisse, notatur apud Isidorum». Härigenom blefve då benämningen Alfer synonym med namnet *Wuoren väki* (bergsfolk), hvarom Finska sagorna veta berättat, att de »arbetade i berg, smälte och förädlade metaller», hvilket äfven gällde om Svartalferne, (se ofvan). Om dvergarna sades ju äfven att de uppehöll sig i bergsklyftor. Anmärkas må äfven, att benämningarne *Jätit, Juutat, Jatulin kansa* samt det sist omnämnda *Wuoren väki* äro ej inhemska hos Finska folket. Namnet *jätit* är taget från Svenska *jätte*; *juutat* åter från det Forn-nordiska *jote, jotnar* samt *Jatulin kansa* från Fornnordiska *jötull*, Norska *jötull, jutul* rese.

Till följe af Taciti yttrande om Finnarnes vapen *sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperant*, drager man vanligtvis den slutsats, att nämnde folk ej hade kännedom om några metaller. Af detta hans yttrande kan emellertid alldeles icke slutas, att Finnarne verkligen voro uti saknad af all slags metall, ty man finner, att de, som gifvo honom underrättelse om de Nordiska folkslagen, trodde att de saknade sådant, då de betraktade deras pilar, såsom man finner af dessa Taciti ord: *ne ferrum quidem superest, sicut ex genere te-*

äldsta bebyggare voro Finnar, af hvilka Lapparne (Svartalferne) varit bosatte öfver Finland, Skandinavien och Danmark, samt de egentliga Finnarne (Hvitalferne) i Danmark, Skåne, samt på få undantag när, längs samtliga Europas kustländer. Efter dem kommo Kelter, som tillbakaträngde Finska stammarne omkr. 2000 år före Chr.

lorum colligitur. Att jernet, såsom varande den yngsta metallen, var såväl hos Finnarne som ock hos andra Nordiska folkslag obekant är temmeligen säkert, ty det heter t. ex. hos Nestor: »År 1096. Jugrerne äro ett stumt hedniskt folk (d. ä. af fremmande stam) och gränsa till Samoieder i norra trakterna . . . Om någon gifver dem jern, eller en knif, eller en bila, gifva de skinn tillbaka». Enligt Nikonska krönikan lyder sistnämnde ställe sålunda: »de peka på jern och svänga med handen, bedjande om jern» *). P. A. Munch uti »Det norske Folks Historie», pag. 193 säger: »Då myrmalmen på Finska kallas *roaudo*, har man velat tillskrifva Finnarne den tidigaste utöfningen af konsten uti vårt land. Detta kan väl i och för sig vara rimligt, men af ordet kan det dock knapt slutas, då det Fornnorska ordet uppenbart är bildadt af *raudhr* (röd), på grund af myrmalmens röda färg, och således ej kan vara formeradt af det Finska *roaudo* (*rauta*), men detta deremot, såsom så många andra Finska ord, är formadt efter det Norska». Diefenbach uppgifver äfven följande: «Lat. *raudus* (*au, ū, ō*) *geris* n. Stück Erzes, Steins; Schutt, Trumm (*rudera* Trümmer); Estrich aus Steinchen; Mlt. *rudus* Erz, bes. unbearbeitetes, assimiliert zum adj. *rudus*? Es scheint den Uebergang zu bilden zu lth. *ruda* f. Eisenhammer, »Erzt» (Mielcke); asl. bhm. *ruda* aes, rss. *ruda* f. Erz (auch blut, wie sskr. *rudhira*) ill. *ruda* f. Bergwerk *rudni* metallen pln. *ruda* Erzstufe; Schmelzhütte. — Magy. *rez* kupfer» **). Ordet *rauta* jern, har således otvifvelaktigt uppkommit af begreppet röd, och samma synes äfven hafva varit fallet med kopparns benämning. Vi

---

*) Tidskriften Suomi för år 1848 pag 23, 24.

*) Vergleichendes Wörterbuch der gotischen Sprache, pag. 15, 16.
— Jemför vidare Sanskr. *lohita* röd i st. f. koppar samt *rakta* koppar eg. rubrum.

skola nu vidare uti språkligt hänseende undersöka, huruvida Finnarne samt andra med dem beslägtade folkslag kände några andra slags metaller. Uti Lappskan betyder *matt* metall, metallblandning, men detta ord är påtagligen lånadt från Fslav. *mjedy* Erz, Metall, Rysk. *медь* koppar, Alb. *madhem* Metall, Arab., Pers., Turk. *meden* Metall. Samma är äfven fallet med Lap. *air*, *aira*, *aire* koppar, = Kelt. *ayr*, *aire*, *aren*. Vända vi oss nu åter till Finnarne för att betrakta deras språk, så finner man snart, att de ej hafva något namn på det allmänna begreppet metall, men väl på särskilda arter deraf. Den äldsta metall, som Finnarne kände, var koppar, ty uti fornsånger eller runor talas om kopparask, kopparsirat, kopparyxa, kopparpillar, kopparhammare, kopparräfsa o. s. v. Koppar heter på Finska *vaski*. Man kan i allmänhet uppställa den regeln, att de ord äro inhemska i språket, till hvilka likheter kunna uppvisas uti beslägtade tungomål, och detta synes äfven vara fallet med *vaski*, ty uti Ostj. betyder *vach* metall, Lap. *veike* messing, Ung. *vas* jern, Sam. *jesea*, *jese*, *wese*, *bese*, *basa* jern, Turk. *jes* koppar, Mong. *dses* metall, Mandsch. *aisin* guld, metall. Men besynnerligt nog kan man emellertid ställa i jämförelse med dessa ord Göth. *aiz* koppar, Tysk. *eisen*, Kurd. *hassin*, *asen* jern, Sanskr. *asin* jern, Lat. *aheneus* af koppar eller metall, till följe hvaraf man vore frestad att tro, det Finsk-Uralska folken genom Indogermaner ursprungligen erhållit kännedom om kopparn, i fall man ej kan förmoda att de väl känt sjelfva stenarten, men ej konsten att deraf bereda koppar. *Hopia* silfver, Sam. *húbt* bly, synes vara genuint i Finska språket, men *kulta* guld är påtagligen lånadt. Tenn synas Finnarne äfven hafva känt, emedan uti språket förekommer ordet *minaan* förtenna. Anmärkas må äfven, att såsom till *vaski* kunde uppgifvas ordlikheter ifrån Indogermaniska språkstammen, likaså är det äfven fallet med

Syrj. och Votj. *irgon* samt Tscherm. *oirgenje*, hvilka alla betyda koppar, ty uti Osset. betyder *arohü* koppar, Dug. *archi* koppar, Arm. *erkath* jern, Pers. *ehren* jern. Härmed torde äfven kunna jemföras Lat. *aerugo* kopparrost, Ill. *ergja*, *argja* kopparrost, Sv. *erg*. Skulle nu koppars kändedom kommit till Finska stammarna genom något sydlänskt folk, så har det troligen skett genom Kelter.

Slutsatsen af närvarande undersökning blir således den, att Finnarna varit Europas äldsta folk, och att de från tider, till hvilka ej ens gissningar kunna hinna, varit innehafvare af dess nordligaste länder. Åtminstone några slags traditioner borde i motsatt fall finnas kvar, hvilka kunde uppgifva att de anländt hit sednare än t. ex. Svenskarne, hvilka redan Tacitus omtalar. Det är mycket sannolikt, att Finnarna blifvit drifne till sina nordliga boningsplatser af den mäktiga Keltiska stammen, ty man finner minnesmärken efter Kelter börjades ifrån Ural sedermera längs Östersjöns södra kuster samt vidare uti Danmark och södra Sverige. Af de uti norra delarne af Europeiska Ryssland bosatte Finska stammar synas Syrjäner och Samojeder för äldre tider tillbaka innehaft nordvästligare länder, ty enligt hvad uppgifves, skola uti östra delarne af Finland förekomma mycket lokalnamn, som endast af Syrjänska språket kan förklaras, och Samojederna hafva ännu en tradition, att de kommit från *Suomi zemla* till sina nuvarande byggder. Anmärkas må, att uti gamla Svenska handlingar Hvita hafvets södra kustland kallas *Stora Somen*, *Suma* län. *Suma* heter ännu en å, hvilken genom derefter benämnda landskap faller i Hvita hafvet *). Äfven torde af denna afhandling följa, att Lappar och Finnar alltid åtföljt hvarandra. Redan Gottlund har bevisat, att Finnarna varit härstä-

---

*) Joukahainen, 2 häftet, pag. 30.

des åtminstone 300 år före Kristus *) — men det har blifvit hans lott, att en gång för alla vara misskänd af sin tid. Men deremot antagas för fullt giltiga sådana uppgifter, som t. ex. följande uti tidningen Suometar för år 1847 N:o 3: «Ajat, joina historiamme kertoo Suomalaisien lahkokuntien siirtyneen Suomeen: Kainulaisien viimeistään 7:nellä, Karjalaisien viimeistään 8:nnella vuosisadalla ja jälkimäiset Hämläiset vuodesta 1130» (nb est. Chr.). Uti samma tidning för år 1858 N:o 45 finnes en artikel, undertecknad af Eur—s (Europeus?) följande uppgift: »Warsinaiset Suomalaiset tunkeiksivat Suomen rajoille 6 ja 8 vuosisadan välillä». Uti Tidskriften Suomi för år 1857, pag. 111 heter det: »Se on yleensä uskottava mutta kuitenkin hyvin hämäräinen asia, että Suomalaisten pää-osa vasta joka lyhempi aika ennen Pyhän Eerikin retkeä oli muuttanut nykyiseen Suomenmaahan.» Slika historiska undersökningar äro fullkomliga *dormitationes Homericas* — men «*suum cuique pulcrum!*»

---

*) Försök att förklara Taciti omdömen öfver Finnarne, pag. 121.

Förkortningar.

Alb. = Albanesiska.
 Arab. = Arabiska.
 asl. = Fornslaviska.
 bhm. = Böhmska.
 Brett. = Brettanniska.
 Dug. = Dugariska.
 Eng. = Engelska.
 Est. = Estniska.
 Ethiop. = Ethiopiska.
 Fht. = Fornhögtyska.

Fin. = Finska.
 Fr. = Franska.
 Fslav. = Fornslaviska.
 Göth. = Göthiska.
 Hebr. = Hebreiska.
 Irl. = Irländska.
 Kelt. = Keltiska.
 Kurd. = Kurdiska.
 Lap. = Lapska.
 Lat. = Latin.

Lit. — Littauiska.

Magy. — Magyariska.

Mht. — Medelhögtyska.

ML. — Medeltidens latin.

Mord. — Morduiniska.

Nht. — Nyhögtyska.

Osset. — Ossetiska.

Ostj. — Ostjakiska.

Pers. — Persiska.

pln. — Polska.

rss. — Ryska.

Rysk. — D:o.

sam. — Samojediska.

Sanskr. — Sanskrit.

Sskr. — D:o.

Sv. — Svenska.

Syrj. — Syrjänska.

Tschem. — Tscheremissiska.

Turk. — Turkiiska.

Tysk. — Tyska.

Ung. — Ungerska.

Votj. — Votjakiska.

Wäl. — Wälska.

Ne suomalaiset suku-nimet joita Witasären emæ-pitäjæn miehiset yksilöt omasivat vuonna 1834.

Suomessa vuodelta 1857 julkasin vähäisen ehdotuksen että suomalaiset suku-nimet seurakunnissa koottaisiin ja julastaisiin, jotta Suomen Tosineilija jotenkuten voisi nähdæ ja arvostella mitkæ Suomen suvut ovat mistækin tullët ja mitkæ minnekin levinnët. Jos kohta ehkæ vähæ-pætoinen, olisi se tieto kuitenni vähäisensä lisænæ Suomen kansan Tosinälle, jonka tulê tarkata vähimmætkin tietoset. Mutta senkaltainen luettelu tulê varmån hyötysæmmæksi Tosinälle, jos sekæ suku-nimet että myöskin mies-puolisten luku kullakin suku-nimellæ ilmoitetån. Sitæ sãttã Tosinën tutkija jo melkën arvata, joskus pãtellækin, mitkæ suvut ovat aikaisemmin tullët mãhan tahi johonni seurakuntån, ja mitkæ myöhemmin. Tietysti mies-henkilöiden luku jollakulla suku-nimellæ ei kuitenkån voi yksinån olla ritævæ perustus siihen pãtöksën; sillæ nimissæ ja suvuissa tapahtu monta mütosta aikain kuluessa.

Næyttækseni miten nimi-luettelu tehtæisn mainitun perustën mukån, litetån tæhæn luettelu osottava tættæ seikkã Witasären emæ-pitæssæ Keski-Suomen mäkunnassa vuonna 1834 *). Puhtåt suomalaiset suku-nimet ainuastån tulevat tæssæ

---

*) Witasären kirkon-kirjain mukån.

luku, myöskin luetellaan tässä ainuastään miehisten yksilöiden luku-määrä, sitä sýstämättä miesten suku-nimet menevät lapsille, vån oi naisten.

	Miehisten yksilöt.	Jäskeläinen	
Eskellinen	2.	Järveläinen	4.
Hakkarainen	34.	Kahilainen	10.
Hakulinen	5.	Kaikkonen	1.
Hakonen	10.	Kainulainen	21.
Halttunen	2.	Kananen	7.
Hassinen	8.	Karhunen	3.
Heinonen	1.	Karisäri(nen)	1.
Hintikka (Hintikainen?)	11.	Kauppinen	52.
Hirvonen	5.	Kautiainen	2.
Hokkanen	12.	Kautto	4.
Huikari	7.	Kemppainen	18.
Huttunen	4.	Keurulainen	3.
Häskonen	25.	Kinnäinen	2.
Hytönen.	5.	Kinnunen	96.
Hyvärinen	4.	Kokkinen	28.
Hyvönen	5.	Kokkonen	11.
Häivönen	2.	Kolehmainen	12.
Häkkinen	2.	Koljonen	21.
Hämäläinen	106.	Korhonen	11.
Hänninen	17.	Kotilainen	2.
Häyrynen	1.	Kovanen	2.
Ikä-beimonen	10.	Kumpulainen	66.
Jauhainen	4.	Kusiranta(nen)	3.
Junikka	11.	Kyröläinen	4.
Junttinen	1.	Kytökangas	1.
Jämsäläinen	10.	Kähärä	15.
Jöntti	3.	Kälviä(inen)	1.

Lähänen	5.	Puttonen	7.
Lämanen	1.	Penttö(inen)	2.
Leikanen	4.	Pöyhönen	12.
Leppänen	3.	Rättikainen	50.
Leivonen	4.	Rautainen	11.
Limatainen	63.	Reinikainen	1.
Liukkonen	3.	Rekonen	2.
Lytinen	5.	Rossi	3.
Mieskonen	1.	Rutanen	6.
Minkkinen	14.	Räska(nen)	46.
Moisio	10.	Rytönen	1.
Muhonen	13.	Ryttteri	1.
Myllynen	6.	Ræihæ	4.
Mottonen	4.	Sästämöinen	13.
Niemonen	4.	Savolainen	2.
Niskanen	51.	Savelainen	2.
Nærhi	57.	Siekkinen	6.
Ohmero	3.	Simonen	3.
Pänänen	169.	Sirkka	4.
Pätäläinen	10.	Summanen	2.
Pahinki	1.	Sællinen	3.
Parkkonen	5.	Tarvainen	20.
Pasanen	42.	Tenhunen	20.
Pekkarinen	11.	Tianen	7.
Pekkonen	1.	Tilikainen	1.
Pennanen	10.	Titinen	1.
Penttinen	3.	Tikkanen	1.
Perönen	3.	Tolkkanen	18.
Pietiläinen	20.	Toivanen	4.
Pokela(inen)	1.	Tolmunen	3.
Pulkkinen	7.	Touhunen	2.
Puranen	29.	Tuikkanen	1.

Tuorila(inen)	2.	Westerinen	5.
Turpeinen	24.	Weteläinen	1.
Työse	1.	Wälssenen	5.
Urpelainen	3.	Wëntänen	3.
Wainikainen	4.	Wottonen	5.
Waris	36.	Ænäkäinen	2.

Luettelma osottaa ettæ seuravaiset suvut ovat rikkaimmat miehisisæ yksilöisæ ja sis lültavasti seurakunnan vanhimmat sukukunnat, jotka ensin ovat sinæ ruvennët mäta viljelemæn ja astumån sivistyksen tietæ, nimittæin: Hakkarinen 34; Häskonen 25; Hæmæläinen 106; Hænninen 17; Kainulainen 21; Kauppinen 52; Kemppainen 18; Kinnunen 96; Kokkinen 28; Koljonen 21; Nærhi 57; Pänanen 169; Pasanen 42; Pietiläinen 20; Puranen 29; Rätikainen 50; Rüskanen 46; Tarvainen 20; Tenhunen 20; Toikkanen 18; Turpeinen 24 ja Waris 36. *Pänasen* suku on rikkain mies-henkilöisæ.

Ettæ Witasären useimmat alku-asukkät ja mättolaiset ovat tullët Savosta, eli idæstæ ja kækosta pæin, on eittæmæton totüs.

W. K.

Några historiska urkunder

meddelade af

Johan Esaias Waaranen.

Innehåll.

1. Erik Flemings artiklar lefvererade åt brorsonen Lars 1541.
2. Nils Bjelkes och Bothvid Larssons bref till Måns Nilsson Stjernkors 1549.
3. Nils Bjelkes och Bothvid Larssons bref till Henrik Klasson Horn och Nils Andersson Bolje 1549.
4. Kyrkoherden i Perno Anders Larsson Teijts inlaga till Kongl. M:t.
5. Studiosi Jöran Jakobssons intyg 1576.
6. Domprostens i Åbo Henrik Knutssons intercessionsbref för Kristiern Andreæ till Lundo gäll 1579.
7. Arvid Eriksson Stålarms bref till Arvid Henriksson Tavast 1588.
8. Johan III:s bref till fogden i Borgå län Henrik Jönsson 1590.
9. Borgmästare och Råds uti Nådendal vittnesbörd för fogden uti Norra Finland Mickel Påvelsson Munck 1591.
10. Arvid Stålarms qvitto åt Borgaren i Narva Henrik Sibbet 1594.
11. Tvenne bref af Kon. Sigismund för Kyrkoherden i Helsingfors Henrik Henrici 1594.

12. Ryttmästaren Richard Rosenkrantz' qvitto för Ryska sändebudet Feodor Boborikins förtäring 1612.
13. Ståthållaren Karl Eriksson Oxenstjernas bref till Rikskanslern Axel Oxenstjerna 1620.
14. Beställning för en Rätteskrämmare 1621.
15. Gustaf II Adolfs bref på *Finska* till Gubernatorn öfver Finland Nils Bjelke 1628.
16. Landspresternas på Åland anhållan hos Kongl. Mit om confirmation på deras rättigheter. Med 11 bilagor 1651.
17. Kommissarien Abraham Stein Meyers berättelse om Ryska truppernes aftåg från Finland 1721.

-
1. *Riddaren, Riksrådet och Amiralen Erik Flemings artiklar, hvaruti han beder brorsonen Lars Fleming förmena sin fader Ivar att ingå uti tillbörligt skifte efter deras Mormoder i Sverige och deras broder Joachim, äfvensom påminna honom om skyldigheten att underhålla endera af sina systrar.*

1541.

Originalen i en papperskarton på Kongl. Riksarkivet i Stockholm.

Anno domini *Mdxli* Odensdagh den nest för Sancte Valburghe dagh¹⁾, thå var iach Erich Flemingh till Svidhie gårdh Ridder till tals m̄z mijn brodher son Laurentz Flemingh och gaff honom thenne ept:ne menigh och artikler tilkenne opå för:de mijn gårdh Svidhie och leffreradhe dem honom skriftlig tilhande ordh fro ordh likervise som her äpt. skriftligt stor,

Item Laurentz Flemingh giffvendes tig tilkenne hurledhe Jach tijtt och opthe tin fader mijn kär Brodher Iffuer Flemingh

---

1) Det vill säga: den 27 April 1541.

bode skriftelig och mynteligh brodherlighen bidt oc förmanatt
 hafuer att han sodane brijsthfejll och clander som vij oss
 emellom hafua eller och beggis vora arffua epther oss them
 emellom hafua kunne ville låtha sigh bevika udi några billighe
 vegher upo sine sidho mich skall han altide sinne veluillgh på
 mine side oss emellom uti begge vor lifs tijdh brodherlighen
 forlike, Och åttshille upå dhz att tu Laurentz och mine barn
 epther begges vor dödh icke skole hafua annat bestelle mz
 hin annen uthan som brödher hör att lessua tilsammen, Dess
 dock tin fadher till thenne dagh icke än nu haffr sigh latid
 seija, eller hevika uten mz sodane försumelse. som tu nu seer,
 lather så tidhen hen slike och medlidhe, till tess att sodane
 klander kan reckia till begge vore eptherkommende, Och epther
 thz Gudh tigh hulpitt hafuer till en mögen alder och förstond
 så tu redhe kant besijnne hvadh ont eller gott är, dher för
 veld iach sodane fejll och brist som oss emellom är för tigh
 icke hafua fördollt, uten än nu bud[er] och formaner mijn käre
 brodher att han sigh uthi thenne efterne artikler sielff rette
 vill och bider tigh som framdellis till saken svara skaltt, attu
 thenne mine meniger och brist villt thin fadher alvarligen för-
 gifue och förmana honom att han i tesse artickler och andra
 fler hvad thin arffuedcel tildrag[er], vill så lagatt och bestel-
 ledh i sin lifs tidhe att then deel Gud honom gifuett hafuer
 motte vara för tigh ohindratt och oklandratt Och är thenne
 mijn meningh ther vm thin fadher och Jach icke än nu äre
 forrentte,

I förstone att alt thz arff oss tillfalledh är i Svärighe
 epther begges vor modher modher som sigh löpa till en hop
 skön godz, hafuer thin fadher alt i sin hender och mig for
 alt thz inthz mere medh sigh gifuett for min anpartt än itt
 armpst godz liggjande her i Finneland i Sata gundh i Kuma
 Soken beneumpdh Pijhenkorffua, tess rentta är orlighen IX spen

sedh, II pund smör, och so haffuer iack II godz i Sverighe benempd Treskestadha och Flinckestadha renta tilhopa VI Tunnor korn I march penninger, hvilka II godz iack sijdhan Vesterors Reses unden kirkien klandrat haffuer Och är iack inthz vijss upo dem um iack får beholla dem eller ej, dz ene årett haffuer iack dem thz annett bliffue the rycte ifron mich, Um iack kan beholla them, Dho är iack till fridz ther mz och vill beholla them for fjillest ephther en rett rekenkap och upo min mödhernis apartt, Män hvad mich än dho mere bör dho bider iack och formaner tigh Laurentz attu vilt formane dhin fadher thz han sodant godz skill[er] i froo sigh och lather migh thz få, Så frampt han eller du icke vilt i framtidhen aff mine barn eller den deris formijnder bliffuer till tess gud fögher them till moghen alder varda till taladh,

Teslikes och som tu Laurentz vell förstotth haffuer vm tesse begge vore systrer Margrethe och Valburgh²⁾ huruledo vij bödhe för Gud och menniskier är plietige till ått handhaffue och försörghe dem mz theres velfärdt i theres liffs tidh mz kledher öll och matt Så ephther Jachms död, gaff iack thin fadher vilkoret att han motte taghe hvilken dera han ville till sigh så koråde han Margrete till sigh, och Jach Valburg [;] til sadhe mz mijn breff och skriffuelser hennis hemkomst hoss migh och mijne arfua Hvilkit mitt lijfte iack henne icke utslå kan, ephther thz att hon sigh ju der i fro ingeledes gifue vill, Och ther före vill Jach sende Margrete till thin fadher igen migh är thz icke mögheligit och ej heller tillbörligitt dem bodhe uppeholle skule ther [bör väl vara "eller"] kune, All then stund gud thin fadher rijkelighen begoffuett haffuer

---

2) *Walborg* var 1484 Syster i Nädendals kloster och omkring 1530 Abedissa derstädes. Men någon *Margaretha Fleming* är icke förut känd.

att han vell haßuer rod och magt till att holla en aff sine Systrar som han plictuß är, hvar han än icke hadhe en penningh utaff hennis, Så formana och tin fadher att han och handler så emoth henne som han vill undvike gudz och menniskiers åhijllist Men hvar så är att hon än nu ytterlighare vardher nödh till att gifue sig i fro honom Och förz än vij skule komma ther före i gudz och menniskiers ohijleste och föractilse, dho vill Jach taghe henne till mich igen och försörgho henne så vell som den annen Men så skall min brodher ther utinnen visselighen vara fortencer att han eller du skule gifue mich eller mijne arßua sextie march för hvaritt åår så leuge hon är hoss mich eller mine arßue, her utinnen må han sigh aluarlighen epher retta,

Ytterligare vm thz arß oss till felt epher Jachim Fleming vor keru brodher³⁾ epher thz thin fadher thz icke helleg ende och hedrißue vill oss emelkom uthan thz och så henne (?) fördröijer; Är [jag] altidhe än nu til fredz ther mz att han taghe den deel som iach haßuer Jag vill gerne taghe den deel kan haßuer En dogh att iach min parth mz II godz förbättratt haßuer, och än mera förbättra ville en iach thz sick, tess är iach altidhe æßuerbodigh att vmhijte igen änär han vill Och så vill iach tich icke förhollidh haßue vm itt godz benemph Yliskyle liggendes i Vemo sokn som Ißver och sick på sin andell epher Jachim Så du rodher dhin fadher att han sigh skill[er] dher vid som Jach honom tilförenne sagt haßuer, tjj ther vm stor inthz till arbete sså thz må bliffue fast Och inthz heller vill iach mere arbete ther vm uthan haßuer alredhe gifuitt thz ifro mich och bekenner mich att iach skall vpßijlle

3) *Joachim Fleming* tjente med rustning i Wiborg omkring 1512—1520, då Tönne Eriksson Tott till Benhammar der var höfvjdsman, nämnes som Landsfogde i Norra Finland 1526 och fick 1529 flere gårdar uti Finland i förlåning.

Ifkvar helftene så mykitt igen som thz godzet halfparthen verdt
 är, eller nu ligger före Så haffuer iach nu dher emoth igen
 aff samma Jachems arff itt godz i Halko sokn benempdt Vä-
 sule, Hvilkit nu for mich klandras, aff Lasse Monsson som
 thz på sin hustrors vegne igen haffue vill, epther han nesther
 byrdman ther till är Så vill iach biude till thz besta iach kan,
 vm iach kan få köpitt än nu en reso igen huruvel Jachim thz
 tillförenne vell bettalett haffuer, tho vill iach gifue III dubbelt
 ther för vm iach än dho kunne beholladh och epther iach så
 moste köpat igen tho bliffuer thz ene godzett vm thez annett,
 Så bliffuer iach din fadher inthz plctigh vm forda Yliskyle
 godz Men hvar iach finge beholled uthan ytterligere köpende
 mith godz Vesule, tho vill iach gerne vpfylle thin fadher then
 half[par]t[en] aff Yliskyle godz. Eij annett än gör vell och
 haff thenne artickler udi itt gott betenckende och formana din
 fadher att han skjill[er] mich och mine arffua vid sigh vdi
 sin liffs tijdh Så frampt han icke vill att sodant epther oss
 bodhe skall bliffue till rette emellom mijne arffua och hans,
 Och hvar så skeer tho kenne gudh att thz är icke mijn skyld-
 ty iach haffuer altidhe söcktt och begärit en endellighen enda
 oss emellom Gudi tich ther mz befalandes. Datum aff mijn
 gord Suldie Odensdagen nest för S:te Valburg dag Anno 1541.

Erlich
 Flemingh Ridder.

**2. Riks- och Kammar-Rådet Nils Bjelke¹⁾ och Befallnings-
 mannen på Stockholms slott Bothvid Larsson (Anckar)²⁾**

1) Nils Pedersson Bjelke till Åkerö blef Riksråd 1544, Öfverste Kam-
 marråd 1546, kullseglade och drunknade i Bråviken den 20 Maj 1550.
 Gift 1537 med Anna Hogenskild till Hedensö † 1591.

2) Bothvid Larsson (Anckar) till Agnhammar var Befallningsman på
 Stockholms slott åtminstone 1541—1550.

*bedja Befallningsmannen på Wiborg Måns Nilsson (Stjernkors) till Achtis och Holgå i god förvaring behålla den spannemål, som icke med någon fördel kan färyttras, och förklara sina föregående bref om upp-
börden etc.*

1549.

Aftryckt ifrån ett pappersblad, som finnes uti samma karton som föregående handling.

Vår vänlig och väluillelig helsse medt Gudh altid tilforene. Käre Mons vij haffue vndfångedt eder skriffuelse, Dher mz tha Reglsth, som i oss vpå then spannemål, som dher tilstådes är, stälth haffue, Dher hoss gessue i tilkenne at dher i Viborgs län är godt tiid vpå spannemål, Kunne i forthenskuldh icke, effther som vij senesth eder tilskriffue, foryttre then spanemål Kong. M:tt tilhörer, Hans N. til nogen fordecell, Dherföre är vår begär, ati vele låthe liggia samme spanemål tilståd välforvaradth, Thiith öffuer skall nu videre (som i begäre) ingenn mher spannemål schiickes, Item vm spanemålen annerstådes der i landhz geller siith värdd, och i enne [ämne] sklicke tiith nogre lästher, måge i dherutinnau vethe och sökia K. M. gagn och bästhe.

Videre käre Mons som i och skriffue besvärende eder fasth hure i Wiborgs slotth medt fetalie och ellesth nödtorffteligen försörge schole, och dher hvad folck for nöden är holle kunne, synneligen effther at all årlig[a] ränthan aff Borgo som aff alder til Viborgs slotth legedth haffuer nu dher ifrån kalledt är, och mene, som i och skriffue, at then som Kong. M:tt dherutinnau rådt gessult haffuer, skall dher mz icke myken god meningh haffua, så haffue i udi then motthen tileffuentijs icke forståtth hans N. meningh rhåtth, For ty Hans Kong. M:tt menthe icke anners, som vij och for see oss anneth icke skriffuedth var, vthen hvad deel vtaff forne Borgo räntha,

Både i penningar, fetalie och andre partzeler, som i dher til slotzens behoff icke för nöden hafue, thz skulle Jöns skriffuere opbäre och hith leffuerere, vethende dherføre rede och regenskap gøre Men forsth skulle han eder leffuerere hvad deel i både i penningar och fetalie för nöden hade, dber om vij hafue och honom tilskriffuedth.

Teslikes gefue i tilkenne, at the Harar, Fugler, Gäss och Höns, som dher til slotthet falla, icke ifrånn slotzens fortäringh vmbära kune, medt mindre i Oxerne i then staden tess flere hafue motthe. Så skriffue vij eder för nogen tild sedhen, at sodane partzeler en parth i penningar foryttre skulle. Dog var icke vår meningh, som vij eller icke skriffue, at alle för:ne harar, fugler, gäss och höns foryttre skulle, vthan hvad i nödtorfteligen effther skällig viiss aff samme partzeler til slotzens fortäringh behoff hade, skulle i aname, Men thz som ther offuer vere, skulle i thz dhå foryttre i penningar, hvilketth vij ännu begäre vpå Kong. M:tz vegna.

Yttherligere begäre i och, at vij ville schicke tiith offuer nøghet clåde, til Kong. M:tz tläneres behoff, hvilkedth vij och mz thz forste vij kune tiith schicke vele. Slotzskriffueren mz 47 och 48 regenskaper som i skriffue, måge i och mz thz alder första hith offuer schicka, anneth inthet synerligen vthen befalle edor aktiid Gud. Dat. Stocholm 4 Junij Anno etc. 49.

Niels P[er]ssonn.

Botuedt Larssonn.

-
3. *Riks- och Kammarrådet Nils Bjelke och Befallningsmannen på Stockholms slott Bothvid Larsson till Henrik Klasson Horn och Nils Andersson Boije att mönstra och betala alla Ryttare, Knektar och Skyttar i Finland.*

1549.

från ett pappersblad uti samma karton på Kongl. Riksarkivet som föregående bref.

Vår vänlig och välutlilleg helsse med Gudh alltid tilforene. Käre Hendriich och Niels. Boije effther tij at Kongl. M:tz befalningzmen vpå slotthen och gårderna, så och Riid-fougterne dher i Findland, så väll som andre all årlig rånthe i penningerne udi alle parzeller in udi Kongl. M:tz räntz Cammer leffuerere skole. Dherföre är vår begär vpå högbemelthe Kongl. M:tz vegna, som hans N. och befallett hafuer, ati alle for:ne Hans Kongl. M:tz befalningsmenn vpå slotthen och gårderna, undentagendes Wiborg och Nyslott, och Riidfougterne mz alle theres tienare, Skytther och kneckther, som i hele Findland beskedde äre, for thenne nästh forgångne Jule och Vasburgmesse lönn the som samme lön tilforene icke becomedth hafue, affbetale schole, hvilken Jule lön som eders muster sedell förmeler kneckterne bekommedt hafue. Anamende til samme betalningh the Trij Tusendh 777 , som dher senesth bleff utöffuer kneckternes betalning. Och hvad penningar der til videre for nöden är, måge i fordre och aname vtaff Oleff Trotteson, dher um vij och honom nu tilskriffuedt hafue, Och effther att mann fruckther endelis, at fougtherne schole aldellis icke hafue så monge gode och varhafftige karer medt hästher och harnisk vederrede tilstäd[es], som the fordre cläde och penningar vpå och ellesth for nöden är. Dherföre är vår begär vpå Högbemelthe Kongl. M:tz vegna ati them, for än the affbetaledede bliffue, mustre vele, och besee hvad karer hästher och harnisk the hafue.

I liicha motthe måge i och handle mz skyttherne, som dher äre i Findland, beseende teslik theres karer, hästher och harnisk, och them dher effther betala låtha, Tileffuentyrs the hafue eller (?) en parth icke så monge karer, hästher och

harnisk tilståd, som the gementh fordre clåde och penningar till, Låthende Kongl. M:tz penningar icke i nogen motthe tillpilles, eller onytteligen utgesfues Dher mz i vele ett nøge vpseende haffue, Äre och tilseffuentyrs en parth större och en parth ringere lön tillsagde, haffuer och en parth Kongl. M:tz breff vpå theres besoldning, dher effther i edor rättthe haffue, och hvad them i så motthe tillsagt är bekomma låtha.

I vele teslik[es] knecktherne, som dher i Findland beskedde äre, mustre och affbeta la låta, beseende och hvad värrior the haffue, Vij förnime och aff then must[er] zedell, som i Hendrick oss hith vpå then 48 årss löningenn seblickedth haffue, ati haffue gessuit them nogedth mher än som the kneckter her i Svärige beskedde äre, bekomme, nempligen en parth 20 *mp.*, en parth 15 *mp.*, 10, 9 och aldra ringesth 8 *mp.* hvilke dhå inthz haffue liicha omack mz the kneckthar som her i Stockholm äre, som motthe hele vintther natthen vaka her vpå vallo muren, och än dho ingen bekometh mher än til 7, 8 *mp.*, eller högst 10, och andra sex *mp.*, effther som the haffue värrior til och kunne göra tienisth för, Dherföre är och her med vår begär vpå högbeimthe Kongl. M:tz vegna, ati her mz ett nøge vpseende haffue vele, så at the motthe alle icke få liicha, eller trådrätth öffuer huffvedth betalede bliffue, Uthen them i see noghz duglige äre och gode värrior haffue, fortröstend[es] hvar for nöden bliffuer nogenn tilbörliig tjänisth göra kunna, them måge i tilbörliigenn som tilforene bekomma låtha. Men the andre som icke nogre tilforlathlige värrior haffue, och ellest så schlickthe äre, måge i udi thenn staden en *mp.*, thvå eller tree ringere; effther som leglighethen sig begeffuer, affbeta la låtha.

Käre Hendrich och Niels anneth inthz synerliigen haffue vij edor nu tilskriffua vthan befalle edor altid Gud. Dat. Stockholm 5 Junij Anno etc. 49.

Niel [Persson].

B[otvedt Larsson].

4. Kyrkoherden i Perno Anders Larsson Teijt klagar hos Kongl. M:t öfver sin fattigdom, som han råkat uti genom fiendernes kärningar och fogdarnes samt andras oförrätter¹).

Förvaras i samma pappers karton på Kongl. Riksarkivet, som föregående handlingar.

Stormechtigste Högborne Furste aldra nådigste Herre och Konung, eders Kong:e M:tt skall min underdånighe och ödmilke tropplichtige tjänist vara vedcredde så lenge iagh leffwer,

Aller Nådigste Herre och Konung, eders Konglige M:tt tackar iagh fattigh undersåte, på thz ödmueligste, för all gunst och nåde, och synnerliga för thz stadfestelse, och iemvel försvarilse bref, som Eders K. M:tt mig gunstelligen haffwer lattit gifwe, på then collation iagh tillförende aff eders Nådz salige her Fader (Höglofflig i hwgkommelse) på Pernå preste gäld hade, Och en doch aller nådigste Herre och Konung, mig een gunstig och nådig hielp udi E. K. M:tt (salige och höglofflige ihwgkommelse) Her Faders Collationis bref haffwer varit efter lattit, så haffwer iagh same hielp icke fååt niathe, Uthan E. K. M:ttis fougter haffve same hielp upburit, alt ifrå then tijd Hans K. M:tt var ther senast i Finland, Sedan ifrå then tijd haffwer iagh hulpit mig miz stoor fatigdoom, Ther til bleff preste gården aff våde eld Anno 62 affbrend, ther mig hende i monge måtte stoor skade, Teslikis togo Jutarne Anno 67 mit skep bort på Ålandz haff, med last och auckar oc tåg, som på skepet var,

---

1) Inlagen saknar årtal och af dess innehåll kan man icke sluta till året när den är skriven; men då Ryssarnes infall i Nyland (1571) nämnes och Anders Larsson var Kyrkoherde i Perno ifrå 1550 åtminstone till 1579, så torde den vara från tiden mellan 1572—1580.

Öfver allt thetta aldra nådigaste Herre och Konung, kom Eders K. M:ttz och hele Sverigis Rijkis artfönde. Ryttsen, med mård och brand öfver 5 soknar i Östra Nyland, ther iag Eders N. fatige undersåte upå nyt icke allenast miste hws och heman, men iemväl alt thz iag åtte som rörligit var, Sölff, Kopar, Messing, Teen etc. förutan then skade the mig gjorde på min booskap, brende the och up för mig itt nytt Skep, Än köpte iag mig en skeps part igen, förmodandis mig ther med förtiena och verva mig salt til mitt hws hold, ther aff haffver iag aldrig gagn, utan ifrå then ene skintz reson in til then andre bliffver hon rappat, så at man ther med intet förverffve kan, Samaledis haffver Eders K. M:ttz Cancellij förvante Bertil Erichson undan mig begåt, aff E. K. M:tt, en gård som lyder till Lappetresk Capel, hvilkitt Capel lyder til Pernå och Pytt[is] kyrke Soknar, än doch bönderne som under same Capel haffve Eders Nådz breff ther på, at vij skulle obehindrade same gård samptelligen niata, Haffver oc Konug Erich sitt gaffvo breff, som Bertil aff Hans Nåd beköm, igen kallat; och sagt Bertil ifrå förberörde Cappal gård, hvilkitt Bertil intit achta vil, utan fördrar aff oss affrad af gården.

Til thz ytersta haffver Velbördig Quinne hustru Birta Tönns Olffsons til Tiusterby, bekömit aff Eders K. M:tt tre ij gårdar, som under Pernå kyrke ligg, dock haffver then gode quinne icke kunnat sig ther med låta henöjja, utan leet än udi same sit breff screffva til sig en äng til 14 dragun hön, som everdelige haffver legat under preste bolet, som iag med Soknens breff oc vetne betyga vil, Ängen heter Gårde holm,

Aldra nådigaste Herre och Konung, medan iag på alle sijdor så rychter och rappader bliffver, emot E. K. M:ttz salige Her Faders collation, Samaledis emot E. K. M:ttz stadfestilse och försvarilse breff, haffver min store armod och fatigdom mig tvingat besökia E. K. M:tt, om såddant är E. K.

Mitt grundelge herettat, som ärendet sig tilldragit haffver, eller icke, Aldra Nådtgeste Herre och Konung, medan iag Eders Nådes fatige undersåte i så munge: motte stor brist och öfvervold till haffver, oc än nu lijda skal; kvar E. K. Mitt mig icke nådigst aff infödde Konzge mildheet, hegne oc försvare vil, nödgas iag vederseie preste bolet, oc kan icke uphålle then dienst mig bör gøre mine Søke bönder, Är för then skol min ödmilke och underdonige bön til Eders K. Mitt, at Eders Nåde ville verdiges mig hielpe til underhold, antingen Nebbe skat smöret, eller koo måls smör aff Perno Soken, på thez iag singo köpe mig eläder upå kroppen igem, oc andre nödtorfter, som en fatig sköflat man munge hande behöfver. . .

Gud almecchtig varder soddano E. K. Mittz höge velgärningar rikkeligen lönandes, hvilken iag Eders K. Mitt, med E. K. Mittz höge vårdæder och lijffz herskefter; til långvarigt, lyckesamt och roligt Konglige regemente alltid nådeligen bevare [beder].

Her opå förventer iagh udi underdånighet Eders Konglige Mittz gunstige och nådige svar.

E. K. Mittz

troo undersåte

Anders Larsson

Teijtt.

5. *Studiosus Jöran Jakobssons intyg, att Johan Knutsson velat förmå honom till falska stämplingar samt hotat låta mörda Mickel Mattsson och Sigfred Simonsson.*

1576.

Ifrån originalet uti förutnämnde papperskarton.

Bekennes Jagh Jörenn Jacobsonn Aboensis studiosus Upsalensis, att anno 76 theu 18 Aprilis, effther middagen när

cläcken var vid trj, gick iagh till Jörens Jacobsen fordom krydde schriffuere, och strax ther effther kom Johan Knuts-sonn lith, när iagh fick mig maath, och begynthe befråge aff mig om Michell Madzsonn och Sigfredh Simousson skulle gestha hoos min brodher, Hendrich Sigfredzsonn i Åbo. Thå svaradhe iagh honom, att iagh veth inthet annars, uthan the gesthe hoos min brodher för:de Henrich lijoke som the tilförendhe gestha plegadhe. Så begynthe han bidhie mig, om iagh skulle någherledes kunna komma till väge med någhe svepsaack, gifuandhes före, att för:de Michell och Sigfredh skulle vara min brodher för:de Henrich någhot skyldigh och om iagh hadhe med sljke osanferdigha stampinger kunnat them lathe fångsle, och taghe klädher theres ifron kroppen. Kaukannerligen Johannem Secreteraren til förtreth, och sadhe ath hann håller medh them, och hadhe icke hann hållet medh them, lenghe sedhan hadhe iagh them bracht ifrån lifuot. Therföre loffuadhe han mig först för för:de Michell een godh göddan ox och för för:de Siffredh een godh hesth och een Ungerske gyllen. Hem sadhe hann sigh förmodhe sin tienare hjt til Stockholm effther Påske-helghenn, och strax ther effther loffvadhe hann offtha förbe:de Michell och Sigfredh lathe afflijfua. Så santh mig thenn Evighe Gudh hielpe, att hans ordh och taall så full. Och ther till yttermere visso trycker iagh mith signet her under. Datum Stocholm anno ut supra et die.

6. Domprostens i Åbo Henrik Knutssons intercessions bref för Herr Kristiern Andreæ till Lundo prestgäll.

1579.

Originalen uti samma kanton som föregående handlingar.

Kong:re M:tz vår nådigaste Herres troghnè menn och tienere udi Cantzellit åhrlighe och försietighe, Hans Kranck

och Knuth Håkanson, önsker iagh helso af Gudhi tillförende. Giffuer och testikes Eder venligheta tillkienne, att thenne här breffvisore ährligh och vällärd mann Herr Christiern Andren haffver varit her i Stochelm och giordt sin obligatz och underscrifningh effter then affskedd Clerckeritt är föresatt. Hvarföre bedher och begärer iagh af Edher ganska venligha, att ij ären för:de Her Christiern behiöpelighe för sin ålderdoom och fatighdom skuld, Thy han haffuer varit väll ij trettio år *in ministerio* eller ij kyrckietienist, att han motte bekomma Lundo prestegield ij Sudherhåland så frampt om Her Mats bliffver försedd medh annedt nempligha till Effrabromie. Om så kunde laghas och bestellas hoos vår nådigaste Herre Kong:e Mitt vore thet utan tviffuel Gudhi täckt och behaghelighit, then iagh Edher sampt medh Edre vordnedher vill evinerlighen befoledt haffue. Dat. raptim Holmie Anno dmi etc. 79 then 28 Julij. Under mitt signet.

E. v.

Henric Canutj.
Aboensis præpositus.

7. *Arvid Eriksson Stålarin tillkännager för Arvid Henriksson Tavast till Wesunda, att Kongl. M:t befallt Olof Ångerman vederkänna alla Arvid Henrikssons gods i Tenala socken. Äfven begär han härberge för en eller två nätter på Kuriala.*

Originalen, som eges af Agréen vid målare-akademien i Stockholm, Herr M. Samuelsson, har å tergo följande utanskrift: «Kongl:e M:t til Sverige min allernådigste Herres Troman och tillförordnadt *Generall Krigz-öfverste öfver fott folck, Den Edle och välbördige Arvedt Hinderson till Wesund, min broder och gode vän thetta broderligen.*

Minna välvillig och broderligh helsenn samt mz hvadt mere kärnt och gott uti min förmögenheett ähr eller blifva kan tig

m: Gudh then almæchtigste allijeh tillförene. Käre Bror Arf-
 vedt Henrichsson din helse och ständige välmåge: sampt din
 käre Husfrus min käre systers hörer och förnimmer jag alltid
 gärne, Thernest betaker jag dig för myckyt gott såsom migh
 af dig ofte vederfaritt ähr, hwilkett jag m: allt gott gärne
 igen förskulle vill, så lengo jag leffver. Och kan dig min
 Broder icke förhålle att jag hafver bekommit eh: Copie utaff
 Kong: e M: ta: bref såsom ähr Oluf Ångerman tillskrifvitt, och
 samme bref förmåler, att alle din godz här i Tenala sochen
 skall vederkännas oanseett ehvadt tu hafver til att förbäre.
 Dherfore tyckte mig rådligt vara at tu ville begiffve dig till
 Sverige m: thott förste, thett tu sedan vildare kunde uträtt
 Dine saker. Käre bror, om så ähr, att min broder ähr icke
 himma otte dag: r här eft: r, beder förthenschuld dig at tu ville
 väl göre och seije din fougde til ther på Kuriela att han här-
 bergierar mig en natt eller två, när jag drager till Nyslota
 Län och thedan vill jag drage til Wiborg, Ther få vij sedan
 vildare talas vedh om alle hande. Eij annadt på (henne [gång]),
 utan befaller dig här m: Gudh almæchtig till all lifz välmåge.
 Datum Gunnarby then 22 Februarij Anno 88.

Arfvedt
 Erichsson till Lindö.

**8. Konung Johan III:s bref till Fogden i Borgå län Hen-
 rik Jönsson att igenkalla tredje delen af alla förlä-
 ningar och underhåll.**

1590.

Detta bref finnes icke uti Riksregistraturet, utan har blifvit med-
 defadt af Herr M. Samuelsson. *A tergo* finnes antecknad med samma hand:
 •Copie utaff K: M: bref Henrich Jönsson tillskrifvitt, Fougde udi Borgå
 Lhann. Lijder opå alle förlänningar och underhold: ther aff tredje delenn
 skall igenkalles. — Och sielffte Copien hafver iagh exerpieret then 19
 Aprilis Anno 91.

Johan theen Tridie medh Gudz nåde, Sverges, Göttes och Wendes Konungh, Storfvæte till Finlandh, Charebens, Wotzkepetinn och Ingermanlandh i Ryslandh, och öfuor the Ester i Liflandh etc. Hertig.

Wår nåde tillförende. Såsäm vij udi förledne Sommer lathe tigh tillskrifue Hendrich Jönsson, attu skulle hafue i quarstad alt hvad vij till underhold eller förlänningar, anten aff Kyrckiettiendenn eller årlige Rentann, hafue efterlatidt våre undersåther och tienere, andelige och verdzlige, allenest undantagandhes ded de fatige udi hospitaler och siuktuger var förlänt och efftherlathz, Så hafue vij nu betenckt oss vele beholle all dhenn Spannemell som till vijnkiöp och kyrckiebyggnagar är efterlatidt, tesligest domkyrckie tunnen och presternes vederlagh, Såsäm ock en tridie deell aff alles förlänningar och underhold, som aff oss kunæ vare förlänte till lifztijdh eller behagelig tijdh, så vell Lagmans som Häredzhöfdinge renttan, som alt annet inthz actandes hvem thz helst vare kann, Men the andre två delerne hafue vij efftherlatidt, att the måge bekomme sedann som denn Tridie deell ähr opborenn till vårt behoff, så longt det kann förslå. Befale tigh fördhenskuldher medh alffuarligen, attu oper anntten pnngr för Spannemellen. Nempligen 6 *ms* för hvar Tenna, eller och godh reen sädh, hvilchi alle så vell penningerne som Spannemällen du skalt hafue udi godh förvarningh till vjddere beskedh iffrå oss. I lijke motte skall tu och hafue tilstedz all den Rentte och Tiende som tillförenne hafuer varidt aldelis igenkalledt iffrå dem aff årådt¹⁾ och the som udi vår onåde äre. Där på så väll som ded andre du medh det förste skalt giffue oss viss beskedh, hvadh heele Summan kann förslå, Men hvadh rep-

---

1) Troligen »oråd», ty så kallade Johan Riksens Råd, när han var förargad på dem.

tann, tesligt gårdar och annett tilkommer, som aff gemene hoffmens och kneeters hemmand hör wtgå som nu ähre emot fiendenn, skall du inthz befate digh medh, vtan late dem det obehindret niute och beholle, Ther tu må vete digh aldells efterrette Så framt du wilt undvijke onåder och straff, Schrifuit på vårt Slot Upsala thenn 20 Novembris Anno 90.

9. Borgmästare och Råds uti Nådendal vittnesbörd för Fogden uti Norra Finland Mickel Påvelsson (Munck) till Nuhiala, att han tilltalt Mickel Markusson, som sålt några (dagsverks)-märken.

1591.

Efter originalet uti förbemälte karton å Kongl. Riksarkivet. De vidhäftade sigillerne (1 större och 3 mindre) äro alla bortfallne. —

Bekännes vij effhr:ne Borgmestare och Rådhi i Nådendall n. Michil Kollainen, Lasse Nilsson, Erich Nilsson, Madz Simonsson, Morthen Olsson, Matz Michelsson och Simon Thomasson att anno etc. 91 then 22 Martij hölt Kongre M:ttz vår aller nådigiste herres tro tjenare och Landz fougte i Närrefinlandh then erligh och veladlat Michil Povalson till Nuchiall Råstugu dagh medh menige almoge i för:de Nådendall, När:v: the Erlige velbördige och velartige gode men, Morthen Olsson till Stårby, Lasse Olsson höffvitzman för en feniche Vestgöte knechter, Sigfrid Olsson och Erich Vestgöte hoffman under Haas Strangz fahna, thå kom i detta Iblandh all andre käre-måll ehn bonde benempd Bencht Matzson i Sondanala och kårde till Michill Marcusson i Nådendall om sijn salig brors Hindrich Matzsons ehn åhrs lön, så och om en T:ne Rogh som för:de Michill aff honom sigh till egne ville för någre Mercker¹⁾ han och hans hustru honom saligh medgifuit hade,

1) Dessa gåfvos troligen åt bönderne såsom bevis att de fullgjort sina dagsverken till saltpetersverkstaden. På många herregårdar i vårt land gifvas sådana märken ännu åt torparne för hvarje dagsverke.

att selge bönderne, för salpeters verchstad, vedh och muldkörning, som han thå med sigh hade till 120 st. för han i hiel slagin bleff i Halicko, till hvilket för:de Landzfougte thå strax togh ehn selsam meningh och talthe för:de Michill Marcusson till och sporde hvars tilståndh han ther till hade att så försälle H. K. M:tt och Cronan medh sijn betrodde handlingh vidh verchstadh, thå svarade han genstan sigh haffue för samme peninger han för mercker bekomit haffuer kiöpt nogre lass ved til verchstadz behoff, thå begärade Landzfougten opå H. K. M:ttz vegne att han sigh mz lagen värie skulle, att han icke flere Mercker solt haffuer och dher med ramatth sijn egen fördell mehr ehn Crononäs, thz han icke kunde göre eller ville, Derföre thå begärade velbe:te landzfougten, att vij för:de honom vårt vitnes bördh gifue skulle att han honom dher om till talt haffuer opå H. K. M:ttz vegne, på thz han framdells icke dher om må miste[n]cht bliffua aff högre öffuerhet, att han icke haffuer medh lagen söcht honom för suich [svek] och snillighet. Hvilke vij honom för retvisons skuldh icke haffue kunadt eller viladht förvegre, Dher och dömdes för:de Bengt Matzson 3 T:nor Rogh för sijn broders löhnn. Till visso under Stadzens signet sampt medh velbemelte och velachtige gode mens signet dat. ut supra.

---

10. *Arvid Eriksson Stålarms bevis, att Borgaren i Narva Henrik Sibbet levererat åt garnisonen öl och annan fetalie, hvarföre han borde få betalning.*

1594.

Originalen finnes hos Herr M. Samuelsson i Stockhohn.

Kongl. M:ts till Sverige och Pålenn etc. Minn allernådigste Herres tillförordnat Öfwerste för alle Finske knechter, och nu på denne tidh Stådhällere på Narffwen.

Iagh Arfwedh Erikssohn till Lindöo, Bekenner och her med vitterligt giör, att denne Brevvijsere och Borgare udi Narfuen, Erlig velförståndig Hindrich Stibbett hafuer förskrifvidt ett skip ifrå Råstäck med någre Lester Öll och fult med annan Fittalie Partzeler, Och nu för den store nödh och trångmäll som nu een tidh långh her vedh Befestningen (thes Gud bettere) varit hafuer på malt så vell som andre Fittalie Partzeler, Hafuer hanns Hustru udi hans frånv[aro] Efter min begärenn, för den nödh skull som på färde åhr, most sällie förne öll och fittalie Partzeler åth Knechterne, för Klippinger, Rundmarkstycken och halför stycken, Och hafuer opburith huar Klipping och Rundmarkstycke för 2 öre, och 4 halförer på ett rundstycke, Förseer migh ödmikeligen och underdånigen till H:te Konn. Majjt och till dhe välborne Herrer Ricksons Råd, att han motte bekomma sinn Bittadning igen, Och hafuer han begärat mitt Bewijss, hvilkit iagh honom för Rättvijsones skull icke hafuer kunnat förvägre. Datum Narfuenn denn 23 Aprilis Anno 1594.

Arfved
Erichson.

11. Tvenne bref af Konung Sigismund, hvilka bekräfta åt Kyrkoherden i Helsingfors Henrik Henrici samma underhåll och förmåner, som hans antecessor haft.

1594.

Efter en afskrift på ett quartark ibland Herr M. Samuelssons handlingar. Uti Sigismunds registratur hafva dessa bref icke kunnat igenfinnas.

I. Wij Sigismundus med Gudz nåde Sveriges göthes och Wendiss Konungh, storeffuerste till Finland, Carelenn, Wertaschipetin och Ingermanland i Rysland, och öffuer the Ester udhi Lifflandh, Hertigh so och Konungh wdi polen. Stor-öffuerste till Littowen, Ryssen, Prissen, Masvien, Samogitien,

Kiuenen, Wolhinen och Lifflandh, Herre göre vitterligt, att wij aff ynnest och nåde haffue undt och efterlatit, som wij och nu mz dette vårt öpne breff unne och nodeligen efftherlatte, thenne vor troo wndersotte Her Hinrich *Henrici* Kyrckeherde wthi Helsingehors nå niuthe och beholle ded spanmåls wnderhold och hvadh mere som hans *Antecessores* före honom, och han eliest sielf aff vår Salighe Käre Här fader hoglöfligh i hugh kommelse hafft haffuer. Ther våre Cammære, fouter och alle andre haffue sigh att efterträtte. icke görandes förnende her Hinrich här moht förfongh heller meen. Skriffuit på vårt Konglige Slott Stockholm then 26 Martij anno 1594.

II. På andra sidan af samma qvartark.

Wij Sigismundus med gudz nåde Sveries, göthes, wendes Konungh, storfuerste till Finlandh, Carelenn, Watzschlpetin och Ingermanland ij Ryslandh och öfuer the Eester ij Lifflandh Hertigh So och Konungh wdi pålen, Storfuerste till Littowen, Rysen, Prissen, Masurenn, Samogitien, Kiovien, Wolhinen och Lifflandh, Herree göre vitterligt, att wij aff ynnest och nodhe haffue undt och efftherlottit, som wij och nu mz thette vortt öpne breff unne och nådelighe efftherlotte thenne vor troo wndersotte Här Hinrich *Henrici* Kyrckeherdhe wthi Helsingehors, mo niuthe och beholle till oreligh wnderhold Tre punder lester Spanmoll, som hans *antecessor* framlidne Här Simon för honom hafft haffuer Hvilke vor Fouter vthi Borgbo län honom orlighe och tillsyllest skall bekomme latte. Sammaledes skall han och beholle sigh till hielp then tände som orlighen vthgörss aff vore ladugorder ther vthi fornende Helsingehors effther som andre Kyrckeherdar ther samma stadz them tillförende plege och vore vane bekomme. Ther vore Cammerråd, Cammererer, fouter, och alle andre haffue sigh

efter råthe icke görandes för:de Här Henrich här emoth för-
fongh eller meen. Skriffuit po Konglige Slott Stockholm then
8 Junij 1594.

Sigismundus Rex.

**12. Ryttmästaren Richard Isaksson Rosenkrantz' quitto på
Ryska sändebudet Feodor Boborikins och hans följes
förtäring under nio dagars vistelse hos borgaren Kas-
per Pil i Åbo.**

1612.

Originalen finnes bland Herr M. Samuelssons handlingar.

Kongl. M:t:z till Sverige troppligt tjenare och tillförord-
net Ryttmästare öfver en pfana Ryttere uthi Ryssland, Jagh
Riggert Isaksson Rusenkrans till Granhamar tillförordnet Pristaf
för den Ryske Sendbodh Fedor Boborikin b[ojar], som nu ähr
affärdet ifrån Sverige och till Ryssland till att framfordra ho-
nom till Nougorodz Ständer i Ryssland, och efther H. K. M:t:z
fulmacth lydelse och välborne Her Johan de la Gardies be-
fallgingz sedell haffwer för:te Sendebodh uthi nijo dag:r förtärt
uthi sitt herberge hoos Casper Pijll sielf tijonde nembligen R.
wijn trettijo och sju kannor för trettije och slu Dhaler, Spanskt
wijn siutton och half kannor för tiugo och en daler och tiugu
och åtta öre, Öll fämtijo och åtta kannor för trij daler och
fyra öre, Lybesk miöd half trettionde kannor för sex daler och
en m:k, Bränvia för half siette daler, för kåst tiugu daler,
Summa nijttijo och tre daler och tre mark. Till visso med
egen hand underskriffvit och signete förseglet. Datum Åbo
den 15 Novemb. ähr 1612.

Richardt Isackson
Rosenkrans.

13. Ståthållarens öfoer Åbo, Tavastehus, Borgå och Raaseborgs län Karl Eriksson Oxenstjernas bref till Rikskanslern Axel Oxenstjerna. ¹⁾

1620.

Aftryckt efter originalet uti Tidö samlingen på Kongl. Riksarkivet.

Wälborne Herre, älskelige käre Broder, Herr Axel Oxenstjerna, min K. B. samt M. K. B.s älskelige käre vårdnads helsa och lyckliga välmåga är mig af hjertat kärt att höra och förnimma, önskar också att den alltid så stadig och fast blifva wätte. Och kan M. K. B. härmed broderligen oförmäldt icke låta mig hafva den 14 hujus bekommit M. K. B:s skrifvelse daterad den 25 Juni, hvaraf jag förnimmer M. K. B:s broderliga och flitiga förmaning, det jag härefter oftare än härtill skedt är tillskrifva skall, såsom ock H. K. M:t min nådigaste Konung samt Kammarråd om allt landsens tillstånd, räntor och uppbörder, låtandes H. K. M:t tidigt få veta, hvad här finnes i förråd, hvad utgår, hvad inestår och för hvad orsak skull, såsom ock huru eljest allting i landet går till, efter den *Instruction* mig sist blef tillskickad, hvilken H. K. M:ts nådiga vilja och befallning såsom ock M. K. B:s trogna förmaning jag hörsammelligen och gerna skall och vill efterkomma. Men alldenstund K. B. mig nu mera än mina Antecessoribus uppålägges och jag ett sådant bistånd och hjelp, som de för mig haft hafva, icke hafver; ty Secreteraren, som mig tillordnad är, är väl en god gammal man och kan väl små saker och ärender, som i landet beställas skulle, med befallningsedlar och bref uträtta och skrifva, men der något viktigt, såsom uti mina *Instructioner* förmåles, beställas skulle eller det fullföljas, blifver det honom allena för svårt med skrifvande

1) Meddelas såsom bevis på den tidens embetskrifvelser; anmärkas bör att modern ortografi blifvit följd vid afskrifvandet, dock utan den ringaste förändring af innehållet.

att efterkomma och mig allena omöjligt. Hvarföre jag M. K. B. brodervänligen och tjenstflitigen [heder] M. K. B. ville så laga, att mig till hjelp en god förständig man och *Secretetare* hit måtte förordnad blifva, som mina *molestias praesertim in scribendo* levera och mig aftaga kunde. Det M. K. B. förmåler, att jag beskylles för försummelse, i det att jag ingen rättelse ifrån mig gifver; så vill jag förmoda, att sådant annorlunda skall befinnas och att jag esomoftast hafver de välborne Herrar Kammarråd tillskrifvit, såsom ock Jon Mårtensson (alldenstund han med alla räntor och uppbörder hafver att göra) befallt, [att han] dem allt besked både om ett och annat skulle tillskrifva och vissa förslag de gode Herrar tillsända; jag vill ock förmoda att sådant af honom, som han mig berättat, skedd vara. Han hafver sig, så mycket jag förnummit, alltid H. K. M:ts gagn och bästa till det högsta låtit angeläget vara, såsom ock det han beflitat, att allt så mycket honom möjligt [är], måtte riktigt och väl tillgå; vill ock med första lägenhet sin räkenskap, hvilken snart färdig blifver, öfversända. Hvaraf de gode Herrar förnimmandes varda all besked om alla uppbörder och utgifter, så att deraf förnimmas skall, mig inga andra anordningar eller lefvereringar, än af H. K. M:t min någ:te Konung och de gode Herrar Kammarråd anordnade och gjorde äro, gjort hafver, hvilken om mig *Suspition* med Guds hjelp falsk så härefter som härtill finnas skall, utan allenast det med flit och största åhåga förrätta vill och skall, som mig af H. K. M:t och de gode Herrar på H. K. M:ts vägnar mig tillskrifvandes och befallandes varder. *Commissarierne* öfver Elfsborgs lösen beläggande hafver jag (det de sjelfve med sanning intet [annorlunda] säga eller berätta kunde) både med bud, bref mundtligen och skriftligen tillskrifvit och befallt, det de all möjlig flit använda skulle, det resten måtte med det första uppburen och lefvererad blifva; desslikes att de utan försummelse

skulle sig med deras räkenskaper och all besked till Sverige begifva; dit och en part allaredan sig begifvit hafva och en part nu på vägen äro, hafvandes med sig alla de penningar de upphurit och i förråd hafva. Orsakerna, hvarföre de så ringa lefvereringar hit i Räntekammaren gjort hafva, mågo de sjelfva veta. H. K. M:t samt eder gode Herrar samteligen berätta. Hit är intet mera kommet än förslagen, de välborne Herrar Kammarråden tillsända, utvisa; är ej faller, det mig veterligt är, mera här i förråd än tuhundrade daler, som Sigfrid Henriksson, litet förrän han till Sverige förreste, i lefvererade, ändock jag honom befallte, att han samma penningar till sig igen annamma och öfverföra [skulle]; om han det gjort hafver, vet jag icke, förrän Räntmästaren Jon Mårtensson hemkommer. H. K. M:ts min nådigste Konungs Mandat samt två Instructioner och Rikens Ständers förmanings skrift till alla H. K. M:ts undersåter här i länet är mig den 13 Maj med Sten Månssons Ståthållarens på Wiborg tjenare lefvererad. Och såsom jag af det medföljande H. K. M:ts bref förnam, att jag med det första skulle kungöra och med Biskopen allmogen den pålägga, alltså äro vi den 17 ejusdem förreste hädanifrån och i landet och den efter Instructionens lydelse med största flit allmogen förhållit och tillkännagifvit; är ock af dem välvilligen och utan *protestation* vedertagen, allenast hesvärade de sig om tiden och begärde på den en förlängning till hösten, efter det de så snart icke kunde komma till penningar igen, ty alla de penningar de någon tid kunde få eller ihop skrapa, hafva Elfsborgs lösens *Commissarier* upphurit och ännu hafva sina utskickade der i Häraden liggandes, som uppå akta, att så snart de några penningar förnimma hos dem, de då strax af dem taga. Och efter här i landet så ondt efter penningar är, hafva de alltså begärt att boskap eller andra varor, som hos dem finnas kunde, måtte också efter värderingen af dem taget

blifva, på det de ingen rest i denna skattningen på sig draga måtte, utan måtte den, som de gerna såge och sig derhän så mycket möjligt vore beflita ville, ifrån sig lefverera, hvarutinnan vi dem intet *gratificera* kunde eller någon förändring deruppå göra, utan med höflighet och på det bästa sättet, vi möjligt kunde, afslogo. Dock både de oss ganaka ödmjukeligen, det sådan deras begäran måtte H. K. M:t tillkännagifvas, det vi dem ock lofvade, dock intet med något skonsmål förtröstandes, utan vänligen förmanandes dem, såsom ock på H. K. M:ts vägnar allvarligen befallandes, det de till förr sagdan tid måtte sig penningar förskaffa och fogden ändteligen tillställa, det de lofvade så mycket möjligt att göra. Eljest hade de emot förne skattningar inga besvär eller insagor, utan voro allesammans med honom väl tillfreds; allenast besvärade de sig om den Elfsborgs lösens resten och synnerligen tillökningen och begärde, de måtte med honom förskonade blifva; ty der de fullkomligen skulle den utgöra, sade de sig vilja öfvergifva allt det de hade (ändock det kunde intet ändå förne rest betala) och draga derifrån; deruppå jag dem svarade och på H. K. M:ts vägnar *Commissariernes* uppbördsmän befalle, det de af rätt utfattiga, som icke mera än en ko eller get hade, icke skulle något taga, utan sålänge med dem fördrag hafva, tilldess besked ifrån H. K. M:t eller Kammarråd skulle tillbaka komma. Och är sannerligen för Gud här i landet hos mesta parten en stor fatigdom, ja större än jag skriva kan, och *Commissarierne*, der de sanningen berätta ville, det väl vota och förnummit hafva, så att der Elfsborgs lösens nya antecknade och gamla rest skulle uttagas, så blefve mestadelen af landet visserligen öde, såsom med några i Borgå Län allaredan skedt är och mig för full visso berätta, det några skulle i förleden vinter och först i vår hafva begifvit sig dädan ifrån och till Lifland med hustru och barn, ty de äro slätt boslitne

vordne. Jag hade gerna vidare derom ransakat, medan jag der nu stadd var; men efter tiden var så kort och landet stort att öfverfara, hafver därför måst *differera* till en annan tid. Vi äro ock af samma resa den 16 Juni tillbaka till Åbo komne. Och alldenstund Henriksmässo marknaden förhanden var och då hölls, måste jag med Stadsens saker och de ärender, som mig uti min *Instruction* af H. K. M:t borgerskapet tillkänna att gifva uppålagdt var, hafva fördrag; dock strax efter marknaden hafver jag låtit lysa Rådstugu och allt borgerskap dit stämt med deras bref, bevis och besked, som de hafva kunde på deras åker eller ängar, de sig förmenade med sjelfegande rätt att besitta; kommo så tillstädes, dock med inga bref, utan Borgmästaren berättade och sade, att alla de åkrar, Borgerskapet hade, voro af Stadsens åkrar, deraf de ock Staden deras rättighet årligen göra, hvilka egor af framfarne Konungar under staden gifne och privilegierade [äro], såsom ock förskrefne gifva och privilegier af H. K. M:t vår allernådigste Konung *confirmerad*, eljest hade de inga andra egor att bruka. Jag hade också efter H. K. M:ts befallning velat refva all Stadsens åker, men jag kunde inga Lagläsare här få, som dermed tillförene umgåtts hafva eller besked visste; skref fördenskull Gref Jakobs Underlagman till, att han oförsummelligen skulle sig hit begifva, hvilken ännu intet kommen är, utan som mig är sagdt skall han vara på några syner i Hollola härad, dit jag ock en förskickat hafver med bref till honom, förmenandes att han utan någon försummelse skulle sig hit begifva; såsnart han kommer, skall H. K. M:ts vilja och befallning efterkommen blifva och derom med det första all besked till Räkningekammaren komma. Med boskaps längdernas skrifvelse går långsamt till, ty jag [har] ännu inga många bekommit och de, som komne äro, sänder jag nu öfver till H. K. M:ts Räkningekammar. Jag hafver också esomoftast fogdarne tillskrifvit och

allvarligen förmanat, det de med all flit skulle pådrifva, att längderna måtte förfärdigas och hit oförsummeligen sändas, på det de kunde uträknade blifva och sedan derefter skatten efter H. K. M:ts nådiga befallning uppburen. Och efter med skrifningen långsamt tillgår, varder också med så många längders uträkning långsamligare tillgåendes, ty Secreteraren intet mycket med räkningar vet att umgås och mig omöjligt är allena dem att uträkna, ej heller hafver dertill tid för många andra landsens saker och åliggande ärender; dock vill jag all flit använda, att såsnart de lefvererade varda, skulle de med det snaraste möjligt uträknade blifva, skulle jag än karlar dertill för mina egna penningar lega, som det göra kunde, på det H. K. M:ts nådiga vilja och befallning måtte med det första efterkommen och fullbordad varda. Hvarföre är till M. K. B. min broderliga begäran, M. K. B. ville mig hos H. K. M:t i all underdånighet hafva *excuserat*, det så långsamliges dermed tillgår, ty landet är vidt och Häraden samt Socknarne stora, så att snarare sådant fullända är icke möjligt; deslikes också att någon förlängning på tiden måtte gifven varda, om det vore icke längre än till Michaelis tid. Dock vill jag det dem intet veta låta, utan med all flit pådrifva att ju förr ju bättre skatten måtte af fogdarne uttagas och uppbäras. Ut H. K. M:ts mig tillsända *mandat* förmäles om den vanliga taxan Presterne skulle igen upptaga; och alldenstund här i landet ingen taxa på presterskapet är eller varit hafver, vet jag icke om dermed något annat förstås, som presterne utgöra skulle eller skulle de allena blifva vid de 18 daler, som de, när gården påläggas, för hvarje 64 bönder, de i socknen hafva, utgöra skola. Deslikes också förmäles uti samma *Mandat* om en Ordning, hvad alla städer i synnerhet hafva utlofvat H. K. M:t till hjelp med att komma; mig också skulle vara tillsänd, hvilken jag intet bekommit hafver, vet ej heller om hon skulle

vara någon lefvererad, som henne icke hafver framfört; item om Adels legoboskap, Presternes, Fogdars och Länsmäns boskap också skall skrivas eller icke, beder jag M. K. B. ville mig härom med det första svar bekomma låta, hvarefter jag mig rättar; på en mil när Adels säterier skrive ingen boskap hos deras landbönder, om så i Sverige också sker, ville jag också gerna af M. K. B. veta. Om Elfsborgs lösens ransaking, som uti *Instructionen* förmåles jag hålla skulle, ville jag gerna i verket ställa, men mig äro inga restlängder lefvererade eller tillsända, hvarefter jag gå kan, och sådant allt att ransaka vill mig för svårt blifva för mångahanda andra landsens ärender skull, dock så mycket mig står till, att göra och jag förmår, skall jag det oförtruteligen göra och efterkomma. K. B. uti den andra *Instructionen* om räntans utferdrande och appkräfvande, huru H. K. M:t dermed nådigast vill hafva hållit, förmåles om en jordbok öfver allt mitt län mig skulle tillsänd blifva, hvarutinnan¹⁾ alla skatte och krono gods, hela, halfva, torpare och nybyggare med dess årliga ränta och utskylder samt frälsegods, antingen de när eller fjerran ifrån sätegårdarne ligga, skulle inskrifue vara; hvilken och här högeligen af nöden vore och mycket nyttigt att hon hit komme, ty här är och köpes några gods för frälse, hvilka jag intet tror alla frälse att vara. Men alldenstund hon ännu mig icke är tilhanda kommen, hafver jag intet (eftersom *Instructionen* innehåller och förmåler) kunnat i verket ställa, utan så snart hon hit kommer, skall jag all möjlig flit använda, att H. K. M:ts nådiga vilja och befallning såsom ock gagn och bästa i [alla] måtto må och skall en framgång vinna och hafva. Vill och skall mig derhän beflita, att alla H. K. M:ta min nådigaste Konung och Herres befallningar och tituler, som i mina Instruc-

1) Något otydligt, men bör väl läsas sålunda.

tioner förmålte äro, skulle (näst Guds hjelp) af mig så mycket möjligt exequerade och hållne blifva och i ingen måtte tillstädjas, att de med min vetskap skulle öfverträdde varda. Det M. K. B. uti sitt bref förmäler och mig förmanar, att jag uti allt, det Kronans rätt vidkommer, skulle *sine favore et metu* handla, på det mina missgynnare icke måtte hafva eller få orsak annat än väl om mig och mina gärningar tala. Skall jag sådana M. K. B:s trogna råd och broderliga förmaningar (såsom de mig ock till godo och välfärd skedde äro) flitelligen efterfölja, så att jag med Guds nådiga tillhjelp så här i landet mig förhålla och H. K. M:ts min allernådigste Konungs och Herres mig tillbetrodde värf och ärender så förrätta [vill], som jag det för Gud allsmäktig, H. K. M:t och hvar ärlig man vill till svars vara, och min släkt och anförvandter af mig ingen skam utan ära hafva skulle, och mina ovänner med ingen sanning annat skulle kunna öfvertyga, än det som ärligt och godt [är], ändock jag med skrifvande något försumlig hafver varit, dock härefter skall jag [all] möjlig flit använda, det jag oftare kunde H. K. M:t och dig K. B. alla lägenheter tillskrifva. Jag vill önska, det H. K. M:t nådigst täcktes hit att förordna några »Refstherrar», som skulle landet öfverfara och rofva, så finge de se, huru med Sveriges Lag af en part domare är handladt, såsom ock huru med skatte och krono gods är speladt och hvarföre de äro öde blefne, ändock om ödes godsen är allaredan ransakadt och dermed icke Konungens eller Kronans utan en part Commissariers egen nytta sökt, fordrad och främjad, det jag ingalunda vill förtiga, när de gode herrar hit komma eller jag sjelf muntelligen med M. K. B. kunde få tala. Men kan jag en omakulerad viss jordebok af Kammarern bekomma, som H. K. M:ts nådiga vilja hafver varit, vill jag så mycket mig möjligt [är] med all flit ransaka, så att H. K. M:t bättre besked, än härtill skedt är, bekomma skall; dess-

likes ock om Elfsbergs lösens resten, när mig vissa restlängder tillhanda komma. Jag beder ock M. K. B. ville också laga, att jag måtte af Räkninge Kammaren vissa ödes längder [få] så väl på dem nu i sista ransakningen besattne blefvo, såsom de ännu öde äro. I lika måtto såge jag gerna såsom ock högsäddigt vore, att här i landet en mönstring hålles både med ryttare och knektar, ty uti den förra mönstringen, som i fjol skedde med ryttarne, är intet synnerligen visst, alldenstund mången Sventjenare med »lähne» hästar och hössor sig inställde och blefvo inskrifne, och mången tapper hofman, som så hastigt icke kunde framkomma, blef utstruken att göra skatt och skuld, såsom Ryttnästarna mig sjelfve berättat hafva sådant vara skedt, sedan de granneligen (som dem i fjol af oss samteligen befaldt blef) derom ransakat hade om deras underhållande ryttares lägenhet. Med knektarne måste också i lika måtto hållas mönstring, ty höfvidsmännen en part, hvilkas längder jag intet hafver ej heller af oss i fjol mönstrade vore, låto sina utskickade taga, hvem de ville, och göra bonden samt hans folk stort öfvervåld, och sker sådant mest i Rautalampi och upp i HoHoia härad, der jag så snart icke komma kan eller ock dit sända kan dem att antasta låta; och fast man dem bekommer, så skjuta de på deras höfvidsmäns underskrifne längder, hvilka de med sig hafva, så att man icke vet, om man rätt eller orätt gör, att man dem något straff pålade, alldenstund jag inga vissa förseglade mönster rullar öfver hela länet hafver. Hvarföre [jag] broderligen begärer M. K. B. ville så laga, att här en ny mönstring både med ryttare och knektar här i länet hålles måtte, på det jag måtte vota, hvem ryttare, hvem knekt och hvem bonde vara skulle; får jag en viss rulla, de skulle väl sedan låta allmogen med sådant öfvervåld tillfreds, ändock jag så mycket mig möjligt hafver varit allmogen derföre hafver försvarat och ännu göra vill, så att

ingen i någon måtto förnär ske skall. Jag kan ock icke M. K. B. oförmåldt låta, att medan jag i Säksmäki härad var, voro några Rautalampi boer med Länsmannen också tillstådes och klageligen tillkännagåfve den stora oförrätt och öfvervåld dem vederfaren är af Lars Urbanssons knektar, hvilka hit (någre förrymde knektar igen att taga) af Öfversten Henrik Fleming till en 70 man försände voro. Och sade offentligen, att såframt de icke med [dem] kunde afblifva, ville de sjelfve se till, huru de dem qutte blöfve, skulle de än hela socknen mot dem resa. Det jag dem på H. K. M:ts vägnar strängeligen förbjöd och vänligen förmanade, att de ingalunda skulle något uppror göra, jag ville väl så laga, att de skulle dem ingen skada mera göra. Befallte fördenskuil Fogden och Lagläsaren, att alldenstund de dit förresa att hålla ting, de då granneligen derom ransaka skulle och mig ransakningen tillsända, såsom ock der de några af »befalningzahaberna» kunde anträffa, skulle de dem bastan ock bunden till mig sända. Men då de dit ankommo, voro de allaredan sin kos och hafva sig der så förhållit, som M. K. B. af medföljande ransakningen sjelf hafver att förnimma. Jag vill ingen ärlig man vara, om jag icke (der jag hade någon af det parti bekommit) skulle hafva lättit lägga samma plåga och straff på honom och så bunden till Sverige till H. K. M:t försändt. Såsnart jag ock sådant förnam, skref jag strax Henrik Fleming till och sände min egen post till honom förmanandes, att han sina knektar skulle tillbaka fördra och icke tillstådja sådan tyranniskhet på allmogen att drifva; såframt det icke skedde skulle han till all vidlyftighet, som deraf följa kunde, svara. Deruppå han mig igen svarade och tillskref sig hafva efter H. K. M:ts underskrifne och medgifna fullmakt (af hvilken han mig en *Copiam* sände) gjort, och ville förmoda sådant intet skedd vara; och der de något strängeligen med allmogen fore, skedde

allenaast att de måtte skrämda varda. En sådan skrämning vill intet tjena här i landet, ty de sade det mig i ögonen, att här i landet för mindre orsaker skull en upprensning skedd vara, och mente der icke annars blifva kunde, kunde det också nu sammalodes tillgå. Det jag dem, [såsom] förbt är, på H. K. M:ts vägnar förbjöd såsom ock afrådde sådant intet göra, det skulle med mindre stillas. Hvarföre jag broderligen beder, att der någon Öfverste sådana fallmakter häröfter begärer, de dem då icke mäktiga blifve, utan der någon förrymd vore, måge de mig en viss förseglad längd på dem tillända, så vill jag deusanima, som längden medhafver, upp i håraden sända och Fogden eller ock Länsmannen tillskrifva, att de äro dem behjelpige sådane att antasta och dem honom igen tillställa och löfverera. Eljest blifver här intet godt i landet, ty få de draga som de ville och intet gifva sig hos mig tillkänna, så göra de hvad de vilja och draga sedan sin kos; så att jag dem intet bekomma kan och tillbörligen straffa låta. Den långliga tråtan, som emellan Savolax bor på den ena sidan och Hollola bor på den andra sidan [är], vore högnödigt, att den kunde *dirimerad* blifva, på det så många manslag fördenskull [icke] oke måtte och de vrångvise, som sig med Konungsliga domar och confirmationer icke ville nöja låta, måtte också derföre hårdeligen straffade blifva; Gud gifve de vore väl åtskilde, tviflar ock intet j samtliga gode Herrar Riksens Råd varda väl ett godt medel finnandes dem att åtskilja. Hvad tullen anlaagar, om hvilken jag H. K. M:ts besked skulle veta låta, om han antingen förmeras eller förminskas, vet jag ingen besked derom ej heller af tullenären något veta får, utan svarar sig mig ingen räkenskap skyldig vara ej heller tjonar H. K. M:ts, hvarföre han ock icke skyldig är mig på H. K. M:ts vägnar någon besked derföre att göra, utan den herren han tjonar. Dock likväl hafver jag förnummit, att tullenären haf-

ver tullen af Herr Johan Pontusson arrenderat och skall gifva 6000 daler derföre; om hon sig så mycket belöper, vet jag icke, men så mycket gifver han. *Plura quidem haberem; sed ne tibi admodum molestus meis literis sim, cum sciam te multis aliis occupationibus molestisque occupatum esse, differam in aliud tempus: interim* beder jag M. K. B. broderligen och tjenst-åliteligen, M. K. B. ville alltid så härefter som härtill blifva och vara min K. B. och vän, och såsom jag visserligen mig deruppå förlåter, M. K. B. varder mig på det bästa sättet möjligt hos H. K. M:t min nådigste Konung och Herre ihågkomna och min försummelse härtill uti skrivvande *excusera*, såsom ock mig [underrätta], hvarutinnan jag beskylles (såsom M. K. B. mig det tillförene tillskrifvit, för hvilket jag M. K. B. broderligen och tjenst-åliteligen tackar) *et si tibi non intolerabile fuerit*, hvilka mina ovänner vore, som mig så godt unna, på det jag mig kunde i mina saker bättre akta och för dem mig taga tillvara. Dock hoppas jag till Gud allsmäktig, att de mig uti mitt kall och embete,¹⁾ att jag icke skulle med all flit och åhåga beställa, hvad mig af H. K. M:t min nådigste Konung och Kammarråd på H. K. M:ts vägnar hjudes och befallas; men uti skrivvande kan väl finnas något fel med mig, hvarutinnan härefter med Guds hjelp ingen försummelse vara skall. Allenast beder jag ännu som tillförene, M. K. B. ville mig den broderliga benägenhet bevisa och så laga, att mig en annan *Secretarius* måtte till hjelp sändas, ahdenstand den görs gammal och oförmögen sådant omak (som nu med det embete följa vill) att utstå och mig allena omöjligt [är]. Dock beder M. K. B. ville honom för sin gamla och trogna tjensts skull till någon god lägenhet förbjelpa, som honom tjenlig kunde vara och att, der han afsatt blifver, måtte

1) Här synes något saknas såsom t. ex. icke kunna beskylla eller något dylikt.

sina gårdar så väl på landsbygden som i staden för alla utlagor och besvär i sin och sin hustrus lifstid fri vara. Der M. K. B. hit någon förordna ville, såge jag gerna att Andreas Gerolinus, om han sjelf vill, måtte hit komma, alldenstund jag med honom bekant och hans sinne någorlunda vet; dock ställer jag det allt till M. K. B. och hans goda betänkande. Detta jag M. K. B. vidlöftigen icke hafver kunnat underlåta om allt landsens tilstånd att kungöra med broderlig och tjänstfittig bön och begäran, M. K. B. ville mig så härefter som härtill sig alltid till det bästa låta vara befalld. Jag skall alltid vara och finnas M. K. B. för en trogen och tjänstvillig broder, sålänge jag lefver; M. K. B. ville mig intet förtänka, att jag med min långa skrifvelse M. K. B. besvärar; dock hafver det icke annorlunda kunnat göra, utan dig som min egen och trogen broder sådant tillskrifva och tillkännagifva. Befallandes M. K. B. samt allt det M. K. B. kärt är (hvilka M. K. B. på allas våra vägnar käriligen helsa ville) Gud den allsmäktige till all långvarig helsa och välmåga broderligen och kärligen. Af Åbo Slott den 20 Julii Anno 1620.

D. t. o. t. B.

S. L. J. L.

Karl Eriksson Oxenstierna.

Bilaga till föregående bref.

Klagopunkter af Rautalampi Socken uppå Lasse Urbanssons, Kapitens uti Nyslotts Län, hefäl och gemene soldater, som hafva varit att befråga och uppspana utskrifne kacktar, som skulle hafva för-rymt ifrån Saguland ¹⁾ och begifvit sig till Rautalampi samt uti Sääksmäki härad, så och till Orivesi

1) Troligen Savolax.

och Ruovesi socknar uti Öfva Satakunta. Ransakade och förhörde för en sittande rätt uti Rautilampi Socken den 12 Junii 1620.

Först steg för rätten Henrik Martinen och besvårade, att Erik Knutsson Profoss under för:te Lasse Urbanssons fänika s. 27¹⁾ hade kommit i hans gård och velat fångsla en husman be:d Per Asikainen, som för lega hade arbetat hos honom, föregifvaudes honom vara utskrifven, hvilket intet finnes i sanning; och förrän som för:ne Per hade låtit fångsla sig, hafver han med knif slagit en knekt. Och emedan Per blef fångslad och spänd i handklofvar så ock satt bråde om halsen, och derföre att Per slog en knekt med knifven, blef för:ne Henrik beskyld af för:ne Profoss att hafva gjort fläck och sannadh på sig, och spändes Henrik i handklofvar och nödgades gifva åt för:ne Profoss penningar 20 daler, förrän som de släppte honom utur järnet.

Lasse Andersson Löjtnant hade kommit s. 20 till Thomas Kumbulan och tagit sin kos hans fäherde och sålt åt för:ne Henrik Martinen för 11 *mk*. penningar; och en annan drengpojke hade för:ne Thomas löst af Erik Knutsson och gifvit honom 11 *mk*. penningar, oansedt att ingendera utaf förskrefne drengar var utskrifven till knekt, och dermed dragit sin kos första gången. Men någontid derefter hade för:ne Löjtnant kommit igen, tagit hans häst i skjutsfärd och haft 2 mils väg till Saukoilla och på vägen spänt honom i handklofvar; der hade Löjtnantens hakeskytt stigit till honom och sagt, såframt du icke vill efterlåta honom för möjlig betalning samma häst, som han red hit, så skall du vara förtänkt att hafva längre väg, som du tror; derföre nödgades han sälja Löjtnanten sin häst för 7 daler, den dock icke med 14 daler hade varit betald och ändock tvungit för:ne Thomases bomärke, att han icke derom vidare klandra skulle.

1) Betyder: sjelf 27:de.

Sammalædes besvårade Markus Oksainen Länsman, att förne Löjtnant s. 23 hade kommit i hans gård och fångslat 2 hans drengar och klippt håret utaf dem uti Markusens frånvaro; Och emedan han hemkom, sökte han efter sina drengar, som voro i handklofvar. Sedan hade de öfverfallit honom uti hans eget hus och bakbundit hans händer och slagit honom allt omkring med hans egen yxehammare, och nödgades gifva dem 1 timmer gråverk, förrän som de släppte hans händer, såsom och gifvit dem 3 *mp.* penningar för den ena drengens jernpenningar. Men den andra drengen hade de fört med sig allt till St: Mickels kyrkan be:d Per Mattsson och haft bräde om sin hals, sammalædes hans händer varit fastbundne i samma bräde; så hade de på sistone släppt honom sin kos och tagit utaf honom till lösen penningar — 7 *mp.*, Gråverk — 50 st. och en yxe.

Eliseus Raucka bekände för rätten, att förne Löjtnant Lasse Andersson s. 22 hade midnatts tid kommit till honom och frågat efter en dreng Per Hindersson Tijhoinen, som intet är utskrifven, utan Per Mattsson Tijhoinen är utskrifven och är hos Thomas i Kijtös. Oansedt förne Per Mattsson öfver 30 år sedan är undansluppen undan knektfänikan uti gamle Per Larssons Höfvidsmans tid, så hade de öfverfallit förne Eliseus och slagit neder på gården och illa trakterat honom, sedan hafva de fört honom i hans egen stuga och tvungit honom att bekänna utskrifne knektar, hvilket han intet göra kunde eller nämna utskrifne knektar; så hafva de afhändt honom ifrån dessa efterskrefne persedlar: skjortor 4, fyrskäftadt lärft 24 alnar, linne byxor 1 par, vadmals byxor 1 par, vadmalskjortel 1, skor 1 par, jernpenningar 2 *mp.*

Eskil Leinoinen bekände för rätten, att Lasse Andersson Löjtnant s. 8 hade kommit till honom, emedan han på sjerde veckan hade legat sjuk, hafva slagit honom allt omkring och

spänt i handklofvar och fört till prestgården och hängt honom upp med järnen, så att hans fötter nämligen hade tagit vid golvet, föregifvandes att Lasse Jäskäläinen, som 3 veckor hade arbetat hos honom, skall vara utskrifven, hvilken hade undanstuckit sig, emedan han förnam dem vara förhanden; och sedan andra gången kommit igen om midnattstid och fått fatt på Eskil och illa trakterat honom för för:te Lasse Jäskäläinen.

Herr Thomas Kyrkoherde och Lasse Sikainen bekände för rätten, att för:ne Löjtnant med sitt medfölje hade kommit till Matts Häcki, öfverfallit honom och hans hustru och illa slagit dem båda, så att de äro förlamade vordne, föregifvandes att Jakob Larsson Kovainen, som för sin broder i Kovalanmäki by uti Pieksmäki Socken är blefven utskrifven, hvilken hade rymt dädan och någon tid varit innehyt hos för:ne Matts, oansedt han nu allaredan är dragen sin kos ifrån honom.

Item hos Per Hänninen hafver Löjtnanten och Färriken s. 40 varit 2 nätter med hans öl och mat och tagit 3 yxor med sig, emedan de drogo sin kos. Oansedt att de, såsnart de hade kommit der in, hafva fått fatt en dreng, som de hade sökt efter, dock likväl hafva de lemnat drengen uti samma gården igen, der de honom sunnit hafva.

Bekände hela nämnden, att Thomas Tarvoinen hade kommit till Rautalampi Socken, emedan han öfvermaga varit hade, och tjent länge hos Staffan Hänninen och på sistone gift sig till Matts Hinsikas enka och 19 år hafver stått för skatt och skuld; men nu tvinga de utaf honom penningar — 20 daler, föregifvandes honom vara utskrifven, hvilket aldrig i någon sanning finnes.

Bekände Per Toivacka för rätten, att för:ne följe hafver öfverfallit honom uti sitt eget hus och stött hans hustru med stör ett reffen sönder, så ock slagit hans son med en stör öfver armen.

Widare bekände Staffan Persölnen, att samma följe hafver tagit hans drengpojke (hvilken intet utskrifven varit hafver) och begårt 13 daler penningar till lösen, hvilket han intet gjorde; deraf hafva de fört honom fångsligen sin kos med sig.

A tergo:

Ransakningen om Lasse Urbanssons knektar och Profoss, som af Öfversten Henrik Fleming till Rautalampi sände voro att igentaga några förrymde knektar, hvar de sig der ställt hafva.

14. Bestälningh för en Rotteskrämmare. Af Stockholm den 26 Martij 1621.

Denna handling, som är aftryckt ifrån Riksregistraturet för 1621 bl. 139, är troligen den enda i sitt slag och meddelas därför såsom ett curiosum.

Wij Gustaf Adolph med Guds nåde etc. Göre vetterligt att wij uthi vår tjenst hafve annamedt och tagit Brefvisare Christoffer Kahre, och honom i befallningh gifvidt, at han sigh till alle våre Slott och gårdar öfver hele Sverige, Finlandh och Lifflandh skall begifve och alle de Rotter och Ohyrer som der finnes, efter som han sigh förpligtadt hafver, fördrifve. Och hafve wij der emoth honom nådigest tillsagdt och bevilliat at vidh hvad Slott eller gårdh han ankommer och sin konst brukar, så att man förnimmer och seer det Rotterne fördrifne blifve, skall Fougden, som der ähr, honom strax 6 Daler Peningar lefverere och sigh aff honom qvittere låthe. Och skall dedh så varde förståendes att dhe ladugårdar och boder, som till ett Slott eller gård lyde, skole och der till reknes och därför tillhopa icke mehr hafva att fordra ähn 6 Daler. Men hvad *Materialia* som hann dertill behöfver, skall han sigh sielf holla och förskaffa. Befahle fördenschuldh alle våre befallningzmän sampt Länds och Fierdingzmän, der han

fram-rehser att dhe ähre honom medh två skudskester och annan nödortfittigh fri Fordenskap i fram och återfärdh beforderlige. Såsom och biude Fougdterne att dhe honom förne 6 daler ovegerligen tillställe. Hvilke dem uti deres reken-skap skolle bestådde och afkortede blifve. Actum ut supra.

15. Copia af Gustaf II Adolfs fullmakt för Gubernatorn öfver Finland, Nils Bjelke, att handla med under-såtarna om en hjälp.

1628.

Handlingen finnes på Kongl. Riksarkivet uti buntens: Gustaf II Adolf, Rådet och Nils Bjelke till Jöns Kurck 1626—1631.

Me Gustaff Adolph Jumalan armosta Ruotzia, Göthin ia Wendin Cuningas, Suriförsti Suomen Maalle, Estin maalle ja Carolin, Herra Ingermannin maalle etc. Teemme tietäväxi, että ninquin tämä nykyinen Christicunnan meno suresti tarvitze ja vaati, että me wastahan caickin vihamiesten edesottamista hyvin itzem etehem catzoisim: Ja sentähden suresti tarpellinen on, että me meidän ja caicken meidän uscollisten alemmaiste-[mme] varjeluxexi ja edesvastauxexi suren ja culuisan Sotajoukon valmihina pideisimme. Ja että sencaltaisen Sotajoucon ylöspitämisexi ja palcaxi suri culutus ilman estetä tähtämän pitä, ja Rijkkin Räättö siehen eij ulotu, Erinomaisesta että Mylly Tulli, ninquin se paras välicappale jonga jelkin me meidän Summa[mme] tehnyt olemme, puolittain swren esten, puolittain vastahacoisuden ja tottelemattomuden pijn monde[n] ja swrden Posteinssa cautta tacaperin lyöpi, nijn etten me colmatta osa meidän lucumme jelkin, ninquin ulvosteleman pidäis, saada taida; Mingätähden, ettei meillen itze meidän poisvaelluxen tähden tila ollut taicka meidän alemmaisiam cocon cutzua anda, taicka muoin jongun muun menon cautta sitä laitta ja päättä; Olemme meidän racasten Rijkkin Neuwon anda-

jain ja monicahtain Pijepain cahsa jotea tällä läsnä ovatt ollett,
 neuvo pitäneett, millä tavalla se swri putos parattaman ja
 täytettämän pidäis, Ja ennen ole taitanet yhtäkän muta väli-
 cappaletta löytä, mutoin vaan että sencaltainen apu pähe-
 pandaisin ja ulvostehdäisin, joka jollakin muoto edeslöis ia
 alemmaisillen huokein olis; Ja niija tämän siki parahaxi löy-
 dämme, että itze cukin persäna, loca on ylitze cahdentoista-
 kymmenen ajastajan, ymbäri coco Ruotzin Rijkjin Caupungeis
 ia maankyilis ulvostekis colmen määrän pälle ajastajas, Nimitään
 ensimäisen kerdan Johannexen päivän aican, toisen Lauritsan
 ia colmannen Michelin päivän aican itze cullakin ajalla (ker-
 dalla) yhden *Mg*:n Persänan pälle, niijn hyvin palka väki cuin
 mustkin, ilman yhdenäkän eroituxeta. Ja ne Palcolitset, jolla
 oij itze ole vara, sitä marcka ulvostehdä, niijn pitää heidän
 Perhen isändä sen ulvos paneman, ia he jällen palveloon sen
 edestä. Ja tämä on se huokein välikappale cuin löytä taitan,
 ettei kengän sen ylitze valitta taida. Me käskemme sijs teitä
 Herr Niellss Bielcke että te coconcutzutte yhteltzenn canssan
 teidän hallituxessanne ia linnain Lufussanne ia toimitat hei-
 dän cansans samasta apustu, muistuttain heillen sen swren
 vaaran, cuin meidän rakas Isämme maa ja he kaikki sisällä
 ovat, Joca eij aloostans tule tavarallen ia hengellen, ios viha-
 mies ia ne Pavilaiset (Jonga Jumala armolisest varjelken)
 jungua veiten sais, Mutta myös, joca enämbi on, heidän Sie-
 hullens ia autudellens. Ja en me epäile, että coska he kaikki
 asiat hyvin ajattele ia heidän omästä terveydestäns vaarin
 ottavatt, että he siehen suostuvatt ia mielistyvät, ulinquin
 he myös itze näkevät joka päivä vaaran lähemmä joutuvan,
 ja oij yhtän muta välicappaletta löytä sitä pois estämän, vaan
 että me itze cukin cohdastamme (yhden hartahan ja nöyrän
 rucouxen jälkeen Jumalan tygö) teemme mitä meidän tule, ia
 cukin hänen vircans ia tilans jelkin hyvällä mieellä ulvosteko

sitä cuin siohen tarvitan ja hätä vaati. Mo manamme siis armollisesti caickia meidän allimmaisiamme nijn hyvin Linnan Isändiä ¹⁾ cuin Piispåjakin, nijn myös caickia muita Caupungis ja Maalla, että he sydämehens andais monnä tämän meidän rackam Isämme maan menon, ja itzens sovitalsit sen jekken cuin mahdollinen ja cohtullinen ombi, hyvällä mielellä searaten, mitä sijnä asias heidän caickein paraxens, levoxens ja vapaudexens hyvin ylös ajateldu ombi. Sen jälkeen itse cukin hänens sovittakon. Kirjoitettu Stochålmis 28 päivän pälle Huchti cuusta Anno 1628.

16. Landsprestorskapets på Åland anhållan hos Kongl. M:t om confirmation på sina rättigheter jemte 11 bilagor ²⁾.

Originalet förvaras i ett pappers konvolut på Kongl. Riksarkivet.

Nåde och Frijd af Gud fader genom
Jesum Christum.

Stoormechtigste allernådigste drotning.

Uti alsom största underdånigheet in för E. K. M:t an-
drage vij landprestorskapet på Åland efterföljande 3 postulata,
Underdånigst böönfallandes at E. K. M:t tektes med mildheet
och nåde them ansee och resolvere.

1. Begäres underdånigst, at vij motte hekomma en förnyat
Konglig Confirmation oppå vår förra nådigst efterlåtna tijond
fisk af E. K. M. 1643 och 1647, såsom och af E. K. M:t S.
Herfader 1627, nemlig: en fierding saltat ströming af hvarle
bååt som bonden om sommaren fahr i fiske med, emådan aldrig
är in til Datum någon auan förordning her på giord af E. K.

1) Understruket o. in margine tecknad: *Stadthollareita*.

2) Emedan tvenne exemplar af denna handling finnas, så skola alla väsendtliga olikheter anmärkas i noterna.

M. och Cammaren, herigenom verkelligen åtniutandes then 4 punct i E. K. M:tz privilegier 1650 gifne allernådigst menige presterskapet.

2. At jempte annor rättigheet, som funderar sig på lag, breff och gammal sedvenia, allernådigst os confirmeras thz som E. K. M:t och framfarna Konnungar i en ruman¹⁾ tijd allernådigst unt och efterlåtitt hafva, formedelst medskickade skåål, som E. K. M. sampt then höge Kon. Regeringen 1643 nådigst gillade, Nämlig at bekomma riktigt uhr kyrkioherbergen halfparthen af sådes tijonde efter thz sett som vanligt varit hafver och infördt är [i] tijondlengderna.

3. Begäres underdånigst på E. K. M:tz S. Herfaders breff 1624 en förnyat confirmation om the tillydande Schafft och halm, at almogen sin sedvenia och plicht på vår anpart fulgör.

Häroppå E. K. M:t underdåneligen önskandes långt lijff, god helso, roligt och lyckosampt regemente, och förvente underdåneligen samptligen och synnerligen en nådig Confirmation, stedze förblifvandes

E:s H. K. M:tz

Underdånige och tro-hörsamme

Undersåtare

Landzprestterskapet på

Åland.

Ålands Landzprestters skåål och orsaker til sköt-fiske och halfva sådestijonden uthu kyrkioherbergen²⁾ med thes schafft och halm.

1. Ähre Prestbohlen på thenna öön ganska små och ringa til utsåde, nemlig³⁾ 5, 6 och högst 7 tunnland med

1) Betyder troligen samma som: *rund*, d. ä. lång.

2) Dessa ord finnas alls icke i det andra exemplaret.

3) I andra exempl. står: -4, 5, 6 och etc.

rog och kern, af hvilka åhrs vexten standom binuer til halfva vintern och standom til julen.

2. Ähre sielfva Soknarna små och ringa til utsäde, nemlig: skäribönderna in vid fasta landet 1 halfspan, 1 span eller högst 3 halfspan ¹⁾, men alla andra 1, 2, 3, 4 och högst 5 tunnland ²⁾. Några byar hafva något lthz och alla andra alzintet fiskerij.

3. Presternas taxering och hielper öfver alt ifrå by och bonde, är här så stoor, som på alla andra orter i fäderneslandet göras glägar af fulgerdz hemman. Thetta utvijsar alla krixhielper, Cröningargården 1650 och the åhrlige prestpenningar. ³⁾.

4. Maatskottet, Semiosmöret och Klockare vackan är oss ifråtagit, och hielper uthan tvifvel oij mehr tenkia ther på, ehuru vel vij fattige prestmän kunna underdåneligen referera os endeels på fäderneslandens bruk och endeels [på] gamal häfd och Kon. breff, allenast thetta til E. K. M:t uthi alsomstörsta underdånighz sökia vij, at få allernådigst niuta, jempte all annor rättigheet som funderar sig på konunglig bookstaff och gammel sedvenia, nemlig skötsfiske och halfparthen sädestijonden efter E. K. M:tz 1643 och 1647 confirmation, och then tillydande skafft och halm, efter E. K. M:tz S. Herfaders, högloflig i åminnelse, Konung Gustaff Adolphs Kongl. förunnelse Anno 1624, och alt thetta för ofvanb:te

1) I andra exempl. står: «1 span eller 1 tunna».

2) I andra exempl. står: «in på landet 2½, 3, 4 och 5 tunnland».

3) Detta är i andr. expl. den 5 punkten; — 3:dje punkten lyder der: «Klockare vackar, som Prästerna haffva Kon. breff på bleffvo *revocerade* aff Högl. S. Konung Carll til annan nytto; endoch om almogen ville thet förstå och til lydno sigh beqvåma at föda sijna Klockare medh något vist, at the viste hvad thet vore, och väl hålla sijne Kyrckior och Socknestugor byggia och vidh macht hålla».

skäl, hvilka 1643 E. K. M:t sampt then högl. Kon. Regeriengen approberade, Och ther på underdånelligen sökia vij nu oss til nödtorfligt Uppehälle en *absolut confirmation*, at icke thetta öfriga med thet förriga genom någon annan limitation och uttydning revocerat varder. Eliest kunna vij förmedelst thessa små prestgeld och prestbohl ej hålla os efter vårt stånd, uptukta tilböriligen våra barn och göra the vanliga utskylder efter som pliktighæeten fordrar, och vij gerna schole och vele, såsom E. K. M:tz andra trogna undarsåtare och fäderneslandsens retta patrioter ¹⁾).

Copier

af

Kon. Dokumenter och breff

ifrå Landzpresterskapet på Åland.

I. Om Tijond, Maatskot och annor rättighet ²⁾.

Vij Gustaff medh Gudz nåde Sveriges, Glöthes och Wendes Konung etc. Hålse eder oss elskelige Lagmän,

1) Uti andra exemplaret lyder 4:de punkten:

Maatskotet, Semiosmöret och een deel aff Bondens affväll är så förfallit och ovaant, at thet, til thet bruk i Sverige är, icke uthan Kon. mackt *Corrigeras* kan.

(Efter 5:te punkten står):

•Anno 1643 bleff Skötfiskie och halfparthen Sädestijonden allernådigst *Corfirmerade* och *Approberade* icke på någon annan uttydningh, än efter thessa skäl, een gammal *absolut* och *odisputerat* håld, Prästebohlen til hielp och Presterskapet til nödtorfligt uppehälle; elliest kunna vij fattige Prästmän inthet hålla oss efter vårt ståndh, optukta våra barn och göra the vaanliga utskylder: Underdånelligen förthenskull böönfallandes at få allernådigst aff E. K. Majt. niuta alt framåth aff ijdel Kon. ynnest och mildheet.

2) Ehuru detta bref förut är tryckt uti *Handlingar till upplysning i Finlands Kyrkohistoria* af J. Tengström, I p. 4, så meddelas det likväl här för att icke göra samlingen af de åberopade bilagorne ofullständig.

Herodzhöfdingar, våra Fougter, Cronones skatskyldige bönder och menige almoge som byggia och boe uthi Åbo Biskopz stift kjerligen med Gudh alzmechtig. Kläre venner vij gifue eder tilkiene, at oss elskelige vördige fader Biscop Märthen och Capitlet i Åbo hafue varit nu hoos oss, och ibland andra theras ärender kärt och klagat hurulunda then menige man och synnerligen freiset ther i landet giöra ganska skröpligen then tijonden, maatskot och annor rettligheet uth, som the först efter Gudz lagh, Sveriges lagh och gamla goda sedvenior plichtige och skyldige äro utglöra, hvilket endels ther utaf kommer, at the goda men af freiset villia sig her ifrå draga, Menandes medh then Evangeliske och Christeliga lära (: som nu Gudi skee lof förhanden är) sådana eller annat slikt kiötalig frijheet at förverfva, och sådant måge behålla, hvilket doch icke Christi mening ähr eller varit hafver, der utaf then menige almogen utan tvifvelh tager sig före et ondt exempell och efterdöme, icke heller villandes utglöra redeligen then deel them böör, hvilket oss icke böör tilstädia, eij stäär sådana ohörsamheet till lidande, efter thet ja Gudh hafuer uthi sin helga Lagh enkannerligen budit at giöra rett tijond, theslikes uthi hans Evangello uttrycht: en skall gifua Gudi thet Gudl böör, och Käijsaren thet Käijsaren böör. Vij hafue i Sveriges Lagh, uthi den artikell, klart för ögonen i så motto, at hvilken der icke giör sin retta tijond utan undandööl ther något utaf, han skall therföre sosåm för annan dulesmål straffat blifua. Och för desse och flere orsaker skull förrundrar oss icke liffet, at i gode men, både höge och låge, fattige och rijke, fördriste eder, uthi denna motto svijkeligen förminske eder tijond, then doch så med god grund, både för Gudh och menniskor (och eliest när i rettellen tilsee, till deras egen nytto och gagn) insatt och funderat är. Förthenskuuld vele vij ännu hafua alle sammans som uthi Åbo Biscopzdöme boen-

des äre, så vell the gode men af frelset som then gemene almogen, strengeligen budit och högheligen förmant, at i hvar i sin stadh efter thenne här tijdh lägge ther boot oppå, utgörandes eder retta tijondh som edher böör. Theslikes och maatskott och annan rättigheet inthet tviflandes at Gudh som sådant först stichtat och funderat hafuer, varder thet eder hundrade falt igen vedergellandes. Hvar och så skeer at några men af frelse eller almogen, sedan thetta vårt *Mandat* förkunnat och utropat är, ther medh beslagen och medh skällig vitne tilvunnen blifuer, at the icke giöra theras retta tijond, tå hafue vij befalt och nu medh thetta vårt öpne breff strengeligen biude och befale våre fougter och befallningzmen och förlänningzmen uthöfver heela Finland at the ther skole hafua ett noge upseende på, Låtandes efter Sveriges lagh ther uthöfver straffat varda såsom för annat dulzmål. Therföre må i Dannemen så vell then ene som then andre taga eder i thenna motton till vara för eder egen skada. Befalandes eder her medh Gudh, af vårt Slott. Stockholm 27 Maj Anno 1538.

(L. S.)

II. *Om halfparthen Sädestijonden och Klockare vackan.* ¹⁾

Vij Erich then Fiortonde medh Gudz nåde Sveriges, Glöthes och Wendes etc. Konung, Glöre vitterligit at vij aff synnerligh gunst och nåde haffue undt och efterlåtit och nu medh detta vårt öpna breff unne och efterlåte våre trogne undersätare menige clerkerijt på Ålandh at the måge åhrligen bekomma til underhåll och hvar besynnerligh uthi sit preste-gäldh halfparten aff tijondhe spanmåhl som ther falla kan; Sammalunda Klockare vackan til at underhålla theras Klockare medh, efter som thet i förtijden uthi vår Salige Herfaders

1) Denna handling finnes icke i Registraturet.

tijdh (höglöfligh i hogkommelse) efterlåtit varit haffuer, thet våre Cammererare, Befalningzmän och alle andre måge vetta sigh efter rätta. Datum på vårt Slott Stockholm dhen 15 Januarij Anno 1564.

Under vårt Konungzliga Secret.

(L. S.)

III. *Om Klockare vackan och släletijonden.* ¹⁾

Vij Johan then tridie medh Gudz nåde Sveriges, Götes och Wendes Konung, Steorforste till Finlandh, Carelen, Wätzshepetin och Ingermannelandh i Rysslandh och öfver the Ester i Liflandh Hertigh. Göre vitterligt at efter vij förnimme at våre undersätare Kyrkioherderne på Ålandh vederfares någon orätt, således at både Klockare vackan och Släletijonden som them tilförende aalt ifrå höglöfligh i åminnelse vår Salige käre Herfaders tijdh (hvars siäll Gudh evinnerligen hugsvale) haffuer varit til födo och uppehålle efterlåtin, ähr them uthan vårt tilstondh för någre åhr sedan ifrå tagen, oaktaendes at vij allestädes hafve förbehållit then renta och upbördh, som hörer Presterne enskytt til, at ingen må them oss oåthspott minska eller ifrå them hålla. Hvarföre vij och endeiligen vele at the skole niutha och behålla för:de upbördh, Så haffue vij aff ynnest och nåde undt och efterlåtit förb:de våre undersäter, Presterskapet, för:de Klockare vacka och Släletijonde igen, Såsom och ellest annammat them som vij och nu her medh tage och annamme them med hustru och barn, folk, bo, bohag, godz och egodelar, både rörligit och orörligit inthet undantagit aff alt thet them tilhör, uthi vårt Konungzlige hägn, värn, fridh och försvar besynnerligen til at fredha och förwara för all öffvervold och orett, och om

1) Detta bref finnes icke heller i Konung Johans registratur.

någor hafver them något til at tala, så skal thet skee för lagh och rätt, Anten inför oss eller Biskopen och icke elliest. Förbiude förthenskull her medh uthaf Konungalig macht alle både högre och nidrigare stender ¹⁾ och besynnerligen fougten och skrifvaren på förb:te Ålandh, at the icke gøre våre förb:te undersåter Presterskapet her emot meen, förfong eller något öfvervåld och orett, vidh vår onåde och thet straff som Sveriges lagh ther om förmåler. Skrifvit på vårt Slott Stockholm den 9 Aprillis Anno 1590 uthi vår Regementsz tijd på thet andra och tjugunde.

I. R. S.

(L. S.)

IV. *Om alla presterliga intrader* ²⁾.

Vij Carl medh Gudz nåde Sveriges Rijkens regerande Arffurste, Hertig til Sudermanneland, Nerike och Wermelandh. Glöre vitterligt, at Presterskapet och Clerkerijdt utöfver hele Finlandh, så väll i Städerna som opå Landzbyghden hafver oss uthi underdånighet besökie lathit, och ödmlukeligen begäret, at the måtte behålla theres gamle privilegter, underhåldh och vederlagh som hvar för sigh her till varit efterlathit. Så efter oss nu på thenne tidh för andre Rijkzens högnödige ärender skuldh, som vij ähre bekiömbrede medh, icke hafver varit läghligt, at gifve them ther opå något fullkombligh svar, Helst efter een dell iblandh dem hafve sigh medh andre ther i Landzenden emoot oss otillbörligenn förhållit, Hvilke och therfore efter thz beslut som nu sidst i Linkiöpingh giort

1) Dessa ord lyda i det andra exemplaret: «i högre och mindre ståndet».

2) Detta bref förekommer i Registraturet på Fol. 62 v. med följande ofvanskrift: «Öpedt bref för Prästerskapet i heela Finlandh om theres underhåldh, vederlagh och annedt, som the her till haft och nuthit hafve.»

blef skola tilbörligett straf bekomma, när ther om een lagligh ransakningh kan hållen blifve. I medler tidh ähre wij nådigest till frifdz at presterskapet ther i Landzenden szå väll i Städerna som på landzbyghden som vedh theras Call och Embethe skole stadde blifve, och sigh elliest grofligen icko förseedt hafve, måge niutha och behålla thz underhåldh och vederlag allena som the tilförende haft och nuthit hafve, in till thess at vij om Gudh vill uthi tilkommande Sommer, eller thz förste lägenheten kan tilsägie, några godhe Män bådhe af adell och andre therhedan förordhne, som ther Konungz Råfst 1) hålle skole, hvilke då hvars och ens lägenhet och klagan granneligen ransake skole, Sedhan skall hvar och en om sin saak tilbörlich svar bekomma. Elliest hafve vij och i medler tidh tagit och anannat, såsom vij och nu medh thätta vårt öpna brefz krafft taghe och anamme för:de Prestmän, medh hustru, barn, legehion, ägedeler rörligit och orörligit inthit undantagandes af alt thet the äghe, uthi vårt Furstelige heghn, fredh, vern och försvar, för alt öfvervåldh och oråt till lagh och rätt. Der Befaldningzmän, Fougder och alle andre måge veta sigh effter rätta, icke glörandes them her emodt hinder eller förfångh i någre måtto. Af Nykiöping then 27 Martij 1600.

V. *Om Klockare vackans revocation och bruk* 2).

Vij Carll etc. Göre vitterligit, att våre undersåtere Menige man opå Åland hafve haftt theres uthskickede her hoos oss och uthi underdånigheeth ödmiukeligen begäret, att then Klockare vackan, som the af ålder hafve utgiordt, måge

1) I Registr. står: *Rest*, som tydligen är skriffel.

2) Detta bref finnes blott i det ena exemplaret af Copiorne. I Riksregistraturet förekommer det på Fol. 90 v. med följande öfverskrift: *Öpeth bref för menige man opå Åland, att behålla theres Klockare vacka till Kyrciones och Klockarestufers förbättringh.*

allene blifve anvendt till Kyrckiones bäste, at hålla Klockare stuffvorne vedh macht, för gammalt folk och små barn varme, och icke tages till andre uthgifter, efter som een parth, både Fougden och Presterne understå sigh till att göre. Så hafve vij theres begäran nådigest anseedt och gunstelligen efterlathit, att the samme Klockare vacka måge behålle, och den göre uth till theres Kyrckior och Klockarestuffur, och af samme vacka gifve Klockerne, som göre Kyrökietiensten med ringiende och annat mehre, Så som och hålle Stuffurne varme, så myckit som the kunne hålla sigh varme medh ¹⁾. Der både Presten ²⁾ samt vår Befalningzman dersammastädes vette sigh effter rätta. Aff Stockholm den 21 Augustj år 1607.

VI. Om Klockare vackan ³⁾.

Vij Gustaff Adolph etc. Giöre vitterligit, at våre trogne undersåter, Presterskapet här opå Åland, hafve oss i underdånigheet besökt; ödmuikeligen begärendes om vår Confirmation opå den klockare vackan, som de en tijdh lång hafve haft i upbörd uthaf deras åhörare. Så aldenstund vij befinne, att de samma rättigheet hafve haft alt ifrån vår salige Faderfaders (Höglåffig i åminnelse) Konung Gustafz tijd, såsom den och sedan af framfarne Konunger dem hafver varitt bebrefvad, Hafve vij sådane deres underdånige begären nådigst anseedt; och därföre här med Confirmere och stadfäste dem samma Klockare vacka så här effther som tilförende till att niuthe och behålle. Befale fördenskuld undersåterne, att de den god-

1) Registr. har: «underholle sigh medh».

2) I Registraturet står: «Prosthen».

3) Detta bref finnes endast i det ena exemplaret af copiorna: i Riksregistraturet förekommer det på sidan 1229 med följande öfverskrift: «Confirmation för Presterskapet på Åland opå Kläckare vackan».

villigen uthgöre; anseendes, att Gudh sielf sådant blader, de deres slädesörtere medh tilbörliigt uppehålle underhålle skole. Där de alle och hvar i sin stadh vette sig her eftherrätte. Af Flijschamps denn 5 Novembris, år 1614.

Gustaffvus Adolphus.

(L. S.)

VII. *Om schafft och halm, oansedt bonden tröskar och förer i kyrkoherbergen* ¹⁾.

Gustaff Adolph medh Gudz nåde Sveriges, Giötes och Wendes Konung, Stoorfurste till Finland, Hertig uthi Estland och Carelen, Herre öfver Ingermanneland. Vår gunst, nådiga villia och benägenheet medh Gudh alzmechtig tillförenne, Vij låta eder Her Nils Bielke nådeligen förnimma, det våra undersåtare presterskapet i Finland hafva sig här besvärat, at the icke få niuta Skafft och qvicketijondh, som dem af framfarne Konungar (Högloffig i åminnelse) nådeligen undt och efterlått, och annorstädes i riket vaanligt år, Såsom och at the icke bekomma tijond af ödes jord, som brukas; Therfore år vår nådige vilie och begären, at i der efter granneligen ransaka ville, och så laga, at presterskapet så vell der i Landzänden som annorstädes i Rikket theras skafft och qvicktijond och tijond af öde som brukas, richticht bekomma motte, på thot at Presterskapet i någon mätto icke motte förkort skee, eller hafua orsak oftare oss der om öfverlöpa. Här om i så ondtligen bestellandes varde. Gudf alzmechtig eder befallandes. Af Stockholm den 20 Aprilis år 1624.

Gustaffvus Adolphus.

(L. S.)

---

1) Detta bref finnes blott i det ena exemplaret; också i registratoret för 1624 saknas det.

VIII. *Om skötfake, sädstijondens riktiga lefrering af fougterna och afkortningen* ¹⁾.

Gustaff Adolph etc. Vår yunest, nådige villie och benägenheet medh Guds almecchtig tillförene. Vi låte eder Her Nils Bielke nådeligen förnimma, det våre undersåtare Presterskapet uthi Nyland och Finske skären hafve sig besvärat, at the nu icke som förr få niuta den fisktijonde som deres åhörare skärkarlarna dem (Nembligen en fierding ströming fisk af hvar båt som de om sommaren fara i fiskie medh) åhrligen gifua pläga; Så medan Presterskapet i skäregårdarne ringe och af en part, som på klipporne boor, ingen spanmåls tijonde bekomme; Ähr vår nådige villia at i låte dem deras vanlige fisketijonde utan någon afkortning niuta och behålla. Vijdare besväre de sig fast öfver fougterne, at the giöra them et stoort förhinder på theres *tertial* i så motto at de den opbäre af almogen medh råkat tunna och lefrere så presterskapet deres *tertial* med strukin tunna, den de ändoch icke utan med störste mödo, lön och bön af dem mechtige blifua. Derföre är vår nådige villia och begären, at i det granneligen ransaka ville, och så laga at presterskapet icke måge någon den deel förminskat varda, Såsom de af ålder äre vane at bekomma och skole the *Tertialen* af heele summan, som til tienden utgiöres, bekomma för än the Kyrkie och Biblictrycketunnorna aftagas. Så lagandes at presterskapet uthi sådana och andra motto icke måge förkort skee eller hafva orsak öftare oss derom öfverlöpa. Här om i så endeligen bestellandes varder, Gud almecchtig eder befallat. Aff Stockholm den 1 Martij år 1627.

---

1) Förra hälften af detta bref är visserligen förut tryckt uti *Afhandling om presterliga tjenstgöringen i Åbo Erkestift* af J. Tengström I, p. 294, likasom sednare hälften uti hans *Handlingar till upplysn. i Finlands Kyrkohistoria* I, p. 26, men meddelas här i sin helhet.

IX. Om halfparthen sädestijonden uthu kyrkioherbergen.

Vår vänlige och vellivlige helsan och alt gott medh Gudh then almæchtigeste tillförenne. Synnerlige gode ven Her Ståthållare *Stellan Mörner* vij låte eder nest god velferdz önskande ventligen förnimma, thet presterskapet på Åland hafve *supplicando* hoos Hans K. M:t vår allernådigeste Konung och Herre i underdånigheet anhållit, at H. K. Majjt: nådigest ville dem (effter som the uthi longlig tijd nitit hafve) effterlåta halfparten af den Kyrkie tijond som uthi deres geld falla kan, så hafver H. K. M:t thet them nådigest bevillat och för richtigheet skull, med the förord at bönderna skole föra och lefverera tijonden in uthi kyrkioherberget, sedan skall presten der utaf halfpart utur kyrkioherberget lefvereras, ther öfver i och hand hålla ville, på thz Hans Kongl. M:tz deel icke motte blifva förminskat och rycht. Men fördristar sig någon prestman at annama sin förtienta (deel) af tijonden af bonden för än den in uthi kyrkioherberget lefvererat ähr, så skall den som en Konungz förbudz förachtare och brytare böta och straffat varda, hvilket i och ville i acht hafva. Gudh almæchtig eder till all velferd ventligen befallat. Af Stockholm den 18 Junij år 1630.

Claes Fleming.

Carl Sparre.

Olof Erichsson.

X. H. K. M:ts Drotning *Christinae* confirmation ¹⁾

Hennes Kongl. M:tz

Nådige svar och förklaring oppå the postulater, som Landzpresterskapet på Åland uthi nu påstående Rijkzdag underdånigest hafva andraga låtit. Actum Stockholm den 30 Novembris, år 1643.

1) Denna Confirmation finnes i Riksregistr. för 1643 Fol. 1291 v.

1.

Hennes Kongl. M:t hafver sig låtit föreläsa landzprester-
nes på Ålandh underdånige inlago, och der af nådigst för-
nummit, att ändoch de här till hafve förmedelst våre förfäders
framfarne Sveriges Konungars nådige tillåtelse nutit halfva
Sädestijonden, som i Sochnerne der på Ålandh faller; Likväl
effter de icke hafve förvärfvat sig Hennes Kongl. M:tz nådige
Confirmation der på, skall det vara dem af det Kongl. Cam-
mar Collegio besvär där på giordt, derföre de underdånigst
anhålle, att fåå niuta deres förre vilkor och gamble häfdh.
Nu såsom H. K. M:t af deres inlagde skääl icke annat sij
och befinna kan, än att dem förbe:de halfva tijonde en lång-
lig tijdh för vilse orsaker skuld förundt ähr, altså effterlåter
H. K. M:t nådigst att Presterne på Ålandh skole oqvaldh niuta
förberörde halfva tijonde till H. K. M:tz angående Regering
och vijdare förordning, och skall samma tijonde dem uthur
Kyrkioherbergen lefrerad blifva.

2.

Effter som de och besväre sig inthet niuta Salig Kongl.
M:tz bref til godo, dem gifvit Anno 1627 den 1 Martij,
lydande att Skärbonden skall gifva sin Sochne prest een fier-
ding saltat Strömning af hvar båth, som han om Sommaren
faar i fiskie medh, så vill H. K. M:t låta uthgåå befallning
och *ordre* till Landzhöfdingen, att han handhafver Presterne
på Ålandh vid samma Kongl. breff, så vijdä det icke löper
emoth någon sedermera giord *stadga* och *ordinantzie*. Uthi
det öfrige blifver H. K. M:t sine trogne undersåthere Pre-
sterne på Ålandh medh Konungzlig nåde bevågen. Actum ut
supra.

Oppå Högstbemälte H. K. M:tz vegner af H. K. M:tz sampt Sveriges Rijkets respectiue förmyndare och Regering underschrifvit.

(L. S.)

Matthias Soop	Gustaf Horn	Carl Gyllenhielm
i R. Drätzens stelle.	i R. Marsk: stelle.	R. Admirall.
Peer Baneer i	Gabriell Oxenstjerne	Frijherre till
R. Cantzlerens stelle.	Mörby och Lindholm	S. R. Skattmestere.

XI. Om skötfiske och sädestionden ¹⁾.

Vij Christina etc. Giöre vitterligt, att oss hafva våre trogne undersåter, samptlige Presterskapet på Åland, underdånigest presentera låtit tvenne bref, det ena vår högstäbrade Salige Kiere Herfaders (glorieverdiggst i åminnelse) daterat Stockholm den 1 Martij Anno 1627 förmedelst hvilket dem ähr bevilliat och efterlåtit en fierding saltat Ströming af hvarie båt som om Sommaren far i fiske; det andre våre för detta varande förmyndares och Rijkz Regeringz de dato Stockholm den 30 Novembris Anno 1643. Hvarigenom bemelte presterskap efterlåtes halfva Sädestijonden att utfordra och bekomma af hvar sit serdeles Kyrkioherberge, Ödmiukeligst oss ansökiandes om vår nådige *Confirmation*. Vij hafve denne deres begären af gunst och nåde anhört och fördenskul i kraft af detta vårt öpne bref them undt och Confirmerat förberörde halfva Sädes och fiskie tijondh till vijdare vår *Disposition*, Och så frampt någon ordning sedermehra författat i Rijkz Cammaren löper här emoth att niuta aldeles på sett och vijss som förre de[r] å gifne bref i bookstaffven innehålla och förmåla, der alle, som detta angår, veta sig til tilböriligen att effterrätta. Till

1) Äfven denna handling saknas uti Riksregistraturet.

visso medh egen hand underskrifvit och vårt Konungzliga Secret bekräftat. Datum Stockholm den 29 Maj Anno 1647.

Christina.

(L: S.)

At thessa Copier äre med Originalen lijka lydandes vitne och bekräfte vij underschrefne med våra egne hender. ¹⁾

Boëtius Murenig

pp. et p. Saltvicensis.

Andreas Henrici

pastor Hammarlandensis.

Nomine pastoris Sundensis

Martini Clementis

subscribit

Boëtius Murenig.

Christiernus Christophori

pastor Jomalensis.

Jsaacus Marthini

pastor Lemmelandensis.

Carolus Petri

Finstromensis.

17. Kommissarien Abraham Stein Meyers berättelse om Ryska truppernas aftåg ifrån Finland.

1721.

Relationen, som troligen är skriven med Stein Meyers egen hand, förvaras på Risksarkivet i Stockholm och är häftad i kvartformat.

Så snart jag deras *Excellenciers*, de Herrar *Ministres Plenipotenciaires Instruction* bekommit, förfogade jag mig strax den 25 September ifrån *Nystad* till *Abo*, afgifvandes i de begge emellan *Nystad* och *Abo* belägne *Vemo* och *Virmo*

1) Det andra exemplarets underskrift lyder:

»At thesse Copier lyda i bookstaffven med sielfwa Originalen bekräftar iag med mitt namn och egin hand. Actum Saltvijk på Åland 9 Sept. 1651.

Boëtius Murenig

pposits Alandensis.

Härader till Krono-betjenterne de H:r *Ministres Plenipotentiaires Patent* om fredens lyckliga avslutande, så ock de här hos bifogade *Ordres* N:o A. Uti dessa begge härader förnam jag af Befallningsmännen, huruledes allmogen sedan den 30 sistledne Augusti de påbudne utlagor i penningar och spannmål till Gref *Douglas* hafver utbetalt, oaktandes sådant i *Tractaterne* varit förljudet. — Den 27 kom jag till *Abo*, derest jag i anledning af min *Instruction* befriade de på *Abo-slott* befintlige fångar, hvilka för *correspondence* och annan ogrundad misstanka skull en lång tid varit fängslade, gifvandes till den dåvarande *Commendanten Iwan Strekalof* derpå behörigt *quittance*.

Derefter gick jag till Gref *Douglas* att göra mig undermåttad om den anstalten, som han till *Magasinernes* upprättande förfogat. Och som jag förnam, att han några dagar före min ankomst låtit utgå *Ordres* till Krono-betjenterne, att trenne *Magaziner*, det första vid *Sommar ön*, det andra i *Tavastehus* och det tredje vid *Kymmene flod* till de aftågande Ryska *trouppers fouragering* skulle upprättas; Så ställde jag honom före, att tiden till en sådan vidlyftig *dessin* vore alltför kort, drägterne till *fouragets* ihopsamlade utmattade och årklösa, vägen alltför lång (ty sådant *fourage* skulle på 16 mil omkring med de få hästar, som ännu i landet öfrige vore, anskaffas), hvilket allt han för billigt fann, lemnande mig derutinnan fri *Disposition*.

Så snart jag mig gjort underrättad om *marche-routan*, att *General-Major Zekin* hvar dag ville *marchera* två mil, lät jag strax utgå till alla Krono-betjente de härhos följande *Ordres* N:o B.

Och såsom de Ryske *troppernes* aftågande skedde på 2:ne vägar, nämligen på den *Tavastehuska* och *Helsingforska* vägen; alltså fann jag för nödigt på *General-Majoren*

Zekins »inständige» anhållande sjelf till *Tavastehus* att resa, på det alla deremellan liggande posthållen och ombyten desto snarare med *fourage* måtte blifva försedde, och ingen oreda eller annan vidlyftighet derigenom »entstå».

Reste jag alltså den 28 September ifrån *Abo*, då jag tillförene öfverantvardat Stadsens, Slottets och Magazinetns omvårdnad till Prosten *Ritz* och Borgmästaren i staden med *Ordres*, att dersammastädes förordna vissa borgare, som omskiften skola hålla vakt, intill dess Kongl. M:ts befälshafvare ifrån Sverige dit anlända kunna.

Den 30 September begaf sig *Gen.-Majoren Zekin* med sitt *Cavallerie* Regemente, som bestod af 2428 hästar, ifrån *Abo*; då jag allt förut reste, post ifrån post att anskaffa det begärda *fourage*, hvartill ock jag ingen liten svårighet hade, på en så kort tid tillsamman föra låta på hvart och ett ombyte en sådan myckenhet af hö och hafra.

Den 2 November kom jag till *Tavastehus*, derest jag anskaffade *fourage*, så väl som på de andra posthållen. Och som jag der i staden ingenting uträtta kunde, förrän *General-Majoren Zekin* sjelf ankom, så begaf jag mig till *Lampis*; derest jag ordnerade *fourage* för 2:ne hvilo-dagar; Emedlertid skickade jag alltid *Ordres* förut ända till *Lappstrand*, att alla ombyten väl skulle förses med behörigt *fourage*.

Vid *Kymmene flod* kom Regementet att hålla tre rastedagar, hvarföre jag ett förråd af 6972 *L*ß hö och 129 $\frac{1}{4}$ t. hafra måste låta samla, så ock beordna allmogen vid *Kymmene flod*, det de af de näst liggande skogarna skulle förfärdiga så många flottar, som till Hans *Czariske* M:ts *trouppers* makliga transporterande öfver de der befinliga strömmar, floder och åar nödige vore, hvilket allt i bästa måtto efterkommet är. När *Gen. Zekin* ankom till *Tavastehus*, skref han mig till, att det vore honom omöjligt att *marchera* hvart dygn 2

will, utan att hålla några raste-dagar. Måste han alltså fördenskull hvilka sig med Regimentet 8 dagar i *Tavastehus*, så framt han icke aldeles sökte att förderfva *Csarens* hästar; Hvarpå jag strax tillbaka till *Tavastehus* reste, skickande med *Capitein Delamotte*, som hade *Ordres* att fara förut och bese om posterna voro alla väl med *fourage* lurättade, en Hårads-skrifvare *Walman* vid namn, hvilken i landet väl kunnig var, tagandes med sig till öfverflöd åtskillige *Ordres* om *fouragets* anskaffande.

Vid min återkomst till *Tavastehus* föreställde jag *General-Majoren*, huru det mig vore en omöjlig sak uti ett utblottadt och utpressadt land för 8 dagar hö och hafra på ett ställe att anskaffa, ja det vore landet till *ruinera* och intet derigenom att *marchera*; uppehöll sig alltså intet längre med sitt regemente än 3 dagar i *Tavastehus*.

Under hvilken tid jag honom föredrog, huru det vore nödigt i följe af *Tractaten*, först att *Casaquernes* hustrur af mig skulle blifva tillfrågade, om de godvilligt och utan tvång ville följa sina männer åt, till det andra att alla betjente af Finsk och Svensk *nation*, som intet längre lust hade att vara hos sina husbönder, skulle af deras tjänster frikallas och intet blifva tvungne att följa dem öfver gränsen. Strax gaf *Gen. Majoren* ut *Ordres*, att alla der på orten med svenska och finska hustrur gifta *Casaquer* skulle sig med dem hos mig inställa, på det man förnimma kunde, om de godvilligt sina männer ville efterfölja; Hvarpå de mig alla till svars gånvo: att de mycket heldre ville följa sina männer, om det ock vore till *Tartariet*, än att blifva kvar här i landet, förlåta dem och *exponera* sig till den hela finska *nationens* förakt och försmädelse, deras namn äro af bifogade uppteckning N:o C. att inhemta. Betjenterne, som intet hade lust att vara längre i Rysk tjänst, blefvo på fri fot ställda.

Sedan största delen posterna ifrån *Tavastehus* ända till *Lappstrand* voro med fourage väl försedde, reste *Gen. Majoren* den 12 October ifrån *Tavastehus*, lemnades på min ansökning efter sig en *Under-officerare* och *Corporal* med 12 man gemena till *Magazinets* bevakande, hvilkets förråd bestod af 3639 t. 16 kappar Råg, 948 t. 13 kappar Korn, 114 t. 23 kappar Hafra, 182 pud Salt; Hvaraf berättas sedan den 30 sticl. Aug. ifrån *Björneborg* och *Tavastehus* ha öfver 2000 t. vara inkomna och aflevererade. 170 man *Dragoner* måste blifva efter *Gen. Majorens* afresa tre dagar som *arriere-garde* kvar, för hvilkas *fouragering* jag af nyo omsorg draga måste.

Ifrån *Wasa* afmarcherade 400 *Dragoner*, ifrån *Björneborg* 70, för hvilka jag också alla ombyten, derest de ankommo, med hö och hafra lät förse.

Commendanten i Tavastehus Corret vid namn reste den 14 October derifrån, sedan jag till mig Staden och Slottet i behörig måtto *inventera* låtit, och fångarna ifrån deras hårda och oskyldiga fängelse befriat, af hvilka så väl som af staden och slottet förteckningen N:o D. »följe», hvilket allt jag under *Rectorens Sadels* uppsigt lemnat, förordnaudes 2:ne Länsmän tillika med 12 bönder, hvilka omskiften i staden skulle hålla vakt, som bifogade *Ordres* N:o F. utvisar.

Till de i *Tavastehus* varande Ryske köpmän och *marquetentare* gaf jag en försäkring, att de sin handel med all skydd och frihet drifva kunde, som är att se af N:o G. — Åtskillige Svenske betjente af det Ryska Kansliet så ock *Befälningmännen*, som *Vaivallenius*, *Jacob Hellsing* etc. hafva fått *Ordres* af Gref *Douglas* att förfoga sig till *Helsingfors* att *liqvidera*, men vid deras ankomst blifvit tillsagde sig strax till *Petersburg* att begifva, derest *Liquidation* med *Gouvernementet* ske skulle, och de som intet godvilligt en sådan svär och kostsam resa velat på sig taga, äro under vakt dit förde.

Eljest äro de aftågande *Troupper* med en god *disciplin* anhållne ingen, det må också vara hvem det vill, på något sätt att ofreda eller våldföra. Och om någon soldat fanns, som den ringaste oreda eller olägenhet förorsakat, blef han utan någon *pardon padoggerad*. Sedan jag ända till *Lappstrand* inrättat vägen så väl för de ankommande resande så ock för *correspondencen*, och allt det, hvad mig i min *Instruction* anbefallt, med all möjlig flit, så mycket som af en person vid en sådan vidlyftig och svår *Commission* görligt och möjligt varit, uträttat, reste jag tillbaka åt *Åbo* att afvänta de ankommande *Transporte-fartygen*, med hvilka jag till *Stockholm* ankom och slöt alltså denna resa den 24 Nov. 1721.

Abrah. Stein Meyer.

(Bilagor.)

N:o A.

Till alla Krono-betjenterne i gemen.

Till ödmjukt följande af deras *Excellenciers* de Högtförordnade fullmyndige Svenske gesandters mig meddelte befallning och *Instruction* beordras i hvar och ett härad, ända ifrån *Åbo* till *Tavastehus*, ifrån *Tavastehus* till *Kymmene-flod* och *Lappstrand* alla Krono-betjenterne.

1:mo. Att skyndsammast inkomma med berättelse till de snart ifrån Sverige öfverkommande Landshöfdingar om Ödes höet, som på åtskilliga ställen förnimmes vara samladt och tillhoppa bragt, hvilket till vidare Höga Öfverhetens *Ordres* hålles i god och säkert förvar.

2:do. Huru mycket penningar, spannmål och fourage vid sista *Contributions* erläggande till Gref *Douglas* är afsefverradt och huru mycket än deraf återstår.

3:to. Att innehålla på vidare Kongl. M:ts Höga *Ordres* de sedan den 30 sistlidne Augusti latet utlevererade eller hos Presterskapet stående utlagor af *contributionen*.

4:to. Att med lämpa och foglighet indrifva utlagorna af allmogen efter det sättet, som af Ryska *Gouvernementet* härtills varit gängse.

5:to. Vid nästkommande kyrkodag låta *publicera* allmogen till efterlefnad det härhos följande *patentet* om fredens lyckliga afhandling, gifvandes deraf som ock af dessa *Ordres* med det aldra skyndsammaste *part* till alla härader och socknar, samt antyda dem, att de likaledes högre upp i landet denna kungörelse på behörigt sätt befordra.

6:to. Till en högnödig *correspondence* och de kommande resandes befordring beordnas Kronobetjenterne, vid de härtills vanliga ombyten och posthållen alltid tre eller fyra hästar i beredskap att hålla, dem resande dermed emot betalning att behjelpa. Härefter hafver sig Kronobetjenterna i alla stycken och mål med oförtruten flit och redlighet att rätta, så kärt dem är att bli ansedde som trogne undersåtare och undvika ett hårdt på tröghet och försummelse följande straff. Åbo den 28 Sept. 1721.

Abrah. Stefn Meyer.

Commissarius ifrån Sverige.

N:o B.

Till alla Krono-betjenterne i gemen.

Till ödmjukt följe af deras *Excellenciers*, de högtförordnade fullmyndige Svenske gesandters mig meddelte befallning och *Instruction* beordras strängallvarligen i hvar och ett härad ända ifrå *Åbo* till *Tavastehus* alla Kronobetjenterne, ingen undantagandes, utan något dröjsmål och uppskof på alla

vanliga posthållen och ombyten ända till *Tapasthus* ifrån dernäst liggande och angränsande härader, socknar och gårdar att anskaffa och tillsammans bringa låta 1942 *LX* hö, 113 t. hafra för Herr *General-Majoren Zekins Cavallerie*, som består af 2428 st. hästar, hvilka efter fredens lyckliga afslutande nu strax utur landet komma att *marchera*. Dessliques skola ock på alla ombyten och posthållen hållas i beredskap 20 st. hästar för Herr *General-Majoren Zekin*, så ock 10 st. dito för Herr *Öfversten Jerapkin*, som efter några dagars förlopp med ofvannämnde *cavallerie* lära komma *anmarcherandes*. I fall ingen *Kronobetjente* skulle vara tillstädes, så åligger i hvar och ett härad och socken befintlige *Kyrkoherdar* och *Kapellaner* jemte deras klockare den anställt att förfoga, att ofvannämnde *fourage* må utan någon försummelse och det ringaste dröjsmål anskaffas och inhemtas. *Kronobetjenterne* skola vara pligtige och skyldige att göra sedermera en sådan *repartition* och indelning under allmogen, att den, som nu för »någdens» [nejdens d. v. s. närhetens] skull kommer att ickeverera mer än de andra allägsne socknar, han derigenom intet må komma att lida, utan lika rätt med de andra i *fouragets* utdelande åtnjuta. Härhos följer de ofvanberörde högtförordnade *Ministres patent*, som med nästkommande kyrkodag i alla kyrkor på landet kommer att *publiceras* allmogen till efterlefnad. I öfrigt vill man förmoda, att som hvar och en lärer vara öm och ombefittad nu vid detta tillfället att visa sin »förja» [förriga] lydno pligt, så lärer ock ej underlåtas i behörig måtto att efterkomma, hvad *Riksons* fullmyndige *Ministres*, genom mig såsom förordnade *Commissarius*, dem anbefalla. Härefter hafva sig alla *Kronobetjenterne* i alla stycken och må hörsamligen att rätta och draga noga försorg, att detta ofvannämnda *fourage* och hästar på hvar och ett posthåll anskaffas, så

kärt dem är att undvika ett hårdt på trögheit och försummelse följande straff. Åbo den 28 Sept. 1721.

Efter befallning

Abrah. Stein Meyer.

Commissarius ifrån Sverige.

Likalydande *Ordres* äro afgångne till alla Kronobetjernerne ända ifrån *Tavastehus* till *Lappstrand*. Och såsom 400 st. hästar komma dertill ifrån *Wasa* och 77 st. dito ifrån *Björneborg*, som gjorde tillsammans 2905 hästar; alltså beordrades Kronobetjernerne att anskaffa på hvart och ett posthåll ifrån *Tavastehus* till *Lappstrand* 2324 *Lß* hö, 129 $\frac{1}{4}$ t. hafra och de förberörde 30 st. hästar. Dessliques afgick *ordres* till Kronobetjernerne vid *Kymmene flod*, att de skulle anhålla allmogen i största hastighet af de nästliggande skogar att förfärdiga de nödiga flottor, hvarmed Hans *Czariske M:ts troupper* öfver vissa floder och strömmar skulle *transporteras*.

N:o C.

Anno 1721 d. 11 October.

Förteckning uppå de *Cosakiske* hustrur och pigor, som frivilligt till Ryssland medresa och omdöpte äro.

Katarina, 2 Anna, Arina, Alena, 5 Maria, Martha, Kristina 2 st.; — En piga vid namn Kristina och en piga Anna.

Förteckning uppå de *Cosakiske* hustrur och pigor, som icke äro omdöpte och frivilligt till Ryssland sig begifva.

2 Kristina, Maria; — En piga vid namn Barbara; än en piga Kristina; än en dito Brigitta. Hustru Maria. Noch en Maria. Noch en Elisabeth.

Anno 1721 den 10 Octob.

Förteckning uppå *Tvaastehus* Stad och Slott, efter det tillsländet, hvarutinnan det sig nu befinner. •

Byggnad.	Kyrkan.		Stenhus.	Källare.	Begyggde stugor.	Odelagde stugor.	Begyggde hus.	Odelagde hus.	Visthus.	Odelagde visthus.	Stall.	Fåhus.	Köp-bodar.	Badstugor.	Rundel.	Ewärdelig (?)	Smidsa.	Fåhus.	Kamrar.	Pinehus.
	Tra.	Sten.																		
Af Svenska	i Slottet ... i Nedergård.	—	1	9	7	—	1	4	5	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1
		—	—	—	1	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Af Svenska	i Staden ... och dem ...	1	—	—	2	3	6	15	13	2	10	11	9	10	—	—	1	—	—	—
		1	1	9	10	4	7	16	15	18	2	11	11	9	11	1	1	—	—	—
Af Ryska	i Slottet ... i Nedergård.	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		—	—	—	—	—	—	4	3	—	3	—	—	—	2	—	—	—	—	5
Af Ryska	i Staden ... och dem ...	—	—	—	3	11	14	4	14	5	2	—	13	11	—	—	—	2	15	—
		—	—	—	3	11	18	8	4	19	8	2	—	13	13	—	—	—	2	20
Öfverallt Ryska och Svenska ...		1	1	9	13	15	34	24	38	10	13	11	22	24	1	1	1	2	20	1
		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Dass alles das, was auf der andere Seite specificiret und aufgezeichnet stehet, sich in *Tavastehus* befinde; attestire. *Tavastehus* den 13 October 1721.

Jacob Fos
Glas Meister.

Von dem Wohlgebohrnen Obristlieutenant und Commendante Herrn *Corret* habe ich die Stadt *Tavastehus* und das darin liegende Schloss, nach dem auf der andere Seite stehenden *Abritz*, richtig entgegen genommen; welches ihm hiermit quittire. *Tavastehus* den 13 October 1721.

Abrah. Stein Meyer
Commissarius von Schweden.

Af Herr Commissarien *Stein Meyer* hafver jag under-tecknad emottagit Staden *Tavastehus* och det derutinnan befattliga Slottet samt nycklarne dertill, efter den på andra sidan stående *specification*, hvarom jag all möjlig omvårdan draga skall, till dess Hans Kongl. M:ts befälshafvare och besättning hit ifrån Sverige anlända kunna; som atteras. *Tavastehus* den 13 October 1721.

J. And. J. Sadeel.
Rect. schol. p. t. v. Praepos.

(En Bilaga på Ryska, med ofvanpå tecknad N:o D, tyckes i korthet innehålla detsamma, som ofvanföre meddelade.

N:o F.

Såsom *Tavastehus* Stad, förmedelst Hans *Czariske M:ts trouppers* aftågande, är *evacuerad* och till Hans Kongl. M:t af Sverige återställd; Alltså lemnas denne Staden och Slottet, så ock de hertill behörige nycklar uti *Rectorens* Herr *Michael Sadels* omvårdnad och uppsigt, med anmodan, att han af all-

mogen förordna och anskaffa låter 2:ne Länsmänner, 12 st. bönder, hvilka här i Staden omskiften skola hålla vakt och hafva uppsigt intill dess Kongl. M:ts befälshafvare och soldater ifrån Sverige hitöfver till dess besättning anlända kunna. Tavastehus den 18 October 1721.

Abrah. Stein Meyer
Commissarius ifrån Sverige.

N:o G.

I ödmjuk följel af deras *Excellenciers* de högtförordnade fullmyndige gosandters mig meddelte *Instruction* försäkras de här i Staden befuttlige Köpmänner och *Marquetentare*, att de sin förriga handel och vandel nu som förr med all skydd, trygghet, säkerhet och tillåtlig frihet drifva och bruka kunna, utan att de på något sätt skola rubbas och skadas, så ock att de varor, som de ej kunna föra genast med sig, utan mödgas lemna öti vissa händer qvarstående, dem skola blifva på anfordran återställda och tillbaka deliveredade; som dem härmed och i kraft af detta förvissas. Tavastehus den 14 October 1721.

Abrah. Stein Meyer
Commissarius ifrån Sverige.

Materialier till Finska språkets ordbildningslära,

samlade af

Johan Reinh. Bergstadi.

Denna materialsamling för utredningen af Finska språkets ordbildningslära utarbetades af magister J. R. Bergstadi, såsom af dateringen synes, åren 1846 och 1847, under den resa han, i egenskap af biträde åt M. A. Castrén, gjorde till nordliga Siberien och ifrån hvilken han med bruten helsa och sjunket mod återvände i medlet af 1847. På återfärden uppehöll han sig någon tid i Kasan och ämnade begynna forskningar i kringboende Finska folkstammars språk, men nödgades öfvergifva företaget. Oblida förhållanden gjorde att närvarande samlings bearbetning tills vidare uppsköts, och den 13 Januari 1850 bortrycktes författaren genom döden, blott 29 år gammal, till stor afsaknad för Finska litteraturen, som kunnat hemta mycken vinst af hans grundliga förstudier, lefvande håg och lyckliga själs gåfvor. Kort före sin död hade han till subscription anmält en reseberättelse: *Matkamustelmia itäisiltä mailta*, men äfven dennas redigerande måste han för sjukdom afbryta redan i början; sålunda var hans korta lif rikt på började företag och svikna förhoppningar, och i tryck återstår nästan intet minne af hans aktning svärda forskningar. Hans efterlemnade handskrifter inköptes sedermera af bokhandlaren J. W. Lillja, som skänkte dem åt

Finska litteratursällskapet. Man har ansett denna uppsats, fastän ofulländad, vara ett godt förarbete i Finsk grammatik, välkommet för kommande bearbetare, och den framträder derföre nu nästan oförändrad sådan den af författaren i lifstiden nedskrefs.

Anm. Öfverallt i denna uppsats äro hårda och milda ändelser sammanförda under de förra, så att t. ex. under verba på ~~-un~~ eller ~~-ann~~ äfven verba på *-yn* eller *-äyn* förekomma, ehuru i rubriken endast den hårda ändelsen finnes angifven.

Verbernas bildning.

I. Verba på -un.

A. Inkeativa.

a) Primitiva: aadun, aatun, adun, aitun, ehdyn, eksyn, haidun, haihdun, hihdun, hindun, hiun, hivun, huollun, häälyn, jobdun, joudun, juudun, juuvun, juutun, jähdyn, jäähdyn, karsun, kartun, kasun, kestun, kešty, kihdun, kiihdyn, kiuhdun, kostun, kujun, kulun, kuunnun, lannun, lantun, leusun, leysyn, liestyn, liivyn, liudun, lohdu, luidun, luitun, luovun, mahdun, myrryn, myydy, nielly, nakun, nuudun, näänny, paadun, paisun, piinnun, piinnyn, piannun, pinnyn, puintun, raivun, riudun, rohdun, roidun, ruohdu, ryhdyn, ryydyn, räydy, räystyn, räyty, räädy, sammun, satun, suutun, suuvun, synnyn, syty, säily, säpsyn, säyly, tainnun, taivun, tartun, tauvun, terstyn, tidun, toitun, toivun, toianun, totun, tyrty, uuvun, vaivun, vanun, venyn, viekun, vievan, viihdy, viivyn, virun, väsyn.

b) Derivata af verba: estyn, haudun, hierryn, häädy, höystyn, juohdu, juovun, juotun, kaadun, kastun, kešty, kierryn, kiidyn, kuulun, kätky, käännyn, laannun, liidyn, liittyn, löydy, maistun, maitun, muistun, murrun, muutun, näyn, nävyn, paahdu, pahdu, painun, paistun, peity, puutun, riennyn, saavun, siänyn, siirryn, sörryn, soellun, suovun, syöksyn, syöstyn, syövy, särjyn, särvyn, säry, säästyn, taitun, taltun, tallun, tehvyn, tuunun, uinnun, valun, viety, voidun, voivun, vältyn, väänny.

c) Derivata af andra ord: helly, hiuvun, hukun, hyydy, hyödy, juurrun, jäädy, kaltun, kanhdun, kesun, kesyn, kiinnyn, kojdun, korpen, koukun, kuivan, kuorrun, kur-

tun, kyllyn, kypsyn, köyhdy, laannun, lahdun, laihdun, laiskun, lauhdun, lepy, letyn, liedyn, liennyn, lietyn, liukun, liusun, lopun, luidun, luisun, luudun, luunnun, lymyn, löyhdy, löyhky, maadun, miellyn, mustun, muunnun, myödy, myönnyn, naatun, nestyn, najun, nuorrun, nöhdyn, nöyryyn, piidyn, puollun, puudun, puunnun, pyörryn, päivyn, päädy, rikun, ruohdun, ruostun, ränstyn, rääsyt, saastun, soivun, suostun, suistun, suorrun, säikyn, säädy, säännyn, taajun, taannun, taurun, tullun, tuorrun, turtun, turvun, taullun, tylsyn, tylstyn, tydyn, tyvyn, tyynnyn, tyystyn, tydy, tädy, ummun, vädety, värtun, varrun, vorryn, vetyn, vedyn, vetkyn, vieryn, viihdy, vyöry, virkun, yhdyn, ylly, yödy, yönnyn, ärryn, äärryn.

B. Montinutiiva.

a) Som beteckna uthållande ljud, läte, bufler: haukun, kiljun, hingun, hirun, hirsun, hirun, huhu, hyhvy, hyhy, hähy, ihun, ihvun, inun, jongun, jyky, jysky, kaikan, kal-
kun, karjun, kiehu, kiljun, kirkun, kirskun, kolkun, kuiku, ku-
kun, kööhu, kuorsun, kuorskun, löilun, maagan, mausun, myhy, myjyn, myyvyn, mäikyn, mängyn; mäiskyn, märsky, määvyn, naskun, naukun, naavun, nihvun, miskun, nurun, nurvun, naurun, naurvan, nysky, parun, pätkun, pitskun, porskun, pyljyn, pärs-
ky, raa'un, raavun, raijun, raikun, raavun, rauskun, riekun, riävun; riiskun, rongun, ronkun, rouskun, rysky, rätkyn, räiskyn, räysky, räävyn, röhy, röngyn, seuhun, solun, sorun, surun, tirs-
kun, tiuvan, tyrsky, tyty, tydy, tärsky, vaa'un, vaavun, viiskun, viljun, vingun, viskun, viuhun, vohun, vongun, välhy, välsyn, väävyn, yöry, ähvyn, äry, äry, ähy, ähy, äsky, ähy.

b) Som beteckna ett fortfarande väckande, svängande, fladdrande, flammande: hehu, hehvun, hehu, heis-
kun, heljun, hekun, heky, hehtun, hetkun, hiiskun, hedjun, höhu, höhtun, holkun, horjun, hädjun, huikun, huiskun, huljun, hulkun, huojun, hylky, hyllyn, hytkyn, häily, häily, höky, höky, höily, järky, keijun, keiku, keinun, keiku, kiekun, kieran, kferyn, kiikun, killun, kitkun, kutkun, lehu, lejun, leiskun, löhtun, löhly, lensun, lepsun, lekun, lepun, liehu,

lieren, lieryn, liikun, lipun, livan, lippua, liuhun, loikun, loiskun, loigua, lonkun, lousun, lerpun, loskun, ludjua, luskun, lätkyn, läiskyn, läykyn, lötkyn, löyhyn, löykyn, möykyn, nilkun, notkun, nuokun, onnon, pyörän, rohua, riehan, riipua, roikun, roiskun, saihun, sejun, säykyn, teikun, teiskan, torkun, tousun, tuudun, velkun, värvyn.

c) Öfriga kontinuativa: hähyn, hääyn, höngyn, hörkyn, korskun, nireän, nokun, parskun, pihvun, pirskun, piskun, puhun, parskun, pursun, sylkyn, tihun, tilkun, tipun, tiukun, tiuskun, toron, toiskun, tuoksun, tarskun, yrkyn, yryn, yrnäyn.

C. Öfriga verba på -un.

Aalan, saaman, astun, asun, ehdyn, halvua, herun, hiilun, hosun, huovun, hyökyn, hyväyn, häyryn, hörän, höyryn, istun, joepun, kadun, kalua, kehua, kiilun, kiskua, kivua, kirnua, köden, kohua, kuitson, kykyn, kysyn, kytkyn, kyylyn, kärkyn, kuulua, lansun, läipun, livun, mehun, melun, noidun, nusekun, pahua, pahvua, pahun, pähvua, puakan, puuskun, pystyn, pysyn, pälyyn, riisan, ryöpyä, situn, sivun, soljun, sorvun, suitsun, suoa-
kan, syhyn, sybbyn, tajua, takun, tammun, torjua, tuutun, vaak-
sun, vartun, vihtua, vilkua, vilskun, välun, vivun, virkun, väijyn, väikyn, väjyn, väikyn, värkyn, värvyn.

II. Verba på -stun.

A. Primitiva.

Hämmästyn, kiillistyn, kilpistyn, kitistyn, kitestyn, komestan, kokistun, kuopistun, kääkistyn, lahaatan, lahistun, lakastun, lutis-
tun, fytistyn, lyytistyn, mullistun, mällistun, nukistun, nykistyn, peljästyn, pillastun, pudistun, rahistun, rapistun, rauvistun, ravis-
tan, rohistun, ropistun, ryytistyn, rättistyn, sovistun, surkastun, takistun, tursastun, tarsistun, tylkistyn, önnästyn.

B. Derivata.

a) Af nomina på *as, es, is, os, us*: ahdistun, hauras-
tun, huojestun, juovustun, kallistun, karmastun, kaunistun, kei-

kistyn, kiivastun, kirkastun, kompastun, kompastun, kutistun, liukastun, närkästyn, opastun, orastun, oudostun, paljastun, pensastun, puhdistun, raikastun, raitistun, rakastun, rampastun, rammistun, rikastun, sairastun, seijastun, seijestyn, se'estyn, taivastun, terästyn, tivistyn, turpastun, turvastun, tyyristyn, työlästyn, valmistun, varustun, vaurastun, vehmastun, vierastun, viisastun, vilpastun, vilvastun, vöyrästyn, vöyristyn.

b) Af nomina på *a*: ahvistun, aristun, haljastun, hallastun, hiljastun, hyvästyn, hädästyn, ihastun, ijästyn, ikävystyn, illastun, julmistun, kauvastun, kipristyn, kissastun, koirastun, kontistun, kukoistun, kummastun, kyllästyn, kylmistyn, kyyristyn, käyristyn, laahistun, laahastun, lakastun, liastun, liivastun, livastun, livistyn, lommistun, matkastun, metsistyn, mutkistun, mykistyn, myöhästyn, niljastun, nilkastun, nirkastun, nyrkästyn, nurkastun, näljästyn, nälistyn, omistun, pahastun, piimistyn, pitkästyn, pohjastun, punastun, panistun, roukistun, rumistun, rymistyn, sikastun, soukistun, suoristun, tuimistun, tuskistun, tuskastun, tyhmistyn, tylsistyn, tönkiestyn, vahvistun, viastun, vähästyn, vääristyn, ällästyn, ällistyn.

c) Af nomina på *i* och *ia*: auristun, edistyn, haalistun, halistun, harmistun, hauristun, hengistyn, hengestyn, ihmestyn, irvistyn, jämistyn, kalpistun, kalsistun, kangistun, kapistun, karmistun, kauhistan, kellistyn, laimistun, lavistun, likistyn, luhistun, lähestyn, lähistyn, mielistyn, miehistyn, miehistun, nahistun, notkistun, pensistyn, penseistyn, pieneastyn, pöyhistyn, räätistyn, räätistyn, sitkiestyn, supistun, tonkistun, tyrmistyn, unestun, uudistun, valistun, varistun, viillistyn, vilpistyn, virkastun, virkistyn, yhdistyn, ylistyn.

d) Öfriga derivata: ehkästyn, halistun, hallastun, hallistun, hirmustun, iskostun, karaistun, karistun, karpistun, kellastun, kiristyn, kiukastun, kohistun, kouristun, käpistyn, lahostun, luonistun, lyykistyn, menestyn, myrkistyn, nipastun, nurkastun, pollistun, puhistun, pullistun, puristun, pöhistyn, ravistun, riemastun, rohvaistun, rypistyn, ryppistyn, sinistyn, sovistun, tuhostun, varistun, viemistyn, vilustun, virkustun.

C. Etidögningsformer.

Arkinustaa, hengämystyn, luppamastun, niikkamastun, närkämystyn, oukkamastun, oukkamustun, ruotomastun, surkamastun, surkamustun, äkämystyn, ällämöistyn.

III. Verba på -aun.

A. Primitiva.

Mytäyn, remppaun, renaun, riistaun, suivaun, sakaun, suipaun, suupaun, tukaun, tökäyn, utaun, väiläyn.

B. Derivata.

a) Af nomina på *a*: hairaun, hajaun, hiukaun, hiuvaun, hobkaun, hätäyn, ilmaun, kahmaun, kapaun, kylläyn, känsäyn, lapaun, napaun, nattaun, perstaun, peräyn, rampaun, rantaun, remaun, seisaun, sekaun, tunkkaun, turtaun, tuskaun, unkaun, äkäyn.

b) Af verba på *an*: antaun, heittäyn, juottaun, jättäyn, kantaun, kylväyn, liittäyn, lyöttäyn, muuttaun, ottaun, peittäyn, pistäyn, valaun, vetäyn.

c) Af verba på *aan*: avaun, harhaun, heräyn, hiiäun, hurmaun, jakaun, karkaun, köhräyn, keräyn, lamaun, leikkaun, likaun, lisäyn, makaun, mukaun, mulkkaun, mutkaun, nakkaun, nenäyn, nuhraun, osaun, pakkaun, palaun, penkaun, perkaun, pilaun, pilkkaun, purkaun; pysäyn, raanaun, rampaun, rapaun, ravaun, rasvaun, salpaun, sieraun, sulaun, syötyn, tahraun, takaun, tarkkaun, tasaun, telaun, tolaun, totjaun, tuhraun, vaivaun, ver-
taun, viskaun, vuovaun, vätkäyn.

d) Öfriga derivata: erkaun, eraun, happaun, harjaun, liikaun, niikkaun, piskaun, putkaun, pättäyn, rikkaun, suutaun, tyrmäyn, työläyn, vailaun, valpaun, valppaun, vieraun, vilppaun, väsäyn.

IV. Verba på -aannun, -aannun.

A. Primitiva.

Eltaannun, hailaannun, paltaannun, remaannun, renaannun, surkaannun.

B. Derivata.

a) Af nomina på *a*: ahvaannun, hajaannun, halkaannun, harvaannun, hermannun, hillaannun, hohkaannun, hätäynnyn, ikäännyn, ilmaannun, iltaannun, kapaannun, kisaannun, kostaannun, kylläännyn, känsäännyn, känsäännyn, lapaannun, navaannun, napaannun, nattaannun, piikkaannun, niljaannun, nokkaannun, nuohaannun, näljäännyn, nälviännyn, pehkaannun, pers-taannun, rammaannun, rantaannun, seisaannun, sekaannun, tehkäännyn, tankkaannun, tuskaannun, ätkäynnyn.

b) Af verba på *aan*: avaannun, oadäännyn, heaskaannun, harhaannun, harmaannun, hiiannun, hukkaannun, jakaannun, kasaannun, keräännyn, kiivaannun, lamaannun, liimaannun, lisäännyn, loukkaannun, makaannun, matkaannun, mukaannun, mutkaannun, osaannun, peräännyn, purkaannun, pysäännyn, rampaannun, sakaannun, tahaannun, tasaannun, telaannun, tomsaannun, tuhraannun, vaivaannun, viskaannun.

c) Öfriga derivata: eraannun, erkaannun, happaannun, hapaannun, harjaannun, härskäännyn, istaannun, kylväännyn, ras-kaannun, rikkaannun, riutaannun, valjaannun, valpaannun, valpaannun, vetäännyn, vieraannun, vilpaannun, vilpaannun.

V. Verba på *-eun, -iun*.

A. Primitiva.

Houhteun, houteun, hnolevun, kiteyn, kopoun, murteun, myteyn, päteyn, siereyn, sakeun, säkeyn, tyreyn.

B. Derivata.

a) Af nomina på *i* och *ia*: keskeyn, koteun, kynteyn, leveyn, maahiun, mahiun, saviun, sileyä, synkeyn, turpeun, luuleun, tympeyn, tyrmeyn.

b) Af verba på *en, in*: imeyn, kuoleun, kääriyn, laskeun, oleun, panon, kopoun, ~~tuotteun~~, sakeyn, tukkeun, tuleun, tunkeun.

c) Öfriga derivata: assun, hauteun, iskeyn, känseyn, palkiun, pääteyn, rampiun, ratkeun, tuoreun, turmeun, turmiun, vahtiun, vanheun.

VI. Verba på -eennun, -ceennun, -iunnun.

A. Primitiva.

Huoleennun, ruopeennun, surkeennun.

B. Derivata.

a) Af nomina på *i* och *ia*: alkeennun, kapeennun, keveennun, korkeennun, laveennun, leveennun, nahkeennun, piimeennun, sakeennun, suppeennun, suurennun, synkeennun, tulleennun, tulleennun, turpeennun, tualeennun, yhteynnun, ylpeennun, ylpeennun.

b) Af verba på *en*, *in*: kuoleennun, laskeennun, oleennun, oppeennun, ratkeennun, särjeennun, tastiunnun, tekeennun, tulleennun.

c) Öfriga derivata: afeennun, aseennun, eneennun, hierreennun, hoikeennun, kureennun, laiheennun, toiveennun, tuoreennun, turmeennun, turpeennun, turveennun, tylseennun, väheennun.

VII. Verba på -oun.

Ajoun, hajoun, hautoun, hienoun, hieroun, hikoun, isoun, jakoun, jauhoun, kammoun, kirvoun, kokoun, kuloun, lahkoun, lahoun, lakoun, lenkoun, likoun, lumoun, luokoun, maloun, nivoun, palkoun, pikoun, pilkkoun, pöhöyn, reutoun, rikkoun, sakoun, seuhoun, sitoun, sivoon, tivooun, turvoun, vahtoun, valoun, vesoun.

VIII. Verba på -ounnun, -oonnun.

Hajounnun, halounnun, hautounnun, heikkounnun, hienounnun, hierounnun, billoounnun, huonoounnun, isounnun, kehnoounnun, ketoounnun, kirvoounnun, kokounnun, korkounnun, rikkounnun, sakounnun, tajounnun, turvoounnun.

IX. Verba på -tun.

A. Verba på -atun, -aitun.

Ahvaitun, kahmatun, kasatun, kevätyn, näivätyn, parratun, räivätyn, sieratun, varatun.

B. Verba på -otun.

Ahvetun, ajetun, asetun, erhetyn, haudetun, helletyn, hierretyn, hometun, jähmetyn, jäletyn, kangetun, karetn, kentetyn, korretun, kovetun, kuivetun, kuuletun, kylmetyn, menetyn, murhetun, mustetun, nurmetun, näivetyn, perhetyn, päivetyn, sieretyn, tuletun, tyretyn, vedetyn, yletyn.

C. Verba på -itun.

Hellityn, irvityn, kaubitun, känsityn, maabitun, nurmitun, pouditun, päivityn, talvitun, tulitun.

D. Verba på -otun, -oitun.

Ahavoitun, ahvoitun, hiotun, huoloitun, hurmoitun, jauhoitun, kahmoitun, kahnoitun, kahoitun, karvoitun, kedotun, kilsoitun, kohotun, kokkaroitun, kontotun, kuuroitun, kuuroitun, nahoitun, neulotun, nevoitun, paakioitun, parroitun, pulloitun, pöhötyn, pörhötyn, pörrötyn, rammoitun, rasvoitun, rohdotun, raohoitun, ruskoitun, sammaloitun, sannoitun, sierotun, tierotun, tilsoitun, ulotun, unhotun, varoitun, vesoitun.

E. Verba på -utun.

Savutun, vilutun.

X. Verba på -llun.

Hivellyn, humallun, imellyn, jotkellun, kimmellyn, kymmellyyn, mukellun, nisellyn, nivellyyn, palellun, puhellun, puhallun, sammallun, turmellun.

XI. Verba på -rrun.

Huimerrun, kaharrun, keperryn, kiperryn, kiverryn, kokarrun, kumarrun, kymärryn, kämärryn, kypärryn, kyperryn, muserun, mykärryn, puserrun, pökerryn, taaverrun, takerrun, tannerun, teperryn, tommerrun, tuperrun, viherryn, äverryn.

XII. Verba på -nnun.

A. Primitiva.

Hämmennyn, kobennun, korvennun, kärvennyn, lauvennun, markinnun, masennun, mytinnyn, palennun, rakennun, vaimennun.

B. Derivata.

a) Af nomina på *a*: halvennun, kaljennun, kovennun, kuunnun, kylmennyn, lievennyn, lievynnyn, märjännyn, mädännyn, pahennun, pidennyn, rumennun, rusennun, soukennun, syvennyn, tuhmennun, tummennun, tyhjennyn, tyhmennyn, vahvennun, vaivennun, vanhennun, vihaannun, vähennyn.

b) Af nomina på *i*, *ia*: himennyn, himmennyn, kalsennun, kavennun, kypsennyn, likennyn, lähennyn, lämminnyn, ojennun, ojennun, pehmennyn, pienennyn, rohjennun, silennyn, sokennun, tihennyn, ylennyn, ylönnyn.

c) Öfriga derivata: huojoennun, kiukunnun, ko'onnun, kädjennyn, liemennyn, lymynnyn, murennun, ohennun, paksunnun, parannun, tyvennyn, varvonnun.

XIII. Verba på -aan, -ajan.

A. Primitiva.

a) Transitiva: ahtaan, arvaan, haappaan, haiskaan, hakkaan, halvaan, halaan, hauskaan, haukkaan, hiiään, hintsaan, boivaan, bolvaan, huijaan, huimaan, hunmaan, hylkään, hysään, hyömään, härhään, härnään, jakaan, jamaan, järsään, kaappaan, kaipaan, kalttaan, kerjään, kiemaan, kitsaan, kolhaan, koomaan, koppaan, korjaan, kervaän, kostaan, kuhjaan, koppaan, kybbään, käylään, lainaan, lappaan, leikkaan, loihkaan, lommaan, loukkaan, lukkaan, lykkään, masaan, mossaan, muikkaan, muiskaan, mulkkaan, muokkaan, mättään, myöhään, möykkään, möyrään, naappaan, nakkaan, nappaan, naskaan, nirhaan, nuhraan, nuhaan, nuoppaan, nyhkään, paiskaan, paittaan, palvaan, parjaan, peijaan, penkaan, penään, perkaan, purkaan, puuhaan, puujaan, raappaan, reinaan, raivaan, ransaan, rapaan, riivaan,

rillaan, risaan, roimaan, roppaan, rouhaan, rynkään, rynttään, ryyppään, rähmään, räökkään, räättään, saalaan, salvaan, sieppaan, sieraan, silaan, silpaan, sivaan, soimaan, solkkaan, solvaan, suijaan, sysään, syymään, säippään, tabraan, tallaan, tapaan, temmaan, tihraan, tirpaan, tohvaan, tokaan, tolaan, toukaan, toukkaan, tuhlaan, tubraan, tursaam, tuuhaan, tykkään, tyrkkään, tyssään, tähtään, valkkaan, vennään, viemaan, vieppaan, viirpään, virkkaan, vinkaan, vuolaan, vänttään, vätkään, vääjään, änkään.

b) Intransitiiva: haukkaan, havaan, hilaan, hineen, hoikkaan, hoimaan, hoipaam, hoivaan, hoksaan, hollaam, horeaan, huikkaan, huilaan, hurinaan, hulaan, tumaan, huokaan, huopaam, hurraan, huuvaan, hyppään, hyrään, hytään, hyökkään, häidään, ihkaan, jaskaan, jaameaa, jakkaan, jahmaan, jenkkaan, janttaan, jaraan, jymään, jyskään, jysään, jytään, jümään, järään, jäynään, jöhmään, kahaan, kaakkaan, kajaan, kalaan, kakkkaan, karaan, markaam, ikasvaan, kehtaan, keisaan, kieppaan, kihaan, kibnaan, kilkaan, kippaan, kirmaan, kirpaan, kittaam, kolaan, komaan, kubaan, kuuikkaan, kuiskaam, kulaan, kumaan, kuohaam, kuorsaam, kupaam, kypään, laahaan, lakkaan, leijaan, leimaan, leiskaan, liikaan, liikkaan, leippaan, lohtaan, loskaan, lotajan, doukkaan, luikkaan, luojaan, luiskaan, luukkaan, luoppaan, lyhään, läiskään, läppään, makaan, meiskaan, meiskaam, myrään, mässään, naraan, norikkaan, norppaan, norskaan, nuraan, surraan, nutraajan, ohkaan, osaan, palaan, pauhaan, paukkaan, pohvaan, pujaan, pyrään, pöyhään, rataan, reijaan, reikkaan, reiskaam, riekkaan, ritajan, roinaan, roiskaam, rotajan, ruhjaan, ruskaan, rykkään, ryymään, rävään, salvaan, siekaam, siuhaan, sohtaan, somkaan, sonkkaan, talvaan, tammaan, tasaan, tauhaan, teijaan, teiskaam, telmaan, topsaan, teuhaan, tionaan, turaan, tirkkaan, touhaan, tutaan, tärään, tömsään, töyvään, uikkaan, uinaan, vapaan, venään, vilaan, vohkaan, voikkaan, vilkkaan, väikkään, välsään, välsään, öhkään, öyhkään, öyökkään.

B. Derivata.

a) Af. nomina pä a. 1o. Transitiiva: ahmaan, aitaan, epään, haaskaan, haavaan, haittaan, hakaan, hankaan, haraan,

barjaan, härmaan, hauskaan, hautaan, helaan, hellään, herjaan; hiivaan, hiukaan, hiukkaan, houkkaan, bukkaan, huomaan, hu-
paan, hurjaan, hermaan, hyvään, höylään, ihraan, ivaan, jataen,
jyvään, kaarmaan, kasaan, kaulaan, kaunaan, kauppaan, keh-
rään, kelaan, kertaan, kerään, kesään, kihlaan, kinkkaan, kirjaan,
kiusaan, kohtaan, kolkkaan, korvaan, kouraan, kuivaan, kultaan,
kummaan, kuoppaan, kuormaan, kuumaan, kuvaan, kylmään, ky-
nään, kääppään, lahjaan, lainaan, lamaan, lataan, lauttaan, lie-
kaan, liimaan, likaan, lisään, lokaan, lupaan, läjään, löysään.
mittaan, moskkaan, mukkaan, multa, muokkaan, murhaan, murs-
kaan, mustaan, mutkaan, määrään, naaraan, nastaan, nauhaan,
naulaan, nuraan, nuuskaan, ohjaan, pannaan, paikkaan, paijaan,
palkkaan, perään, piittaaan, pilaan, pilkkaan, pohjaan, pork-
kaan, punaan, pöykkään, raanaan, raippaan, raiskaan, rajaam,
rampaan, rasvaan, rauhaan, roskaan, roukaan, ruunaan, räppään,
sahaan, sataan, salpaan, seunaan, saunnaan, sauvaan, seunaan,
seuraan, siimaan, silmään, sokaan, somaan, suojaan, suolaan, suo-
vaan, surmaan, syrjään, tahmaan, takaan, tarkkaan, tasaan, telaan,
tervaan, terään, tilkkaan, tubkaan, tuimaan, tukkaan, tulppaan, tur-
vaan, tuumaan, unkaan, vaajaan, vaaksaan, vaarnaan, vaivaan, va-
kaan, valtaan, vammaan, vapaan, varaan, vastaan, vertaan, vetkään,
vihaan, viittaaan, vimpaan, vimmaan, virtsaan, vouraan, vuokraan,
välppään. — 2o. Intransitiva: barhaan, heinään, herään, hik-
kaan, hoitaan, hoivaan, hornaan, hukkaan, herjaan, huotaan, hye-
rään, häppään, häppään, höpsään, häään, juhlaan, jutaan, kek-
kaan, kalaan, kekkaan, kirmaan, kinaan, kirraan, kisaan, kehvaan,
konttaan, loukkaan, loukkaan, lossaan, löhkään, löyhkään, löyk-
kään, matkaan, melaan, myyrään, myötään, mäihään, mähkään,
mölään, nuuhaan, nentään, niukaas, nojaan, noppaan, nulkkaan,
nuolkaan, perään, piraan, peraan, poukkaan, puhkaan, pusaan,
puuskaan, pärrään, rehmeään, ruikkaan, ropaan, ryönnään, räkään,
räiskään, räivään, räyhään, räyhään, röyhkään, saarnaan, saunnaan,
silpaan, sulaan, taikaan, taljaan, tirmaan, tolmaan, tomesan, uh-
kaan, uhmaan, vahlaan, vajaan, varaan, veikkaan, vibjaan, vih-
maan, virtaan, virtsaan.

b) Derivata af andra ord: aikaan, atvaan, aavaan, enään,
hajaan, helaan, hasaan, helään, helppaan, henkään, holaan,

homsaan, houraan, huiskaan, huomaan, hämään, johtaan, kii-
vaan, koukkaan, kähliään, lemaan, lepään, levään, myllään, nyr-
hään, näppään, pelkään, pysään, raanaan, ramaan, ruiskaan,
ruohkaan, rosvaan, räppään, röykkään, sakaan, suikkaan, särään,
tomaan, veisaan, äkkään, ärään.

XIV. Verba på -oan, -oon.

A. Primitiva.

a) Transitiva: holhoon, kaipoon, kajaan, kalpeon, lai-
neon, lumoon, nilkoon, niukoon, piikkoon, pikoon, rankoon, ra-
poon, reutoon, sikoon, silpoon, surveon, tarpoon, tuhoon, vihloon.

b) Intransitiva: ammoon, hyökköön, kaikkoen, kaikoon,
kajaan, kakoon, kalkoon, karkoon, karkkoon, kaseon, katoon,
kimmoon, kirpoon, kirvoon, liemoon, liippon, luhjoon, putoon,
puuhoon, rypään, sinkoon, sirkoon, siukkoon, tammoon, taukoon,
tyköän, uppoen, vajoon.

B. Derivata.

a) Af nomina på *o*. 1:o. Transitiva: halkoon, hilloon,
himoon, katkoon, kirjoon, kiroon, kokoon, koloon, kumoon, kur-
moon, laistoon, lakeon, linkoon, litoon, luokoon, malkoon, pait-
toen, pakkoon, patoon, peittoon, piiloon, pilkkoon, pinoon, pi-
vöön, pulloon, rahneon, rakeon, routtoon, rukoon, runoon, ruok-
koon, siivoon, tahkoon, tarjoon, teahoon, toukoon, tuhoon, tön-
köän, vainoon, vakoon, varjoon, verhoon, vetoon, vinoon, varroon.
— 2:o. Intransitiva: aaltoon, aikoon, heinnoen, isoon, jakoon,
janoon, kaimoon, kammoon, keikkoon, keltoon, kohoon, kurmoon,
lahoon, likeon, menoon, noroon, paastoon, pakoan, piiloon, rai-
voon, remoon, sakoon, samoon, siron, ujoon, vaaksoon, vahtoon,
valoan, venkoon, vihoon.

b) Öfriga derivata: 1:o. Transitiva: asoon, haroon,
hiukoon, hiukkoon, jamoon, kankoon, karvoen, kertoon, me-
loon, nagoon, niuhoon, paloan, rasvoon, vartoon, vieroon.

— 2:o. Intransitiva: auroan, hajoan, hieoon, keikoon, lihoon, muikoon, piroon, pisoon, poukkoon, sekoon, tajoon, valoon, varoon, vesoon, vippoon, virkoon.

XV. Verba på -ean, -een, -ian.

A. Primitiva.

Herkeän, herkiin, huikean, härkeän, häviän, höltiin, katkean, kerkeän, kerkiin, kiipeen, kutian, kurniin, kykeän, kärkeän, käpeän, lankean, laukean, liukean, niukean, olkean, ratkean, raukean, repeän, riukean, rupean, rypeän, salvean, sikeän, sikiän, sukean, säkeän, tunkean, tymeän, virpiän.

B. Derivata.

a) Af nomina på *i*, *ia*: ankean, aurian, eriin, eriän, balkean, helteen, heltiin, hirviän, hirveen, häpeen, ilkeen, julkeen, kankean, kehkiän, kopean, kosian, kypseän, kyytiän, kärkeän, leviän, lihjeen, lyyliän, lämpeän, lämpiän, läpiän, mahian, nokean, oikean, pehmiän, pehmeän, pikiän, pikeän, pimeän, poikkean, puhkean, rohkean, sakean, sappean, savean, selkeän, selkiän, selviän, sokean, solmian, solmean, suvean, syleän, talian, telkeän, tyveän, umpean, vihtiän, vireän, virkiän, virkeän, ylpeän.

b) Öfriga derivata: hiukean, kiireen, lobkean, lommean, piimiän, seikeän, suovian, syveän, vaikean, vaikkean, vaealan.

XVI. Verba på -uan, -uun.

A. Primitiva.

a) Transitiva: ammuun, ampuun, kahmuan, kaluan, kimpuan, kohmuan, muljuan, rapuan, reutuan, ryhmyän, silpuan, sivuan, taluan, vihluan.

b) Intransitiva: atuun, hiruan, huhuan, hymyän, hyökyän, hälyän, jyryän, kaamuan, kahuan, kojuan, kajuan, komuan, kasuan, kimmuan, kirpuan, kirppuan, kohmuan, kurnuan, lansuan, leimuan, liukuan, lyökyän, mekuan, meluan, meruan, mesuan,

meuruaan, mojuaan, mosuaan, posuaan, parhuaan, parsuaan, putuaan, pylyjän, pylyjän, resuaan, rimuaan, riutuaan, seuhuaan, sohuaan, suhnaa, suitsuaan, temuaan, tupruaan, tursuaan, uppuaan, valuaan, vannaan, älmyän.

B. Derivata.

a) Transitiva: ahmuun, ajuun, haalluaan, haluaan, juoruaan, juttuaan, kirnuun, kohnuaan, kurmuun, loruaan, losuaan, lupuaan, miiluaan, paaluaan, piiluaan, pilkkuaan, pilppuaan, pumppuaan, pysytyän, pölkkyyän, pöllyän, rehuaan, risuaan, rojuun, sauvaan, siipuaan, suljuun, suoskuaan, suppuun, sylttyän, taamuaan, tajuun, vainuaan, vipuaan, voruaan, älyän.

b) Intransitiva: aaltuun, haamuaan, haamuaan, heluaan, häyryän, höyryän, juomuaan, karjuun, kartuaan, katkuaan, kiemuaan, kilmuun, kipuaan, kiruaan, kiukkuaan, kohuaan, koukkuaan, kuiluaan, lemuaan, lipuaan, liuhuaan, loruaan, lymyän, marnuaan, mauruaan, mahuaan, messuaan, metuaan, mouruaan, myrskyän, märyän, mölyän, nujuun, pusuaan, pelmuun, purkuun, pyryän, rajuaan, remuaan, repsuaan, rumpuaan, rytyän, rämsyän, räyhän, römyän, rönsyän, samuaan, silpuun, silppuaan, sivuaan, sumuaan, sylttyän, tauruaan, tihmuun, tibruaan, tilkkuaan, tiukkuaan, tuhuaan, tuittuaan, tuiskuaan, tupsuaan, uhkuun, vahtuaan, virkuun, viruaan.

XVII. Verba på -otan, -oitaa.

A. Transitiva primitiver.

Harjoitan, haukottaa, inhoitan, juopottaa, juumottaa, kirvoitan, kokottaa, kolottaa, kurmottaa, kökötän, mojitaa, nuiskottaa, odottaa, osottaa, peipotaa, riepotaa, ripottaa, sikottaa, tioittaa, torottaa, tärkötän, ulottaa, unhoitan.

B. Transitiva derivater.

a) Derivata af nomina på o och verba på oa och oax.

1) Af nomina på o: armoittaa, ehdottaa, ha'oitaa, helpottaa, huijottaa, höistötän, höystötän, iloittaa, kahoittaa, katottaa, kervottaa, kiskottaa, konhoittaa, kouhoittaa, kulottaa, kuroittaa, pingottaa, pokottaa, porottaa, pöhötän, pörrötän, roistottaa, ruhoittaa, sakottaa,

siirotan, tanotan, torrotan, vahdotan, veulotan. — 2) Af verba på *on*: haudotan, hiotan, kiskotan, kudotan, ku'oitán, ryvötán, seisotan, sidotan, ulvoitan, valvoitan, vannoitán. — 3) Af verba på *oan*: pudotan, sinkoitan, tauvotan, upotan, vajoitan. — 4) Af såväl nomina på *o*, som verba på *on*: jauhotan, kydötán, neuvotan, ta'otan, toivotan, uskotan, vellotan. — 5) Af nomina på *o* och verba på *oan*: aallotan, kadotan, kohotan, lioitán, pakotan, pinotan, ra'otan, runotan, sakoitan, varjotan, vuorotan. — 6) Af såväl nomina på *o*, som verba på *on* och *oan*: aivotan, kammoitan, lahoitan, piilotan, verhoitna.

b) Af nomina på *a* härleddas följande verba på *oitán*: 1) Af substantiva på *a*: ahvoitan, haaroitan, haavoitan, hajotan, hioitan, hikotan, hopioitan, ilmoitan, kapotan, kilvoitan, kirjoitan, lahjoitan, laidotan, laudotan, lihoitan, lonkotan, nahoitan, nauhoitan, nauloitán, nikotan, paidotan, pajotan, paloitan, pauloitan, pihoitan, piukotan, poukotan, raavoitan, rajoitan, rasvoitan, rauhoitan, raudoitan, ripotan, sannoitan, saunoitan, sekoitan, sioitan, silloitan, talloitan, teloitan, teroitan, tiloitan, tilkoitan, tuhvoitan, tusinoitan, uhotan, vaajoitan, vaaroitan, vallotan, varotan, velvotan, vervoitan, vihoitan, viihkotan, viitotan, vioitan. — 2) Af adjektiva på *a*: aroitan, kuumoitan, lujoitán, pahoitan, tarkoitan, tasoitan, veteloitan.

C. Intransitiva.

a) Primitiva: hassotan, huohotan, kaakotan, kallotan, kas-kotan, kiimotan, kikotan, kilotan, kiiskotan, kojotan, kollotan, kemotan, kotkotan, käyhötán, könötán, körötán, lallotan, lehotan, leitsotan, lihjoitan, lihvoitan, läähötán, möhötán, norvotan, nuijotan, nyrrotán, paapotán, papotan, piipotan, popotan, puhotan, puuhotan, pällötán, pöpötán, raapoitan, rehotan, reikotan, remoitan, retkotan, riipotan, rötökötán, røykötán, toljotan, touhotan, töllötán, vaapotán, ällötán.

b) Derivata: aluvoitan, ammotan, habotan, hassotan, hehotan, heloitan, hobotan, hoikotan, hoilotan, hollotan, holotan, honotan, hopotan, hopsotan, hototan, hölpötán, hölötán, höpötán, hörkötán, hössötán, jurotan, kaihotan, kellotan, kenotan, kutjotan, kuumotan, lengotan, lerotan, lingotan, lohotan, lojotan,

lohetan, lopotan, lorotan, mökötän, niuhotan, nohotan, nokotan, nolotan, norkotan, norotan, ohotan, oijotan, persotan, pujotan, pullotan, punoitan, ramoitan, sikoitan, siuhotan, solotan, sonkotan, sopotan, sorotan, tehotan, tohotan, venotan, vihoitan, vihavoitan, voivotan.

Efter betydelsen delas Intransitiva på *otan* och *oitan* i följande klasser:

a) Såsom bestämningsord (deskriptiva) till andra verber nyttjade: (nauran) hahotan, hehotan, hohotan, rehotan, reikotan, retkotan; — (laulan) heloitän, jorotan, lorotan; — (pahun) hollotan, holotan, honotan, hopotan, hototan, hölpötän, hölötän, höpötän, lerotan, lohotan, lopotan, möhötän, paapotän, papotan, pullotan, sonkotän, sopotan; — (juoksen) hölpötän, hössötän, kaihotan, lingotan, piipotan; — (itken) hölötän, kalotan, kollotan, lallotan, lollotan, nyrrötän, ällötän; — (makaan) kellothan, körötän, lengotan, lojotan, jorotan, lorotan, mökötän, reikotan, remoitan, retkotän, rötkötän, venotan; — (käyn) kojotan, körötän, lingotan, nyrrötän, vaapotän; — (istun) kenotan, könötän, jurotan, körötän, nolotan, norkotan, nokotan, nökötän; — (palan) behotan, heloitän, hollotan, kiimotan, kilotan, komotan, kuumotan, rehotan, remoitan; — (kasvan) aluvoitan, lehotan, leitsothan, puhotan, puuhotan, tehotan, vihoitan, vihavoitan; — (lyön) hossotan; — (hengin) huuhotan, läähötän; — (haukun) hollotan; — (syön) lopotan.

b) Verba, som utmärka tröghet och långsamhet: hopsothan, lohotan, möhötän, norvotan, raapoitan, ramoitan, riipotan, toljotan, töllötän.

c) Verba, som utmärka ett ljud eller läte: t. ex. härkötän, kaakotan, kikotan, kotkotän, möhötän, mökötän, pöpötän, røykötän, siuhotan, solotan, sorotan, tohotan, touhotan — jemte de från interjectionen afledda: hoikotan, hoilotan, nohotan, ohotan, oijotan, voivotan.

d) Öfriga intransitiva: ammotan, kaskotan, kiiskotan, kutjotan, käyhötän, lihjoitan, lihvoitan, niuhotan, nokotan, norotan, nuijotan, persotan, pujotan, punoitan, sikoitan.

XVIII. Verba på -utan.

A. Primitiva.

Hassutan, heidytän, hieputan, hipsutan, hissutan, husutan, hututan, häkytän, härsytän, jarnutan, karnutan, kitjutan, kuihutan, kuoputan, kuskutan, laputan, lapsutan, linkutan, lopsutan, lopsutan, tyllytän, lyyrytän, läpytän, mangutan, matsutan, murutan, mutjutan, mutsutan, nalkutan, naputan, narkutan, nutkutan, nyrrytän, pulputan, ratkutan, reikutän, reiskutan, reipsutan, rytkytän, röyhytän, röykytän, susutan, säyhytän, säyrytän, tankutan, taputan, teputan, turkutan, tyrkytän, vaaputan, vaikutan, änyktän.

Anm. Dessa verba hafva mest en frequentativ betydelse; derjemte äro de flesta af dem intransitiva.

B. Derivata med transitiv betydelse.

a) Af nomina på *u* deriveras: arkutan, halutan, hirmutan, hoasutan, hullutan, huntutan, häyrytän, höytän, höyrytän, kahutan, kimputan, koulutan, kulkutan, kärrytän, kärytän, liejutan, liekutan, loukutan, lymytän, läksytän, lölytän, ma'utan, mulkutan, myllytän, myrkytän, myrskytän, mytytän, paanntan, pajutan, pillutan, pyrytän, pystytän, pöllytän, ruiskutan, ryöpytän, savutan, sälytän, tajutan, tihutan, tikutan, tilkutan, tomutan, tuoksutan, tupsutan, tuudotan, uhutan, varvutan, viirutan, vilutan, vivutan, virkutan, älytän.

b) Af verba på *un*: adutan, ajetutan, eksytän, erhetytän, estytän, hankutan, heilutan, helkutan, hepsutan, herutan, hetkutan, hiiskutan, hirnutan, hivutan, holkutan, homehdutan, home-tutan, horjutan, hudjutan, huiskutan, hukutan, haljutan, hulku-tan, huojutan, hylkytän, hytkytän, hydytän, hyödytän, häsytän, hästäytän, häällytän, hölkytän, höykytän, hölytän, höystytän, ihastutan, istutan, joudutan, juovutan, juututan, jähdytän, jähmetytän, järkytän, jäädytän, kaikutan, kalkutan, kalpistutan, kartutan, kallutan, kestutan, kestytytän, kesutan, kiebutan, kiekutan, kiikutan, kiilutan, kiljutan, kirskutan, kidutan, kolkutan, kostutan, kulutan, kuohutan, kutkutan, kuulutan, kyllytän, kyllästytytän, kypsytytän, kysytän, kytkytän, kylytän, käännytän, köyhdytän, lah-dutan, laihdutan, laihetutan, lannutan, lauhdutan, lausutan, lep-

sutan, lepytän, lerkutan, lerputan, liehutan, linnytän, lierutan, liestytän, liikutan, lirputan, liubutan, lohдутan, loikutan, lorpутan, lusvutan, luskutan, läikytän, lötkytän, löydytän, löyhdytän, löykytän, maadutan, mahдutan, menestytän, miellytän, muistutan, mustutan, myödytän, myönnytän, nestytän, niisutan, niiskutan, noidutan, nukutan, nuokutan, nourrutan, närkästyтän, näännytän, nöhdytän, nöyrytän, onnutan, paadutan, pahдutan, paisutan, parskutan, parutan, pirkutan, piskutan, pudistutan, puhutan, pursutan, puunnutan, puututan, pysytän, pyörytän, pyörrytän, raavutan, riekutan, rievutan, riiskutan, riputan, ruostutan, ryydytän, saavutan, saastutan, sammutan, satutan, sivutan, soivutan, suostutan, suovutan, suututan, syhytän, sylkytän, synnytän, sytytän, säilytän, säädytän, taivutan, taltutan, talutan, tartutan, tiputan, tirkutan, tiukutan, toivutan, torkutan, totutan, tousutan, turvutan, turskutan, tyrtytän, tydytän, tyystytän; tyydytän, täydytän, uinutan, ulotutan, unhotutan, uuehdutan, uuvutan, vaavutan, vaivutan, valutan, vanutan, vellutan, venytän, vetytän, viihytän, viivytän, vilkutan, vilskutan, vingutan, virutan, voidutan, voivutan, vyörytän, väijytän, väikytän, väsyтän, väävyтän, yhdyтän, yllytän, yödyтän, ärkyтän, ärryтän, ärsytän.

c) Medelbart transitiva verber (effektiva), bildade ur imaginära former: aivastutan, ajatustan, haetutan, katsotutan, kuljetutan, kuohitutan, kuulututan, kylmetyтän, nikotatan, nostutan, oksennutan, pamahдutan, porotutan, venyhyтän, väristytän.

C. Derivata med intransitiv och frequentativ betydelse.

a) Af nomina härledas: hapsutan, hamsutan, hoputan, hopsutan, builutan, hulmutan, jatкutan, jaukutan, jorutan, jutkutan, jänkyтän, kalkutan, kitkutan, kormutan, kornutan, kutjutan, larutan, liirutan, liputan, loilutan, lorutan, lönkyтän, marutan, mourutan, myrrytän, möykyтän, naskutan, nauskutan, nilkutan, nirsutan, noputan, pumputan, puputan, remputan, ropsutan, resutan, ripsutan, tubutan, taiskutan, tyytyтän, uikutan, uukutan, viiskutan, viskutan.

b) Såsom biformer till andra verba förekomma: hyrytän, hyssytän, härnyтän, jankutan, kaaputan, kihnutan, kohnutan,

kopsutan, kuikutan, kuiskutan, kurnutan, köykytän, loiskutan, loskutan, maiskutan, matkutan, murrutan, nakutan, napsutan, niekutan, nurrutan, nuuskutan, nytkytän, paukutan, piiskutan, rouskutan, rongutan, ropsutan, rouskutan, ruikutan, ruoputan, ryngytän, ryskytän, rytkytän, räikytän, räiskytän, räpytän, räpsytän, röngytän, sonkutan, säikytän, säpsytän, sävytän, säykytän, tassutan, tissutan, tokutan, tuhrutan, tuikutan, tykytän, tyrkytän, vätkytän.

D. Öfriga derivata.

Hauskutan, hihnutan, houkutan, hypytän, häikytän, hälytän, itkutan, juoksutan, kahutan, keskutan, lypsytän, naurutan, neidyttä, nikutan, nokutan, pilkutan, porutan, posutan, ponkutan, suitsutan, sujutan, suputan, surkutan, suuvutan, syylytän, tuprutan, tuulutän, tyvytän, vakuutan, vastutan.

XIX. Verba på -etan.

Anm. Dessa äro alla transitiva och, utom *lähetän* och *tyretän*, alla derivata.

A. Af verba på -en härledas.

Haetan, huoletan, imetän, isketän, itketän, koetan, kosketan, kuljetan, kuoletan, kusetan, kylvetän, kytketän, käsketan, kätketän, lasketan, lopetan, luetan, luuletan, lähdetän, menetän, nieletän, nyljetän, panetan, pieksetän, pieretän, puetan, puretan, pusketan, ryvetän, suretan, syljetän, te'etän, tuletan.

B. Af nomina på -a, -i, -et och verba på -an, -ean.

Ahvetan, kuivetan, kuumetan, kylmetän, — kypsetän, lapsetan, opetan, tuuletan, unetan, — huovetan, punetan, tervetän, tuoretan, vaatetan, vaihetan, — ajetan, palelletan, — kiivetan, langetan, niuvetan.

C. Mindre regelbundna bildningar.

Asetan, erhetän, muretan, oksetan, viihetän.

XX. Verba på -atan.

Ann. Dessa äro till största delen transitiva och derivata. Intransitiva äro endast: *hujatan, hulpatan, kakotan, lapatan, lällätän och läpätän.*

A. Primitiva.

Kakotan, lällätän, läpätän och sadatan.

B. Derivata.

a) Af nomina på *a*: *ennätän, hiljatan, märätän, mädätän, näljätän, omätän, paskatan, pörrätän, roudatan, syylätän.*

b) Af verba på *an*: *ajatan, apatan, elätän, haastatan, haistatan, hihdätän, huudatan, idätän, jaubatan, jätätän, kaarratan, kaivatan, kannatan, kastatan, kasvatan, keitätän, kierrätän, kiidätän, kynnätän, käännätän, laitatan, laulatan, lennätän, lypsätän, maistatan, murratan, nauratan, nostatan, noudata, otatan, peitätän, pidätän, pieksätän, riennätän, soudatan, sulatan, särvätän, tapatan, työnnätän, valatan, vedätän.*

c) Af verba på *aan*: *haudatan, herätän, hiuvatan, huokatan, hypätän, johdatan, karatan, kebrätän, keikatan, kesätän, kuivatan, kuvatan, lakatan, levätän, lisätän, osatan, palatan, peljätän, perätän, pissatan, pysätän, räpätän, sorvatan.*

d) Mindre regelbunden bildning ega: *hapatan, lähdätän, rynnätän, satatan.*

XXI. Verba på -itan.

A. Primitiva.

Heritän, holbitan, ikitän, jiritän, kennitän, känitän, lapitan, lehhitän, lipitän, loritan, möhitän, paalitan, pyhitän, päritän, räkitän, saritan, täritän, valitan, yritän.

B. Derivata.

a) Af nomina på *i, ia, io* samt af verba på *in, ian, ean* härledas följande verba på *itan*: *eritän, etsitän, harmitan, hellitän, himmitän, hirvitän, huvitan, hurvitan, huutitan, hypitän, hyöritän, hävitän, irvitän, jaaritan, jukitan, jumitan,*

jämätän, jännitän, kaapitan, kaaritan, kaksitan, kanitan, kehitän, kellitän, kepitän, keritän, keskitän, kieritän, kiinnitän, kivitän, kolmitan, koritan, kuritan, kutitan, kyyditän, käpitän, käsitän, lehditän, letitän, livitän, lumitan, lyyhitän, lämmitän, mielitän, muoritan, mängitän, nimitän, nuolitan, pakitan, paritan, pehmitän, penkitän, piiritän, pikitän, pillitän, pinnitän, pititän, potkitan, pullitan, pyykitän, pyöritän, ripitän, ry'itän, rängitän, selitän, siivitän, si'itän, silitän, sinitän, sitkitän, sovitan, sunnitan, suositan, tallitan, tibitän, tiistitän, tilitän, toimitan, tuiskitan, tukitan, tulitan, tuulitan, tuuditan, varitan, vieritän, viritän, virvitän, visitän, välitän, yksitän, yskitän.

b) Af nomina på *a*: hellitän, hyvitan, häikitän, hännitän, höllitän, juhlitän, kehitän, kengitän, kotvitan, kovitan, kummitan, kuvitan, kyllitän, kynitän, känsitän, lievitän, lujitan, munitan, määritän, neljitän, nelitän, nenitän, nukitan, nuoritan, nälitän, ojitän, ositan, pesitän, pissitän, pitkitän, po'itan, pyhitän, pönkitän, sonnitan, suoritan, suunnitan, teritän, tuumitan, vähitän.

c) Biformer till andra verber äro följande: horitan, huimitan, häiritän, höritan, nakitan, nuritan, soritan, tohitän.

C. Öfriga verba på -itan.

Hasitan, kohitan, nohitän, rasitan.

XXII. Verba på -ahutan, -autan.

A. Momentana.

Heilautan, hivautan, huiskautan, hujautan, hynkäytän, häyräytän, jutkautan, jyräytän, jyskäytän, jysäytän, järäytän, järkäytän, jäskäytän, jäsäytän, kajahutan, kalkkahutan, kamahutan, kammahutan, keikkahutan, kiehautan, kihautan, kolahutan, kolkahutan, komahutan, kopahutan, kumahutan, liikahutan, luskautan, läikähytän, pamahutan, paukahutan, pirahutan, posahutan, putkautan, pyörähytän, pöykähytän, rosautan, pölähytän, pöyhäytän, rotkahutan, ryskähytän, rysähytän, räpähytän, räjähytän, räpsähytän, siinkahutan, sirahutan, sitkahutan, siuvahutan, sivahtan, sujahutan, suljahutan, säikähytän, sävähytän, tomahutan, tärähytän, vilahutan, vivahutan, vyöräytän, värväytän.

B. Effektiva.

Hairautan, haivautan, havautan, heittäytän, huokautan, hurskautan, hyppäytän, hytäytän, hätäytän, ihautan, ilahutan, kaljahutan, karautan, karvautan, kehräytän, kitautan, korjautan, kuppautan, kyöläytän, käyttäytän, lakkautan, lamautan, leikkautan, läkähtytän, maalautan, makautan, nuoskautan, nyrkäytän, palautan, perkautan, piskahutan, porahutan, putkautan, pysähtytän, pyörräytän, raskautan, ryypäytän, räkkäytän, röyhäytän, röykäytän, röytäytän, seisahutan, sorvautan, tavautan, tukahutan, tuskautan, valahutan, valautan, vammautan, vanhurskautan, vapahutan, vauvautan, veisautan, viipautan, yhdyttäytän, ylläytän, äkäytän.

C. Öfriga verba på -utan.

Hyljäytän, häkäytän, käräytän, liukahutan, livautan, loukautan, luukahutan, vaapautan.

XXIII. Öfriga verba på -tan med föregående vokal.

Dessa äro i allmänhet högst få, och hos Renwall förekomma endast följande: hätyytän, ilmuutan, kammoutan, kehnoutan, kipuutan, kovuutan, kähyytän, laskeutan, makentan, mukoutan, murtentan, paruutan, pimeytän, retuutan, reutuutan, sieroutan, säkehytän, tastiutan, tankoutan, terveytän, tyreytän, uhuutan, vakuutan, vikuutan, visseytän, visuutan.

XXIV. Verba på -ahdan.**A. Momentana.**

a) Primitiva: haamahdan, huupahdan, hykähdän, hynkähdän, häirähdän, jupsahdan, jutkahdan, jäskähdän, jäsähdän, kamahdan, kavahdan, keijahdan, kopsahdan, kupsahdan, kuupahdan, lapahdan, liepsahdan, lyypähdän, läpsähdän, läsähdän, moiskahdan, mojahdan, muksahdan, mulahdan, murahdan, mäksähdän, niukahdan, nuljahdan, nurjahdan, nyrjähdän, pauskahdan, pemahdan, pussahdan, päkähdän, pällähdän, pötähdän, rojahdan, ro-

mahdan, rotkahdan, rupeahdan, rysähdän, sitkahdan, surahdan, säilähdän, tikahdan, tuikahdan, tujahdan, viuskahdan, vävähdän, äikähdän, önnähdän, örrähdän.

b) Parallelt med verba på *un* stå: haukahdan, heilahdan, hiiskahdan, hoilahdan, horjahdan, huiskahdan, häilähdän, häälähdän, jyskähdän, järkähdän, kalkahdan, keikahdan, kiljahdan, koikahdan, kukahdan, liikahdan, loikahdan, loiskahdan, lonkahdan, loskahdan, läikähdän, löyhkähdän, löykähdän, naskahdan, nilkahdan, nukahdan, nuokahdan, onnahdan, parahdan, paukahdan, piiskahdan, pirsakahdan, purskahdan, puuskahdan, pysähdän, pyörähdän, pärskähdän, roiskahdan, rouskahdan, ryskähdän, räikähdän, räiskähdän, satahdan, sujahdan, sylkähdän, tipahdan, tirsakahdan, tiukahdan, tiuskahdan, torahdan, tuiskahdan, turskahdan, venähdän, vierähdän, viivähdän, vingahdan, viukahdan, vyörähdän, värvähdän.

c) Parallelt med verba på *isen* stå: helahdan, bulahdan, humahdan (huumahdan), hyrähdän, jumahdan, jymähdän, jämähdän, järähdän, kahahdan, kalahdan, karahdan, kitahdan, kimahdan, kolahdan, komahdan, kopahdan, korahdan, kuhahdan, kumahdan, kurahdan, narahdan, nirahdan, norahdan, pamahdan, purahdan, pyrähdän, pärähdän, pölähdän, rapahdan, röhähdän, sirahdan, solahdan, sorahdan, subahdan, tirahdan, tomahdan, tuhahdan, tärähdän, tömähdän, vavahdan, värähdän, ähähdän, ärähdän.

d) Parallelt med verba på *aan* stå: hajahdan, basahdan, haukahdan, havahdan, herähdän, houkahdan, hujahdan, huovahdan, kajahdan, kallahdan, kuivahdan, leimahdan, leiskahdan, levähdän, liipahdan, luiskahdan, löykähdän, napsahdan, naurahdan, pirahdan, porahdan, poukahdan, pulahdan, punahdan, ruiskahdan, ruskahdan, räpähdän, röyhähdän, sivahdan, suikahdan, särvähdän, tassahdan, tirkahdan, vikahdan, vinahdan, vihjahdan, vilahdan, viskahdan, vätkähdän.

e) Öfriga derivata momentanea på *ahdan* äro: ennahdan, haikahdan, hairahdan, haiskahdan, hassahdan, hivahdan, hyhmähdän, hävähdän, häyhähdän, höynähdän, juolahdan, keljahdan, kammahdan, katsahdan, kimmahdan, kissahdan, kömähdän, linkahdan, livahdan, lounahdan, muljahdan, mätkähdän, nyr-

kähdän, pakahdan, palahdan, pierahdan, posahdan, potkahdan, puikahdan, putkahdan, pöllähdän, remahdan, riemahdan, riepahdan, ripahdan, räjähdän, räpsähdän, seisahdan, surkahdan, sutkahdan, sävähdän.

B. Utan bestämd momentan betydelse.

Armahdan, elähdän, jolkahdan, julkahdan, kynähdän, kärvähdän, suvahdan, valjahdan, vapahdan.

XXV. Verba på -an.

A. Transitiva primitiver.

Ahdan, ajan, annan, apan, estän, baastan, heitän, hierrän, hiestan, hiistän, hoidan, hoihdan, hoitan, huudan, hädän, höyslän, ja'an, jatkan, juohdan, jystän, jyystän, jäydän, kaadan, kavian, kalvan, kannan, kartan, kastan, katan, keitän, kiellän, kiistän, kiitän, koinan, kosten, kylvän, kynnän, käännän, laistan, lapan, laulan, liistän, liitän, lypsän, löydän, maistan, maitsan, maksan, muistan, murren, mätän, niedan, niehän, nietän, niistän, noudan, nädän, näännän, ostan, otan, paahdan, pahdan, painan, paistan, peitän, petän, pidän, pieksän, pirstän, pistän, poltan, puutan, pohdan, puistan, puitan, puran, puurran, pyydän, raadan, raastan, raistan, riistän, raatan, ruhdan, ryöstän, saastan, salvan, siedän, siidän, siirrän, soudan, suetan, suollan, syydän, syöksän, särvän, säästän, taitan, taltan, tapan, uitan, uotan, uutan, valan, vatkan, vedän, väistän, väitän, vältän, väännän, yötän.

B. Transitiva derivater.

Alan, autan, avan, haistan, haitan, hiennän, hirtän, hyydän, hyytän, jadan, jauhan, juotan, jällän, jäädän, jäätän, jätän, kaihdan, ketän, kierrän, kIRRän, koetan, koitan, kylmän, kypsän, kärtän, käytän, köytän, laitan, liennän, liestän, lietän, liistan, luotan, lyötän, miestän, moinnan, mustan, muutan, naitan, nestän, niitän, nostan, nuistan, näytän, paarran, paltan, piellän, piirrän, poistan, puitan, puollan, pyydän, pyörrän, päätän, päästän, raanan, ryötän, saatan, saarran, sautan, siennän, siitän, soi-

tan, sorran, suistan, suorran, suutan, suudan, syytän, syytän, syötän, säistän, säädän, säätän, säännän, toistan, tuotan, tyyynnän, työnnän, täytän, uitan, uistan, uurran, uutan, vahdan, vaihdan, veistän, vestän, vierrän, vietän, viillän, virran, voidan, voitän, vuollan, vyötän, yötän, äännän.

C. Intransitiiva.

Elän, hihdän, hohdan, hohvan, huollan, idän, jaksan, juodan, kaarran, kaikan, kaiskan, kalkan, kapsan, kasvan, kestän, kiidän, kiillän, kitkan, kurnan, kuullan, lennän, loistan, luistan, luotan, luskan, lämsän, lämpsän, läntän, mahdan, maltan, madan, miellän, napsan, nauran, nuudan, nyhdän, nyystän, palan, pöhdän, riahdan, riennän, rihdän, riitän, roiskan, ryytän, räiskän, sadan, soitan, suitan, sulan, suutan, sädän, taidan, tiedän, tähdän, täytän, vaarran, vuodan.

XXVI. Verba på -stan.

A. Primitiiva.

Aivastan, anastan, hatustan, hätytän, jatustan, jutustan, kaplastan, kuikistan, kukistan, kääkistän, laapustan, laatustan, lunastan, lutistan, lymistän, lytistän, mulistan, mullistan, myllistän, natustan, nutistan, nutustan, nätytän, pelastan, pilistän, pilkistän, pollistan, ponnistan, pudistan, raavastan, ratjastan, ravistan, rehvastan, rynnistän, ryönytän, räpätän, takistan, teivastan, tepastan, tillastan, tiuvastan, vaapustan, vatustan, vapustan, väätystän, äimistän, ärmistän, öröstän.

B. Derivata.

a) Af nomina på *as, es, is, os, us*: ahdistan, alustan, ennustan, edustan, evästän, hammastan, harrastan, hihnustan, hiilustan, häikistän, ijestän, jyrästän, kajostan, kallistan (kallas), kallistan (kallis), kangastan, kannustan, karjastan, karvastan, kauristan, keihästän, kellestän, keskustan, kimostan, kirkastan, kives-tän, kukistan, kutistan, kyästän, käestän, kärkästän, köntytiän, köytytän, mielustan, miestään, nahjustan, nietostan, nuotustan

ojustan, opastan, orastan, paljastan, parrastan, perustan, porrastan, puhdistan, puollustan, purastan, rahjustan, rakastan, rampastan, rammistan, ratsastan, ratsustan, ratustan, remestän, rengastan, rinnustan, ruhjustan, ruotustan, räppestän, räätystän, saapastan, sairastan, seijastan, seivästän, silmustan, sormustan, suomustan, suurustan, säärystän, taivastan, tallustan, terästän, teurastan, tilustan, tuhmustan, tunnustan, tuohustan, tuorustan, tuovustan, tuulastan, vaatastan, valjastan, valmistan, varustan, varastan, varvaстан, vastustan, verestän, vierastan, vilustan, vilvastan, vitsastan, voimustan, väipästän, äestän, äikistän.

b) Af nomina på *i, y, ia*: auristan, irvistän, julistan, kauhistan, kellistän, kätistän, kurkistan, kykistän, kyyristän, likistän, litistän, lovistan, lävistän, nipistän, notkistan, näpistän, onnistan, onnestan, pienistän, pihdistän, pöyhistän, rypistän, sepustan, sitkistän, supistan, tankistan, typistän, tävystän, ummistan, uudistan, viillistän, virkistän, yhdistän, ylistän.

c) Af nomina på *a*: arastan, aristan, aroistan, ehdastan, kalastan, kinastan, kouristan, kovistan, kovustan, kukoistan, kummastan, kylmistän, kyyristän, latvistan, latvustan, lommistan, matkustan, mutkistan, myödistän, näljästän, nenästän, närästän, nädästän, omistan, pohjastan, pyyristän, rahastan, somastan, tukistan, vahvistan, vääristän, keikistän.

d) Öfriga derivata: aavistan, edistän, hypistän, illastan, karpustan, kipristän, kielistän, koukistan, kouristan, lianustan, pakastan, pallistan, pehustan, piirustan, pinnistän, puhistan, pullistan, punastan, päivästän, päällistän, rivaistan, räästän, todistan, udustan, ujostan, veristän.

Anm. Till antalet af dessa verber höra dessutom de ifrån verba på *isen* härledda faktiva på *istan*.

e) Parallelt med andra verba stå: hilastan, hokistan, kajastan, hakastan, karastan, karustan, kirvistän, kuristan, kuulustan, lannistan, lyykistän, lyytistän, mellastan, möyrästän, nykistän, nypistän, painastan, pidistän, pökistän, ripistän, ripustan, ritistän, soristan, tiedustan, tirkistän, tömistän, varistan, viemistän.

XXVII. Verba på -on.**A. Transitiva.**

a) Utmärkande en fortfarande eller ofta upprepad handling: ammon, anon, auvon, halvon, halon, harhon, haron, haudon, haukon, hieron, hilvon, bion, hivon, huhdan, huidon, huuhdon, jatkan, joukon, juopon, karhon, katkon, katson, kermion, kerron, kiedon, kiehdon, kiemon, kimmon, kiskon, kolhon, kolon, ku'on, kudon, kuron, ladon, laikon, laiston, lauvon, leikon, leivon, liehdon, liiston, lipon, liston, lidon, litkon, liuhdon, liuhon, liuskon, lohvon, malvon, neulon, nidon, oijon, palhon, piilon, pillon, pirston, punon, rahnon, rahon, rangon, ratkon, readon, reuhon, riipon, riivon, rikon, reuhdon, ruokon, rutjon, sarvon, sauvon, seulon, silvon, sobon, soron, sullon, survon, tahvon, tammon, ta'on, tarjon, tarvon, tatron, telson, temmon, tiedon, toivon, tuihon, tuohon, ulvon, valvon, va'on, vellon, verhon, verson, veson, vidon, vihlon, vihdon, vilhon, viskon, viukon.

b) Andra transitiva: hillon, holhon, hurmon, kirjon, kiron, kosion, kuihkon, lahjon, lauhdon, liehon, lietsion, lingon, livon, lohon, lumon, melon, neuvon, niljon, nion, nivon, paidon, pilkon, puhvon, pullon, raavon, radon, raipon, raidon, rangon, rauskon, ruunon, sanon, sidon, silvon, sulmon, tahdon, tavon, tingon, uskon, vainon, varjon, varron, vatvon, vedon, velhon, velvon, velon, vieron, viipon, virkon, vismon, visvon, vitson.

B. Intransitiva.

Aijon, aivon, hannon, hennon, hohon, kamon, kammon, kuvon, kydön, lahon, lammon, onnon, ryvön, sauvon, seison, siukon, teuhon, turvon, ulvon, upon, valon, vannon, varon, varson, vion, virvon.

XXVIII. Verba på -in.

A. Verba aktiva, som hafva en frequentativ betydelse, i motsats emot andra former af samma stam: ahmin, hahmin, holvin, hotkin, hourin, huimin, huiskin, huovin, hyvin, hyömin, hädin, häynin, häälän, häärin, höngin, jyhmin, jyskin, kolhin, kopsin, kosin, kuokin, kupsin, kääpin, luiskin,

lykin, mutkin, mäiskin, mätkin, nakin, napin, nyhin, nyjin, ny'in, nyvin, nykin, nypin, nytkin, näpin, näyhin, painin, potkin, puhin, puskin, pyhin, pyhjin, pyyhin, pökin, raapin, raipin, raiskin, ranin, ransin, ratkin, revin, riivin, ropsin, rouhin, ry'in, ryskin, ryypin, räiskin, räyskin, röhin, röyhin, röyskin, silvin, soimin, sotkin, sulmin, sutkin, sysin, särvin, tahmin, tahrin, tepin, tiuskin, tongin, toukin, tourin, tuiskin, tupin, tuupin, tykin, tyljin, tylin, tylkin, töykin, viilin, vuolin, ängin.

B. Verba, som utmärka en till sin natur frequentativ handling: ehdin, etsin, haalin, hapsin, harsin, hedin, heidin, hiivin, hodin, holmin, horsin, hulmin, hutkin, hyrmin, hyörin, jaarin, jahin, juhmin, jukin, jurnin, jyrnin, järsin, jävin, kässin, kaahin, kaalin, kaapin, kaavin, kahmin, kahnin, kanin, kemmin, kiivin, kohlin, kohmin, kohnin, kolin, kolvin, kongin, kuhnin, kuopin, kurnin, kyskin, kähmin, kähnin, kämmin, köhin, köhmin, köhnin, laadin, laahin, lakin, latkin, lepsin, lesin, liisin, listin, louhin, luhkin, lädin, lääpin, madin, maiskin, maskin, matkin, mauskin, mietin, muidin, myhin, mylvia, myyvin, mähin, mäikin, mängin, mäyskin, määlän, möhin, möksin, myöhin, nahin, napin, naskin, nuiskin, nuskin, nussin, nuuskin, orkin, paljin, parsin, pohdin, poimän, puikin, pylvin, pyrin, pyrjin, pyylin, pätkin, pöyhin, rauskin, riuskin, roihdin, ruodin, ruovina, ryöin, ryömin, rähmin, rämmän, räyskin, rääpin, röydin, salin, sersin, sohin, sohrin, suomin, sähin, sääksin, talsin, tersin, tingin, tohin, touhin, tuhin, tuhmin, tuhvin, tohrin, tuikin, tupsin, tuusin, tyngin, tärskin, urkin, värvin, ynin, ähmin.

C. Verba aktiva, härledda af nomina på *i*, *ia*, o. s. v.: aamin, aistin, haavin, bankin, hapsin, havin, hirvin, hidin, boimin, huolin, juurin, karhin, karmin, karsin, keksin, kesin, ketin, kirsin, konkin, kontin, korsin, kuorin, kynsin, käärin, lehdin, lahdin, luistin, lurkin, luusin, marsin, mielin, nudin, nyrhin, ongin, onsin, opin, piilin, pälvän, raasin, ristin, rivin, roudin, revän, runsin, ruopin, siistin, solmin, sormin, sudin, suksin, sunnin, suosin, säälin, teljin, telkin, titkin, tuudin, tyvin, uusin, vidin, vierin, vihdin, vipsin, virsin, volin, vyhdin, yrhin, yrmin, älpin.

D. Verba aktiva, härledda af nomina på a, o, u, o. s. v.: huhdin, huorin, huovin, hädin, kehin, kengin, kerin, kiilin, kontin, kourin, koprin, kukin, kuokin, kynin, kyrsin, kähmin, kälvin, kärkin, kärvin, käämin, laahin, liivin, lukin, luudin, mulin, munin, mutkin, mäihin, märjin, märin, määhin, naulin, nokin, nuijin, nukin, noukin, ojin, oksin, omin, osin, odin, paskin, perin, pesin, po'in, pojin, porsin, poudin, puhdin, pytkin, pyörin, rai-pin, rastin, rehmin, radin, rohdin, rohin, rumin, ruokin, ruoskin, ruodin, rymin, räikkin, räimin, sahrin, silvin, sonnin, sorkin, sodin, su'in, sukin, suorin, suodin, suudin, suunnin, syrjin, särmin, tukin, tutkin, tuurin, tuuvin, voblin, yskin.

E. Andra verba: emmin, heidin, häkin, hävin, kierin, kärsin, loihdin, loitsin, läsin, mainin, miehdin, mietin, moitin, molin, monnin, myösin, nautin, oirin, podin, purjin, py'in, pyjin, raahin, raahdin, raatsin, raskin, rostin, rotsin, ruotsin, sallin, sovin, taastin, tastin, tepsin, tohdin, vaadin, varvin, viihdin, viitsin.

XXXIX. Verba på -en.

A. Transitiva.

Haen, huolen, isken, kaitsen, kitken, kosen, kosken, kytken, käen, käsken, kätken, lasken, loitsen, lopen, luen, luitsen, nielen, noen, nuolen, nyljen, paasen, panen, pesen, pieksen, pinnen, poimen, poljen, polen, potken, puen, pujen, puren, purjen, pusken, salven, sotken, suljen, sylen, syöksen, säen, särjen, te'en, tuen, tungen, tunnen, viilen, vuolen, yrhen.

B. Intransitiva.

Haisen, hoen, imen, itken, juoksen, koen, kohen, kuden, kuljen, kuolen, kusen, kuulun, kyden, kylven, lienen, luulen, lähden, menen, nousen, näen, olen, pieren, piilen, poden, pääsen, rypen, ryven, sappen, suitsen, suren, syljen, tuosen, tulen, tuulen, yren.

XXX. Verba på -aisen.

A. Verba momentanea, härledda af verba på *aan*: ahmaisen, aukaisen, hairaisen, henkäisen, hinkaisen, hiuvaisen, hoivaisen, hyömäisen, kiemaisen, kolhaisen, kuihkaisen, kuiskaisen, kääpäisen, muiskaisen, mukaisen, nyhkäisen, näppäisen, ohjaisen, pyhkäisen, raapaisen, raappaisen, rapaisen, rouhaisen, räkäisen, silpaisen, sivaisen, so'aisen, solvaisen, sovaisen, takaisen, tapaisen, tempaisen, tiuskaisen, tohvaisen, toukaisen, toukaisen, tokaisen, tökäisen, uhkaisen, vetkäisen, vihjaisen, vihkaisen, vihlaisen, vilkaisen, vuolaisen, änkäisen.

B. Verba momentanea, som stå parallelt med frequentativa på *in, on, un*: hahmaisen, hinkaisen, holvaisen, hetkaisen, häynäisen, hönkäisen, kiljaisen, kiskaisen, kuiskaisen, lipaisen, litkaisen, liuhaisen, nykäisen, parkaisen, pökäisen, raapaisen, rapaisen, riipaisen, riivaisen, ruhtaisen, rykäisen, sukaisen, tonkaisen, tylkkäisen, vinkaisen, viuhkaisen, vonkaisen, ähkäisen, ärjäisen, äyhkäisen, äyhäisen.

C. Verba transitiva (mest momentanea), i motsats emot verba intransitiva på *ean, enen*: halaisen, halkaisen, heikaisen, huikaisen häiväisen, häpäisen, häväisen, julkaisen, karaisen, karkaisen, katkaisen, laimaisen, laukaisen, lauvaisen, lohkaisen, lohvaisen, läpäisen, läväisen, muikaisen, oikaisen, puhkaisen, puhvaisen, ratkaisen, rankaisen, rauvaisen, repäisen, rohvaisen, sokaisen, tymäisen, valkaisen, valaisen.

D. Verba momentanea, härledda af andra verba: hivaisen, kiraisen, kuilaisen, mykäisen, niekkaisen, nuolaisen, nyhdäisen, potkaisen, puraisen, ryöstäisen, tympäisen, vetäisen, viilaisen.

E. Verba momentanea primitiva: ehkäisen, heijaisen, hilpaisen, hotaisen, häikäisen, hälväisen, hökäisen, kakaisen, kih-taisen, kytäisen, kyväisen, kyytäisen, käväisen, kötäisen, la'aisen, lakaisen, lavaisen, liipaisen, lotkaisen, mutaisen, mäkäisen, niekaisen, näpäisen, ohaisen, rankaisen, ripaisen, rivaisen, ropaisen, rutkaisen, tihkaisen, väkäisen, älväisen.

XXXI. Verba på -ksun.

A. Verba, som utmärka ett tycke: hyväksyn, kaiheksun, kauvaksun, kummaksun, liiaksun, myöhäksyn, oleksun, otaksun, oudöksun, pahaksun, paljaksun, pieneksyn, pitkäksyn, ujoksun, vieraksun, vähäksyn.

B. Andra verba på *ksun*: ahneksun, molöksun, mulöksun, mureksun (mureksin), nureksun (nureksin), uneksun (uneksin).

XXXII. Verba på -ottelen, -oittelen.**A. Primitiva.**

a) Transitiva: huokottelen, mairottelen, rikoittelen.

b) Intransitiva: hipottelen, huuhottelen, hyhämöittelen, hyyhämöittelen, loimottelen, lyypöttelen, löhöttelen, munnottelen, mällöttelen, puipottelen, pömpöttelen, sorvottelen.

B. Derivata.

a) Derivata transitiva från verba på *otan*: aivottelen, alottelen, armoittelen, arvoittelen, ehdottelen, eroittelen, haavoittelen, hajottelen, harjoittelen, helpottelen, ilmoittelen, kammoittelen, kankoittelen, karkottelen, kadottelen, kehoittelen, kirjoittelen, kirvoittelen, kiskottelen, kohottelen, kokottelen, kolottelen, korhottelen, kouhottelen, kunnioittelen, ku'oittelen, lahjoittelen, lioittelen, lonkottelen, lujottelen, manottelen, notkottelen, odottelen, painottelen, paloittelen, pasmoittelen, piilottelen, piroittelen, saunottelen.

b) Intransitiva af verba på *otan*: ammottelen, haukottelen, heloittelen, hiipsottelen, hohottelen, holottelen, huohottelen, jorottelen, juopottelen, kaskottelen, kenottelen, kiivoittelen, kilvoittelen, kurkottelen, kuroittelen, könöttelen, kötköttelen, lallottelen, lehottelen, leitsottelen, lesottelen, lingottelen, lihvoittelen, lojottelen, lollottelen, lorottelen, läähöttelen, löyhöttelen, niuhottelen, norkottelen, paapottelen, persottelen, reikottelen, vellottelen, vihoittelen.

c) Derivata, hvilka ej äga närmaste stamord. 1:o. Transitiva: assottelen, harhottelen, innottelen, kaimottelen, kau-

pottelen, kirkottelen, levottelen. — 2:o. Intransitiva: eskottelen, hemmottelen, herkottelen, herroittelen, isottelen, kielottelen, laahoittelen, lampottelen, lujoittelen, läöpöttelen, nunnottelen, pisoittelen, pöllöttelen, töröttelen, vengottelen, viokottelen, viikkotelen.

XXXIII. Verba på -uttelen.

A. Primitiva.

Jaskuttelen, tupsuttelen, kaihattelen, kyhnyttelen, lyhyttelen, muihattelen, nieputtelen, rä'yttelen, rävyttelen, säiryttelen, tyhyttelen, tyyhyttelen.

B. Derivata.

a) Af verba transitiva på *utan*: eksyttelen, haukuttelen, hausuttelen, heiluttelen, heittäyttelen, helkuttelen, helkyttelen, hepsuttelen, heruttelen, hivuttelen, holkuttelen, houkuttelen, huisuttelen, hukuttelen, hulluttelen, hunnuttelen, hykyttelen, hylkyttelen, hynkäyttelen, hypyttelen, hyssyttelen, hytkyttelen, hydyttelen, hyödyttelen, härsyttelen, häällyttelen, hülkyttelen, istuttelen, jouduttelen, juoksuuttelen, juovuttelen, juuttuttelen, jähdyttelen, järkyttelen, kaaputtelen, kaikuttelen, kalkuttelen, kartuttelen, keikkuttelen, kelluttelen, keskuttelen, kestyttelen, kestuttelen, kesuttelen, kesyttelen, kiikkuttelen, kiiluttelen, kiljuttelen, kirskuttelen, kiduttelen, kolkuttelen, koputtelen, kostuttelen, kuluttelen, käänyttelen, lauhduttelen, lausuttelen, lepsuttelen, lepyttelen, lerkuttelen, lerputtelen, liehattelen, liekuttelen, liepsuttelen, liikuttelen, livauttelen, lohduttelen, loiskuttelen, lorputtelen, luovuttelen, luskuttelen, lymyttelen, läikyttelen, lötkyttelen, löyhdyttelen, mahduttelen, miellyttelen, muistuttelen, nakuttelen, nalkuttelen, naputtelen, noputtelen, nakuttelen, nuokuttelen, näännyttelen.

b) Af verba intransitiva på *utan*: hapsuttelen, hassuttelen, hieputtelen, hihnuttelen, hiipsuttelen, hipsuttelen, hissuttelen, hyrryttelen, juoputtelen, jänkyttelen, jätkyttelen, kibnuttelen, kovuttelen, kuihattelen, kuikkuttelen, kuiskuttelen, köykyttelen, lapsuttelen, laputtelen, laruttelen, lieruttelen, liiruttelen, liputtelen, loruttelen, lupsuttelen, lyllyttelen, lyyryttelen, lyöryttelen, löyhyt-

telen, maiskuttelen, maruttelen, naskuttelen, niekuttelen, nilkuttelen, nirsuttelen, nurruttelen, nuuskuttelen, nytkyttelen, nätkyttelen.

c) Derivata utan närmaste stamord: hemmuttelen, hemmyttelen, herkuttelen, hiivuttelen, hymyttelen, hyryttelen, juurruttelen, kankuttelen, kapsuttelen, kivuttelen, laiskuttelen, lalluttelen, lelluttelen, lessuttelen, luikuttelen, luonnuttelen, lyrryttelen, meiskuttelen, paluttelen, sisuttelen, suutasuttelen, tipsuttelen, uljuttelen, valvuttelen, vääryttelen.

XXXIV. Verba på -attelen.

A. Primitiva.

Houhattelen, huuvattelen, lauhattelen, rallattelen, värjättelen.

B. Derivata.

a) Af verba på *atan*: elättelen, ennättelen, heitättelen, hujattelen, idättelen, johdattelen, kannattelen, kasvattelen, keikkattelen, kierrättelen, kiidättelen, kiiivattelen, kuivattelen, kuvattelen, käännättelen, lennättelen, levättelen, maistattelen, noudattelen, osattelen, peljättelen, pidättelen, vedättelen.

b) Derivata utan närmaste stamord: ajattelen, horattelen, kierrättelen, liitättelen, mahdattelen, nuorattelen, nyyskättelen, syydättelen, vierättelen.

XXXV. Verba på -ittelen.

A. Primitiva.

Huirittelen, hyypittelen, kohittelen, lillittelen, lössittelen, mairittelen, mällittelen, sommittelen, vaavittelen, värvittelen.

B. Derivata.

a) Af verba på *itan*. 1:o. Transitiva: erittelen, etsittelen, hasittelen, herittelen, huvittelen, hurvittelen, hypittelen, hyvittelen, hävittelen, kaarittelen, kaksittelen, kengittelen, kerittelen, kiinnittelen, kivittelen, kohittelen, kourittelen, kurittelen, kutittelen, käsittelen, levittelen, lievittelen, mielittelen, muorittelen, mää-

rittelen, neljittelen, nenittelen, nimittelen, osittelen, panettelen, vierittelen. — 2:o. Intransitiva: hellittelen, hengittelen, hörittelen, ikittelen, jaarittelen, jännittelen, kellittelen, keskittelen, kie-rittelen, korittelen, kotvittelen, kovittelen, lievittelen, lorittelen, lumittelen, lämmittelen, paalittelen, pöyhittelen, sitkittelen.

b) Af verba på *itsen*: havittelen, kaupittelen, kerittelen, leikittelen, mainittelen, pallittelen, vantittelen.

c) Derivata utan närmaste stamord: ehdittelen, jolpittelen, jorrittelen, juonittelen, juorittelen, kielittelen, konnitte-
len, kylittelen, lapsittelen, lellittelen, monittelen, mämmittelen, ongittelen, pilvittelen, poimittelen, poudittelen, päivittelen talvit-
telen, tuskittelen, viekittelen, ällittelen, äänittelen.

XXXVI. Verba på -ettelen.

A. Primitiva.

Höyhettelen, lesettelen, ryhettelen.

B. Derivata.

a) Af verba på *etan*: asettelen, iskettelen, kiivettelen, koettelen, koskettelen, kuljettelen, langettelen, laskettelen, liemet-
telen, luettelen, luulettelen, lähettelen, menettelen, opettelen, pa-
nettelen.

b) Derivata, hvilka sakna närmaste stamord: annet-
telen, ihmettelen, monettelen, valhettelen, vierettelen, viilettelen.

XXXVII. Verba på -stelen.

A. Primitiva.

Hapistelen, kapastelen, kilpistelen, kinnistelen, kokastelen, litustelen, luujastelen, mujustelen, oinastelen, rävyستelen, sukoiste-
len, tennastelen, terteistelen, öynästelen.

B. Derivata.

a) Af verba på *stan*. 1:o. Transitiva: aavistelen, ah-
distelen, alustelen, ennustelen, edistelen, helistelen, hypistelen,

häikistelen, häiristelen, järjestelen, kahistelen, kallistelen, kannustelen, kapistelen, karistelen, kihistelen, kilistelen, kiristelen, kirvistelen, kivistelen, kohistelen, kolistelen, kopistelen, kouristelen, kukistelen, kuristelen, kuulustelen, käristelen, likistelen, litistelen, lunastelen, lähistelen, lävistelen, miestelen, mullistelen, mutkistelen, nipistelen, notkistelen, nypistelen, näpistelen, omistelen, ounastelen, paljastelen, piirustelen, pöyhistelen. — 2:o. Intransitiva: aivastelen, hammastelen, harrastelen, hihnustelen, ijestelen, irvistelen, kakastelen, kakistelen, kankastelen, karvastelen, keikistelen, keskustelen, kirkistelen, kitistelen, koristelen, kurkistelen, kuvastelen, kykistelen, kyyristelen, kärkeästel, laastustelen, latustelen, linnustelen, lyykistelen, lyytistelen, matkustelen, muristelen, nahjustelen, natustelen, näytstelen, rajjustelen, saapastelen, vierastelen.

b) Derivata utan närmaste stamord: hairastelen, haukostelen, hauristelen, hierustelen, hiivistelen, hyristelen, ilkastelen, ilkiastelen, julmistelen, kainostelen, kaivistelen, kalvostelen, kivastelen, kiillistelen, kimpustelen, koiristelen, kolpustelen, kompastelen, kupastelen, kynsistelen, kunnistelen, kytkystelen, kählästel, kühmystel, köhmystel, letustelen, liipastelen, liivastelen, liukastelen, livastelen, livistelen, lompistelen, lompustelen, luikistelen, luimistelen, lurjustelen, makustelen, muikistelen, mutustelen, nenistelen, nihostelen, oikastelen, pielistelen, rietistelen, röykistelen, sievistelen, solmustelen, suukoistelen, tepistelen, tivistelen, tollistelen, tuimistelen, tuskistelen, tutkistelen, uljustelen, vainustelen, viekastelen, viekistelen, viisastelen, viisostelen, vilpistelen, votkistelen, vätkistelen, vätkystelen, vätystel, vötkistelen, ällistelen.

XXXVIII. Verba på -skelen.

A. Derivata af verba på *uz*: ammuskelen, astuskelen, asuskelen, hirmuskelen, huhuskelen, huoskelen, istuskelen, kaaduskelen, kiljuskelen, laususkelen, liikuskelen, näyskelen, puheskelen, pahuskelen, toruskelen, toreskelen, torjuskelen, viljuskelen, vyöryskelen, ärjyskelen.

B. Derivata af enstafviga verba: juoskelen, käyskelen, myyskelen, syöskelen, uikselen, uiskelen, vieskelen.

C. Derivata af verba på *en*: haeskelen, imeskelen, iskoskelen, kuljeskelen, kuoeskelen, kuseskelen, kuuleskelen, laskeskelen, lueskelen, luuleskelen, meneskelen, nieleskelen, nuoleskelen, nyljeskelen, näeskelen, oleskelen, paneskelen, peseskelen, piereskelen, poljeskelen, pueskelen, pureskelen, suljeskelen, syljeskelen, särjeskelen, te'eskelen, tungeskelen, tuuleskelen, viileskelen, vuoleskelen.

D. Derivata af verba på *in*: etsiskelen, kaapiskelen, kieriskelen, kiereskelen, kuhniskelen, kynsiskelen, kärsiskelen, kääriskelen, laadiskelen, marsiskelen, ongiskelen, pyöriskelen, silviskelen, solmiskelen, tahriskelen, talsiskelen, tersiskelen, tuteriskelen, vaadiskelen, viereskelen, vieräskelen, yskiskelen.

E. Derivata af verba på *an*: elekselen, eleskelen, ja'eskelen, kiereskelen, lauleskelen, lenneskelen, nauraskelen, naureskelen, paineskelen, pideskelen, soudeskelen, vedeskelen, vedäskelen, väänneskelen.

F. Derivata af verba på *on*: haudoskelen, holhoskelen, lohkokselen, lohvoiskelen, neuloskelen, neuvoskelen, nivoskelen, seisoskelen, sulloskelen, tatoskelen, viskoskelen.

XXXX. Verba på -ailen, -aelen.

A. Primitiva.

Hiemailen, jartailen, kimailen, kompailen, kuljailen, kännäilen, maikailen, muihaelen, mulailen, muljailen, orailen, torrailen.

B. Derivata.

a) Af verba på *aan*. 1:o. Transitiva: arvaelen, avaelen, epäilen, hakkaelen, halaelen, haukkaelen, hiiäelen, hiukkailen, hyväilen, härhäilen, höyläilen, jakailen, kaappaelen, kaipaillen, kalailen, kehräelen, kiusaelen, korjaelen, korvailen, kourailen, kuivaelen, kummaelen, kuoppaelen, kuvaelen, lappailen, leikkaelen, lisäelen, loukkaelen, lupaelen, lykkäelen, läjäelen, läppäelen, mittaelen, mukailen, mulkkaelen, muokkaelen, murskaelen, mäihäelen, määhäilen, määräelen, nakkaelen, nappa-

olen, osaelen, paikkaelen, paiskaelen, pohtaelen, ryyppäelen, suojaelen, surmaelen, tahmaelen, tähtäilen, tärväilen, vetkäelen, viskaelen. — 2:o. Intransitiva: harhaelen, hasaelen, heläelen, heräelen, hiivailen, hoilailen, horailen, huikkaelen, hyppäelen, hyräilen, janttailen, kamppailen, karaelen, karkaelen, keikkaelen, kerjäelen, kerskaelen, kisaelen, kulaelen, kuohaelen, kyhäilen, laahailen, lepäelen, luhkailen, luoppaelen, luovaelen, makailen, meikailen, nuokkaelen, pisailen, teppailen, tihmaelen, vihmaelen, änkäelen.

b) Af verba på *an*: kaivailen, kasvaelen, laulailen, mah-taelen, maksailen, valailen.

c) Derivata utan närmaste stamord: ahkailen, aikailen, haarailen, herrailen, hätäilen, jahkailen, jalkailen, kaavailen, kappailen, kemppailen, kyläilen, kässäilen, lauttaelen, leukailen, lohkailen, luikailen, mulkailen, naamailen, sanaelen, suottailen, syltäilen, tismaelen, torkailen, tuikkaelen, turkailen, tuskailen, urailen, uljaelen, venkailen, verkailen, virkailen, ähkäilen, äkäilen.

XL. Verba på **-eilen, -ielen, -oilen.**

A. Verba på **-eilen, -ielen.**

a) Primitivum: kahnielen.

b) Derivata af verba på *en*: koseilen, sulkeilen, sureilen, sylkeilen, tunkeilen.

c) Derivata af verba på *ean*: halkeilen, häpeilen, katkeilen, käkeilen, lankeilen, lohkeilen, ratkeilen, repeilen, syleilen, säkeilen.

d) Derivata af verba på *in*: pyhkeilen, solmielen, solmeilen, tahmielen, änkeilen.

e) Derivata utan närmaste stamord: hypellen, kauenneilen, kilteilen, kopeilen, koreilen, pilveilen, poveilen, talveilen, upeilen, ylpeilen.

B. Verba på **-oilen, -oelen.**

a) Primitiva: kimoilen, laukoelen, rukoelen, sukoielen.

b) Derivata af verba på *on*: hieroilen, kytöilen, leikkoilen, neuvoelen, punoelen, ratkoilen, sanoilen, seisoelen, sitoelen, silvoilen, survoelen, tietoilien, vannoilen, viskoilen.

c) Derivata af verba på *oan*: halkoelen, hikoilen, hiukoilen, hiukkoilen, holhoelen, kajoilen, kimpoilen, kiroelen, koekoelen, putoelen, rankoelen, samoilen, tahkoelen, tarjoelen, varjoelen.

d) Derivata utan närmaste stamord: ahkoilen, intoilen, jalkoilen, joukkoilen, kiloilen, mulkoilen, möhöröilen, rivoilen.

C. Verba på -uilen, -uelen.

a) Primitiva: hotuilen, laukuilen, mutuilen.

b) Derivata af verba på *un*, *uan*: haamuilen, hahmuilen, huhuelen, juttuilen, kahmuilen, kukkuelen, kuohuilen, lymyelen, meluelen, raukuelen, tuhuilen, yrmyilen.

c) Derivata utan närmaste stamord: hapuilen, hyryelen, höytyelen, käpyilen, luikuilen, suikuilen.

XLI. Verba på -htelen, -ltelen, -ntelen, -rtelen.

A. Verba på -htelen.

a) Derivata af verba på *ahdan*: ailahtelen, armahtelen, haikahtelen, havahtelen, humahtelen, huumahhtelen, hyhmähtelen, häyhähtelen, häynähtelen, keikahtelen, kiljahtelen, kopsahtelen, kukahtelen, kupsahtelen, köykähtelen, leimahtelen, liepsahtelen, liikahtelen, luikahtelen, luiskahtelen, naurahtelen, pirahtelen, putkahtelen.

b) Derivata af verba på *ehdin*: ilvehtelen, kadehtelen.

c) Derivata utan närmaste stamord: imehtelen, kujehhtelen, tumehtelen, valehtelen.

B. Verba på -ltelen.

a) Derivata af verba på *llan*: kiheltelen, kimaltelen, paleltelen.

b) Utvidgningsform: äkältelen.

C. Verba på -ntelen.

a) Primitiva: kirventelen, riipentelen, terentelen.

b) Derivata af verba på *naan*: ammentelen, enentelen, enäntelen, hiemontelen, höyhentelen, kaventelen, kohentelen, lie-mentelen, lieventelen, likentelen, lyhentelen, lähentelen, murontelen, ojentelen, oksentelen.

c) Derivata af diminutiva på *skelen*: hiruskentelen, juoksentelen, juoskentelen, juutuksentelen, käyskentelen, myyskentelen, myöskentelen, naiskentelen, syöskentelen, uiskentelen, uiksentelen, te'eskentelen.

d) Derivata utan närmaste stamord: emäntelen, hui- kentelen, hurjantelen, häkäntelen, ihantelen, imantelen, kaihen- telen, kämmentelen, parentelen, tarjontelen, te'entelen, tierante- len, virantelen.

D. Verba på -rtelen.

a) Primitiva: hipertelen, kujertelen.

b) Derivata af verba på *rran*: himartelen, hoipertelen, hämärtelen, idartelen, kankertelen, kiemartelen, kipertelen, ku- martelen, kuvertelen, kymärtelen, livertelen, lovertelen, muserte- len, nopertelen.

c) Utvidgningsformer: hypertelen, pullertelen, allertelen.

XLII. Trestafviga verba på -elen, -ilen.

A. Primitiva.

Kirpelen, kirvelen, koikelen, mutelen, ompelen, palvelen, taistelen, tottelen, utelen, vaitelen.

B. Derivata.

a) Af verba på *an*: ajelen, antelen, autelen, auttelen, elelen, estelen, haastelen, haistelen, heittelen, hientelen, hierte- len, hiistelen, hoitelen, huutelen, hyyttelen, jakelen, juottelen, jättelen, kaatelen, kaartelen, kantelen, karttelen, kastelen, kas- velen, kattelen, koittelen, kieltelen, kiertelen, kiiltelen, kiistelen, kiittelen, kostelen, kylvelen, kyntelen, kääntelen, köyttelen, lait-

telen, lappelen, laulelen, lentelen, lientelen, liittelen, loistelen, luottelen, luistelen, maistelen, matelen, muistelen, murtelen, muut-
telen, naittelen, niistelen, niittelen, noutelen, nostelen, nyhtelen,
ostelen, ottelen, painelen, paistelen, palelen, peittelen, pettelen,
pitelen, piirtelen, pohtelen, polttelen, pyytelen, pyyttelen, raate-
len, soutelen, syytelen, särpelen, taitelen, taittelen, tappelen, työn-
telen, tähtelen, valelen, vetelen, viettelen, viiltelen, voitelen, voit-
telen, ääntelen.

b) Af verba på *aan*: arvelen, hylkelen, jutelen, kohtelen, leikkelen, mittelen, muiskelen, nakkelen, nuuskelen, paiskelen, paittelen, ryypelen, suojelen, surmelen, tihmelen, tismelen, tär-
velen, vetkelen, vihmelen, viskelen.

c) Af verba på *en*: hakelen, juokselen, juuskelen, kaitse-
len, kitkelen, kuultelen, kuuntelen, kylpelen, kätkelen, laskelen,
lähtelen, panelen, piilelen, polkelen, puskelen, syökselen, särke-
len, tekelen, viilelen.

d) Af verba på *in*: knokkelen, laatilen, lakkelen, nyppe-
len, otelen, paintelen, repelen, silvilen.

e) Af verba på *on*: anelen, hautelen, hierelen, katselen,
latelen, runtelen, sanelen, sitelen, survelen, tahtelen, varjelen.

f) Af verba på *un*: astelen, huikelen, kyselen, kävelen,
puhelen.

g) Derivata utan närmaste stamord: arpelen, halpelen, juttelen, koitelen, koipelen, kättelen, nuhtelen, paitselen, riitelen, suutelen, talvelen, tenkkelen, turmelen, tähtelen, täitelen, umpe-
len, viljelen.

h) Öfriga derivata: kiipelen, putelen, samelen, sivelen.

XLIII. Verba på *-tsen*.

A. Trestafviga verba på *-tsen*.

a) Primitiva: ansaitsen, astaitsen, havaitsen, hillitsen, huomait-
tsen, kallitsen, karvitsen, keritsen, kupitsen, laahitsen, lu-
moitsen, nautitsen, pallitsen, ravitsen, suvaitsen, valitsen.

b) Derivata. 1:o. Af nomina på *a*: haavoitsen, kaupit-
sen, kuohitsen, kuopitsen, kuurnitsen, naulitsen, palkitsen, pul-

kitsen, punnitsen, pyhitsen, rampitsen, ruoskitsen, sepitsen, vaarnitsen, vallitsen. — 2:o. Af nomina på *i*: haavitsen, havitsen, kalkitsen, karhitsen, kontitsen, kyyditsen, leikitsen, liekitsen, merkitsen, nalkitsen, pikitsen, riihitsen, ristitsen, siivitsen, talitsen, telkitsen, tulkitsen, vangitsen, vantitsen, varitsen, villitsen. — 3:o. Af nomina på *o*: armoitsen, himoitsen, hennoitsen, iloitsen, lukitsen, luonnitsen, pakaitsen, tehoitsen, tukitsen. — 4:o. Af nomina på *u*: kiukuitsen, riemuitsen. — 5:o. Af nomina på *et, e'*: hankitsen, mainitsen, suuditsen, tarvitsen. — 6:o. Öfriga derivata: hallitsen, häiritsen, kutritsen, lannitsen, rovit-sen, tuomitsen.

B. Verba på -ioitsen och -joitsen.

Asioitsen, aterioitsen, haasioitsen, hasioitsen, hulpioitsen, kunnioitsen, käräjoitsen, lapioitsen, pantioitsen, saipioitsen, sikiöit-sen, vartioitsen, viherioitsen, viltioitsen.

C. Verba på -koitsen.

a) Primitiva: ailakoitsen, kuupakoitsen, latikoitsen, lieha-koitsen, nahikoitsen, rahmikoitsen, vatikoitsen.

b) Derivata af nomina, bildade med *k*: ennakoitsen, haarniskoitsen, hatikoitsen, kalikoitsen, kielakoitsen, kipakoitsen, kurikoitsen, leiviskoitsen, lepakoitsen, lotikoitsen, lusikoitsen, paa-likoitsen, palmikoitsen, patukoitsen, penikoitsen, perakoitsen, pulli-koitsen, puoliskoitsen, rastikoitsen, rusikoitsen, salakoitsen, silakoit-sen, tadikoitsen, tollakoitsen, tupakoitsen, vahingoitsen, valakoit-sen, vasikoitsen, viiniköitsen.

c) Utvidningsformer: hotikoitsen, hätiköitsen, ilakoit-sen, lorikoitsen, mellikoitsen, pulikoitsen, räpäköitsen, tipakoit-sen, tomikoitsen, valikoitsen.

D. Verba på -loitsen.

a) Primitiva: hekkaloitsen, humeloitsen, pappaloitsen, po-miloitsen, reukaloitsen.

b) Derivata af nomina med *l*: aateloitsen, askeloitsen, hutiloitsen, häkylöitsen, kamaloitsen, kapaloitsen, kapuloitsen, ka-valoitsen, kuhiloitsen, kypälöitsen, mataloitsen, metelöitsen, peu-

kaloitsen, pykälöitsen, satuloitsen, siivilöitsen, sirkilöitsen, tituloitsen, vetelöitsen.

c) Utvidgningsformer: aaviloitsen, kirpelöitsen, muteloitsen, nypylöitsen, riepaloitsen, viitelöitsen.

E. Verba på -moitsen.

a) Primitiva: elamoitsen, ilkamoitsen, urimoitsen.

b) Derivata af nomina, bildade med *m*: hedelmöitsen, odelmöitsen, rihkamoitsen, salamoitsen.

c) Utvidgningsformer: myllermöitsen, vakamoitsen, ällämöitsen.

F. Verba på -noitsen.

Akkunoitsen, kapinoitsen, karsinoitsen, kipinöitsen, kuupanoitsen, murkinoitsen, pakinoitsen, sätenöitsen, tarinoitsen, tolvanoitsen, tusinoitsen.

G. Verba på -roitsen.

a) Primitiva: hapiroitsen, häkkäröitsen, häkäröitsen, kineroitsen, komparoitsen, koperoitsen, kuppuroitsen, liveröitsen, naperoitsen, nuturoitsen, pampuroitsen, pehtaröitsen, puiperoitsen, ätyröitsen.

b) Derivata af nomina, bildade med *r*: ahkeroitsen, ankкуроitsen, askaroitsen, avaroitsen, hakaroitsen, hattaroitsen, heiskaroitsen, hoperöitsen, hokaroitsen, hämäröitsen, itaroitsen, junkkaroitsen, kampuroitsen, kantturoitsen, kassaröitsen, katkeröitsen, ketaroitsen, kikkeröitsen, kimuroitsen, kintturoitsen, kopuroitsen, kämpyröitsen, käppyröitsen, kökäröitsen, laveröitsen, lokeroitsen, lääkäröitsen, mestaroitsen, nukkeröitsen, pisaroitsen, sonsaroitsen, soperöitsen, tohtaröitsen, vaikeroitsen, vasaroitsen, vikuroitsen, välskäröitsen, ähmäröitsen, äpäröitsen, äytäröitsen.

c) Utvidgningsformer: himaroitsen, hoikkaaroitsen, hätäröitsen, kituroitsen, nuhkeröitsen, puneroitsen.

H. Verba på -voitsen och -poitsen.

Aluvoitsen, haravoitsen, ikävöitsen, kilapoitsen, kullervoitsen, onervoitsen.

XLIV. Verba på -isen.

Havisen, helisen, hohisen, holisen, hopisen, horisen, hulisen, humisen, hurisen, hymisen, härisen, höpisen, hörisen, inisen, jari-
sen, jorisen, jumisen, jupisen, jurisen, jutisen, jylisen, jymisen,
jyrisen, jytisen, järisen, kahisen, kalisen, kapisen, karisen, kihi-
sen, kilisen, kirisen, kitisen, kohisen, kolisen, komisen, kopisen,
korisen, kuhisen, kulisen, kumisen, kupisen, kurisen, kutisen, kä-
hisen, kärisen, köhisen, lirisen, lorisen, lotisen, lutisen, morisen,
murisen, mutisen, myrisen, mytisen, mökisen, mölisen, nahisen,
napisen, narisen, natisen, norisen, nupisen, nurisen, nutisen, ny-
hisen, nyrisen, nytisen, närisen, pakisen, pamisen, parisen, pori-
sen, potisen, purisen, putisen, pyrisen, pärisen, pöhisen, pölisen,
pömisen, rapisen, ratisen, ritisen, ropisen, rupisen, rutisen, ryti-
sen, rähisen, räkisen, rämisen, rätisen, röhisen, sihisen, sipisen,
sirisen, sohisen, solisen, sorisen, suhisen, supisen, sähisen, sälisen,
särisen, tihisen, tikisen, tirisen, titisen, tohisen, tomisen, tuhisen,
tärisen, tömisen, ukisen, ulisen, upisen, vapisen, varisen, vihi-
sen, vikisen, vilisen, vinisen, vitisen, vuhisen, värisen, yrisen,
ähisen, äkisen, ärisen, ätisen.

XLV. Verba på -nen.

A. Primitiiva.

Herkenen, huikenen, laavenen, laukenen, lohkenen, marke-
nen, olkenen, pakenen, palenen, ratkenen, sikenen, sukenen,
surkenen, tarkenen, tirkkenen.

B. Derivata.

a) Af nomina på *a*: enenen, enänen, halpenen, harve-
nen, hauskenen, heltenen, hiljenen, hoikkenen, kovenen, kuume-
nen, kylmenen, laihenen, lievenen, liikenen, mustenen, märkä-
nen, mätänen, nahkenen, pahenen, pitenen, päivänen, rumenen,
selvenen, soikenen, soukkenen, syvenen, takenen, tummenen, tyh-
menen, tylsenen, vahvenen, vaivenen, vanhanen, vanhenen, vähenen.

b) Af nomina på *i*: alenen, erkanen, erkenen, likenen,
lähenen, pienenen, suurenen, ylenen.

c) Af nomina på *ea, ia*: alkenen, aukenen, huokenen, ilkenen, julkenen, kapenen, karkenen, kehkenen, kevenen, korkenen, laimenen, lavenen, levenen, makenen, muikenen, murenen, oikeinen, pehmenen, pimenen, rohkenen, sakenen, solkenen, silenen, soipenen, sokenen, suppenen, turpenen, valenen, valkenen, virenen, virkenen, ylpenen.

d) Af nomina på *o*: heikkonen, hienonen, huononen, kehnonen.

e) Öfriga derivata: happenen, huojenen, kelvenen, kyvenen, livehen, lyhenen, lämpenen, paranen, seikenen, säkenen, tyvenen, vaikenen, vaimenen, valvenen, varvenen.

XLVI. Verba på *-nnan*.

A. Primitiva.

Hämmennän, kohennan, kolvennan, korvennan, kustannan, kärhennän, kärvennän, läylennän, oksennan, rakennan, rusennan, vaarannan, värvennän.

B. Derivata.

a) Af verba på *nen*: alennan, enennän, enännän, halvennan, harvennan, heikonnän, heikennän, hienennan, hienonnän, hiljennän, himmennän, hoikennan, huojennan, huononnän, kevennän, kovennan, kuumennan, kylmennän, laimennan, lavennan, levennän, lievennän, likennän, lyhennän, lähennän, murennan, märjännän, mädännän, oijennan, pahennan, palennan, parannan, pehmennän, pienennän, pimennän, pidennän, rohjennan, rumennan, sakennan, silennän, soikennan, sokennan, soukennan, sukennan, suurennan, syvennän, tuhmennan, tummennan, tyhjennän, tyhmennän, tyvennän, vahvennan, vaikennan, vaimennan, vaivennan, vanhennan, varvennan, vähennän, ylennän, ylönnän.

b) Af nomina, bildade med *n*: ammennan, ammunnan, höyhennän, liemennän, paimennan, siemennän, vihannan.

c) Utvidgningsformer och derivata utan närmaste stamord: ammonnan, edennän, huovennan, kohdennan, kypsennän, kärjennän, laulennan, lisännän, lystännän, masennan, ohennan.

nan, paksunnan, paskannan, puikennan, pysännän, tihennän, tuimennan, tuorennan, tyvennän (tyvi), uiksennan, uiskennan, ärjännän, ärjennän.

XLVII. Verba på -llan och -rran.

A. Verba på -llan.

a) Primitiva: hevellän, hävellän, hävällän, kihellän, ki-mallan, kisallan, mukellan, oivallan, pöpallan, sukallan, sukel-lan, ujellan, vaellan, vajellan, vihellän, vihillän.

b) Derivata af nomina, bildade med *l*: aadellan, as-kellan, ihallan, imellän, kahmallan, kovellan, madallan, palellan, pykällän, pyällän, sammallan, taivallan.

c) Utvidgningsformer: ammullan, havallan, havellan, häy-hellän, puhallan, puhellän, puikellän, sivallan, tallellan, uskallan.

B. Verba på -rran.

a) Primitiva: hykerrän, hykärrän, jukerran, kaverran, kiemarran, kiherrän, kuherran, kukerran, kumarran, liverrän, loperran, loverran, läkerrän, läkerrän, muserran, niverrän, noper-ran, noverran, puserran, siverrän, takerran, tiherrän, ummerran, viserrän.

b) Derivata af nomina med *r*: aherran, auverran, hämär-rän, idarran, ijarran, kiemurrän, kiperrän, kiverrän, koverran, kuverran, kymärrän, kämärrän, laverran, mykärrän, näverrän, pehmerrän, pisarran, piserrän, saivarran, sykerrän, tannerran, tuperran, viherrän, ymmärrän.

c) Utvidgningsformer: havarran, himarran, hoiperran, kangerran, nykerrän, pivarran, punerran, sinerrän, ängerrän.

XLVIII. Verba på -ehdin, -ahdun, -ehdan och -ehdun.

A. Verba på -ehdin.

a) Primitiva: ailehdin, kolehdin, komehdin, mellehdin, rassehdin, täpehdin, vernukehdin, vennehdin, völlehdin.

b) Derivata af nomina på *et*: ahnehdin, einehdin, ilvehdin, kadehdin, kalvehdin, kiirehdin, lainehdin, murehdin, murhehdin, märehdin, märhehdin, purjehdin, raehdin, sosehhdin, tuorehdin, vannehdin, varpehdin.

c) Derivata af andra ord: aallehdin, uvehdin.

B. Verba på -ahdun.

a) Primitiva: kumpahdun, kynähdyn, mynnähdyn, suivahdun, säkähdyn, tikahdun, tukahdun, turahdun, utahun, väilähdyn, väljähdyn.

b) Parallelt med verba på *ahdan* stå: elähdyn, hairahdun, havahdun, horjahdun, huumahdun, häirähdyn, joukahdun, järkähdyn, kammahdun, liukahdun, livahdun, läkähdyn, nurjahdun, nyrjähdyn, pysähdyn, rapahdun, seisahdun, surkahdun, valjahdun, vavahdun, venähdyn, väsähdyn, önnähdyn.

c) Öfriga derivata: hiukahdun, kaljahdun, kiivahdun, myrähdyn, nikahdun, niljahdun, pakahdun, tapahdun, tunkkahun, vailahun.

C. Verba på -ehdan.

a) Utvidgningsformer med *k*, *l*, *r*: ajelehdan, huumahehdan, kalkkarehdan, kapalehdan, kehelehdän, keikelehdän, kutelehdan, loikerehdän, nykerehdän, ruikalehdan, räpälehdän, soikelehdan, suikerehdan, sukelehdan, teuhakehdan, tupehehdan.

b) Öfriga verba på *ehdan*: asehdan, kärvehdän, nälvehdän, poimehdan, tervehdän, tummehdan, vajehdan, vierehdän, völlehdän.

D. Verba på -ehdun.

a) Primitiva: erehdyn, jaamehdun, julehdun, kunehdun, kynehdyn, lemmehdyn, muulehdun, muurehdun, pelehdyn, surehdun, sykehdy, säkehdy, tupehdun, tyrehdyn, vuolehdun, väilehdyn, väljehdyn.

b) Derivata af nomina på *et*: homehdun, karehdun, kurehdun, murehdun, purjehdun, tuorehdun, ummehdun.

c) Öfriga derivata: alehdun, asehdun, hairehdun, kaljehdun, kälvehdyn, laimehdun, menehdyn, näivehdyn, palehdun, tulehdun, tummehdun, valjehdun, verehdyn.

XLIX. Enstafviga verba.

En, juon, jään, käyn, luon, lyön, myön (myyn), nain,
puin, saan, soin, suon, syön, tuon, uin, vien, voin.

L. Sällsyntare former.

Kiiruhdan, kiukuhdan, unohdan, unohdun, mureksin, nurek-
sin, uneksin, ossunnin, vitoisen, suahden, suvahden, ahnetin,
orastin, nöyryynnyn.

Nominernas bildning.

I. Nomina bildade med -r.

1. På *ra*: *a*) substantiva primitiva: ajattara, antura, askara, hakara, hattara, hautera, hetara, intara, istara, jakkara, juhkura, kamara, kanttara, kassara, ketara, koippura, kopara, kykkärä, kynyrä, kyperä, kypärä, kynnärä, känkkyrä, käppyrä, lukkara, läkerä, makkara, mäkärä, nikara, nivara, niverä, nuttura, nykkärä, pakara, pakura, pilpura, pipula, pukara, pyperä, pyterä, päistärä, päkärä, pättärä, saivara, sakara, sippura, tappura, tavara, tomera, typpyrä, tökörä, ukura, utara, vasara, vehmerä, vekkärä, väkkärä, vipperä, vimppura, vinttura; — *b*) substantiva derivata: hytyrä, kahkara, kakara, kakkara, kakkora, kalkkara, kehkura, kiehkura, kiekara, kikkara, kinttura, kokkara, koukkura, kukkura, kämyrä, käppärä, mykärä, mykkyrä, pahkura, pisara, sykyrä, sykkyrä, sykärä, tönkyrä, vekara, vekärä, väkärä, viiperä; — *c*) adjektiva primitiva: ahtera, ankara, hatara, hatera, hietra, hokara, huterä, hypyrä, hätärä, itara, kahara, kaiskera, kampura, kanttura, kiehkerä, kiemura, kimura, kiperä, kipura, kiukura, kiverä, kopera, kovera, koppura, kopura, kuihera, kymperä, kymärä, käivärä, kämpyrä, kämärä, muitera, mittera, nyperä, nyttyrä, näyherä, overa, synserä, titterä, täppyrä, täpäpä, uuttera, vantera, ästärä; — *d*) adjektiva derivata: ahkera, avara, kaihura, kiikkerä, kikkerä, kikkura, kupera, nykerä, näpperä, näppärä, pöhmörä, tumpura, tymperä, tympyrä, typerä, upera, uuppera.

2. På *r*: hiester, sisar (sisär), tytär, som äga blott denna ändelse. De öfriga omvexla äfven med andra ändelser, och äro: askar, auver, huhmar, kangar, kinner, kokar, manner,

penger, penter, pienter, pisar, päistär, pänger, saivar, sonsar, tanner, utar, vemmer. Särskilt böra anmärkas: kuper och tuper.

3. På *ret*: askaret, himarret, huhmaret, kaistaret, kaitaret, kalkkaret, kankaret, kinteret (kinteres), kokkaret, koparet, kykkäret, leipäret, loikaret, manteret, nokaret, penkeret, penteret, pienteret, pisaret, pukaret, päistäret, pänkäret, saivaret, sonsaret, tanneret, utaret, vemperet, äpäret.

4. På *ari*: *a*) primitiva: auvari, heiskari, hokari, huhmari, huippari, kaihkari, kakari, kalari, kasari, kassari, kastari, kulhari, kökäri, lakkari, lekkari, läkkäri, loikkari, pikari, piipari, pukari, pänttäri, saakari, sahkari, sakari, sankari, sonsari, tokari, uhari, viikari, ympäri, äytäri; — *b*) derivata: hiiari, huijari, huopari, ilmari, juomari, keikari, kiemari, koukkari, kuohari, kuppari, käymäri, leikari, leitsari, lietsari, majari, mittari, moukari, muhari, muihkari, muikkari, mylläri, möykäri, puikkari, sieppari, sokari, suihkari, suikkari, syömäri, teikari, teiskari, teppari, tiilari, torkkari, tuhlari, uimari, viemäri, öyhkäri, öykkäri.

5. På *uri*: *a*) primitiva: hömyri, janttori, kakkuri, kinturi, kopuri, kuhuri, litturi, moskuri, nahturi, neituri, pakuri, piipuri, piippuri, pukuri, tihkuri, tuhkuri, tunturi, tupuri, tömyri, uhuri, vankkuri, viburi, vikkuri, väättyri, yöhkyri, ämyri; — *b*) derivata: ahturi, aituri, apuri, hakkuri, hituri, hytyri, häntyri, juoksuri, kankuri, kaskuri, kahmuri, koturi, kupuri, laituri, lampuri, lapuri, lautturi, malkuri, multuri, mykkyri, myttyri, nahkuri, napuri, nippuri, niskuri, nylkyri, pakuri, paskuri, paturi, pelkuri, petturi, polkuri, puhkuri, puhuri, päätyri, sahuri, salvuri, sikuri, laikuri, vaikuri, vakkuri, vatsuri, veturi, vesuri, vikuri, vinttyri, yötyri, yöttyri.

6. På *ro*: ajattaro, hohkero, huhmaro, hopero, höperö, kahero, kankaro, kiekerö, kiverö, komero, kopero, koukero, kovero, kuihero, kukkaro, kupero, kyynärö, loikero, lokero, lottero, lukkaro, nupero, pallero, pantero, pinterö, pehmerö, peperö, pyperö, sapor, somero, sopero, suivero, suovero, tohmero, tokero, tökerö, töllerö, tönkyrö, tönttörö, uimero, vaikuro, vaikuuro, vehmaro, viemerö.

7. På *eri*: auveri, hakeri, kikkeri, koveri, kuleri, laveri, lekkeri, nukkeri, oteri, someri, toveri, velperi.

8. På *rainen, roinen*, o. s. v.: *hinteröinen, jukkeroinen, kaiturainen, kajeroinen, kiekkurainen, kuperiainen, kuveriainen, lyllyräinen, nukkeroinen, näkäräinen, palleroinen, pollervoinen, pikkuruinen, pikkarainen, tilleroinen.*

9. Öfriga med *r* bildade nomina: *anckerias, ateria, atria, bietras, hillervo, imartti, kajerikko, kakertaja, koverjas, kujerko, kuperias, kuverias, laverus, nykermä, nykerys, nystermä, näverikki, sysyriä, syysyriä, uhersin, uperas, uperias, vaaderma, vaikutus, veheriä, viheriä, viitseriä, väveriäs.*

II. Nomina bildade med *-k*.

1. På *kka*: a) derivata: *ennakka, haarukka, haudikka, herukka, hiilikka, hiirikka, hillikka, hillukka, hutikka, hännikkä, ijäkkä, joubikka, juurikka, kannikka, kierikka, kipakka, kivakka, kolakka, kulikka, kuulakka, lipakka, lutikka, luhdikka, matikka, mujakka, mullikka, mullukka, munukka, murokka, mustikka, määlikkä, napakka, niljakka, nuljakka, nytykkä, näläkkä, nälväkkä, ojukka, ojakka, otnaakka, pallukka, penikka, piirikka, pillikkä, pohjukka, pulakka, pullikka, pullakka, puolukka, puolikka, puutikka, pääkkä, pötikkä, raasakka, rastikka, reitikka, rentukka, ripakka, rähmökkä, rämökkä, räsälikkä, salakka, silmukka, sinukka, sopukka, sormikka, suolikka, tallukka, tassukka, tervakka, tolikka, tuohikka, töllikkä, vaalakka, vaihokka, valtikka, vasikka, vatikka, vatukka, venakka, venukka, ähmökkä; — b) öfriga nomina på *kka*: *haalakka, barakka, batikka, havikka, havukka, huitukka, hepakka, hievukka, hiistakka, hopakka, hulikka, hunnikka, insakka, itikka, jaarikka, jamakka, jantukka, jassakka, juolukka, juomikka, juomukka, juovikka, juovukka, jupakka, kadikka, kanakka, kasukka, kilpakka, konakka, kupukka, kurikka, kässikkä, laatikka, latukka, lautikka, litukka, lepakka, lillikka, lillukka, linnikka, linnukka, lintikka, lotukka, lupukka, lusikka, lutukka, lätykkä, mansikka, muljakka, nasakka, nassakka, navakka, nulikka, nupukka, ohvakka, oivukka, paalikka, palikka, palmikka, paljakka, panakka, parsikka, patukka, pirakka, pitnilikka, pulpukka, purakka, ravakka, rihvakka, rivakka, roipakka, rontukka, rusakka, rusikka, räpäkkä,**

räätikkä, saapukka, sammakka, sapikka, silakka, simpukka, sim-
sukka, sivakka, sutikka, tarakka, tenlikka, tillukka, tivakka, tol-
lakka, torakka, töyliikkä, ulpukka, upukka, urakka, vaapukka, vei-
tikka, vonukka, ypykkä, ääläkkä.

2. Pá *kas*: a) primitiva: antsikas, juolukas, kallokas, lavikas, lipokas, lujokas, nulikas, orrikas, purikas, purakas, täpli-
käs, upokas, vaarnikas; — b) derivata: ajokas, asukas, elokas, emäkäs, enokas, haltiokas, haltiakas, harjakas, hartiokas, hartiakas, handikas, himokas, huolikas, hännäkäs, hännikäs, ihokas, ijäkäs, ilokas, istukas, joudukas, jounhikas, juonikas, juurikas, juustokas, karsikas, kellokas, kenokas, kielikäs, kielakas, kinakas, koivikas, ko'okas, kulokas, kuonokas, kärsäkäs, lapsikas, lastukas, lehdekäs, leuvakas, lihakas, livakas, loimikas, luhdikas, luonnikas, luonno-
kas, mahikas, miehukas, miehikäs, murokas, naljakas, nartsakas, nenäkäs, niljakas, nuljakas, nurmikas, paasikas, paistikas, paljo-
kas, pallukas, peijakas, persokas, pillikäs, pohtikas, porokas, puo-
likas, purrikas, päistärikäs, pöhökäs, raivokas, ra'okas, ramukas, riidakas, ruotikas, ruumiikas, salvakas, satokas, sauvakas, seljäkäs, sormikas, sydämikäs, säekäs, tallukas, tamukas, tanokas, tarmokas, tarmukas, taulakas, toimikas, torakas, tujakas, tulokas, tumakas, tuomikas, tuppikas, tymäkäs, vaihokas, valokas, valtikas, varakas, varvakas, vatsakas, vatsikas, viinikäs, viakas, voimakas, yrmikäs, ämmäkäs.

3. Pá *kko*: a) primitiva: allikko, halikko, hollakko, hu-
likko, hulpakko, hunnakko, kammakko, kolpakko, komehikko, ko-
nakko, kötehikkö, laatikko, linnikko, lotikko, läpökkö, läsikkö, lä-
tökkö, naalikko, palmikko, purakko, pylväkkö, rummakko, rymmäkkö, räpökkö, räseikkö, sammakko, saverikko, suhakko, tammakko, tammelikko, torrakko, turvakko, töreikkö, ullakko, vannikko, ähverikkö; — b) derivata: elikkö, ennakko, en-
näkkö, erakko, erbakko, erikkö, esikko, etsikko, haavikko, haa-
rikko, havikko, hapsikko, heinikko, heinikkö, hiilikko, hiirakko, hiljakko, humalikko, hurmikko, juurakko, juurekko, juurikko, jää-
tikkö, kabilikko, kaisilikko, kanervikko, karikko, karsikko, katajikko, kehikko, kesakko, kivikko, koivikko, koivukko, koleikko, kolmikko, korvakko, kuusikko, kymmenikkö, lammikko, lapakko, lastakko, lehdikko, lehdikkö, lepikkö, lipakko, lohnikko, louhikko, louheikko,

lumikko, lumpeikko, lapokko, lupukko, marjakkokko, masikkokko, murrokko, murrekko, männykkö, männikkö, mättähiikkö, naavikko, nelikko, nimikko, nurmikko, närikkö, närehikkö, pahikko, pensahikko, piakko, puolikko, puukko, pykälikkö, pääkkö, rajaiikko, rannikko, rapakko, ropakko, raunikko, runnako, ruohokko, ruojakko, ruojeikko, rynnäkkö, ryönehikkö, rämäkkö, räsälikkö, saarnikko, salavikko, sammalikko, saravikko, sarvikko, sauvakko, savikko, silmäkkö, silmikko, sinnikkö, somerikko, sonnikko, sopakko, suolikko, suukko, sydämikkö, tadikko, talvikko, tammikko, tiekkö, tuomikko, töyleikkö, ummikko, unekko, unikko, vaarikko, vainikko, varikko, varoikko, vedikko, vesikko, vierikko, vihdikko, viisikko, virvikko, välikkö, ylläkkö, yökkö.

4. På *kki*: ainikki, anekki, häverikki, kerstukki, kulokki, kyllykkö, kyllykkö, kyllykkö, lumikko, mustikki, näverikki, valokki.

5. På *ket*: aineket, ainiket, aniket, aulaket, auleket, kanniket, korvaket, liimaket, mustiket, ohdaket, piiruket, pilliket, pyöräket, radaket, rutjaket, saareket, saviket, silmäket, turjaket, vediket, viileket, viiniket, vuoleket.

6. På *kainen* o. s. v.: ainokainen, ainukainen, hilukainen, kastikainen, miehukainen, obukainen, pienukainen, tanokainen, tavaskainen, veuloskainen, vuotikainen.

7. Med *nk* bildade: ahdinko, ahingas, alanko, aurinko, etsinko, hunninko, juominki, kinnunki, lieminkä, mätinki, pöiminki, ryöninki, suopunki, sylinkä, syylinki, täplinki, vaarninka, vahinko, varninko, veranko, karanka, karanko.

8. Med *sk* bildade: juuriska, karpuska, katiska, laimiska, läimiskä, leiviskä, limaska, latisko, puoliska, puolisko, riimiska, romuska, ruhuska, samaska, tabmaska, tahriska, tihmaska, tollisko, älliskö.

9. Med *hk* bildade: isohko, kanahka, paljohka, pienehkö, punahko, suurehko, vaahhko, vähähkö.

10. Öfriga med *k* bildade nomina: kajerkko, kujerko, monikahta, paljokos, saarekisto.

III. Mångstafviga nomina på -et.

a) Primitiva: harinet, haudalet, himarret, hummaret, hyrkälet, höytälet, ikenet, iljanet, iljamet, ilvenet, imelet, irjannet, jotkalet, kaistalet, kantelet, kapalet, kappalet, karstannet, kekälet, ketanet, koparet, kuitaret, kumpelet, kykkäret, kynelet, kämpälet, limparet, möhkälet, mörkälet, nokaret; — b) derivata: kaaristet, kinteret, kominet, kompelet, kääntälet, leipäret, liimaket, liipannet, liistaret, lohket, mustiket, paisutet, viivytet.

IV. Nomina bildade med -n och -m.

1. På *na*: a) primitiva: ahvena, aivena, aivina, akana, etana, haapana, hamina, hapena, hiestana, ihana, ispinä, jäsenä, kamana, karsina, kassina, kettana, ketuna, kipenä, kipinä, kipuna, kommana, kosana, kuikkana, kuippana, kumina, kutvana, kypenä, lötkänä, maruna, murkina, omena, pahtana, pakana, papana, papena, patina, pepana, porkkana, pytynä, pyörtänä, pähkinä, pölvänä, raappana, repana, reppänä, retvana, ruhmena, ruumena, ruutana, räppänä, rättänä, rätvänä, saakkuna, saatana, sarana, siestana, sikuna, säränä, säässynä, taikina, talkkuna, tolvana, tyvenä, ussina, uuvana, vaikkana, valkkuna, vyölinä: — b) derivata: havina, heiskuna, helinä, hetkuna, biljuna, hohina, holina, hopina, hotkina, hubina, humina, huojuuna, hyminä, hyppinä, hyminä, hyrinä, hyöminä, iljänä, kapina, karina, katkana, kihinä, kilinä, kiljuna, kiminä, kirinä, kirskuna, kitinä, kituna, kohina, kolina, kopina, korina, kuhina, kuikkina, kuikkuna, kuiskina, kulina, kumina, kuohina, kurina, kutina, kähinä, kärinä, köhinä, laikkana, liehuna, loubina, mutina, mylvinä, myrinä, mytinä, myykynä, myykinä, mähkinä, mäikkinä, mälkinä, mänkinä, mässinä, määkynä, määkinä, nahina, nahkina, napina, narina, nurina, nyhinä, nyrinä, nyskinä, närinä, pakina, parkuna, paubina, paukkinä, pirinä, potina, purina, pylvinä, pyrinä, pälinä, pärinä, pääkänä, pölinä, raakuna, rapina, rauskina, remana, riekkuna, riekkinä, riekuna, ropina, rotina, rukkana, rupina, ryhinä, ryskinä, rytinä, rähinä, räikkinä, räiskinä, räkinä, rätinä, rätjänä, räyhinä, räyskinä, rääkinä, röhinä, röhkinä, röyskinä, sipinä, sirinä, sohina,

solina, sorina, suhina, supina, sähinä, sähkinä, sälinä, särinä, tevana; tihinä, tirinä, titinä, tiuskina, tiuskuna, tohina, tomina, touhina, toukkina, toukina, tubina, tuiskina, turina, tutina, tärskinä, tärskynä, tärinä, töminä, ukina, ulina, ulvina, vapina, vihinä, vikinä, vilinä, vilkkuna, vinkuna, viskuna, vitinä, viuhina, välkynä, värinä, ärinä.

2. Pää *n* (genit. *nen*): ahven, ammen, huomen, höyhen, ihven, ijen, joutsen, juomen, jäsen, kiven, kymmen, kyven, kämmen, liemen, paimen, ruhmen, ruumen, rämmen, siemen, terhen, tuumen, tyven, uumen.

3. Pää *in*: a) primitiiva: hohdin, joutsin, juorotin, kehrotin, kemptutin, kerähdin, kulkotin, lavasin, lavin, liskin, listin, ludin, lämmin, nepahin, nätkin, nätin, pajatsin, palin, paljin, pelsin, piedin, pietin, pisin, pohdin, polasin, laskin, teessin, udin, untin, unnin, uudin, vaadin, vadin, vesin, vidin, ydin; — b) derivata: aistin, akutin, alaisin, annin, astin, haarotin, haaraisin, haistin, halkaisin, haljin, hapatin, herutin, hierin, hypin, härkin, jauhin, joeksin, jorotin, juoksutin, jyräksin, jänkötin, jänkytin, kahlatin, kohlotin, kaivin, kalvin, kannin, karkotin, kaulatin, kelosin, kerin, kierin, kierutin, kiverrin, kolistin, kodiksin, kovaisin, kudin, kuljin, kuolaisin, kusitin, käsitin, käännin, lapotin, laskin, lautaisin, lennin, liipaisin, liustin, luistin, luodin, lypsin, meratin, mäystin, naskalin, niistin, nostin, nuolin, nyljin, nä'in, ohin, olin, odin, paapotin, painin, paistin, panin, parsin, perustin, pesin, pidin, pingoitin, pojantin, poljin, poltin, puhdastin, punetin, purasin, purin, pyhkäisin, pyörin, päitsin, pääsin, päästin, ratsastin, ratustin, rauhaisin, remputin, reväisin, riepotin, rieputin, riivin, rinnustin, rohdin, ruodin, rästin, sadin, sammutin, siatin, soitin, sorotin, suljin, syöksin, särvin, tarhaisin, tarvin, teljin, teräsin, tuhotin, uitin, uistin, valin, valkin, vedin, veistin, vihdin, viskin, vuolin, vyhdin, väännin.

4. Pää *ain*, *an*: a) primitiiva: ahrain, atrain, hapain, hiestain, iljain, irojain, kaljain, kevään, kuusain, limpsiään, litkain, maarain, morsian, muurain, nasian, nepain, näsiään, paatsain, pahlain, parahain, parhain, raatain, raatsain, rahdain, sieRAIN, siestain, sitkain, sydän, tutkain, vaarain, valsain; — b) derivata: astain, asujain, avain, eläin, härkäin, joutain, juok-

siaim, kaljain, karkujain, kasvain, kasvajain, kaulain, kerjain, kulkiaim, kuudain, läksiain, nostantain, pieksiain, pyörräim, päästäim, rapain, selkäim, sukain, sukahain, särkiain, tekiain, viskain.

5. På *en, ein*: aseim, aukeim, halkeim, hyönteim, höyheim, jooksen, kodiksen, poikkeim, pyhkäisen, raseim, rikkeim, seitsemän, unnen, vasen.

6. På *oin, on*: a) alla karitiva adjektiver på *toim, ton*, hvilka kunna bildas af hvarje nomen substantivum och verbum; — b) alastoin, avoin, avojoin, hapoin, kalvoin, keukoin, kättilöim, laipioim, leivoim, luutioim, luoppioim, martioim, multioim, raitioim, rikkiöim, rivioim, riviöim, sauvoim, sidoin, survoim, tahdoim, tarvoim, valtoim, vesoin, viertilöim, viertelöim, viltiöim.

7. På *un, uin*: astuim, asuim, atuin, istuim, kantuim, ke-suim, kädyim, laidun, leivuin, lypsyim, oluim, paisuim, polkuim, särvyim, tapuim, untuim, unnuim, valkuim, vesuim, ydyim.

8. På *nta, nto, nti*: a) verbalia: asunto, elanto, eläntö, eraanto, haukunto, hirnunto, hoivanto, huudanto, hävintö, imento, istunta, istunto, juonti, juonto, kaanto, kaivanto, kannanta, kannanto, karhinto, kasvanta, kasvanto, katsanto, kiljunto, kohento, kuolento, käyntö, laulanta, laulanto, liikunto, luonto, lyönti, lähdentö, myyntö, myynti, nautinto, nousento, nyljentö, paisunto, palanto, palkinto, panenta, panento, perintö, pidäntö, pistäntö, puinto, puinti, punonta, pysäöntö, pyynti, pyyntö, rakento, ravinto, ristintö, ristintä, seisanto, sovinto, synnyntä, synnyntö, syönti, syöntö, sääntö, te'entö, torkanto, tulento, tutkinto, väivanto, valanto, valinto, vedäntö, venyntä, venyntö, vointi, volinto, saanti, saanto, soitanto, tapanto; — b) öfriga nominä på *nta, nto* och *nti* äro: ahvento, alento, avanto, avento, emäntä, isäntä, kesanto, kesäntö, kolventi, korento, korentä, ojanto, permanto, pimento, rajenta, saarento, sarvento, suovanto, suvanto, tyventö, vieranto, vihanta, vihanto, virvanto.

9. På *nsi*: kahdensi, kolmansi, kuudensi, kymmenensi, monensi, neljänsi, seitsemänsi, tuhansi, tuhannensi, viidensi, yhdeksänsi.

10. Särskilt böra anmärkas: emintimä, isintimä, marhaminta, pimentola, romentola, uppalanti, vähäläntä.

11. På *mus*: a) verbalia: aikomus, ampumus, anomus, juopumus, juutumus, kaatumus, katumus, kantamus, kantelemus, karttamus, kokemus, koettelemus, latomus, laiskuttelemus, laittamus, lakkaamus, lakkauttamus, lankeemus, lankeilemus, lausumus, leipomus, liehakoitsemus, likenemys, lisäämys, lukemus, lueskelemus, luettelemus, luottamus, luopumus, läikkymys, läkähtymys, mätänemys, noitumus, nousemus, näkymys, olemus, oleskelemus, ottamus, ottelemus, paatumus, painelemus, paisumus, panettelemus, parantamus, parantelemus, parkumus, pillomus, pitämys, poikimus, puuttumus, pyhkimys, pyrkimys, pysymys, pyörtymys, pääsemys, raatelemus, rakentamus, raukeamus, reväisemys, riemuitsemus, ruokkoomus, ruoskimus, ryytymys, ryöstämys, saamus, sallimus, sanomus, sattumus, seisomus, sikiämys, siittämys, sulkemus, suostumus, suuttumus, sylkemys, syntymys, särkemys, säästämys, tahtomus, taistelemus, taipumus, talttumus, tapahtumus, tarttumus, tarpomus, tekemys, te'eskelemys, toipumus, tottelemus, tottumus, tuiskimus, tulemus, tuleumus, tutkimus, tutkistelemus, tylsymys, tytymys, tähtämys, täytymys, täyttämys, uppomus, uupumus, vaatimus, vaatettamus, vaeltamus, vaikenemus, vaihettelemus, vaikeroitsemus, vaipumus, valitseminen, vallitseminen, vannomus, vartioitsemus, vetämys, veristämys, viestitelemus, viestikotteleminen, viettämys, vihkimys, viiltelemys, viipymys, viljumus, voitelemus, voimus, voittamus, voipumus, väijymys, välttämys, väsymys, yltymys, yskimys, yötymys; — b) öfriga nomina på *mus*: aitumus, kokalmus, kokamus, kurimus, kännelmys, läntymys, mäkimys, ohamus, oijelmus, papumus, pietimys, selkämys, tenkelmys, tenkkelemys, uimus, yhdelmys, ylimys, äkämys.

12. På *ma*: a) verbalia: elämä, hekuma, juoma, kaihelma, katkelma, kudelma, kuolema, kutkelma, luoma, lyömä, lähtemä, mustanema, paisuma, polttama, rohtuma, sanoma, syhelmä, syhymä, syhelmä, syhymä, te'elmä, voima, yhdelmä; — b) öfriga nomina på *ma*: akelma, asema, avojoma, emintimä, etämä, huolema, imehmä, isintimä, kaljama, kojoma, kuulama, kuolema, kuusama, kuuselma, kännelmä, käykämä, köykämä, lämpymä, lämpimä, maarama, mokoma, mukama, mukoma, mustelma, muutama, muukama, muukoma, muurama, notkelma,

nykermä, nysterinä, nätkelmä, odelma, ojelma, onelma, paatsama, patama, putkama, pyörtämä, rivioma, rivinoma, rysämä, saatama, salama, salasma, satama, siestama, sitkama, töykämä, tyykkämä, vaaderma, vaarama, vaaterma, vahderma, valkama, vasama, va-
terma, äkämä.

13. På *nes*: huovannes, huojennes, huudannes, ihannes, iljennes, imannes, kaarrannes, kaivannes, kapines, karmannes, kasvannes, kolmanes, kolmannes, lavannes, liikennes, liipannes, neljännes, ojannes, painannes, riijennes, riivannes, rähvännes, räijännes, vaippines.

14. På *net*: etsonet, hapenet, harinet, ikenet, iljanet, ilvet, irjannet, juomenet, karstannet, ketanet, ketunet, kipenet, kipinet, kominet, liipannet, perinnet, pohvannet, pouhannet, pyörtänet, päijännet, rikenet, ruumenet, rämment, rähvänet, sätenet, säkenet, tevanet, valannet, valanet, valkkunet, varppinet, voinnet, ylänet, ylännet, ärjennet.

15. Öfriga med *n* bildade nomina: *a*) på *nas*: haminas, huudannas, kupinas; — *b*) på *no*: ihmeno, imehno, imeno, inehmino, kommano, kopano, kuupano, pyörtänö, vieno; — *c*) på *nos*: jäännös, kaivannos, kalmannos, kommannon, riivannos; — *d*) på *ni*: kumppani; — *e*) på *nus*: kuudennus, käviännys, ruuenuus; — *f*) på *ntie*: perintie.

16. Öfriga med *m* bildade nomina: *a*) på *met*: iljamet, kuumet; — *b*) på *mas*: kaljamas, koelmas, koiramas, mäkimäs, poikamas, siikamas, sikamas, takkumas, äijämäs; — *c*) på *mo*: kojamo, lyömö, ohimo, rutimo, valimo; — *d*) på *mes*: kutsumes; — *e*) på *mu*: lyömy; — *f*) på *mpi*: enempi, enämpi, molempi, parempi, parelampi, tosmempi, täkempi; — *g*) på *mös*: äkämös.

V. Nomina bildade med -L

1. På *l*: askel, kappal, kyynel, nivel, petkel, sammal, sepel, sepal, sävel, taival, vommel, vämmel.

2. På *la*: *a*) primitiva: apila, askela, atula, etelä, hamila, hankala, hantela, hunkala, hyppylä, ihala, imelä, jumala,

kahila, kaisila, kamala, kampela, karhela, kappala, katala, kavala, kimpelä, kirpilä, kirpula, kyynelä, käpälä, kässälä, mahala, mantila, matala, mokola, mukola, muskula, napula, nappula, nuskula, nikelä, nivelä, nokkela, nävölä, pakkula, papela, parila, piippula, pirppula, pirpula, purila, riehtilä, rietilä, riskilä, riskelä, rutkula, räpylä, räpäälä, sammala, sapila, satula, siivilä, sinkilä, sinkula, sukkela, sukkula, takkala, töhmela, tukala, tukela, turila, täkälä, vempelä, vihelä, vihvilä, vikkela, vintilä, vintelä, vipula, väikylä, väinkelä, ytelä, äitelä; — *b*) derivata: hakkula, kalkkala, kapula, kukkula, kupula, manala, metsola, naskula, nippula, nyppylä, nopula, noppula, pappila, peurala, pimentola, pohjala, pohjola, pukkila, putila, pykälä, pytkälä, raakela, raakila, romentola, rymättylä, räpälä, räpylä, sirkkala, soikala, sokala, sääkselä, takala, tapiola, tuonela, tyynelä, täkälä, tätilä, vetelä, vätkälä, väännelä.

3. På *lo*: ahmalo, hamilo, hinkalo, honkelo, hontelo, hontalo, hunkalo, hutelo, huumelo, kahmalo, kainalo, kantelo, kapalo, karpalo, kaukalo, kohmelo, kohtalo, kompelo, konkelo, koppelo, koskelo, kötkelo, kukkelo, kuontalo, kuppelo, kuutelo, kuintilo, käpälö, kömpölö, masmalo, metsälö, onkalo, ontelo, papelo, peikalo, peukalo, pohmelo, pohmilo, purilo, purkilo, purtilo, pötkelö, raavillo, rypälö, suivelo, suppilo, takalo, tuhkelo, törsilö, uivelo, untelo, urvelo, vartaalo, vattalo, vömpölö.

4. På *li*: hakuli, kesseli, kesteli, kompeli, koppeli, koppuli, kutuli, köhmeli, mateli, meteli, moskali, naskali, nikuli, peeveli, petkeli, populi, pukali, pökköli, pötkeli, raatali, rapuli, remeli, ripuli, rupuli, räkyli, römeli, saakeli, satuli, sekuli, sekali, sepeli, seppeli, sieveli, sinkeli, sipuli, säveli, sääveli, tenkeli, vastuli, vipuli, virveli.

5. På *let*: askelet, haipalet, haivalet, haudalet, hipalet, hyrkälet, imelet, jotkalet, kaistalet, kalkkalet, kantelet, kappalet, karpalet, ketalet, kompelet, kumpelet, kynelet, kämpälet, möhkälet, mörkälet, penkelet, pentelet, perkelet, petkelet, peikkilet, pukalet, pykälet, rekulet, repalet, ripalet, roikalet, rypälet, rämmälet, rämmelet, räpälet, räpäpälet, röhkälet, sammalet, sepalet, seppelet, siepalet, sipalet, soikalet, säppälet, säpälet, sääpälet, taipalet,

typälet, vempolet, venkalet, viipalet, viipelet, vintolet, vipelet, viuhkalet, vämpolet, vätkälet, ypälet, äihkälet.

6. På *las*: apilas, hamilas, hankilas, hantelas, hunkalas, joutilas, juolas, kahilas, karilas, kuhilas, käriläs, maitilas, purilas, sapilas, suulas, suullas, syöläs, syöttiläs, turilas, työläs, vihviläs.

7. På *lias*: pakelias, puhelias, sanelias, sovelias, tappe-
lias, työteliäs, unelias, uskalias, viitseliäs, väänneliäs, änneliäs.

8. Öfriga med *l* bildade nomina: *a)* på *les*: näkälēs, onales, ryökälēs, sepeles; — *b)* på *lia*: matelia, sanelia, viheliä, viitseliä, väänneliä; — *c)* på *lma*: akelma, ankelma, odelma, onelma, syhelmä, syyhelmä, te'elmä, yhdelmä; — *d)* på *lus*: aape-
lus, hankkilus, hutilus, kattelus, kihtelys, kompelus, naittilus, sepa-
lus; — *e)* på *lvo*: kantelvo; — *f)* på *lu*: kapelu, urvelu; —
g) på *lampi*: parelampi; — *h)* på *lkka*: pitnilkka; — *i)* på
likko: pyhälikkö, pykälikkö, räsälikkö, tammelikko; — *k)* på
loin: ruotiloin, rästilöin, viertelöin, viertilöin; — *l)* på *läin*:
rästiläin; — *m)* på *likka*: räsälikkä; — *n)* på *lis*: saalis; —
o) på *listo*: takalisto; — *p)* på *lmus*: tenkkelmys, yhdelmys.

VI. Nomina bildade med -j.

Följande på *ja*: apaja, elanteja, halaja, hunaja, jalaja, kataja, kuvaja, mahlaja, petäjä, pihlaja, pitäjä, soloja, tohtaja, vainaja, vataja, venäjä, veräjä.

VII. Nomina bildade med -p.

Med *p* bildade nomina äro, med undantag af komparativerna på *mpi*, följande: anoppi, juoppo, kilappa, kilappi, rusappa, ulappa.

VIII. Nomina bildade med -v.

1. På *va*: *a)* substantiva: aaluva, abeva, ajava, aluva, astuva, hahtuva, halava, harava, hulhava, jalava, kajava, kajova, kaleva, katava, majava, orava, otava, pellava, pihlava, rasava,

sulkava, suortuva, suottuva, syöstävä, tohtava, untuva, ystävä; — *b*) adjektiva: alava, ehevä, elävä, haleva, halava, hankava, harteva, heinävä, helevä, hentuva, herevä, herrevä, honkava, härevä, ikävä, jalkava, joutava, jouheva, jukeva, jukkova, juureva, jäntevä, kailava, kielevä, kirjava, kuuleva, kärkevä, lihava, lehtevä, loimeva luonteva, läätevä, mahova, matava, mehevä, miehevä, mielevä, mukava, mykävä, mähävä, naseva, nenävä, niskava, nokkava, ohteva, ontuva, puutava, puiseva, puisuva, puuhuva, pättävä, rehevä, rikevä, rinkevä, rintava, roheva, roteva, rukeva, runteva, ruokava, ruteva, rutova, selkävä, silevä, sinevä, siulava, soleva, solova, soreva, sorova, säärevä, talteva, terävä, tilava, tukeva, tuttava, vakava, valava, valeva, valova, varava, varteva, veltava, verevä, vihava, vikevä, viljava, villava, väkevä, ylevä.

2. Öfriga med *v* bildade nomina äro: *a*) på *rva*: ankerva, kanerva, onerva, oderva, otarva, sinervä, änkervä; — *b*) på *vo*: ativo; — *c*) på *rvo*: hillervo, sinervo; — *d*) på *lvø*: kantelvo; — *e*) på *vi*: kutsevi.

IX. Nomina bildade med -s och -t.

1. På *sa*: aaltoisa, ahusa, ehtoisa, emisä, emysä, etuisa, hupasa, ikuisa, imisä, imusa, joutuisa, kaikusa, kipuisa, koisa, koissa, kutuisa, kuuluisa, laatuista, mieluista, miehuisa, näköisä, näkyisä, orasa, oraisa, piltosa, pilttosa, puolisa, rikosa, rotosa, roveisa, rätyisä, satoisa, suotuista, tehoisa, tehtoista, teräisä, torasa, tuloisa, uhosa, äkäsä, äryisä.

2. På *sto*: airisto, alusto, epistö, haaristo, hiilistö, humalisto, jalavisto, jyvästö, kahilisto, kaisilisto, kalasto, kalmisto, kanervisto, kannisto, kaskisto, katavisto, kivistö, koivisto, koivusto, korvisto, kortehisto, kuusisto, lastusto, lepistö, linnusto, maa'isto, maisto, metsistö, männystö, männistö, mättähistö, ohdakisto, pajusto, pensasto, pensahisto, pihlavisto, puisto, pykälistö, ru'isto, ruohosto, ruovosto, saarekisto, saaristo, saarnisto, salavisto, sammalisto, saravisto, sivusto, suolisto, takalisto, tammisto, tuomisto, tyvistö, vahteristo, vieristö, ympäristö.

3. På *sta*: alusta edusta, hausta, kapusta, miehusta, perusta, romusta, sisusta, sivusta, ta'usta, varusta, äynstä.

4. På *stin*: harjustin, helistin, jalustin, kolistin, perustin.

5. På *sti*: holvasti, hommasti, hummasti.

6. På *tii*: ahmatti, ahvatti, elätti, emätti (emättimä), imartti, karnaatti, karvatti, kasvatti, keletti, kevätti, kuratti, kärhötti, loonatti, läpätti, paskatti, pihatti, remetti, räpätti, räämätti, syötti, tirkatti, uitti.

7. På *tar* (patronymika): ahvatar, auteretar, etelätär, hempiätär, hiiletär, hongatar, juoletar, kangatar, karjalatar, kek-ritär, kipinätär, kivutar, kunnotar, kuutar, käreitär, lemmetär, louhiatar, luonnotar, mammotar, panetar, panutar, ruojutar, syn-nytär, syöjätär, tapiotar, tuuletar, vaavutar, vaiviatar, villatar, vuolatar, väinätär, äijätär, äimätär.

8. Karitiva adjektiver på *toin*, bland andra följande: ajatoin, aisatoin, aistitoin, anhitoin, avutoin, armotoin, arvotoin, aseetoin, auteretoin, aviotoin, edutoin, ehdotoin, estee-töin, halutoin, hampaatoin, hermotoin, hervotoin, hillitöin, hinna-toin, huoletoin, hävytöin, ilotoin, isätöin, jumalatoin, järjetöin, m. fl.

9. På *tin*: akutin, emätin, haarotin, hapatin, herutin, ho-hotin, jorotin, juoksutin, juorotin, jänkötin, jänkytin, kaulatin, kehrotin, kellotin, kelkutin, kemputin, kierutin, kusitin, lapotin, pesetin, salvotin, m. fl. nomina verbalia.

10. Öfriga med *t* bildade nomina: a) på *tta*: ahvatta, hulpatta, karjetta, navetta, ometta, osviitta, puhotta, syöttä, uuvetta; — b) på *tto*: epatto, lapatto, lennatto, navetto, omatto, ometto, pihatto, syöttö, te'ettö, uitto.

11. I allmänhet sällan förekommande nominal-ändelser äro: a) *ska*: elaska, juuriska, karpuska, katiska, lei-viskä, rapuska, romaska, romuska, ruhmuska, tahmaska; — b) *ska*: hornisko, koisko, latisko, rapisko; — c) *tta*: karitsa, ka-titsa, kolpitsa, laavitsa, määlitsä, rahitsa, rajetsa; — d) *sin*: alaisin, haaraisin, halkaisin, kalvoisin, keloisin, liipaisin, luukoi-sin, purasin; — e) *si*: koisi, potuusi, seitsemäsi; — f) *so*: koiso, puoliso; — g) *su*: koisu; — h) *ut*: aildut, airut, ehyt, kevyt, kiirut, kytkyt, kätkyt, lyhyt, neitsyt, ohut, olut; — i) *ät*: hem-mät, kevät; — k) *it*: orit; — l) *kka*: kanahka, karahka, koihka,

pajahka, päähkä; — *m*) *hko*: isohko, vähäkö, m. fl.; — *n*) *ka*: alaha; — *o*) *h*: kavoh, mureh; — *p*) *hta*: pajahta (pajahtama), kerähtä, rajehta; — *q*) *hdin*: hohohdin, kerähdin; — *r*) *sma*: salasma.

X. Nomina som slutas på -s, uppkommet af -h, -ks, -nt eller -t i stammen.

1. På *as*, genit. *-ahan*: *a*) tvåstafviga substantiver: ahvas, allas, ausas, hallas, hammas, hangas, haras, havas, hongas, hulas, häpäs, häväs, jurvas, jyräs, kalkas, kangas, karas, karvas, kaskas, keidas, keihäs, kesas, keulas, kinnas, kiuvas, koivas, kunnas, kyytäs, kyäs, kärväs, köngäs, lammäs, lannas, leijas, leväs, lipas, longas, loukas, lounas, mallas, mätäs, nepas, nevas, nilkas, nylkäs, oas, odas, oinas, opas, oras, orvas, paatas, pahdas, pallas, parmas, parras, patsas, pensas, porras, porras, puras, purras, pylväs, raavas, rahvas, rastas, ratas, ratsas, reivas, riistäs, rukas, ruskas, rutas, rynnäs, rystäs, ryöpäs, rästäs, räystäs, rökäs, saapas, saijas, sammäs, seiväs, säekäs, säyläs, säynäs, tahas, tahdas, tahjas, taivas, tallas, tehdas, teuras, toisas, turpas, turras, tursas, turvas, tyrväs, töyräs, uitas, vaarnas, valas, valjas, valkas, valmas, vammäs, vangas, vannas, varras, varvas, vehmas, virnas, äkäs, äyräs; — *b*) tvåstafviga adjektiver: ahdas, armas, harras, hauras, hauskas, herkas, hetas, hidas, bietras, hilas, huojas, hurskas, irstas, irras, juolas, jyrkäs, kallas, karjas, karkas, karsas, karvas, keikas, kielas, kieläs, kieras, kievas, kiiras, kiivas, kirkas, kirpas, kitsas, kompas, kontas, kähläs, kärkäs, kärväs, liukas, luikas, luonnas, maajas, marras, niukas, närkäs, paljas, paras, puhdas, rahvas, raikas, rainas, rakas, rammäs, ruskas, rietas, rikas, runsas, sairas, seijas, suulas, suullas, syöläs, tuulas, työläs, uhmas, uljas, vaalas, valpas, valvas, varas, vauras, vengas, viekas, vieras, vilkas, vilpas, vilvas, volas, vuolas, vuollas, väipäs, vöyräs, yräs; — *c*) öfriga nomina på *as*: *α*) på *kas*: ajokas, antsikas, asukas, elokas, emäkäs, enokas, harjokas, m. fl.; *β*) på *ias*: antias, armias, harmias, julkias, karmias, kauppias, kääkiäs, laupias, leppiäs, pulskias, puntias, riinnias, talvias,

toimias, toisias, tuulias, tyrmiäs, ulias, valkias, vuotias; γ) på *lias*: antelias, anelias, apelias, armelias, haurelias, häveliäs, häväliäs, imeliäs, ko'olias, onnelias, pakelias, puhelias, sane-
 lias, sovelias, toimelias, tappelias, työteliäs, unelias, uska-
 lias, viitseliäs, väänneliäs, ääneliäs; δ) på *las*: apilas, hami-
 las, hankilas, hantelas, hunkalas, joutilas, kahilas, karilas, kuhi-
 las, käriläs, maitilas, potilas, purilas, sapilas, suulas, syöläs,
 syöttiläs, turilas, työläs, vihviläs; ε) på *mas*: kaljamas, ko'el-
 mas, koiramas, mäkimäs, poikamas, siikamas, sikamas, susi-
 mas, takkumas, äijämäs; ζ) på *vas*: oravas, pellavas, taltevas;
 η) på *jas*: jäätäjäs, petäjäs, pitäjäs; θ) på *sas*: imisäs, turrisas;
 ι) på *tas*: hurmetas.

2. På *as*, genit. *-annen* (nomina numeralia): kolmas, neljäs, seitsemäs, kahdeksas, yhdeksäs, sadas, tuhas.

3. På *es*, genit. *-ehen*: huudannes, ijes, ihannes, iljannes, iljennes, imannes, kaarrannes, kajannes, kapines, karmannes, kasvannes, kasvates, kintares, kirves, kohvannes, kutsumes, käres, kärres, laes, lennates, levites, liepes, liikennes, nijes, näkäles, ojannes, olkajes, onales, painannes, parannes, purren, remes, riivannes, ryökäles, se'es, seijes, sepeles, säes, tores, vaines, vyöres.

4. På *es*, genit. *-ennen* (nomina numeralia): kahdes, kuudes, kymmenes, mones, tuhannes, viides, yhdeksännes.

5. På *is*, genit. *-ihin*: altis, aulis, kallis, kaunis, kauris, nauris, oris, purkis, raitis, ruis, ruumis, saalis, tiivis, tivis.

6. På *os*, genit. *-ohon*: ansos, talos, talkos, uros.

7. På *tus*, genit. *-tuksen*: aavistus, ahdistus, aivastus, aivotus, ajatus, ajetus, alotus, alustus, ammotus, arvoitus, asetus, eksytys, elatus, elätys, emätys, ennustus, ennätys, enätys, erhe-
 tys, eroitus, edustus, edistys, estetys, haavoitus, hajotus, hal-
 kaistus, hallitus, hapatus, harjoitus, hasitus, hassutus, haukotus,
 haukutus, hauskutus, heidytyt, heijastus, hekotus, helistys, he-
 loitus, helpotus, hellitys, hengitys, hepsutus, herätys, heritys,
 herutus, hihnustus, hiilustus, hiotus, hilastus, hillitys, hirmutus,
 hirmotus, hirnutus, hirvitys, hissutus, hivutus, hoihotus, hoikotus,
 hoilotus, hoivotus, holkutus, helotus, hoputus, houkutus, huisku-
 tus, hukutus, huljutus, hullutus, huvitus, hurmoitus, hurvitus,

hykyty, hylkyty, hypisty, hyrryty, hyssyty, hytkyty, hydyty, hyödyty, häikisty, häikyty, häirity, häkyty, hämmästy, häväisty, häristy, härsyty, hävity, häälyty, hölkyty, hölköty, joroty, lennätty, liekity, merkity, satutus, m. fl.

8. Öfriga mångstafviga nomina på *us*, genit. *-uksen*, med föregående konsonant: *a)* på *mus*, se IV: 11; — *b)* på *lus*: aapelus, ajellus, ajelus, apelus, arvellus, arvelus, epäily, epäily, hankkilus, hierellys, hivellys, hutilus, kapelus, kat-sellus, kihtelys, kohtelus, kommelus, kätellys, nuhdellus, otellus, painelus, pidellys, pitelys, raadellus, raatelus, sepalus, sisälly, sisullus, tappelus, täidellys; — *c)* på *nus*: alennus, emännys, enännys, hoikennus, huojennus, hämmennys, kumppanus, kuuden-nus, kämmenys, käviännys, liipannus, orpanus, ruumenus, sekaan-nus, talkkunus, vihannus; — *d)* på *hdus*: erehdys, hairahdus, hivahdus, huiskahdus, humahdus, hyrähdys, häirähdys, julehdus, lummehdus, nullahdus, märehdys, tyrehdys; — *e)* på *rus*: askarus, hoiperrus, laverus, nykerys, onkerus, sisarus, vaikurus; — *f)* på *jus*: sorkajus, sormajus.

9. Tvåstafviga nomina på *us*, genit. *-uksen*, med föregående konsonant: *a)* primitiva: anus, annus, harjus, harus, hius, hivirus, horrus, hyrys, ihmus, janhus, jannus, jul-mus, juomus, kidus, kielus, kolpus, koskus, kuntus, kuotus, kyn-nys, kytjys, kyönnys, kähmys, kähny, kährys, kärhys, kärrys, köhmys, könty, köry, lehmus, letus, lompus, lurjus, löhmys, lönkys, murrus, myrrys, natjus, niatus, nivus, nuhjus, nuljus, nurjus, palkus, patus, potus, rahjus, rahnus, ratus, retus, ruh-jus, ruojus, ruotus, ryötys, rähmys, räpys, röhmys, sonnus, suo-mus, suurus, särys, tahrus, tallus, tarrus, tillus, tohtus, tuhny, tuhrus, tuohus, udus, undus, vadas, vannus; — *b)* verbalia: ammus, ehdys, eksys, havus, juovus, kehrus, kerjus, luotus, noi-dus, nurrus, nurus, näännys, otus, pannus, puutus, pydy, pyör-rys, sammus, suutus, suuvus, syönnys, tainnus, tunnus, uidus, uuvus, vaellus, voipus, voivus, vyöry, väsys; — *c)* andra de-derivata: alus, edus, emys, enny, harjus, helmus, hiilus, jalus, juurus, kannus, kaulus, keskus, keskys, kotus, kylys, kälys, lah-jus, mielus, mäys, nisus, nuotus, oijus, olus, pahnus, parrus, perus, pielus, potus, punnus, puollus, puolus, päälly, ratsus,

raudus, rinnus, rotus, seinus, serkus, silmus, sisus, solmus, sor-
mus, suojus, suvus, sylys, säärys, tilus, tulus, tyrmys, vammus,
vermus, vuohus.

10. På *us*, genit. *-uksen*, med föregående vokal: *a*)
på *aus*: aitaus, arvaus, avaus, epäys, haaskaus, hairaus, hak-
kaus, halaus, halvaus, hankaus, harhaus, harjaus, harppaus, hau-
raus, haus, hautaus, herjaus, herjäys, hiius, hilaus, hinaus, hii-
kaus, hivaus, hoilaus, hoivaus, holvaus, horaus, horjaus, hor-
naus, hotkaus, houraus, huikkaus, huijaus, huilaus, huimaus,
huipaus, huiskaus, huivaus, hujaus, hukkaus, humaus, huokaus,
huopaus, hurjaus, hurmaus, huvaus, hyljäys, hyppäys, hyräys,
hyökkäys, häiräys, ihraus, jatkaus, jyrkäys, jäätäys, kimaus, köh-
mäys, köhnäys, lainaus, lappaus, laus, lehtaus, litkaus, lovaus,
naarmaus, paarmaus, parmaus, persaus, pyräys, pyörtäys, päiväys,
rutsaus, röhkäys, sekaus, siimaus, silmäys, sisäys, sorkaus, sormaus,
tarkkaus, valaus; — *b*) på *eus*, *ius*: erheys, ereys, käkeys, rupeus,
rutius, tuleus, tyreys; — *c*) på *ous*: hierous, holhous, katous,
lahous, lainous, litous, neulous, rukous, seulous, survous, velhous.

11. Tvåstafviga nomina på *os*, genit. *-oksen*: *a*) pri-
mitiva: alos, emoos, horros, jauhos, jokos, jukos, junkos, kinos,
kyönnös, kältös, könnös, köntös, köynnös, lavos, luukos, nietos,
taivos, tallos, töyvös, uros, vainos; — *b*) derivata: ahdos, ajos,
bios, hurmos, jatkos, juotos, jätös, jäännös, kaivos, kajos, kan-
nos, karhos, kasvos, kados, katos, keitos, kelvos, kieros, kierros,
kiitos, kylvös, kynnös, käytös, käännös, köytös, lainos, laitos,
langos, lennos, letos, liitos, murros, muutos, niitos, nios, näy-
tös, oudos, panos, petos, pielos, piirros, pistos, punos, pursos,
puutos, päätös, rainos, riivos, rikos, salvos, syytös, säätös, tain-
nos, taitos, tarmos, tartos, te'os, tulos, täytös, upos, uurros,
autos, varos, vienos, vyös, vyötös.

12. Öfriga tvåstafviga nomina på *s*, genit. *-ksen*: *a*)
på *as*: aidas, haljas, hallas, harjas, jalas, jyräs, kaimas, kanas,
kengäs, kirjas, koiras, koivas, korvas, kuras, kyytäs, kärväs,
metsäs, naaras, ohjas, oinas, oras, raudas, roivas, ruskas, sisäs,
tervas, teräs, vammäs, veräs, vitsas; — *b*) på *es*: apes, ilves,
jänes, kaares, kelles, kines, kives, korves, kules, käes, lehdes,

lemmes, letes, pieles, pilves, siimes, säijes, vares, veljes, veres;
— c) på *is*: emis, jänis, kadis, varis, varvis.

13. Öfriga flerstafviga nomina på *s*, genit. *-ksen*:

a) på *nos*: kaivannos, kalmannos, kommannos, orpanos, pieksännös, riivannos, sekaannos; b) på *nes*: kaivannes, kolmanes, kolmannes, kymmenes, neljännes; — c) på *hdos*: julehdos, lummehdos; — d) på *jas, jos*: olkajos, roivajas, sormajas; — e) på *tos*: lennatos.

14. På *us*, genit. *-uden*: a) på *aus*: ahtaus, arkaus,

halpaus, hankaus, hartaus, harvaus, helläys, herkkäus, herkkäys, herraus, hettaus, hitaus, honkaus, hurskaus, irstaus, irtaus, jyrkkäys, karsaus, karvaus, kiivaus, konnaus, kylläys, laihaus, martaus, nuoskaus, osaus, paljaus, paraus, pispaus, puhtaus, rakkaus, riettaus, saastaus, sairaus, saitaus, siemaus, taajaus, uljaus; — b) på *eus*: ahneus, haikeus, harveus, haureus, hauskeus, helley, hemmeys, hempeys, himeys, hirveys, houkkaus, huokeus, ilkeys, julkeus, jyveys, jyrkeys, jämeys, järeys, järkeys, kalleus, kateus, kankeus, kapeus, karskeus, karkeus, kauheus, kauneus, keveys, kiinteys, kipeys, kirveys, kopeus, koreus, korkuus, korskeus, koubkeus, kulkeus, kylleus, kälppeys, käreys, laiheus, lakeus, laveus, lempeys, leppeys, likeys, naaleus, nuoteus, nuoskeus, pappeus, ryöveys, siemeys, tiineys, tuoreus, yhteys, ykseys; — c) på *ius*: autius, haikius, houkkisuus, huokiutus, kallisuus, laupius, leskiyys, morsius, paitsius, raittius; — d) på *ous*: heikkous, hienous, huonous, isous, jalous, juoppous, kainous, kehnous, kosous, kuurous, lahous, lankous, paljous, persous, raivous, rivous, talous, urhous, velhous; — e) på *uus*: α) tvåstafviga nomina: alkuus, arkuus, autuus, harvuus, hauskuus, huimuus, huoruus, hyvyys, julmuus, juomuus, kirnuus, kohtuus, koiruus, konnuus, kovuus, kuivuus, kulkuus, kuntuus, kurjaus, kuumuus, kylliys, kylmyys, käyryys, köhmyys, köyhyys, laajuus, laihuus, laiskuus, lapsuus, lujuus, lyhyys, matkuus, miehuus, mustuus, märkyys, neitsyy, noituus, nuoruus, nurjuus, nöyryys, orjuus, osuus, pahuus, paksuus, pelkuus, pienyys, pikuu, pituus, poikuu, pyhyys, runtuus, ryövyys, siemyys, suomuus, suuruus, syömyys, tihuu, totuus, tuoruus, turhuus, tyylyys, uimuus, uljuus, vakuus, valjuus, visuu, voimuu; β) flerstafviga: 1:o på *muus*: hap-

pamuus; derjemte egenskaps-substantiva, härledda af adjektiva på *toin*; — 2:o på *suus*: egenskaps-substantiva af adjektiverna på *nen* och *lias*; — 3:o på *ruus*: aherruus, ahkeruus, ankaruus, avaruus, beikkuruus, itaruus, junkkaruus, katkeruus, niskuruus, pelkuruus, sisaruus; — 4:o på *vuus*: hankavuus, honkavuus, ikävyyys, lihavuus, tukevuus; — 5:o på *luus*: hankaluus, jumaluus, kamaluus, kavaluus; — 6:o på *nuus*: isännuus, kumpanuus; — 7:o på *kuus*: kuninkuus; — 8:o på *tsuus*: liehakoitsuus.

XI. Nomina på -et.

1. Flerstafviga: de på *et*, *ket*, *let*, *met*, *net* och *ret* hafva redan i det föregående blifvit anförda; de på *tet* äro: kaaristet, paisutet, viivytet.

2. Tvåstafviga: a) primitiva: halmet, hamet, hedet, helet, hellet, helvet, hernet, hetet, hiestet, hilset, hipet, hodet, homet, hosket, houstet, huonet, huovet, hurmet, huudet, hydet, hyet, hyljet, hämet, höyset, höystet, ihmet, ilvet, imet, judet, jännet, kaarnet, kaavet, kadet, kahet, kahlet, kaidet, kalet, kalhet, kalvet, kasket, kavet, kehnet, kelvet, kidet, kiiret, konet, korret, kortet, kostet, kujet, kullet, kuoret, kuorret, kuvet, kärmet, käsentet, laet, lahdet, lainet, lannet, lemnet, liehet, lievet, louhet, lounet, louvet, ludet, lummet, luodet, luonet, lyhdet, lähdet, lästet, löyset, madet, mahlet, maret, mouhet, muhet, muihet, mäännnet, neitset, neitet, nuket, nurvet, nytet, näret, närret, närtet, onet, onhet, paatet, paatset, padet, palet, paljet, pellet, perhet, peret, perset, pilot, pohjet, poret, puhdet, purjet, päret, rovet, runnet, ruodet, ruoket, rämet, rästet, röyket, sanet, siidet, solet, soset, suhdet, sumet, sädet, sätket, taalet, tadet, ternet, tervet, tiinet, toet, tuhet, tuoret, tähdet, ulät, uret, uutet, uuvet, vaahdet, vaalet, vaatet, vaihet, valhet, vannet, varet, varpet, varvet, vehet, venhet, videt, vihnet, virhet, vuodet, yret, ärjet; — b) verbal-nomina: haastet, haet, haisket, hanket, haudet, heitet, helket, heret, hierret, hiistet, hivet, hiuvet, hohdet, huisket, huumet, idet, jamet, jauhhet, johdet, juonet, jysket, jätet, kaadet, kaahet, kaapet, kaarret, kadet, kaisket, kajet, kannet, karet,

karhet, kartet, kastet, katet, katset, kelket, kiepet, kierret, kiistet, koet, kolket, kommet, kudet, kuljet, kuret, kynnet, käytet, käännet, kääret, ladet, lapet, lauset, lietet, liidet, liiket, liistet, liitet, loistet, luisket, luodet, luuset, mainet, meisket, melsket, moitet, muljet, mulket, muret, murhet, murret, muutet, mäiket, mäisket, märet, märhet, nestet, neulet, nidet, norket, noudet, nuhdet, näytet, oiret, otet, paarret, painet, paiset, paisetet, palket, pallet, peitet, peret, perket, peset, pinnet, pirstet, pistet, pohdet, poltet, puet, puhet, punet, puret, puutet, pyhjet, pyytet, pyörret, päätet, raadet, raet, raisket, raistet, riidet, roisket, rouhet, ruostet, rysket, ryvet, räisket, rätet, räysket, rääpet, sadet, salet, sidet, syötet, säet, säret, ta'et, taijet, tarvet, tuet, tuisket, tuket, täytet, uhet, uitet, upet, nurret, uutet, vallet, valvet, vierret, vietet, villet, vilsket, voidet, vuollet, vältet, väret, väännet; — *c*) öfriga derivata: hemmet, jalet, juonnet, kalmet, karvet, kiinnet, kiret, kolet, kommet, kostet, kuorret, kuumet, lapet, levet, lommet, mujet, neidet, noret, nuodet, nyrket, näret, pitket, piuket, poiket, pöyhet, riket, rinnet, ripet, suudet, vavet, viret.

XII. Nomina med vokaländelser.

1. Sällsynt förekommande vokaländelser hafva nomina *a*) på *aa*: etää, hapaa, harhaa, harmaa, hataa, helaa, hää, jää, kahtaa, karpaa, maa, monaa, pää, seisaa, sää, vainaa, vajaa, vakaa, vapaa, venää, yhtää; — *b*) på *oo*: aimoo, ainoo, ehtoo, kakoo, leikkoo, makoo, talkoo, timoo; — *c*) på *uu*: epuu, hyy, kainuu, kehruu, kerjuu, kuu, kyy, leikkuu, luu, makuu, muu, puu, pyy, suu, syy, takuu, vastuu; — *d*) på *ua*: ainua, kaatua, lapua, lyhyä, makua, mielua, nyryä, porstua, rasua, saipua, saippua, suortua, suurtua, tanhua, jäsyä; — *e*) på *oa*: ainoa, seisoa; — *f*) på *ai*: lai, täi; *g*) på *ei*: ilmoi, kalpei; — *h*) på *oi*: avoi, isoi, karsoi, keihoi, kieloi, koi, koukoi, kuopoi, kuuroi, loi, mutsoi, rahkoi, voi; *i*) på *e*: helme, ihte, ilme, itse, kaase, kahve, kalpe, kolme, liete, talte, tie, uole.

2. På *io*: *a*) primitiva: ahkio, akkio, arkio, haasio, haimio, hartio, hipiö, hopio, hulpio, hulttio, humpio, huntio, hunttio,

huosio, hupio, hurvio, hyypiö, häikiö, kaatio, kallio, kammio, kapio, karpio, kartio, kavio, kohio, koirio, koisio, kontio, kopio, kotio, laipio, lantio, lapio, laupio, liikkiö, limpsiö, limsiö, loitio, lumpio, lumppio, luntio, luoskio, mahkio, moisio, nuotio, näрпиö, paakio, paimio, pallio, pantio, partio, paunio, permio, perniö, pohkio, pöhkiö, pökiö, pöykiö, pöykkiö, raanio, raappio, rainio, raisio, raitio, rantio, rappio, raunio, ravio, rivio, riviö, roittio, roukkio, roumio, rounio, ruoppio, ruopio, rääpiö, röykkiö, saipio, saippio, sammio, sontio, tapio, tuhnio, tunkio, tuokio, vainio, vikiö, viltiö, vintiö, ääliö; — *b*) verbalia: ansio, arvio, atvio, haaskio, haltio, hankkio, heittio, heittiö, huomio, hurmio, häiriö, häviö, kalkio, kosio, lappio, luoppio, mainio, mähkiö, naitio, nauttio, palkkio, perkiö, raiskio, riiviö, rovio, ryöviö, salvio, sikio, suosio, tainnio, turmio, tärviö, valio, vartio, vääntiö; — *c*) öfriga derivata: aarnio, aukio, autio, haapio, halkio, hirviö, honkio, houkkio, häntiö, joukkio, kaavio, kilpiö, laitio, lappio, martio, rammio, rautio, ruskio, röykkiö.

3. Pá *ia*: *a*) adjektiva: alkia, alkkia, aukia, auria, autia, ehiä, ehkiä, elkiä, haalia, haikia, halia, halkia, harmia, hauria, havia, heliä, helpiä, hemiä, hemmiä, hempiä, heviä, hilpiä, himiä, hirviä, hornia, huikia, huokia, hupia, häriä, ikiä, ilkiä, julkia, juolia, jykiä, jylkiä, jylsiä, jymiä, jyriä, jyrkiä, jäkiä, jämiä, jänkiä, järiä, järkiä, kaamia, kaarmia, kailia, kaisia, kalia, kalpia, kalsia, kaltia, kalvia, kankia, kapia, karhia, karia, karkia, karmia, karsia, kasia, kauhia, kehkiä, keimiä, keliä, kelkkiä, kepiä, kerä, kerkiä, keviä, kieriä, kihkiä, kiintiä, kilä, kilkiä, kilpiä, kimiä, kipiä, kiriä, kirpiä, kolia, komia, kopia, koria, korkia, kostia, kouhkiä, kuolia, kuollia, kupia, kuulia, kälpiä, kälviä, käpiä, käriä, kärkiä, köyhkiä, laakia, lahtia, laimia, lakia, lausia, lantia, lappia, lauhia, lauhkia, lauhtia, laukia, lavia, lempiä, lemmiä, lensiä, leppiä, leviä, liehiä, lientiä, liepiä, lieviä, lihiä, lipiä, littiä, luiskia, lämmiä, lämpiä, länsiä, makia, masia, melkiä, monia, mouhia, muhia, muhkiä, muikia, muria, myöhiä, möyhiä, nahkia, naukia, neitiä, nepsiä, neviä, nieriä, nihkiä, niukia, nopia, noria, notkia, nuohkia, nuoria, nupia, nuria, näpiä, näppiä, näpsiä, näviä, näyhiä, ohia, oikia, pehmiä, pensä, pimiä, piriä, puikia, pulskia, puuhkia, puulia, pyyliä,

pyysiä, pyöriä, pöyhiä, pöyhkiä, pöykiä, rahkia, raikia, ramia, rapia, raukia, ravia, rehiä, rehkiä, ripiä, ripsiä, rohkia, ruokia, ryömiä, ryöpiä, räikiä, rämiä, ränstiä, röhmiä, römiä, røyhkiä, røykkiä, sahia, sakia, samia, seikiä, seliä, selkiä, sientä, süistiä, sikiä, siliä, simiä, siniä, sirkiä, sitkiä, siviä, soikia, soimia, soipia, sokia, solia, soria, sorkia, suikia, sulia, sumia, suppia, surkia, synkiä, säysiä, tahmia, tahnia, tehkiä, tihä, tihkiä, tihtiä, tikiä, tinkiä, tirkä, titkiä, tivä, tohmia, tuikia, turpia, tuuhia, tylkkiä, tylkiä, tympiä, typpiä, typiä, tyrmiä, tyrniä, tärkeä, tölkiä, törkiä, töykiä, uhia, ubkia, ulia, upia, usia, uulia, vaalia, vaikia, valia, valkia, vehriä, villiä, vilpiä, vinhiä, viriä, virkiä, väliä, väлкиä, vämmiä, vöyriä, yliä, ylpiä, ynsiä, yrhiä, yriä, yrimiä, äkiä, äliä, äriä, äyhkiä, äykiä; — *b*) substantiva: akkia, asia, astia, atria, haasia, haikia, haltia, hartia, basia, haulia, hia, hipiä, hippiä, hitiä, hiviä, hopia, hositia, hutia, huosia, hyypiä, hyytiä, häpiä, jyrkiä, kahtia, kaikkia, kauppia, kavia, kolmia, kontia, kopia, kosia, kulkia, kunnia, kutia, kyytiä, käviä, laattia, lapia, lappia, lattia, lipiä, loisia, maaria, miniä, nasia, nieriä, nihiä, paakia, pallia, pantia, piplia, pohkia, pykiä, päkiä, pääkiä, rasia, rautia, rudia, rutia, salvia, sia, sikiä, sontia, suntia, säkiä, taikia, tia, vaadia, vaatia, valia, vartia, vavia, vidia, vitia, väantiä, yhtiä.

4. PÄ *i*, genit. *in*: *a*) tvåstafviga, ur fremmande språk lånade nomina: aami, ahti, hollu, holtu, hyysi, iili, jahti, juhti, junni, jussi, juuti, juutti, jähti, jästi, kaaki, kaakki, kaali, kaappi, kahvi, kalkki, kamppi, kani, kapi, katti, keesi, keisi, kelmi, kenkki, keppi, kertti, kesti, killi, kiltti, kilti, kimpi, kirsti, kirtti, kokki, koni, konki, konsti, kori, korkki, korppi, kortti, kossi, kuisti, kuitti, kummi, kuori, kuppi, kyyti, kyökki, kyösti, kälmi, känkki, käppi, kääsi, käävi, kölli, költti, költi, körtti, köökki, laari, laki, lahti, lantti, lasi, lassi, lasti, lauri, leikki, leili, leiri, lenkki, lesti, liivi, luhti, luodi, luokki, luoti, luovi, lusti, luuri, luusi, lysti, lyökki, läkki, läski, lästi, lääni, maali, mahti, maki, makki, mali, malmi, mari, marsi, matti, merkki, munkki, muori, muuri, myntti, mäntti, mäski, nahti, narri, nihti, nikki, nuotti, näkki, olli, paali, paappi, paari, paasi, paatti, paavi, palkki, palli, panni, panski, pantti, pappi, pari,

parkki, partti, passi, patti, peili, peli, pelli, pelti, penkki, pentti,
 pesti, pieti, pietti, piikki, piili, piisi, piki, piltti, piani, piuvi,
 pori, portti, posti, potti, puhti, pukki, punsi, puntti, puodi, puoti,
 puomi, purkki, puuri, punsti, pyki, pyykki, pyyki, pyökki, pälsi,
 pänni, pöökki, raadi, raaki, raakki, radi, rati, rakki, ranki,
 rankki, ranni, ransi, raspi, rassi, ratti, ravi, reivi, relli, renki,
 rihti, riikki, riiki, riimi, riisi, riksi, rinki, rintti, rippi,
 riski, rouvi, rakki, ruomi, ruoppi, ruori, ruovi, ruoti, ruuki,
 ruukki, ruuni, ruasi, ruuti, ruuvi, ryyni, ryyti, ränni, räntti,
 rästi, räätti, saavi, saksi, sali, sarsi, seili, sihti, siili, silkki, silli,
 sipi, sortti, suti, synti, syyni, säkki, sälli, tali, talli, tansi, tappi,
 teili, teini, testi, tiili, tilli, tinki, tiski, tiunti, tontti, tooli, tooppi,
 tori, torni, torppi, touppi, touvi, tukki, tulkki, tulli, tunti, tuoli,
 tueppi, tutti, tuukki, tykki, tyyri, täkki, tältti, tämmi, tärkki, tästi,
 uhri, uuni, vaali, vaari, vahti, vaksi, valkki, valli, vanki, vati,
 veivi, velli, vihki, viili, viisi, villi, vintti, vissi, volkki, vouti, vouvi,
 vuori, vuovi, väri, värkki, västi, yrtti, yyrtti, äyri; — *b*) sub-
 stantiva konkreta: aarni, ati, emi, haali, haarni, haili, harkki,
 harppi, harsti, hauki, heisi, heissi, hinkki, hippi, holkki, hossi, hotti,
 huiri, huitti, huivi, hulpi, hurri, hursti, hurtti, hymmi, hyppi,
 hyrkki, häävi, höysi, ihvi, iltti, jankki, jumi, junkki, juntti, jämsi,
 jäntti, jäppi, järkki, jätti, kaati, kaatti, kairi, kampi, kanki,
 karhi, kari, karppi, karsti, kartti, kasi, kassi, kekri, keksi, kelkki,
 kelsi, keltti, kemi, keri, kermi, kerni, kiepi, kieppi, kiiski,
 kili, kirki, kissi, koisi, kolkki, kolli, koltti, kontti, koppi, korri,
 kosti, koti, kotti, kouki, kouri, kuiri, kukki, kuli, kulli, kulppi,
 kuomi, kuopi, kuovi, kurvi, kutti, kuutti, kymi, kyymi, käkri,
 kälkki, käpi, kärkki, kässi, käämi, käärtti, kölsi, körri, kössi,
 köyri, lakki, lamsi, lappi, laukki, launi, lavi, lekki, letti, liekki,
 lieri, lihti, lintti, lippi, loikki, loisi, loitti, lokki, loppi, lortti,
 lossi, louhi, luhi, lukki, lunki, luti, lutti, lälli, lätti, läätti, mahi,
 marri, massi, mehi, molli, monni, moukki, mulli, munni, muti,
 mutti, myyri, mämmi, mäti, mökki, naali, naarmi, naatti, nali,
 nalkki, napi, nappi, naski, nati, navi, neihti, neitti, nolkki, nuitti,
 nulli, nuosi, nuppi, nuti, nyrhi, nyrkki, nyrri, nysi, nänni, näppi,
 närhi, näri, närmi, närri, närvi, nölkki, orhi, ori, paasi, paitti,
 panki, pankki, pauni, peippi, peitsi, peni, peski, pii, piiri, pilli,

pinsi, pirtti, pulli, pussi, puti, putti, pyyki, pässi, pätsi, pääksi, pääski, pötsi, pöysti, raasi, rahi, raini, raiti, raitti, raksi, rappi, rapi, rasti, rauni, rehki, reimi, retti, riipi, riippi, rikki, rimpi, risti, rivi, romsi, rossi, roti, rotti, rousi, rumpi, runsi, ruoti, ruotsi, ryti, rähni, rätti, röhmi, sahi, sahti, salkki, sammi, sampi, sankki, sapsi, seipi, seitti, sempi, sentti, sepi, sevi, sievi, sii, siivi, sinkki, sirppi, sissi, sitti, sonni, suosti, suotti, suoti, sykki, syli, sämpi, säpi, säppi, särmi, taari, takki, talti, tapi, tauti, tavi, teikki, teli, telki, terri, tetri, teuri, tiisti, tiiti, tiivi, timppi, tinkki, tintti, tiri, tissi, tiliti, toikki, toukki, tovi, turkki, turri, tuumi, tuutti, typpi, täti, tölkki, tölli, tönkki, törni, töyri, ukki, uppi, uumi, vali, valtti, vanti, vantti, varkki, varti, vartti, venni, vierä, vihi, vihti, viippi, viiri, vipsi, virpi, viti, vokki, äiti, äppi, öysti; — c) substantiva abstrakta, adjektiva och derivata: aisti, anhi, anti, auli, eri, haimi, hakki, halli, hari, hassi, havi, helppi, hevi, himmi, hoki, huikki, hulivili, hulmi, hupi, hyppi, häntti, häntti, häti, irvi, jolppi, jonkki, jorri, jortti, juonti, juotti, järsi, kati, kani, karpi, karski, keitti, keli, kemppi, kietti, kirri, koli, komi, kouni, kuoli, kuolli, kuri, kurtti, kuti, laimi, lalli, letti, lolli, lomppi, lorvi, luikki, luisti, luntti, luotti, luuti, lyyli, lyönti, läsi, lölli, maahi, maiti, malli, maltti, marsti, mehti, metsi, mootti, muotti, musti, myrri, myymi, mäikki, mälkki, mänkki, naasti, nami, neli, nippi, nori, näppi, näri, nästi, oppi, paini, paisti, pakki, pipi, pohti, pointti, puni, pylli, pyynti, rani, riivi, romi, ryömi, saanti, sapi, setki, siatti, siisti, sili, silmi, sini, sinni, sirri, sisi, sointi, soti, suikki, sukki, suosi, syönti, syötti, sässi, sääli, tihti, tili, titi, tivi, toli, tolkki, topi, tuuti, tärkki, uitti, vaari, vertti, vilkki, vilppi, vointi, vuitti, väli, väri, värtti, väänti, väätti, yrhi, yti, äkki, älli, äppi, äntti, äri, ärrä.

5. Tvåstafviga nomina på *i*, genit. -*en*: ali, appi, arki, arpi, elki, ensi, esi, hahti, haaksi, hahti, hanhi, hanki, hapsi, hauki, helmi, helti, henki, hetki, hiili, hiiri, hiisi, hiki, hirsi, hirvi, hoimi, huoli, huomi, huuli, hylki, impi, joki, jouhi, joutsu, jousi, joussi, juoni, juuri, jälki, jälsi, jänti, jänni, järki, kaari, kaavi, kaihi, kaikki, kaksi, kalpi, kalti, kanki, kansa, karsi, kaski, kausi, kelli, kesi, keski, kieli, kilpi, kirsi, kivi,

kohti, koipi, kolmi, korpi, korsi, koski, kuori, kurki, kusi, kutsi, kuusi, kylki, kynsi, kypsi, käki, kärki, käsi, kääri, köysi, laaksi, lahti, laimi, laki, laksi, lampi, lammi, lapsi, lehti, lempi, lenki, lensi, leski, liehi, liemi, lieppi, liesi, liki, lobi, loimi, louhi, lovi, lumi, luomi, luusi, lähi, läpi, meri, mesi, mieli, moni, muhi, mäki, neiti, neitsi, niemi, niini, niisi, nimi, noki, nukki, nummi, nuoli, nuori, nuoti, nurmi, ohi, olki, onki, onni, onsi, orsi, ovi, parsi, parvi, pelvi, permi, pieli, pieni, pihti, pilvi, poikki, polvi, ponsi, poski, povi, puoli, pursi, putki, päitsi, pälvi, pääski, raani, reisi, reki, retki, riihi, riipsi, ripsi, ruomi, rupi, ruuhi, räisi, ränki, saari, saarni, salmi, sappi, sarvi, savi, seimi, siemi, sieni, siipi, soimi, solki, solmi, soppi, sormi, suitsi, suksi, sulki, suoli, suomi, suoni, susi, suuri, suvi, syli, sylki, sysi, säki, sänki, särki, sätki, sääksi, sääri, sääski, taimi, talvi, tammi, teeri, teiri, terni, tieri, toimi, torvi, tosi, tuki, tuli, tuohi, tuomi, tuoni, tuori, tuppi, tuuli, tynki, tyvi, tyyni, tyynni, tähti, täysi, uksi, ulhi, umpi, uni, uuhi, uuksi, uumi, uusi, vaahsti, vaaksi, varsi, vaski, veisti, veitsi, veli, veri, vesi, vierä, viini, viisi, viisti, virhi, virsi, vuohi, vuoksi, vuoli, vuori, vuosi, vyhti, väki, yksi, yli, äнки, ääni, ääri.

6. Tvåstafviga nomina på *u*: *a*) ur fremmande språk
 lånade: housu, hylly, jakku, joulu, junnu, kaakku, kaapu, kaappu, kakku, kannu, katu, kedju, keppu, kerttu, kinkku, kirnu, kirstu, kistu, kiulu, kohtu, koju, korppu, koulu, kousu, kuosu, kärry, käädy, kääsy, laku, lamppu, lankku, lanttu, lappu, lasku, limppu, lutu, luuttu, luutu, lyhty, lyijy, lykky, läksy, messu, miilu, minttu, mummu, mylly, myssy, märsy, määrly, niku, nuusku, paalu, paanu, palttu, pamppu, pannu, parmu, parru, paunu, perttu, piippu, pilttu, pottu, pumppu, purju, pyssy, pytty, pelsy, pääry, pöksy, raaku, raakku, rakku, ransu, rantu, rappu, rapu, rasu, reisu, riimu, rotu, rumpu, ruotu, rapu, ruunu, ruusu, ruutu, ryijy, ryky, ränny, rännty, röijy, sielu, silppu, simu, simppu, sirppu, sorvu, sulppu, sumpu, sylppy, syrppy, sänky, tamppu, tasku, tantu, temppu, tiinu, tikku, tiu, tolkku, tonttu, tullu, tupsu, turku, tyyny, tyysty, urku, vaanu, vaku, valku, valmu, vanttu, vappu, vaunu, veisu, vellu, viisu, vimpu, vittu, viulu, vormu, välly,

värsy, väsky, öljy; — *b*) adjektiva: ahu, ahvu, alju, armu, harsu, hentu, hersku, hintu, hirsu, hinttu, homsu, hopsu, houru, hullu, häijy, jylhy, kalja, kankku, karju, keikku, kesu, kesy, keuru, kiemu, kieru, kihnu, kolkku, kouru, kurmu, kuruu, kurttu, kuulu, kyyry, kärry, kärty, kärty, käsy, könty, köyry, lamu, laukku, liusu, luihu, laisu, luittu, luuju, lyhy, mielu, niisu, nilppu, nirsu, nalju, nyry, näsy, ohu, paksu, pikku, pisku, raisu, raju, ruikku, ruju, ryhy, räsy, säysy, tauru, tihu, tihku, tirsu, toittu, tykky, tyly, uhu, vaisu, valju, venkku, venku, vilju, virkku, visu, viuru, ynsy, yry, yrmy, äksy, ärjy, ärry, äry, äyky; — *c*) substantiva konkreta: aamu, aivu, aju, ahku, arkku, emu, hahtu, haitu, harju, harkku, haru, hatu, havu, hiekku, hilkku, hillu, hitu, hoitu, homppu, hormu, hotu, huikku, huilu, huippu, huisku, huittu, hunnu, huntu, huoku, huru, huttu, huuntu, huuru, hylly, hyppy, hyrsy, hämy, häyry, höty, höyly, höyry, höyty, ilku, impu, isku, jalku, jarra, jola, julku, kaarmu, kaasu, kaatu, kahu, kaihu, kainu, kalhu, kalja, kalu, kamsu, kapu, karhu, karju, karkku, karmu, karpu, karttu, kartu, katku, kauru, kautu, keiju, kelttu, kenkku, kerppu, kerpu, kettu, keuhku, kielu, kilttu, kimppu, kinttu, kippu, kirju, kirmu, kirppu, kiuru, kiuttu, kohtu, kohu, koisu, koivu, kolku, komsu, komu, konkku, konnu, kontu, korju, korlu, kopsu, kopu, kosku, kotku, kouru, kuhmu, kuilu, kuiru, kuitu, kukku, kulju, kulkku, kulku, kulmu, kuoru, kuplu, kuppu, kupsu, kopu, kurkku, kurmu, kurru, kuru, kuttu, kuuru, kyhky, kyhmy, kyty, kyyny, käly, kämy, käpry, käpy, käry, köyry, laju, lampsu, lanttu, lanu, lastu, latu, laukku, lellu, letty, liimu, liippu, liiru, lintu, lippu, lipsu, lipu, lisu, litu, liuku, loukku, luikka, luiku, lukku, luppu, lyhy, lötky, löyly, malju, malu, mantu, manu, marnu, maukku, mehu, menty, meru, mieru, moukku, mahu, mubju, muikku, muju, muksu, mullku, munnu, mursu, muru, mutu, myhky, myky, myrkky, myrsky, mytty, myyry, mänty, märsky, märy, möykkyy, naakku, naatu, naarmu, naarttu, naattu, narsku, nartsu, narttu, nasku, nassu, natu, neihty, neitsy, neitty, neity, niippu, niittu, niitty, nilppu, nippu, nisu, norsu, nuppu, nattu, nyky, nyppy, nyty, näppy, nästy, nätty, olu, oulu, paatu, pahku, paju, palkku, palku, palmu, pankku, panku, papu, pehku,

pehu, pelu, pemppu, pentu, penu, peppu, pepu, permu, pettu,
 pieksu, piira, pilku, pilla, pilppu, pilu, pira, piuru, poja, poltsu,
 potku, purku, purma, purna, pursa, purtu, purvu, pusu, putu,
 puusku, pylsy, pyrky, pyry, pytky, pyyly, pyyry, pälkky, pärtty,
 pääksy, pääsky, pääty, pölkky, pölly, pötty, pöyry, raaku, rahnua,
 rahtu, ratsu, rehu, renkku, rentsu, reppu, retu, riepu, riettu,
 rietu, riippu, riipu, risku, risu, riuku, riusu, roju, romsu, romu,
 rosku, roukku, rousku, ruisku, ruittu, rumppu, runsu, runta,
 ruohku, ruoju, rutu, ruoppu, ruupu, ryhmy, rymy, ryppy, rytty,
 ryysy, ryöppy, räisy, räätty, rölly, rönsy, röty, röykky, röysy,
 sapsu, sasu, satu, sauhu, sauva, savu, seikku, serkku, seutu,
 silma, silpu, silu, sintu, sirku, siru, sisu, sitku, sittu, siukku,
 sivu, sohju, sohlu, solmu, soppu, sosu, sahju, suku, sulja, salkku,
 summu, sumu, suoma, suosku, sykky, syksy, sylkky, syltty, säippy,
 säly, säsy, säässy, taanu, takku, tanhu, tanttu, tanu, telju, terttu,
 tiepsu, tihku, tihmu, tihru, tihu, tiiru, tiku, tilkku, tippu, tismu,
 tissu, tiukku, tiuku, tiuru, tomu, totku, tuhnu, tubru, tuhu,
 tumppu, tuuru, tuutu, tyny, tyyppy, tytty, tyty, tyyty, tyytty, täky,
 täppy, täty, tävy, tääny, töppy, törky, töykky, töyry, uhku, uhtu,
 uiku, ulku, urpu, uru, uttu, utu, uuhtu, uuttu, uutu, vaalu,
 vaikku, valu, vanku, varpu, vasu, vattu, vaulu, veuru, vieru, viery,
 viiru, vipu, vipsu, virpu, virsu, viuhku, vullu, vuorsu, vyöry,
 vävy, väy, väyly, vääsy, yty; — d) verbalia: alku, ampu, apu,
 haku, haisu, haju, hakku, halu, hasu, haukku, hebku, heilu,
 helu, hinku, hoku, hohku, hohu, holu, hudju, huhu, huikku,
 halju, humu, haoju, huoku, hylky, hylkky, hymy, hyrry, hyöky,
 hyömy, hyöny, hyöty, häily, häly, häpy, häsy, häälly, hönky,
 höykky, höysty, isku, itku, ita, ity, joutu, jumua, juoksu, jyhmy,
 jyly, jymy, jyry, jysky, kahu, kaikku, kaiku, kaipu, kaju, kalkku,
 kalku, karu, karku, keiju, keinu, kerju, kiekku, kieru, kiikku,
 kiulu, kilju, kitu, kohlu, kohu, kolu, kopu, korju, knihu, kukku,
 kulku, kulu, kumu, kuohu, kutsu, kutu, kyky, kylpy, kylvy,
 kähy, käsky, kätty, kääry, laatu, lasku, laulu, lorku, lerppu,
 liehu, lieru, lirppu, luku, lypsy, lyömy, läiky, löytty, löyty,
 möyhy, nauku, nauru, nielu, nousu, noudu, nuolu, nurku, nuru,
 nuuru, näky, oppu, panu, parku, pauhu, pesu, pieru, poimu,
 polku, pova, paku, pura, puska, pyöry, pärsy, päly, rausku,

rousku, rysky, ryty, ryyppy, ryyty, ryömy, ryösty, ryövy, rähy, räisky, räyhy, rääky, rönky, salvu, sobu, soimu, soitto, solu, sotku, sopa, soutu, suhu, suitsu, sulkku, suru, syhy, sylky, synty, sytty, syyhy, syöksy, säikky, säly, särky, sääty, tihu, tiusku, tohu, tomu, tonhu, tousu, toussu, tubu, tuisku, takku, tunku, tuoksu, valu, vihu, viisku, viipy, vilkku, vinku, visku, viuhu, vuolu, ylty, ähky, äyhky; — e) öfriga nomina på u: asu, avu, etu, haalu, haamu, hahmu, haiku, haltu, hapsu, hapu, happu, hassu, helu, hemppu, herkku, herma, hiekku, himu, hirmu, hoppu, hosu, huppu, hussu, husu, huuhu, hynky, hyrmy, hysy, hyty, härsy, hörsky, hössy, hösy, juhu, juoru, juttu, jylmy, jyrkky, kalsu, kasu, kanhu, kemu, kiettu, kipu, kisu, kiukku, kohtu, kormu, kornu, kouhu, kuhnu, kuihu, kutju, kykky, kyky, kypsy, kyykky, laku, laru, leiku, lemu, lera, lessy, levy, leiju, liehu, loihu, loppu, loru, losu, luimu, lusu, lymy, lysi, lyky, lölly, maku, maru, maura, melkku, metu, mieru, mouru, murhu, mähy, möhy, möry, naku, namu, nasu, neru, nihku, nilju, nilkku, nuhku, nuju, nyky, oiku, pelmu, pelppu, pensu, pippu, pisty, poukku, puhku, pulmu, pupu, purru, putku, pyly, pysty, pöyry, raanu, raju, ramu, rasu, ratku, romu, repsu, ressu, riemu, romu, rymy, ryty, räkki, rämsy, räppy, räpy, rätty, räty, rääpy, rääsä, römsy, römy, suppu, sutta, syykky, säily, sävy, taamu, taju, tamu, tarmu, tassu, teppu, tihu, tippu, tuttu, uulu, vainu, vaipu, valu, varu, vilu, viru, äly, äty.

7. Tvåstafviga nomina på o: a) adjektiva: aimo, aljo, asso, eho, eino, heikko, heiko, helppo, helpo, hieno, hinto, hinno, honto, hopso, hoto, hulkko, huono, iso, jalo, jolo, kaiho, kaino, kaito, kaltto, kauno, karso, kehno, keikko, keito, kelpo, kepo, koito, koljo, kolkko, komo, koso, kuuro, käbö, laako, laho, laito, lauhto, leuto, lieto, loitto, lojo, maho, marto, mieto, mietto, nerikko, nerko, nirso, nojo, nuljo, nulo, orho, orvo, outo, paljo, paltto, peijo, perso, penko, polo, ponno, pyörö, pöhkö, pöhnö, raimo, raivo, rukko, rinso, rivo, rujo, rutto, suippo, sulo, tauno, uho, ujo, valjo, vauhko, vaukko, velo, veltto, vento, venno, veulo, vino, viso; — b) verbalia: aiko, ajo, ammo, anto, ano, arvo, elo, etso, haasko, haasto, haisto, hako, heitto, hihto, hiihto, hohto, hoito, holho, huoto, huollo, huoto, hyyttä, hyötö, höistö,

höystö, ito, jakso, jatko, johto, jouhto, jouto, juonto, jättö, kaanto, kaarto, kaivo, kajo, kasvo, keitto, kieto, kiello, kierto, kiilo, kiilto, kitko, koitto, korjo, kosto, kuoho, kuolo, kuollo, kuulu, kuulto, kylvö, kyntö, kytö, kätkö, käyntö, kääntö, käärö, laino, lasko, lento, lepo, liitto, loisto, luisto, luonto, luulo, lypsö, lyömö, lähtö, löytö, maisto, makso, meno, muisto, murto, muutto, myyntö, nauro, niitto, nouto, nosto, nyhtö, näkö, olo, osto, otto, pahto, paino, paisto, palo, pano, peitto, pelko, perko, peso, piilo, pito, pisto, poltto, potko, puinto, puntto, puro, pusko, puutto, pyyntö, pyytö, pyyttö, päästö, pääsö, raato, ratko, rientö, rikko, ryyppö, ryöstö, saanto, saarto, saatto, salvo, siirto, soitto, solo, souto, survo, syyttö, syöntö, syöttö, säkö, sääntö, säättö, säästö, tahro, tahto, taito, tako, tappo, tarvo, teko, tehtö, teettä, teppo, tippo, toivo, tukko, tulo, tunko, tunto, työntö, täyttö, uitto, usko, uurto, uutto, valo, veto, veisto, veistö, vietto, viilto, voitto, vuolto, vääntö; — e) derivata af andra ord: alo, aukko, autto, ero, halko, hanko, hiilo, hiiro, hiitto, irvo, juoppo, juotto, kaikko, kaiko, kajo, kalso, karho, karko, karo, karso, katko, kasto, keiho, kero, kiekko, kiilo, kiiro, kirso, korkko, korko, korvo, kuokko, kyyttö, kättö, leho, lehto, liero, lohto, löyhö, mehto, metso, myrö, noroko, notko, oiko, oto, palvo, pasko, piakko, pisko, polko, poltto, puistö, puukko, pyältö, pääkkö, raako, riuto, ru'isto, ruotto, rusko, sako, sanko, selko, sepo, sieppo, silo, sisko, sokko, sorko, soro, suikko, suukko, synkkö, tiekko, turto, tynkö, tyystö, valko, valo, veikko, venno, vetko, vieno, vielto, ylö, yökkö; — d) substantiva konkreta: aalto, aarto, aatto, ahjo, aho, ahto, ahvo, airo, aivo, alho, alto, anko, aro, auhto, emo, eukko, euhko, hahlo, hako, hayo, hanko, harkko, hauho, hauppo, hehko, hevvo, heimo, hepo, bieho, hillo, hilito, horho, horo, huoko, hämö, höytö, iho, jankko, jauho, joukko, jukko, juko, jumo, jutko, kaakko, kaalo, kaaso, kahjo, kahlo, kaho, kakko, kako, kaljo, kalle, kalto, kalvo, kamo, kanko, kanto, karkko, katto, kauko, kehto, keijo, keko, kelho, kello, kelo, kelto, kenno, kerkko, kerpo, keso, keto, kelto, keuhko, kihlo, killo, kilo, kimmo, kino, kinko, kippo, kirppo, kirro, kirso, kisko, kohjo, kohko, koiso, kojo, kokko, kolho, kolo, koltto, konno, kento, korko, koro, kosto, koto, koukko, kouko, kouto, kuhjo, kuhlo, kuhmo, kuiko, kuito, kukko, kulho, kulo, kulppo, kuomo,

kuono, kuopo, kupo, kuppo, kuulo, kyynö, kyytö, kyö, kükö, küssö,
 kästö, käsö, laakso, lahko, lahto, laiho, lairo, laisto, lakso, lallo,
 lanko, lantto, lappo, lapo, lavo, leivo, lempo, lesso, letto, liehko,
 lieko, liemo, liisto, liitto, limo, linko, lippo, lisko, lito, loikko,
 loiro, lohko, loko, lomo, lonkko, loukko, luiko, luko, luoho, luoko,
 luppo, luukko, maanto, maito, make, malko, mallo, malo, manto,
 mato, mehko, mekko, miero, mullo, muro, mörkö, naappo, nappo,
 nato, navo, neito, nirkko, nokko, noppo, noro, nuuppo, ohto, oino,
 olo, ontto, oro, orko, otso, paitto, palko, pallo, palto, paltto, pankko,
 panko, pato, pehko, peiho, peiko, peikko, peipo, peippo, peitto,
 pekko, pelto, pepo, perho, peto, piekko, piikko, pilkko, pino, pio,
 pirppo, pirto, pivo, polo, poppo, porho, poro, puikko, pajo, pulkko,
 pullo, puo, puro, purro, pursto, putro, puuro, pyrstö, pytkö, pärtö,
 pöhkö, pökkö, pölhö, pölkö, pöllö, pölö, pönttö, pöpö, pöppö,
 pörstö, pöykkö, rahko, rahno, raino, rairo, raito, raivo, rakko,
 rako, rappo, rehto, renko, repo, riehto, riekke, rio, rijo, rohko,
 rohto, roisto, roitto, rokko, ropo, rosno, rosa, rosvo, rotko, roto,
 rotto, roukko, rouko, rousko, routo, routto, ruhmo, ruho, ruko,
 runko, runo, runto, ruoho, ruoko, ruoto, rappo, rusto, ruuno,
 rystö, rytö, ryöpö, rökö, römö, röppö, rössö, rösö, röykkö,
 röyskö, röystö, saato, sahko, saiko, sakko, salkko, salko, salo,
 sapso, sarvo, sato, saukko, savo, sauvo, seikko, seipo, seppo,
 siirto, silko, simo, sohlo, sompo, soro, sorte, sortto, suakko,
 suanto, suhjo, sumo, suo, suokko, suoko, suoro, säikö, säilö,
 tahko, taino, taljo, tallo, talo, talso, tanno, tano, tasso, teljo,
 telso, terho, tesso, teuhko, teuho, tieno, tihmo, tihro, tiiro, tiirö,
 tinttö, tohlo, tolho, tolppo, tonko, tortto, totto, tuhto, tulle, tuoro,
 turppo, tykkö, tyttö, tönkkö, tönkö, tøykkö, uikko, ukko, ulo,
 uro, uukko, vahto, vaimo, vako, vanko, vantto, varjo, vaulo, velho,
 verho, verkko, vero, verso, veso, vihko, viro, vuo, vuojo, vuorso,
 vyö, yö, ämmö, ämö, äpö; — e) öfriga tvåstafviga nomina
 på o: aisto, armo, arpo, arso, asto, ehto, ento, haahmo, haamo,
 haaso, hahmo, haho, haitto, haro, haso, hasso, hato, herko, hermo,
 himo, hobko, hollo, holo, hono, horno, herto, hortto, huno, hurmo,
 huuppo, höhtö, höllö, hölö, hössä, iinto, ilo, jano, jono, joro, juho,
 juuso, juusto, jörö, kaapo, kaappo, kaimo, kammo, kato, keino,
 keno, kerno, kiepo, kino, kirkko, kiro, koho, koko, koppo, koaho,

kumo, kunte, kuro, kuuro, kuolto, kählö, kähmö, kēä, laako, lako, lampo, lato, leino, lekko, lenko, lero, liko, listo, loho, lollo, lompo, lotko, lotto, lotvo, luho, lumo, luo, luoso, luosko, lötä, masto, matto, melto, mento, mikko, moro, muho, mulko, muoto, myttö, nehto, nero, neuvo, niippo, nippo, noko, nolo, nuisto, nujo, oisto, paasto, paavo, pakko, pako, patto, pekko, pillo, piitto, pismo, pokko, pokko, porkko, porsto, portto, poukko, pyrö, pystö, pyyrö, pökö, pörhö, pörrö, raano, ramo, remo, reate, rojo, rontto, roto, ruokko, römö, rössö, samo, siiro, siivo, siko, simo, sippo, siro, souso, susso, tamo, tanko, tarjo, tarmo, tanko, teho, tehto, tenho, teno, tiho, tohko, tolo, torho, torkko, toro, torro, touko, tuho, tuomo, tuppo, työ, törö, uho, ulko, vaino, valo, vario, veno, veto, viho, viinto, viinno, viisto, vilppo, vero, votko, vuoro, yryö, yrö, ätö.

8. Tvåstafviga nomina på *a*: *a*) substantiva konkreta: aara, aasta, aatra, ahma, ahra, ahva, aisa, aita, aitta, akka, ala, ansa, arra, atra, auma, aura, emä, evä, haala, haapa, haara, haaska, haava, hahka, haikka, haila, halla, hama, hana, hanka, hara, harja, haukka, haula, hauska, hauta, heinä, hela, helma, helta, helttä, hera, herna, hernä, hiekka, hierta, hieta, hiha, hihna, hiippa, hiiva, hila, hilpa, hima, hitta, hiuka, hiukka, hobka, holppa, honka, horka, horma, horsma, hubka, huhta, huiska, hula, hulpa, huoppa, hurttä, hylmä, hyrrä, hyppä, häivä, häkä, hämä, häntä, häppä, härkä, härmä, härnä, hölmä, hönkä, ihra, ilma, ilta, ina, isä, itra, itä, jaama, jalka, jama, jata, jolkka, jerva, juhla, juhta, jukka, junkka, juola, juopa, juoppa, juova, juska, jutta, jyrkä, jyrä, jyvä, jälttä, jältä, jälä, jämsä, jänkkä, jänkä, jääpä, jäärä, kaarna, kaatra, kaava, kaha, kahja, kahla, kahma, kahna, kahva, kaija, kaima, kaira, kaista, kakka, kakla, kala, kalja, kalla, kalma, kalpa, kana, kansa, kanta, kara, karja, karsta, karva, kasa, kasna, kassa, kata, kauha, kauhna, kaula, kannä, kaura, kausta, kauta, kehrä, keträ, kehä, kela, kelä, kelhä, kelkka, kelkkä, kena, kenkä, kenttä, kenttä, kerkkä, kerma, kermä, kersa, kerta, kerä, kesä, keula, kia, kihla, kilha, kilja, kilka, kima, kimmä, kinka, kinkka, kippa, kirma, kirpa, kirppa, kissa, kita, kitka, koihka, koira, koiska, kokka, kola, kolkka, koppa, kopsa, korja, korva, kotka, konkka, kousa, kousa, kuba, kuikka,

kuira, kuisma, kuja, kukka, kulta, kulma, kulta, kuoha, kuokka, kuoksa, kuola, kuona, kuopa, kuoppa, kuorma, kuotta, kupla, kuppaa, kura, kurna, kutta, kuula, kuura, kuurna, kuutta, kylä, kyrpä, kyrsä, kyssä, kähä, kälkkä, känkä, kännä, känkä, kärkkä, kärnä, kärppä, karrä, karpä, käsä, kässä, kääpä, köhnä, kökkä, kölsä, kömä, köppä, kääpä, körrä, köykkä, laana, laatta, laava, lahja, lahna, laikka, laista, laita, laiva, laka, lakka, lalva, lana, lanka, laansa, lanta, lapa, lappa, lasta, latva, lauba, lauma, lauta, lautta, lava, lehmä, lehvä, leipä, lemmä, leppä, lerska, lettä, leuka, levä, liekä, lieska, liha, liippa, liiska, liista, liitta, liiva, lika, likka, lima, linna, linta, liska, lisma, lita, litsa, liula, liuma, liuska, liuta, lohja, lohna, loima, loira, loha, loma, lonkka, lonsa, luha, luhta, luika, luikka, luiska, luokka, luola, lupsa, luska, lunta, lyrrä, läjä, lämpsä, lämsä, lävä, läyhkä, läämä, läävä, löhkä, lölvä, löyhkä, maha, mahla, maiva, maja, maksa, malja, malka, maltsa, malta, mamma, marja, mehta, mela, merta, metsä, miekka, maija, moikka, moska, moukka, muhka, muija, muhta, muna, mura, muta, muuja, mykrä, myrkkä, myrä, myyrä, mähnä, mähtä, mäihä, mäntä, märä, mäyrä, määhnä, määhä, naakka, naama, naara, naarma, naatta, naava, nagla, nahka, nakla, nakka, nalpa, nalva, napa, nasta, nata, natta, nauha, naula, nauma, nauska, nava, negla, neklä, nenä, nepa, neula, neva, niegla, nihjä, niiska, nila, nilja, nilkka, nirppa, niska, nisä, niva, noha, noita, nokka, noppa, norkka, norppa, noukka, nuha, nuhja, nuija, nukka, nuoha, nuora, nuotta, nurkka, nurska, nuuha, nuuska, nyhä, nykä, nylkkä, nysä, näkä, näljä, nälvä, nälä, nänä, nännä, nätä, näättä, näätä, nöhkä, nöhtä, nöyhtä, ohja, ohra, ohta, oja, okka, oksa, ola, olka, ora, orja, osa, osma, ota, otra, otsa, outa, paarma, paatsa, padja, pahka, pahla, pahna, paikka, paija, paita, paja, pakla, pala, palja, palkka, palsta, paltta, pankka, parma, parta, parva, paska, pata, patja, pauha, paula, pehka, pehna, pena, perma, perna, pernä, pesä, petra, peura, peukka, piena, piessa, piha, pihka, piika, piimä, piippa, piirta, piitta, pikka, pilkka, pilta, pinta, pirpa, pirppa, pirsta, pirstä, pisa, pohja, poika, poiija, pola, polsta, ponka, ponta, porkka, porska, potka, ponta, puisma, puka, pula, pulkka, puola, puosta, pura, purra, puska, puuhka, puuska, pykä, pyörä, päivä,

päkkä, pälvä, päntä, pärkä, pätkä, päärmä, pöhnä, pöksä, pönkkä,
 pönkä, pöytä, raaja, raaka, raana, raata, raatta, raha, rahka, rahna,
 rahta, raina, rainta, raippa, raiska, raita, raiva, raja, ranka,
 ransa, ranta, rapa, rasa, rasva, rata, rauha, rauta, roikä, reuhka,
 reuna, riekka, rieska, riesta, rihma, riika, riima, riippa, riista,
 rüitta, rikka, rinta, ripa, rippa, risa, rista, rita, ritta, riuska, riutta,
 riva, roba, rohka, roira, roiva, rokka, ronkka, roppa, rosa, roska,
 rota, rouka, ronkka, routa, rudja, ruha, rubka, ruhma, ruija, ruka,
 rumppa, ruoja, ruoka, ruoma, ruona, ruopa, ruoppa, ruota, rupa,
 ruska, ruta, ruuna, ruoppa, ryhkä, ryhmä, ryhä, rystä, rytä, ryönä,
 räimä, räiskä, räismä, räivä, räkä, räpä, rättä, räökkä, räämä,
 rääppä, räättä, röhkä, röhä, röhnä, röytä, saahka, saarva, saasta,
 saha, sahka, sahra, saija, saikka, saima, saitta, sakka, saksa, salpa,
 sana, sankka, sappa, sapsa, sara, sarja, sarka, sarkka, sarpa, sarva,
 sauma, sauna, saura, sauva, seena, seera, seikka, seinä, seljä, selkä,
 seppä, sepä, setä, seula, seura, siekla, siena, siera, siima, siira,
 sika, sila, silkka, silmä, silpa, silta, sima, simpa, sinkka, sirkka,
 sira, sitta, sitka, siula, sola, sompa, sonta, sopa, sora, sorkka,
 sorsa, sotka, suila, suka, sukka, sulha, sumsa, suola, suorsa,
 suova, suota, surja, susma, suula, sykkä, sykä, syrjä, sysmä, syyliä,
 säippä, säkä, sämsä, särkkä, särkä, taakka, taarna, taata, taha,
 tahma, taima, taina, tainna, tainta, takka, takla, tala, talja, talka,
 talla, talma, taltta, tamma, tama, tasma, taula, tela, telkkä, teikä,
 tella, telta, tenä, termä, terska, terva, terä, teuhka, teva, tierä,
 tihma, tihta, tilsa, tikka, tilkka, tilka, tilsa, tippa, tirkka, tisma,
 tiuhka, tiukka, tola, tolla, tolma, tomsa, touda, toukka, tuhka, tuira,
 tukka, tulkka, tulppa, tulva, tuma, tunkka, turja, turpa, turppa,
 tursa, tuuma, tuura, tyhkä, tykkä, tyvä, tymä, tynkä, tyrjä, tyrmä,
 tyrä, tähkö, tähmä, täkkä, tälkkä, tölmä, tönnä, törmä, töykkä,
 töylä, töyrä, uhka, uikka, unka, unkka, ura, urpa, usma, usva,
 vaadja, vaaja, vaaksa, vaara, vaarna, vaasa, vaha, vahla, vahta,
 vaippa, vaja, vakka, valja, valka, vana, vanka, vapa, varma, varpa,
 varsa, varsta, vartta, vasa, vaska, vata, vatsa, vatta, vaula, vaura,
 vauva, vehka, vehma, vehna, vehnä, veinä, verha, verka, vesa,
 vidja, vieska, vibma, vihta, viihka, viima, viita, viitta, viiva, vikla,
 vilja, villa, virna, virta, virtsa, virva, visa, visma, visva, vitsa,
 viuhka, vohta, vuoma, vuona, vuonna, vuopa, vuorsa, vuota, väkä,

välppä, värrä, värtä, värttä, väylä, ylkä, yrkä, yskä, äijä, äimä, äkkä, ämmä, ämä, ävä, ääkkä; — b) adjektiva: aava, aiva, ava, haira, halja, halpa, harha, harva, hauska, hellä, heltä, herja, herjä, herkka, herkkä, hietra, hilja, hippa, hohka, hoikka, hoila, holka, huikka, huima, hupa, hurja, hyvä, härjä, höllä, iha, iljä, itra, julka, julma, jora, jylhä, jylkkä, jynkkä, jyrkkä, jäyhä, jäykkä, jäytä, kaiha, kaita, kalja, kapa, karsa, keikka, kekka, kema, kiekka, kirppa, kina, kiukka, kiva, kolkka, kompa, kora, korska, kova, kuiva, kumma, kurja, kuukka, kuuma, kylmä, kyrä, kyyrä, kälppä, kärkkä, käyrä, köllä, köyhä, köyrä, laaja, laaka, laiha, laiska, lausa, lauha, lauhka, lievä, luja, luukka, löyhä, löysä, marta, musta, mykkä, mylä, myöhä, märkä, mätä, nappa, narka, neiva, neljä, netka, nevä, nirkka, niuha, nopsa, nuohka, nuoska, nurja, nyrkkä, näivä, näpsä, närvä, nöyrä, oiva, oma, paha, pehmä, pelkkä, perstä, pitkä, piukka, pohva, pulska, pyhä, pälkä, pälkkä, pöyhkä, raaka, rahva, raima, rampa, raukka, rietta, rievä, ripsa, roima, ruokka, rukka, ruma, rymä, ryömä, rämppä, räsä, saita, sata, seljä, selkkä, selvä, sievä, soikka, soma, soukka, suija, sula, sulja, suora, synkkä, syvä, taaja, tarkka, tauha, tehkä, tiuha, tiukka, tuhma, tuikka, tuima, tumma, turha, turta, tyhjä, tyhmä, tykkä, tylppä, tylsä, tyynä, tärkkä, tärppä, tönkkä, uhma, vahva, vaka, vanha, vankka, varma, vauhka, vaukka, verkka, verma, vetkä, vina, vinha, vinka, vinkka, virma, vitka, viukka, vähä, väljä, väärä; — c) öfriga tvåstafviga nomina på a: aana, appa, aarna, aatta, aika, arpa, ehta, enna, epä, erä, haika, haitta, haja, barkka, hassa, hausta, hela, herä, hinta, hoipa, hoiva, hoiska, homppa, horna, houkka, houna, huja, bukka, hulva, humppa, huoma, huosta, hura, hurma, hynkä, hyysä, häikkä, hälppä, hätä, höllä, hölppä, hölpsä, höplä, höppä, höpsä, höyhkä, ikä, irta, iva, joukka, juha, jukka, junka, juoma, juta, kaala, kaarta, kaha, kaisa, kahta, kalkka, kalta, kampa, kappa, kartta, kassa, kauka, kauppa, keila, kelta, kera, kerta, kieppa, kiera, kiikka, kiila, kiima, kiista, kila, kilpa, kilta, kima, kina, kirja, kisa, kiusa, kohta, konna, kontta, kotva, kousa, kunta, kyllä, kynkkä, kynä, kyttä, kyöstä, kähmä, käyjä, kääpä, käärä, köhkä, köhä, laaka, laina, laira, laita, lama, lata, haukka, lauka, loikka, leina, lenkka, lesta, levä, lihta, liika, liima, liina, liisa, liitta, limppa, lista, loppa, losa, lotja, louka, loukka,

leuna, lua, luoma, luoska, lupa, luppa, lusa, lutka, luuva, luva,
 lynkä, lyyrä, lyömä, läntä, maija, manna, mara, markka, matka,
 mera, mitta, moona, muba, muina, muja, mulkka, muona, murba,
 murska, mutka, muua, mähkä, mählä, määrä, mökä, mölä, naala,
 nalja, nauta, niekka, nikka, nippa, niukka, noja, nuiska, nulkka,
 nunna, nuokka, nuusa, nyylä, nälkä, närkä, närkkä, närä, oikka,
 pakka, panna, panta, para, parka, parma, pasma, pekka, perska,
 perä, piina, piiska, piisma, piispa, pika, pila, pilkka, pinna, pippa,
 pira, pisma, pispa, pissä, pora, poukka, puhka, pukka, pulma, puna,
 punta, puola, pusa, pyyrä, pännä, pärmä, pärrä, päähkä, pääkkä,
 pörhä, pörrä, raukka, raama, rauska, rohma, rema, riita, roiska,
 rotta, rouva, ruikka, ruja, rulla, ruosa, ruoska, rupla, rusa,
 ruska, rutsa, ruuma, ruuta, rykä, ryssä, rysä, ryttä, rýömä, rähkä,
 räikkä, räimä, räntä, räppä, rätkä, räyhä, räähkä, räävä, rökä,
 röyhä, saara, saarna, sala, sama, santa, seka, sioppa, siika, sila,
 sisä, soka, sokka, soopa, sortta, sorva, sossa, sota, suka, suhta,
 senta, suoja, suopa, surma, suunta, syhä, sylvä, syöttä, säikkä,
 sämä, särmä, sätkä, taika, taka, taksa, tana, tapa, tarma, tasa,
 teija, teiska, telkka, tenkä, tenkkä, tiakka, tiima, tika, tila, tina,
 toista, tokka, tolppa, toiva, toosa, tora, torkka, torppa, touna,
 tulla, tuosa, tupa, turkka, turka, turma, turska, turva, tuska, tutka,
 tuuma, tärmä, täsmä, tölppä, uhka, uita, ulla, unha, unkka, uula,
 vaaka, vaana, vaiva, vala, valta, vamma, vara, vasta, veikka, veiva,
 velka, versta, verta, viepä, viha, vihja, viila, viina, vika, vimma,
 vimpa, virka, virsta, voima, vora, vosä, votka, voura, vuokra,
 vötkä, yrjä, yyrä, ähkä, ähmä, äkä, ällä, änkä, änkä.

XIII. Nomina med slutstafvelsen -nen i nominativus.

1. Två- och flerstafviga nomina på *ainen*: aikainen, ainainen, alainen, albainen, eiläinen, eläinen, eräinen, etäinen, haapainen, haapsainen, haarainen, hakainen, hallainen, halpainen, hampainen, hankainen, harainen, harjainen, harvainen, heinäinen, herainen, herrainen, hertainen, herttainen, hitainen, hietainen, hiainen, hihainen, hihnainen, hiippainen, hiivainen, hiljainen,

hillainen, hinkainen, hiukkainen, hoikkainen, henkainen, huhkai-
 nen, huopainen, huoppainen, hyhmäinen, hynkäinen, hyväinen,
 hyppäinen, häinen, häkäinen, häntäinen, härkäinen, härmäinen,
 hätäinen, höytäinen, ihrainen, ikäinen, ilmainen, iltainen, irstainen,
 irtainen, isäinen, itäinen, jakainen, jalkainen, jokainen, jollainen,
 juhlainen, jukainen, jyväinen, jäläinen, jäinen, kaarnainen, kaaskai-
 nen, kahainen, kaitainen, kailainen, kalainen, kaltainen, kanainen,
 kankainen, kansainen, kappainen, karjainen, karstainen, karvainen,
 kauhainen, kaukainen, kaulainen, kaunainen, kaurainen, kehtainen,
 keihtainen, keltainen, kellainen, kenkäinen, kertainen, keräinen,
 kesäinen, keväinen, kihlainen, kiimainen, kitainen, kiukainen,
 kontainen, korvainen, koskainen, kotkainen, kourainen, kovainen,
 kujainen, kukkainen, kulmainen, kultainen, kummainen, kumpai-
 nen, kunainen, kuolainen, kuonainen, kujainen, kurjainen, kuu-
 rainen, kuvainen, kylläinen, kyläinen, kynäinen, kyrsäinen, kykäi-
 nen, känsäinen, kärpäinen, kärväinen, käsnäinen, käppäinen, köh-
 näinen, köykäinen, laavainen, lahnainen, lainen, laitainen, lakainen,
 lamainen, lankainen, lapainen, lastainen, lauhainen, laumainen,
 lautainen, lavainen, lehmäinen, leipäinen, leppäinen, lihainen,
 liikainen, liinainen, liittäinen, liivainen, likainen, lippainen, lius-
 kainen, lokainen, lomainen, lounainen, luhtainen, luolainen, luu-
 tainen, läjäinen, lautainen, läväinen, mainen, mailmainen, mahlai-
 nen, majainen, maksainen, malkainen, maltainen, millainen, miek-
 kainen, muinainen, mustainen, muullainen, muunainen, myöhäinen,
 myötäinen, määräinen, naarainen, naarmainen, nainen, nepainen,
 näppäinen, pahainen, pakkainen, peijainen, pikainen, pikkainen,
 poikainen, punainen, reikäinen, reunainen, rieskainen, riestainen,
 riettainen, rihmainen, riistainen, riitainen, rikkainen, rintainen,
 risainen, ristainen, riuttainen, rojainen, rokkainen, rottainen, rou-
 tainen, ruhjainen, ruikkainen, rukainen, rukkainen, ruojainen,
 ruokainen, ruopainen, ruoppainen, ruoskainen, ruskainen, rutainen,
 rutsainen, ruumainen, ruuppainen, ryntäinen, ryöttäinen, rahkainen,
 räkäinen, räntäinen, räähkäinen, räämäinen, räappäinen, räättäi-
 nen, röhnäinen, rökäinen, röyhäinen, saappainen, saastainen, salai-
 nen, samainen, sanainen, santainen, sarainen, sarjainen, sarkainen,
 satainen, saumainen, sauvainen, sellainen, seinäinen, seipäinen,
 sekainen, seljäinen, selkäinen, seulainen, siainen, siikainen, siirainen,

silmäinen, siltainen, simainen, sirkkainen, sisäinen, sokainen, solainen, somainen, sontainen, sorainen, sorkkainen, sorvainen, sotainen, subtainen, sujainen, sukainen, sukkainen, sulainen, sulhainen, sulkainen, sumsainen, suojainen, suolainen, suorsainen, suotainen, suovainen, surmainen, suuntainen, syltäinen, syrjäinen, syväinen, syylläinen, säynäinen, säinen, tahmainen, taivainen, takainen, takkainen, tallainen, tammainen, tapainen, tarhainen, tasainen, tau-lainen, tervainen, teräinen, tiimainen, tiistainen, tilainen, tilkkainen, tilkainen, tilsainen, tinainen, tiukkainen, toistainen, tolmainen, torainen, toukkainen, tuhkainen, tukkainen, tunkainen, tuol-lainen, tuonainen, turkainen, turmainen, turpainen, turppainen, turvainen, tuskainen, tuumainen, tyhjäinen, tylväinen, tymäinen, tyräinen, tystäinen, työlläinen, työläinen, tähkäinen, täinen, tälläinen, tölmäinen, törmäinen, töyläinen, unkkainen, urainen, urpainen, vaajainen, vaaksainen, vaapsainen, vaarainen, vaarnainen, vahainen, vaivainen, vajainen, vakainen, valainen, valtainen, vanainen, vapsainen, varainen, varhainen, varmainen, varpainen, varsainen, varstainen, vartainen, vastainen, vatsainen, vehkainen, vehmainen, vehnäinen, veikkainen, verkainen, verkkainen, vertainen, vesainen, vierainen, vihainen, vihmainen, vihtainen, viimainen, viinainen, viittainen, viivainen, vikainen, viljainen, villainen, vimpainen, virkainen, virmainen, virnainen, virstainen, virtainen, virtsainen, visainen, visvainen, vitkainen, vohlainen, vuolainen, vastainen, vyötäinen, vähäinen, väinen, väkäinen, ylhäinen, ylläinen, yltäinen, yläinen, ylkäinen, yskäinen, äijäinen, äkäinen.

2. Två- och flerstafviga nomina på *einen*: ahteinen, aikeinen, eileinen, eteinen, hateinen, haureinen, helteinen, helmeinen, hempeinen, herneinen, hetteinen, hirteinen, hirveinen, hopeinen, hurmeinen, höyseinen, ihmeinen, ilmeinen, imeinen, jokeinen, juonteinen, juureinen, jälkeinen, kaateinen, kahkeinen, kaarneinen, kaarteinen, kalveinen, kapeinen, kateinen, kiveinen, koleinen, konteinen, korkeinen, kureinen, kärmeinen, käärmeinen, lakeinen, loheinen, louheinen, loveinen, luteinen, luoteinen, lusteinen, lyhteinen, lähteinen, läpeinen, läveinen, mereinen, murheinen, rehneinen, ruosteinen, ränkeinen, røyhkeinen, sateinen, saleinen, solkeinen, soseinen, sumeinen, suosteinen, säteinen, säkeinen,

taaleinen, tarpeinen, torneinen, terveinen, teinen, tokeinen, turpeinen, uurtoinen, vaatteinen, valheinen, vareinen, veinen, viljeinen, venkeinen, viereinen, vierteinen, vihneinen, viimeinen, viimeinen, virheinen, vuoteinen, vaiveinen, yhteinen, äkeinen, ääreinen.

3. Trestaffviga nomina på *inea*: aapinen, arpinen, eilinen, elkinen, entinen, etinen, hakkinen, hanhinen, harkkinen, haukinen, helminen, henkinen, hetkinen, hiilinen, hiirinen, hikinen, hirsinen, hirvinen, hiuksinen, hokinen, hottinen, huittinen, huomina, hurstinen, huallinen, hyttinen, hyppinen, hätinen, höysin, ihminen, ihoine, joltinen, jokinen, jouhinen, juhtinen, julkinen, juoninen, juurinen, järkinen, järvinen, kaakkinen, kaalinen, kalkkinen, kapinen, karinen, kaskinen, keskinen, kotinen, kielinen, kiiskinen, kirpinen, kirvinen, kivinen, koipinen, korsinen, koskinen, kostinen, kotinen, kullinen, kuoninen, kuorinen, kurinen, kusinen, kautinen, kylkinen, kynsinen, kyntinen, käkinen, kärkinen, kätinen, käsinen, köysin, laakinen, lakinen, lehtinen, leikkinen, leskinen, liekkinen, lieminen, liivinen, likinen, loppinen, lovinen, luminen, lähinen, läntinen, läpinen, maahinen, maalinen, maallinen, merinen, mettinen, millinen, miltinen, mielinen, muhinen, moillinen, mäkinen, päähinen, päälinen, reisiden, reitinen, retkinen, riihinen, riisinen, ristin, rukiinen, runsinen, rupinen, ruuhinen, raumiinen, rytinen, saarinen, saarninen, salminen, sappinen, sarsinen, sarvinen, savinen, sieninen, siipinen, silkkinen, sillinen, sininen, sirppinen, sirrinen, sisinen, sittinen, solkinen, solkkinen, solminen, sonninen, sorminen, suolinen, suoninen, suvinen, sylinen, syntinen, sysinen, sytinen, säikinen, säkkinen, sänkinen, särkinen, sääksinen, sääriinen, taiminen, takkinen, talinen, talvinen, tamminen, tappinen, tautinen, teerinen, telkinen, tiilinen, tissinen, titinen, toiminen, tokinen, torvinen, totinen, tuikkinen, tulinen, tuutinen, tuohinen, tuominen, tuppinen, turkkinen, tuulinen, tauminen, tuuttinen, tyvinen, tähtinen, tätinen, umpinen, uninen, urpinen, uuhinen, uutinen, vaaksinen, varsinen, vartinen, varttinen, vaskinen, vatinen, veitsinen, verinen, vesinen, vetinen, vierinen, vihtinen, viiminen, viimeinen, viitinen, vilppinen, virhinen, virsinen, virtinen, vuohinen, vuoksinen, vuorinen, vuotinen, väkinen, välinen, yksinen, ylinen, yrminen, yötinen, äitinen, äkkinen, äskinen, ääninen, äärinen.

4. Två- och flerstaviga nomina på *oinea*: aaltainen, aikoinen, ainoinen, aivoinen, alhoinen, armoinen, arvoinen, ehkoinen, ehtoinen, ehtoonen, haahmoinen, haamoinen, hahmoinen, hakoinen, haloinen, hapoinen, behkoinen, hepoinen, hevoinen, hienoinen, hiippoinen, himoinen, hinkoinen, hippoinen, hirvoinen, hirstoinen, huokoinen, hämöinen, höytöinen, iintoinen, ilmoinen, iloinen, intoinen, isoinen, janoinen, jauhoinen, jommainen, juustoinen, kaakkoinen, kaakoinen, kakkoinen, kakoinen, kaksoinen, kalloinen, kalvoinen, kantoinen, karkoinen, kasvoinen, kasoinen, kaunoinen, kehnoinen, kehtoinen, keihoinen, keijoinen, keppoinen, keskoinen, ketoinen, keuhkoinen, kirkkoinen, kiskoinen, kivoinen, koinen, kokkoinen, kokoinen, kosmoinen, kolttoinen, kontoinen, korkoinen, kotoinen, kuhloinen, kuikkoinen, kukkoinen, kuloinen, kuutoinen, kuonoinen, kuopoinen, kurppoinen, kurttoinen, kuuloinen, kuuroinen, käköinen, kääköinen, kämöinen, kärköinen, kätöinen, laaksoinen, laikoinen, latoinen, lehmoinen, liekoinen, lipoinen, loinen, loihkoinen, luulloinen, luontoinen, luotoinen, luppoinen, lämpöinen, löllöinen, mahoinen, maitoinen, makoinen, maloinen, metsoinen, miekkoinen, mimmoinen, moinen, montoinen, muinoinen, munoinen, muulloinen, ncitoinen, nilkoinen, nokkoinen, okkoinen, ottoinen, pehmoinen, pitoinen, pienoinen, pyrtöinen, repoinen, rievoinen, rokkoinen, rosoinen, rotkoinen, rouskoinen, roppoinen, ruohoinen, ruokkoinen, ruokoinen, ruotoinen, ruskoinen, rustoinen, ruttoinen, rystöinen, ryöpöinen, römöinen, räsöinen, röystäöinen, saloinen, satoinen, selkoinen, semmoinen, siloinen, simoinen, siroinen, sokkoinen, sorkoinen, soroinen, sortoinen, suloinen, sumoinen, soinen, suupoinen, säästöinen, taammainen, taamoinen, taanoinen, tahtoinen, takkoinen, tahroinen, taivoinen, taloinen, tankoinen, tanoinen, tappoinen, tekoinen, tenkoinen, teuhkoinen, tietoinen, toinen, toivoinen, tokkoinen, tommoinen, tottoinen, tuhoinen, tuloinen, tuukoinen, tuutoinen, tuommainen, tuokkoinen, tyhjöinen, tyköinen, tyttöinen, tämmöinen, töppöinen, ukkoinen, ulkoinen, uroinen, uskoinen, vaajoinen, vahtoinen, vaihoinen, vaimoinen, vainoinen, vakoinen, valkoinen, varoinen, varjoinen, veikkoinen, velkoinen, vennoinen, venoinen, verkkoinen, veroinen, versoinen, vetoinen, vietoinen, vihkoinen, viikkoinen, viinntoinen, viinntoinen, viistoinen, vilpoinen, vinoinen, voikkoinen, voi-

koinen, voinen, voittoinen, vyönen, vöinen, yönen, yökköinen, äpäinen, äsköinen, öinen.

5. Två- och flerstaviga nomina på *uinen*: aamui-
nen, aikuinen, ajuinen, aluinen, appuinen, avuinen, etuinen, ha-
muisen, bahmuisen, hajuisen, havuisen, haltuisen, haluisen,
hamppuisen, hapuisen, hatuinen, herttuinen, hetkuisen, hinkuisen,
hirmuisen, hituinen, hoikuisen, hoppuisen, hormuisen, huiluisen,
huokuisen, hutuinen, hyllyinen, hyttyinen, hyppyinen, hyynen,
huinen, hyötyinen, hämyinen, härkyinen, häyryinen, höyryinen,
ituisen, ikuisen, itkuisen, jouluinen, juoruinen, kaarmuisen, kaa-
suisen, kaikuisen, kakkuisen, karhuinen, kartuinen, kasuisen,
kattuisen, keskuinen, kesuisen, kettuinen, kiiruinen, kirppuisen,
kirstuinen, kiukkuisen, kohluinen, koivuisen, koluinen, komuisen,
kontuinen, korkuisen, koskuinen, koukkuisen, kubuisen, kaihuisen,
kalkuisen, kuljuinen, kalkkuisen, kuluisen, kupuisen, kurkkuisen,
kurpuisen, karttuinen, kutuinen, kauruisen, kybkyinen, kykyinen,
kykkyinen, kyinen, käpyinen, kärryinen, laatuinen, lapsuisen,
laukkuisen, lehmuisen, lemuinen, leppyinen, lepyinen, liejuinen,
lintuinen, lohduinen, luinen, lulluisen, lyhyinen, lykkyinen, lylyi-
nen, lymyinen, läksyinen, lämpyinen, lölyinen, makuinen, malui-
nen, miehuinen, muhjuinen, muunuinen, myrkkyyinen, myrryi-
nen, neitsyyinen, neityinen, nivuisen, pehmuisen, polvuisen, ret-
tuinen, retuisen, riemuinen, riepuinen, risuisen, raikuisen, rous-
kuinen, ruittuinen, rumppuisen, ruusuinen, ruoppuisen, ruupui-
nen, ruusuinen, rautuinen, ryhmyinen, rypyyinen, rypyinen, ryttyi-
nen, rytyinen, ryysyyinen, ryöppyinen, räppyinen, römsyyinen, rön-
syyinen, röysyyinen, sasuisen, sauvuinen, savuisen, serkkuisen, sie-
luisen, silppuisen, simpuisen, siruisen, sirkkuisen, sirmuisen,
sisuisen, siukkuisen, sivuisen, solkuinen, solmuinen, sopuisen,
sukuinen, sulkuisen, sumuisen, suomuisen, suotuinen, suoskuinen,
suruisen, suinen, suukkuisen, suuruisen, syksyyinen, sylkyinen,
sylvtyinen, syvyinen, syinen, sänkyinen, säsyinen, takuinen, tak-
kuinen, tamppuisen, taskuinen, temppuisen, tikkuinen, tikuisen,
tilkkuisen, tiukkuisen, tohuinen, tomuinen, taiskuinen, taittuinen,
tuoksuinen, tupsuisen, turkuinen, tytyinen, tätyinen, täppyinen,
törkyinen, töyryinen, utuinen, vahtuinen, vaikkuisen, vaimuisen,
vanttuinen, varpuinen, varuinen, vattuinen, vieruisen, vieryinen,

viirainen, viluinen, vimpuinen, vipuinen, virkkuinen, virkuinen, vuohuinen, vuoluinen, vuotuinen, vävyinen, yrkyinen, älyinen, öljyinen.

6. Fyr- och flerstaviga nomina på *lainen*, *llainen*:
 ahtolainen, anulainen, apulainen, arvollainen, aunulainen, eiteläinen, estiläinen, etäläinen, hatulainen, heimolainen, hempulainen, herhiläinen, hiitolainen, humalainen, hupilainen, hylkyläinen, höyryläinen, hämäläinen, hänttiläinen, härkyläinen, hörhöläinen, imehnolainen, itäläinen, jonkalainen, juudalainen, juutilainen, juuttilainen, jyrkyläinen, jäppiläinen, jäppäläinen, järkyläinen, jättiläinen, kahilainen, kainulainen, kaisilainen, kamalainen, kappalainen, karilainen, karjalainen, kaukolainen, keitolainen, kerjulainen, kerjäläinen, kimalainen, kirpulainen, kitulainen, korentolainen, korpilainen, kotolainen, kulkulainen, kuonolainen, kusilainen, kyhkyläinen, kytöläinen, kynttiläinen, kynäläinen, kytöläinen, kyytöläinen, käräyläinen, käskyläinen, käypäläinen, köppäläinen, lappalainen, lättiläinen, löytyläinen, maitilainen, majalainen, mammelainen, mehiläinen, meriläinen, mesiläinen, metsäläinen, mierolainen, muikulainen, munkkilainen, muodollainen, mustalainen, muukalainen, mäkeläinen, mökkiläinen, nappulainen, niukallinen, nokulainen, nupiallainen, oululainen, paholainen, paikkulainen, pakolainen, paksullainen, palkkalainen, pannaalainen, peräläinen, piikkiläinen, pikalainen, pirulainen, pitkyläinen, pitulainen, pohjolainen, puikkulainen, pytkyläinen, pyöryläinen, rantalainen, rumallinen, runolainen, ruomalainen, ruotolainen, ruotsalainen, rutialainen, ryssäläinen, ryöpäläinen, räpääläinen, saarelainen, saimalainen, saksalainen, sammalainen, savolainen, sauvolainen, sekalainen, sekulainen, siestarlainen, soikulainen, soipalainen, soipolainen, sukkulainen, sukulainen, suomalainen, suurellainen, syöpäläinen, sääkseläinen, sääksiläinen, sääskeläinen, sääskiläinen, takkulainen, takalainen, talvellainen, tapiolainen, tiholainen, tihulainen, tiinalainen, toisellinen, turjalainen, turkkilainen, turkulainen, tuutilainen, täkäläinen, täpääläinen, ulkolainen, urolainen, vaaksalainen, vaapsalainen, vaasalainen, vainnilainen, vaivalainen, vapsalainen, varolainen, varpulainen, vehiläinen, vempeläinen, veneläinen, venheläinen, venäläinen, veteläinen, vihalainen, vihviläinen, virolainen, viukkalainen, vuorelainen, väänneläinen, yhtäläinen, ympyräinen, äiteläinen.

7. Fyr- och flerstavviga nomina på *nainen*: ahvenainen, aivinainen, erinäinen, etanainen, halkinainen, haukinainen, ibanainen, ikkunainen, irtanainen, istunainen, itsanainen, järkinäinen, kaikkinainen, kapinainen, karsinainen, katonainen, keskinäinen, kokonainen, kolminainen, kuusinainen, kuutinainen, lautinainen, liikanainen, luppanainen, moninainen, murhanainen, porttonainen, ruhmenainen, ruhtinainen, taikinainen, täysinäinen, ulkonainen, umpinainen, vajanainen, vajonainen, vailinainen, vaillinainen, vakanainen, vakinainen, velhonainen, väkinäinen, yksinäinen, äkkinäinen.

8. Fyr- och flerstavviga nomina på *kainen*, *koinen*: ajastaikainen, ainokainen, ainukainen, alankoinen, alvinkoinen, esikoinen, haaruskoinen, harakkainen, harjakainen, haudikkainen, heitukkainen, henkykäinen, hentukainen, hienokainen, hienukainen, helukainen, iljakainen, jakainen, juonikainen, kanakkainen, kastikainen, kaukukainen, kaunukainen, kehnukainen, keijukainen, kevykäinen, kielukainen, kihavanskoinen, kivikkäinen, konninkainen, korkukainen, kuorinkainen, lapsukainen, latinainen, latiskainen, latukainen, latuskainen, lehtykäinen, leminkäinen, lenninkäinen, lipinkäinen, lieminkäinen, lietukainen, limaskainen, lipakainen, lituskainen, luotikainen, lusikkainen, lyhykäinen, lätäköinen, löytykäinen, menninkäinen, metsinkäinen, miehukainen, muirukainen, myllykäinen, männinkäinen, mörrinkäinen, möyrinkäinen, neitsykäinen, nielukainen, niplinkäinen, nuorukainen, ohukainen, paasukainen, pehumukainen, peijakainen, pienukainen, pikkuruikkainen, pitkyrkäinen, puhtukainen, pulmukainen, pörrinkäinen, raavokkainen, rapakoinen, ruhmuskainen, räättyköinen, römyskäinen, salakkainen, sammakkoinen, sarvinkainen, silakkainen, sivokainen, sonninkainen, sortinkainen, suoninkainen, syötinkäinen, tahmaskainen, tanokainen, tarikainen, tavaskainen, tenlikkäinen, tillukkainen, torikainen, tuohikkainen, tuohikainen, turvakoinen, turvakoinen, urakoinen, uutukoinen, vaapukkainen, vaarinkainen, vahinkoinen, valokkinen, valokkainen, varikoinen, vasikkainen, veitikoinen, veitikoinen, venykäinen, veuloskainen, vuolankoinen, vuotikainen, vääryskäinen, ymyrkyäinen.

9. Fyr- och flerstavviga nomina på *ainen*, *ioinen*: ainiainen, ampiainen, antiainen, hartioinen, harvioinen, hiviainen,

hopiainen, hyötiäinen, hyöriäinen, iitiäinen, imiäinen, jämiäinen, kaappiainen, kaapiainen, kalliainen, kaltioinen, kampioinen, karmioinen, kauhioinen, kautioinen, kavioinen, kirviäinen, kusiainen, kuuhainen, kylkiäinen, laskiainen, leppiäinen, liemiäinen, lipiäinen, loppiainen, läksiäinen, läsiäinen, löytiäinen, mahiainen, maitiäinen, makiainen, mehiäinen, melkiäinen, mesiäinen, mettiäinen, moiliiäinen, muuriainen, myyriäinen, mökkiäinen, nahkiainen, nasiainen, neeriäinen, neuliainen, nimpiiäinen, nuppiainen, nyriäinen, paniaainen, pilliäinen, poltiainen, puoliainen, puskiainen, pyöriäinen, pääsiäinen, rahkiainen, ristiäinen, ruotiainen, ruskiainen, sainiainen, saipioinen, saksioinen, siniäinen, sittiäinen, sontiainen, sortiainen, surkiainen, surviainen, takkiainen, talviainen, tekiäinen, tubkiäinen, tuhnioinen, tuikioinen, tulioinen, tuukioinen, tuuliainen, urpiainen, vaarniainen, valkiainen, vampiainen, vapsiainen, vaisiainen, viiniäinen, viiriäinen, vuohiainen, vuoliainen, vuolliainen, vuotioinen, äyriäinen.

10. Fyr- och flerstafviga nomina på *mainen*, *moinen*, *minen*: ahkamainen, alammainen, alimmainen, alinomainen, ennemminen, ensimmäinen, esimmäinen, etimmäinen, etummainen, edelmäinen, edellimäinen, hedelmäinen, hekumainen, holjamoinen, hompamainen, höyhimäinen, inhiminen, jälkimmäinen, jälemmäinen, kaljamoinen, kantamainen, kantamoinen, keskimmäinen, kääramöinen, likimmäinen, lähimmäinen, lämpymäinen, lämpimäinen, maailmainen, nyhermäinen, näljämäinen, paksummainen, perimmäinen, pienemmäinen, poikamainen, pukkimainen, puolimmäinen, päällimmäinen, pöhkömäinen, rohtiminen, ruikkamainen, ruikkammainen, räsymäinen, satiminen, sokiammainen, solkimainen, sietamainen, sikamainen, sisämmäinen, sisemmäinen, sisimmäinen, sisälmäinen, soramainen, suojammainen, susimainen, suuremmainen, sydäminen, sydämminen, takamainen, takimmainen, tasammainen, telkkämöinen, tohkomainen, torromainen, tukkamainen, täysimmäinen, uljamoinen, ulkomainen, vanhimmainen, vanhempainen, vanhemmainen, vankamoinen, veikkamainen, veinämöinen, veistämöinen, vierimmäinen, väinämöinen, ylimmäinen.

11. Fyr- och flerstafviga nomina på *tainen*, *tuinen*, *tinen*: alituinen, erityinen, istutainen, jaaritainen, lauvantainen, nostantainen, omituinen, parabultainen, samettinen, vähäläntäinen.

12. Fyr- och flerstaviga nomina på *jainen*: alkajainen, ammujuainen, hunajainen, istuttajainen, jakajainen, jalajainen, katajainen, kihlajainen, naittajainen, nostajainen, odottajainen, polttajainen, purkajainen, päästäjäinen, sarajainen, survojainen, tappajainen, vatajainen, venäjäinen, veräjäinen, viheliäinen.

13. Fyr- och flerstaviga nomina på *rainen*, *roinen*, *ruinen*, *rinen*, *riainen*: ankeriäinen, anterinen, hateroinen, hankeroinen, hituroinen, hieveräinen, hinteröinen, hyyhäröinen, hämäreäinen, ilmarinen, jukkeroinen, jämyräinen, kaiturainen, kajeroinen, kakkarainen, kakkorainen, kekkeräinen, kiekkurainen, kiperiäinen, kippuroinen, kokkarainen, kottarainen, kujeroinen, kukkuroinen, kuparinen, kuveriäinen, kympyräinen, kyynäräinen, käiveröinen, kaiverainen, kämpyräinen, känkkyräinen, lyllyräinen, nukkeroinen, nykeräinen, nyperäinen, nökräinen, pikkarainen, pikku-ruinen, piskaruinen, piskuruinen, polttarainen, pöhmöräinen, rottarainen, saivarainen, säkeriäinen, siesteriäinen, somerinen, someroinen, syykkyräinen, syysyriäinen, syyriäinen, tappurainen, tattarainen, tavarainen, tilleroinen, tilleröinen, tohmeroinen, tyttäräinen, täpäriäinen, vahterainen, vasarainen, veheriäinen, viheriäinen, viitseriäinen, vikeroinen, ympyriäinen, ymmyriäinen, ymmeriäinen, yysyriäinen, yssyriäinen, ähmäreäinen, ähmiröinen, ähmeryinen, äimeröinen, äimäröinen.

14. Fyr- och flerstaviga nomina på *hainen*, *huinen*, *hinen*: armahainen, etehinen, etähinen, etähäinen, hernehinen, hettehinen, hurmehinen, ihmehinen, jokahainen, jokahinen, juurehinen, jälkehinen, kaakihinen, kaulahinen, kiiruhainen, kiukahainen, kiukkuhinen, kotohinen, kuntohinen, kärmehein, kätehin, käärmehinen, lakehinen, läpihinen, mielihinen, mieluhinen, muuhinen, muurahainen, muurahinen, nälkähäinen, omahainen, pannahainen, piijahainen, piessahainen, riettahainen, ruostehinen, ruosteheinen, satehinen, siahainen, siahinen, siirahainen, sisuhinen, sulahainen, sumsahainen, suotahinen, syrjähinen, syrjähäinen, taivahinen, vaapsahainen, vaattehinen, vapsahainen, vapsahinen, varahainen, varahinen, vartahinen, varpahinen, varpahainen, vierahinen, viertehinen, vihnehinen, vuolahainen, ylähäinen, ylähinen, äärehinen.

15. Fyr- och flerstafviga nomina på *vainen*, *voinen*, bittavainen, jalavainen, joukkavainen, kanervainen, kantelvoinen, katavainen, pytkylväinen, tillerväinen, vajaavainen, ymyrväinen.

16. Fyr- och flerstafviga nomina på *ksinen*, *sinen*: jänöksinen, jänöksinen, tervaksinen, teräksinen, vareksinen, varöksinen.

17. Fyr- och flerstafviga nomina på *allinen*: ajallinen, aitalinen, atallinen, astiallinen, autuallinen, eväällinen, haarallinen, hajallinen, haltiallinen, hampaallinen, harjallinen, haurallinen, heikumallinen, helmallinen, hiallinen, bihallinen, himallinen, huikallinen, huorallinen, hädällinen, hännällinen, häpiällinen, hätäällinen, häällinen, ijällinen, illallinen, irstaallinen, irrallinen, irtaallinen, isällinen, jalallinen, juhallinen, juhtallinen, jumalallinen, jyrkällinen, jyvällinen, kahvallinen, kalallinen, kansallinen, kápallinen, kapinallinen, kapustallinen, karjallinen, karvallinen, kattilallinen, kauballinen, kengällinen, kesällinen, keväällinen, kirjallinen, kiusallinen, korvallinen, kourallinen, kulmallinen, kuninkaallinen, kunniallinen, kytällinen, kynällinen, kärvällinen, laattiallinen, latvallinen, laupiallinen, lehmällinen, leivällinen, lihallinen, liallinen, luonnollinen, luvallinen, lusikallinen, maailmallinen, mailmallinen, majallinen, maljallinen, muinallinen, murhallinen, määrällinen, nenällinen, oivallinen, paikallinen, pitkällinen, puhtaallinen, reunallinen, ruumallinen, ryöpiällinen, räppällinen, saappaallinen, saijallinen, sairaallinen, sangallinen, sarjallinen, saunallinen, seinällinen, siallinen, sillallinen, silmällinen, sisällinen, sodallinen, suhdallinen, sukallinen, sulallinen, surmallinen, suunnallinen, syrjällinen, taivaallinen, takallinen, tavallinen, tilallinen, turvallinen, tuskallinen, tuumallinen, tähjällinen, tähällinen, tärnäällinen, vaarallinen, vaivallinen, vakallinen, valallinen, vallallinen, vammallinen, varallinen, varkaallinen, varsallinen, vasikallinen, vastallinen, velallinen, vihollinen, viljallinen, virallinen, virmallinen, virvallinen, vitkallinen, voimallinen, ystävällinen, äijällinen, ämmällinen, äyrällinen.

18. Fyr- och flerstafviga nomina på *ellinen*, *eltinen*: ahteellinen, ammeellinen, edellinen, ennellinen, esteellinen, hameellinen, hapsellinen, haursellinen, hengellinen, herneellinen, huollellinen, huoneellinen, hypeellinen, ihmeellinen, imehellinen, itsel-

linen, joubellinen, juonellinen, järjellinen, jäsenenellinen, kannellinen, kaskellinen, kateellinen, kieellinen, kivellinen, kirvoellinen, koneellinen, kujeellinen, kuorellinen, kyljellinen, kyanellinen, kätiläinen, kärjellinen, lahdellinen, liemenellinen, lovellinen, lävellinen, merellinen, miehellinen, murehellinen, myvellinen, rehellinen, reellinen, riihellinen, roppeellinen, roveellinen, ruuhellinen, rypäleellinen, rängellinen, varrellinen, sapellinen, sarvellinen, sateellinen, siemenellinen, soljellinen, solmellinen, suurellinen, suvellinen, sydämellinen, sydämmellinen, sylellinen, tarpeellinen, terveellinen, teräksellinen, toimellinen, turpeellinen, tähneellinen, täydellinen, vaatteellinen, vaiheellinen, valeellinen, valbeellinen, vaateellinen, vaatuksellinen, veitsellinen, veljellinen, venheellinen, verillinen, vierellinen, virheellinen, austeellinen, väläinen, yhteellinen, ylellinen, yrbeellinen, yrehellinen, äkeellinen, äänellinen, äärellinen.

19. Fyr- och flerstafviga nomina på *illinen*: aamiläinen, ankkurillinen, hapsillinen, harmillinen, hauvillinen, hiuksillinen, häkillinen, ihmellinen, inhimillinen, jauhillinen, juurillinen, kansillinen, karhillinen, kassillinen, konstillinen, kupillinen, kynsillinen, käsillinen, laarillinen, laillinen, lapsillinen, lehdillinen, lehmillinen, leikillinen, leilillinen, loimillinen, lystillinen, läkkärillinen, lävällinen, majesteettillinen, oksillinen, perillinen, ruumiillinen, saavillinen, salillinen, sankarillinen, sapillinen, sarvillinen, siivillinen, sirpillinen, sisillinen, sonnillinen, sorkillinen, sormillinen, suollinen, suonillinen, sylillinen, symillinen, säkillinen, takillinen, taudillinen, vadillinen, vilpillinen, virhillinen, ydillinen, äidillinen, äitillinen, äkillinen, äärillinen.

20. Fyr- och flerstafviga nomina på *ollinen, olli-*
nen: aimollinen, ainollinen, ansiollinen, armollinen, arvollinen, ehdollinen, ehtoollinen, ennollinen, haarollinen, himollinen, innollinen, jollinen, juustollinen, kaatiollinen, kahmalollinen, kainalollinen, kalliollinen, kansollinen, katiollinen, kaukalollinen, kelvollinen, kirkollinen, kukkarollinen, kunnollinen, kuonollinen, tadollinen, luodollinen, luuvalollinen, maallinen, mahdollinen, maidollinen, mannollinen, merellinen, otollinen, pahollinen, palkollinen, paskollinen, pelvöllinen, petollinen, raavollinen, ruodollinen, sammillinen, siivollinen, sovinnollinen, tahdollinen, tabvöllinen, taidollinen, taidokollinen, talollinen, takollinen, tangollinen, taollinen, tehollinen,

tenhollinen, tiedollinen, totollinen, tunnollinen, uhallinen, urhoollinen, urohollinen, uroollinen, uskollinen, vahingollinen, vaimollinen, vainollinen, vaivollinen, vallollinen, vammallinen, varjollinen, velvollinen, velollinen, vennollinen, venollinen, vieskollinen, vihollinen, viikollinen, viinnollinen, voitollinen, yöllinen, ylöllinen, yöllinen, verkollinen, verollinen.

21. Fyr- och flerstafviga nomina på *ullinen, uullinen*: aamullinen, arkullinen, avullinen, edullinen, hadullinen, hajullinen, halullinen, hatullinen, herkullinen, herjullinen, hyödyllinen, itkullinen, kalullinen, kannullinen, kiiruullinen, kiulullinen, kivullinen, kohdullinen, kohtuullinen, koukullinen, kulkullinen, kurkullinen, laadullinen, laukullinen, lohdullinen, lukullinen, lykyllinen, maullinen, miehullinen, myrkyllinen, neitsyllinen, oikullinen, riemullinen, rievullinen, ruudullinen, rymyllinen, rypyllinen, siehallinen, sivullinen, solmullinen, surullinen, suullinen, syyllinen, sängyllinen, säädyllinen, takullinen, tamullinen, tiinullinen, vanttuullinen, ydyllinen, älyllinen.

22. Öfriga nomina på *llinen, linen, liainen* och nomina på *loinen*: aadelinen, hedelmällinen, humaloinen, humalinen, huppeloinen, jumalinen, kanteloinen, kivulloinen, kituloinen, koillinen, kommeliainen, koppeloinen, kuppeloinen, kuppuloinen, maallinen, sammeloinen, nimittöinen, rupulinen, sairaloinen, tuskaloinen, tuskaloinen, täillinen, vaaraloinen, vaaraloinen, vaihtoinen, vaivaloinen, viheliäinen, viitseliäinen, voillinen.

23. Fyr- och flerstafviga nomina på *ninen*: huomeninen, hurmeninen, ihminen, imehninen, jäseninen, kymmeninen, ruhmeninen, rämminen, terheninen.

Dädina, den 4 November 1846.

Register.

A) Verbernas bildning.

Verba på <i>aan</i>	Sid.	Verba på <i>ian</i>	Sid.
" " <i>aannun</i>	125.	" " <i>ielen</i>	129.
" " <i>aalen</i>	121.	" " <i>ilen</i>	153.
" " <i>ahdan</i>	152.	" " <i>in</i>	155.
" " <i>ahdan</i>	138.	" " <i>ioitsen</i>	143.
" " <i>ahdun</i>	162.	" " <i>isen</i>	157.
" " <i>ahutan</i>	137.	" " <i>itan</i>	159.
" " <i>ailen</i>	152.	" " <i>ittelen</i>	136.
" " <i>aisen</i>	146.	" " <i>itun</i>	149.
" " <i>aitun</i>	123.	" " <i>iun</i>	124.
" " <i>ajan</i>	125.	" " <i>iunnun</i>	122.
" " <i>an</i>	140.	" " <i>joitsen</i>	123.
" " <i>atan</i>	136.	" " <i>koitsen</i>	157.
" " <i>attelen</i>	149.	" " <i>ksun</i>	"
" " <i>atun</i>	123.	" " <i>llan</i>	147.
" " <i>aun</i>	121.	" " <i>llun</i>	161.
" " <i>aunnun</i>	"	" " <i>loitsen</i>	124.
" " <i>autan</i>	137.	" " <i>ltelen</i>	157.
" " <i>ean</i>	129.	" " <i>moitsen</i>	154.
" " <i>een</i>	"	" " <i>nen</i>	158.
" " <i>eennun</i>	123.	" " <i>nnan</i>	159.
" " <i>ehdan</i>	162.	" " <i>nnun</i>	160.
" " <i>ehdin</i>	161.	" " <i>noitsen</i>	125.
" " <i>ehdun</i>	162.	" " <i>ntelen</i>	158.
" " <i>eilen</i>	153.	" " <i>oan</i>	154.
" " <i>elen</i>	155.	" " <i>oelen</i>	128.
" " <i>en</i>	145.	" " <i>oilen</i>	153.
" " <i>etan</i>	135.	" " <i>oitan</i>	"
" " <i>ettelen</i>	150.	" " <i>oitan</i>	130—132.
" " <i>etun</i>	124.	" " <i>oittelen</i>	147.
" " <i>eun</i>	122.	" " <i>oitun</i>	124.
" " <i>eunnun</i>	123.	" " <i>on</i>	143.
" " <i>htelen</i>	154.	" " <i>oon</i>	128.

	Sid.		Sid.
Verba på <i>oonnun</i>	123.	Verba på <i>stum</i>	119.
” ” <i>otan</i>	130—132.	” ” <i>tan</i> (med föreg. vokal)	138.
” ” <i>ottelen</i>	147.	” ” <i>tsen</i> (trostafviga)	156.
” ” <i>otun</i>	124.	” ” <i>uan</i>	129.
” ” <i>oun</i>	123.	” ” <i>uelen</i>	154.
” ” <i>ounnun</i>	”	” ” <i>uilen</i>	”
” ” <i>poitsen</i>	158.	” ” <i>un</i>	117.
” ” <i>roitsen</i>	”	” ” <i>utan</i>	133.
” ” <i>rran</i>	161.	” ” <i>uttelen</i>	148.
” ” <i>rrun</i>	124.	” ” <i>utun</i>	124.
” ” <i>rtelen</i>	154.	” ” <i>uun</i>	129.
” ” <i>skelen</i>	151.	” ” <i>voitsen</i>	158.
” ” <i>stan</i>	141.	Enstafviga verba	163.
” ” <i>stelen</i>	150.	Säfslyntare former	”

B) Nominernas bildning.

	Sid.		Sid.
Nomina på <i>a</i>	195.	Nomina på <i>eus</i> (genit. <i>euden</i>)	182.
” ” <i>aa</i>	184.	” ” <i>eus</i> (genit. <i>euksen</i>)	181.
” ” <i>ai</i>	”	” ” <i>h</i>	178.
” ” <i>ain</i>	170.	” ” <i>ha</i>	”
” ” <i>ainen</i>	199.	” ” <i>hainen</i>	208.
” ” <i>allinen</i>	209.	” ” <i>hadin</i>	178.
” ” <i>an</i>	170.	” ” <i>hados</i>	182.
” ” <i>ari</i>	165.	” ” <i>hadus</i>	180.
” ” <i>as</i> (genit. <i>ahan</i>)	178.	” ” <i>hainen</i>	208.
” ” <i>as</i> (genit. <i>aksen</i>)	181.	” ” <i>hka</i>	168, 177.
” ” <i>as</i> (genit. <i>annen</i>)	179.	” ” <i>hko</i>	178.
” ” <i>aus</i> (genit. <i>auden</i>)	182.	” ” <i>hta</i>	”
” ” <i>aus</i> (genit. <i>auksen</i>)	181.	” ” <i>huinen</i>	208.
” ” <i>e</i>	184.	” ” <i>i</i> (genit. <i>en</i>)	188.
” ” <i>eellinen</i>	209.	” ” <i>i</i> (genit. <i>in</i>)	186.
” ” <i>ei</i>	”	” ” <i>ia</i>	185.
” ” <i>ein</i>	171.	” ” <i>iainen</i>	206.
” ” <i>einen</i>	201.	” ” <i>ias</i>	178.
” ” <i>ellinen</i>	209.	” ” <i>illinen</i>	210.
” ” <i>en</i>	171.	” ” <i>in</i>	170.
” ” <i>eri</i>	165.	” ” <i>inen</i>	202.
” ” <i>es</i> (genit. <i>ehen</i>)	179.	” ” <i>intima</i>	171.
” ” <i>es</i> (genit. <i>eksen</i>)	181.	” ” <i>io</i>	184.
” ” <i>es</i> (genit. <i>ennen</i>)	179.	” ” <i>iainen</i>	206.
” ” <i>et</i>	169, 183.	” ” <i>is</i> (genit. <i>iän</i>)	179.

Nomina på is (genit. iksen),		Sid.	Nomina på lus		Sid.		
"	"	it	177.	"	"	luus	183.
"	"	ius (genit. iuden)	182.	"	"	lvo	175, 176.
"	"	ius (genit. iuksen)	181.	"	"	läin	175.
"	"	ja	175.	"	"	ma	172.
"	"	jainen	208.	"	"	mainen	207.
"	"	jas (genit. jahan)	179.	"	"	mas	173, 179.
"	"	jas (genit. jaksen)	182.	"	"	mes	173.
"	"	jos	"	"	"	met	"
"	"	jus	180.	"	"	minen	207.
"	"	kainen	168, 206.	"	"	mo	"
"	"	kas	167, 178.	"	"	moinen	207.
"	"	ket	168.	"	"	mpi	173.
"	"	kka	166.	"	"	mu	"
"	"	kki	168.	"	"	mus	172, 180.
"	"	kko	167.	"	"	muus	182.
"	"	koinen	206.	"	"	mös	173.
"	"	ksinen	209.	"	"	n (genit. nen)	170.
"	"	kuus	183.	"	"	na	169.
"	"	l	173.	"	"	nainen	206.
"	"	la	"	"	"	nas	173.
"	"	lainen	205.	"	"	nes	173, 182.
"	"	lampi	175.	"	"	net	173.
"	"	las	175, 179.	"	"	ni	"
"	"	les	175.	"	"	ninen	211.
"	"	let	174.	"	"	nka	168.
"	"	li	"	"	"	nki	"
"	"	lia	175.	"	"	nko	"
"	"	liainen	211.	"	"	no	173.
"	"	lias	175, 179.	"	"	nos	173, 182.
"	"	likka	175.	"	"	nsi	171.
"	"	likko	"	"	"	nta	"
"	"	linen	211.	"	"	nti	"
"	"	lis	175.	"	"	ntie	173.
"	"	listo	"	"	"	nto	171.
"	"	lkka	"	"	"	nus	173, 180.
"	"	llainen	205.	"	"	nuus	183.
"	"	llinen	211.	"	"	o	192.
"	"	lma	175.	"	"	oa	184.
"	"	lmus	"	"	"	oi	"
"	"	lo	174.	"	"	oin	171.
"	"	loin	175.	"	"	oinen	203.
"	"	loinen	211.	"	"	ollinen	210.
"	"	ls	175.	"	"	on	171.

Nomina på oo	Sid.	Nomina på suus	Sid.
" " oollinen	184.	" " tainen	183.
" " os (genit. ohon)	179.	" " tar	177.
" " os (genit. oksen)	181.	" " tas	179.
" " ous (genit. ouden)	182.	" " tet	183.
" " ous (genit. ouksen)	181.	" " tin	177.
" " ppa	175.	" " tinen	207.
" " ppi	"	" " toin	177.
" " ppo	"	" " tos	182.
" " r	164.	" " tsa	177.
" " ra	"	" " tsuus	183.
" " rainen	166, 208.	" " tia	177.
" " ret	165.	" " ti	"
" " riainen	208.	" " tto	"
" " rinen	"	" " tuinen	207.
" " ro	165.	" " tus (genit. tuksen)	179.
" " roinen	166, 208.	" " u	189.
" " ruinen	" "	" " ua	184.
" " rus	180.	" " uin	171.
" " ruus	183.	" " uinen	204.
" " rva	176.	" " ullinen	211.
" " rvo	"	" " un	171.
" " sa	"	" " uri	165.
" " sas	179.	" " us (genit. uksen)	180.
" " si	177.	" " ut	177.
" " sin	"	" " uu	184.
" " sinen	209.	" " uullinen	211.
" " ska	168, 177.	" " uus	182.
" " sko	" "	" " va	175.
" " sma	178.	" " vainen	209.
" " so	177.	" " vas	179.
" " sta	"	" " vi	176.
" " sti	"	" " vo	"
" " stin	"	" " voinen	209.
" " sto	176.	" " vuus	183.
" " su	177.	" " ät	177.

Handlingar rörande Finlands historie,

meddelade af

K. Aug. Bomansson.

Innehåll.

1. Värdering å persedlar, som ingingo i Torneå Lapparnes skatt samt i deras handel med Birkkarlarne och «de Norrsk» äfvensom Lapparnes klagomål på Lappfogdarne och Birkkarlarne, år 1559.
2. Om nöden i Österbottens norra fögderi 1602 och 1603.
3. Om nöden i Ijo socken 1602 och 1603.
4. Stat för Swartå och Hywinge bruk samt Ojamo grufva 1623.
5. General-bergsämbetet i Stockholm uppdrager åt Assessorn i nämde verk Lorentz Creutz till Sarflax att begifva sig till Finland, för att undersöka ett malmstreck på Forsö vid Forsby i Perno socken, äfvensom efterspörja andra dylika i landet; dat. Stockholm, d. 2 December 1637.
6. Detsamma ber General-guvernören och Landshöfdingarne i Finland på allt sätt understöda Lorentz Creutz, som afsändes dit, för att jemte Bergmästaren Henrik Teet öfverlägga om de åtgärder, som för de Finska bergverkenas förkofran borde vidtagas; dat. Stockholm, den 2 Nov. 1638.
7. Detsamma anhåller hos Befallningsmannen på Åland, det han måtte bistå Lorentz Creutz, nu befullmäktigad att resa till denna ort, för att besigtiga ett vid Grelshy ladugård i Finström upptäckt silfver-malmstreck; dat. Stockholm, d. 18 September 1640.

8. Relation, tvifvelsutan af Lorentz Creutz, om malmstrecken vid Grelsby ladugård samt på Sillskärs holme i Saltvik, äfvensom om svafvel «keset» i Sottunga, alla på Åland; dat. d. 27 Sept. 1640.
9. General-bergsamtet i Stockholm uppmanar kronans befallningshafvande i Finland att lemna all möjlig handräkning åt Lorentz Creutz, som jemte bergmästarne derstädes kommer att besigtiga nyss angifna Finska malmstreck och «ställa order öfver Swartå jernbruk»; dat. Stockholm, d. 14 Aug. 1641.
10. Förmyndare-styrelsen under Drottning Kristina privilegierar ett på Assessor Johan Berndes ägor (i Borgå län?) upptäckt jernmalmstreck, samt frikallar, till dess understöd, några närbelägna byar jemte deras arbetsfolk från utskrifning; dat. Stockholm, d. 20 Oktob. 1641.
11. Bergsambetet i Stockholm underrättar Johan Henriksson och Karl Billensteen att de ej vidare få med bergmästar-embeten i Finland sig befatta, erbjudande dem tillika, om de sådant önskade, privilegium på bearbetning af Hyvinge svafvelberg i Tavastland; dat. Stockholm, d. 3 Maj 1643.
12. Bergskollegiet i Stockholm uppfordrar Landshöfdingen i Åbo och Björneborgs län Lorentz Creutz, att både sjelf bispringa samt hos General-guvernören och Landshöfdingarne i Finland rekommendera Underbergmästaren i Tavastland, Nyland och «begge Karelerne» Johan Danielsson; dat. Stockholm, d. 3 Novemb. 1649.
13. Detsamma begär Lorentz Creutz' medverkan dertill, att det både på Svenska och Finska tryckta privilegiet för nyupptäckta bergverk i Finland, måtte der allestädes blifva kungjordt och belöning utlofvad åt en hvar, som upptäckte malmstreck, äfven om de voro af mindre värde; dat. Stockholm, d. 26 Nov. 1649.

14. Detsamma tillerkänner åt Lorentz Creutz till respenningaf då han besigtigar Finska bergverk, de 50 daler Silfvermynt, som Peter Thorwösten är pligtig att årligen «uti pension» inleverera; dat. Stockholm d. 12 Nov. 1650.
15. Detsamma uppmanar Lorentz Creutz se till, att de fyra malmhetare, som efter stat bestås i Finland, följa och lyda Bergmästaren Johan Danielsson, hvarjemte Creutz skulle öfversända till Sverige två «Finska drängar» för att undervisas i bergväsendet; dat. Stockholm, d. 15 Nov. 1650.
16. Detsamma ber Lorentz Creutz undersöka och inkomma med berättelse om tvänne nya malmstreck, hvilka Mårten Henriksson i Vesterby i Pojo upptäckt, det ena på hans egna egor och det andra vid Guldkrona by i Nagu socken; dat. Stockholm, den 23 Nov. 1650.
17. Fullmakt af Karl X Gustaf för Lorentz Creutz, att enligt en viss instruction upprätta en jordebok öfver alla kronans bergslag med deras underlydande gods i Finland och Österbotten; dat. Stockholm, d. 29 Juli 1654.
18. Bergskollegiets memorial för Assessor Lorentz Creutz (den yngre) om hvad han vid bergverken i Finland borde förrätta; dat. Stockholm, d. 12 Januari 1675.
19. Bref från Karl XI till Bergskollegiet, hvarigenom Landshöfdingen i Åbo och Björneborgs län Lorentz Creutz (den yngre) erhåller tillstånd att inrätta en hamnarbyggnad å ett qvarnställe i Kautaa by i Eurå socken; dat. Stockholm, den 5 Juni 1689.
20. Karl XI bifaller Bergskollegiets hemställan, att Lorentz Creutz måtte, för eldskadad skull, ytterligare erhålla fyra års skattefrihet å sin masugn vid Tykö gård i Bjerno socken; dat. Stockholm, d. 2 Mars 1694.
21. Friherre-bref för General-löjtnanten m. m. Karl Armsfelt; dat. Stockholm, den 5 Juli 1731.

1. Värdering å persedlar, som ingingo i Torned Lapparnes skatt samt i deras handel med Birkkarlarne och «de Norrsk» äfvensom Lapparnes klagomål på Lappfogdarne och Birkkarlarne, år 1559.

Aftryckt ur ett i Kejsrerliga Senatens för Finland äldre arkiv befinligt häfte diverse handlingar rörande Lappmarken för år 1559, Appendix till Österbottens handlingar N:o 4,976 bl. 3 v. — 7.

Vtaff these effther:ne Partzeler pläge Tornö Lapper wttgöre theris skatt åhrighen effther then wärderningh szåm här effther fölier försth

1 Daaler för	3 <i>mp.</i> [marc]
3 lodz skodh	6 <i>mp.</i>
1 Mårdh	1 <i>mp.</i>
Godh suarth räff	12 <i>mp.</i>
Godh kårsszräff	6 <i>mp.</i>
1 Röd räff	2 <i>mp.</i>
1 suarth fielrack	1 <i>mp.</i>
3 hullthe fielracker för	1 <i>mp.</i>
1 Viff för	2 <i>mp.</i>
1 Jerff för	2 <i>mp.</i>
1 Vther	2 <i>mp.</i>
Godh suarth biörn	2 <i>mp.</i>
Godh Reenss huudh	1 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ geddår	$\frac{1}{2}$ <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ bernfisk	$\frac{1}{2}$ <i>mp.</i>
5 Råckår i stijcke taal	
för	1 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ silck	$\frac{1}{2}$ <i>mp.</i>
Godh åxe Reen	8 <i>mp.</i>
Beredd Reens huud	$\frac{1}{2}$ <i>mp.</i>

Skall man och wethe här hooss att Lappesåugtten Birkkalan och ander szåm bruke handlingen medh för:ne Lapper vpbåre icke för:ne Partzeler dijrare ån same för:ne värderningen förmåler wd i siin bittalningh.

These effther:ne Partzeler pläge Lapperne Köpe aff Birkkalan effther thenne effther:ne Värderningh

1 L $\mathcal{X}$ Smör för	1 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ Miöll för	1 <i>mp.</i>
15 kakur	1 <i>mp.</i>
1 siide flesk	2 <i>mp.</i>
7 eller 8 ostar för	1 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ hampa	2 <i>mp.</i>
4 alnar Wadmall för	1 <i>mp.</i>
1 Mijggetiell för	6 <i>mp.</i>
1 l $\mathcal{X}$ för	1 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ grijte Copar	6 <i>mp.</i>
1 L $\mathcal{X}$ Ketill Copar	4 <i>mp.</i>
8 alnar lereffth för	1 <i>mp.</i>
1 aln Neristh	1 <i>mp.</i>
1 aln Lenisth	3 <i>mp.</i>

<i>These efftherne Partzeler pläge Tornö Lapper köpe vtaff the Närke effther then värder- ningh szâm här efftherföljer</i>	1 Jerff	3 <i>mp.</i>
1 Daalar för	1 Vtter	2 <i>mp.</i>
3 lodz skedh	1 godh biörn	3 <i>mp.</i>
1 Mårdh	1 L& Bernfisk	1/2 <i>mp.</i>
1 godh suarth Råff	1 L& Räckår	1/2 <i>mp.</i>
1 godh kårss råff	3 L& Miöll för	1 <i>mp.</i>
1 Rödbråff	1 sidhe flesk	2 <i>mp.</i>
1 suarth fielrack	1 ixx	1/2 <i>mp.</i>
3 hulithe fielracker för	1 L& grijthe Copar	6 <i>mp.</i>
1 Viff	1 L& ketill Copar	4 <i>mp.</i>
	8 alnar lereffth	1 <i>mp.</i>
	1 aln Neristh	6 öre
	1 aln Lenist	2 <i>mp.</i>

Lappernes Clage Mååhl

försth

*På Lappesåugtterne och Birekalan
szâm årlighen drage i fiellet*

Atth the sälige lapperne fördijrth någre vtaff förne Partzeler o helst them the för bättre köp kunne bekämme aff the Närke effther szâm thet förne partzele Registre förmåler Begäre fördenskuldh att Kong:e Mitth wille lagatt andreledis åm szådanne partzeler handell.

På Oleff Anundtzsonn

Wttogh förne Oleff Anundzsonn anno 58 vtaff Rousåla lappby 5 reener och Ackior på 5 dax leedh och en ledzagare till att före sitt egitt godtz till Närke medh gifuandes före att thett skulle ware Kong:e Mitth godtz huilekitt liquell icke war sauth, för same förde finge lapperne ingen bittalningh

Theeligiste körde han på samme Reeså ihicell en vtaff same fem reener, huilcken han lapperne icke heller bittalte.

Sammelunde när han kãm tillbaka från Närte måste the Yöre hans gådz medh 6 Reener 7 dagxlecdh hwarföre the sij heller någhen bittalningh sioge Begäre fördenskuhth att Kongre Mitth icke vilde thstedte thet han skulle drage vp i lappemarcken hädhen effther

På Jöns Jonssonn

1. Att han (szãm och Någre andre för hånãm) vpbar årligen aff en heell skattlappe (vdi the partzeler szãm för:ne ståå och effther same wårderinngh) till fem marck sedhen han bliffuer en heel mån, och aff en parth szãm wttgöre 3 lodh skeed tager han ändåggh till förbättring en Mårdh, hellekett the räckna till 7 dr och haffuer han icke liquell anskriffuidt i sinn Rekenkap någhen skattelap högre än till 4 *mg.* och mindre, derutinnan han icke rätt giortt haffuer

2. Till deth andre haffuer han icke heller förmålt i sine Register huadh för Partzeler han aff huar lap vpburitt haffuer j skatt vthan skriffuit them alle an för Reenss huadher, hullekitt lapperne förtijcker alldenstundh the wttgöre j skatten försth the bätzte partzeler szãm lappesåugtten begärer på Kongre Mattz wengne och sedhen huadh szãm the behålle quartth the förjithre the medh Birekalan till theris nödtårft

3. Item bekende och Lapperne att thet Manttaal szãm han hadhe leffuereerdt i Oammaren pro Anno 58. war falskt när the thet hörde vpräcknes för sikh

4. Item toogh han aff Rilme Thommasson en suarth fcl-rack szå han icke fick en skärff i bittalningh

5. Item togh han aff same Rilme en Reen och förde sitt godtz medh ifrån Lappemarcken och till Tornö hullecken Reen han icke fick igen

6. Item Toogh han en suarth Jerff aff Jacob person i

Tingauere by och gaff hånäm icke meer i bittalning derföre än 6 alna vadmall

7. Till deth siunde beklagedhe the atth ther äre i Marcken 2 Lapper hullecke hafue sitidt skattfrile i någre år den förste hether Peor Arntzsson i Käntåkojnså then andre Goradt Märthensson i Aulouara by, hullecke äre skattfrile bleffne aff Jöns Håkånsson och Oleff Niellsson Curokj. Haffuer icke heller thenne Jöns Jönsson vpburidt någhen skatt aff them icke heller fördtt them in i Manttaledtt sedhen han bleoff Lappefångtte. Åm han fatsh hadhe beskedh och befalning der vppå atthe skulle vare skattfrile, borde them liuell ware inskreffne j Manttaledt.

Till deth sijdtzte är vetandes atth en vng lap deth förste åredtt han bliffuer skattskijhugh wttgör han till en 77 $\frac{1}{2}$, dett andre åredt half skatt deth år till 2 $\frac{1}{2}$ 77 $\frac{1}{2}$, deth tridie åredt och fleere dereffther wttgör han antten han bliffuer fatigh eller Rilck een heell skatt. Och effther thet är then fatige försuårdtt, haffuer the begüredtt vdi vnderdånighet thet Kong:e Mitth vilhe wärdigis lathe bliffue åttskilnadtt på den fatige och den Rilcke, att den måste wttdrage moere szäm meere förmå, och then mindre szäm mindre förmå.

Öffuer alltt thette begäre the wdj vnderdånigheett een Man till Lappefångtte szäm szådant öffuetsäga kunne, att thet kunne gå någätt likare till then them kunne förskaffe på Kongie Mittz vengne headh szäm rätt och skäl wore

2. Om nöden i Österbottens norra fögderi, d. v. s. Karleby, Lochto, Kalajoki, Pyhäjoki, Salo, Limingo, Ijo och Kemi socknar jemts Uled äremark 1602 och 1603.

Aftryckt ur Åhrliga Rente bok för Norrfougderij vihi Österbotnen, samt på Dewijss på Tienden, jthem Copier aff breff och Quittentier, pro Anno etc. 1602; N:o 4828 bl. 34 i Kejsorliga Senatens för Finland äldre arkiv.

Bekenne wij oss menige Mann och skattskyllige bönder vdi Norr Fougderij vdi Österbotnen, och göre her med wetterligit, Att år 1603 & när laga winter ting hollen wardt vdi för:de Norr Fougderij, Tå Eskedhe erlig och wällachtet Gabriell Thomasson befalningzmannen beskeodh opå 1602 åhrs Tiende Spanne:ll: som årligen tillförende är wast vtgöres, Så endoch opå samma 1602 år ingen års wäxt icke till ett korn tilgörende war opå Spanne:ll: vthan af frost förderfwat, *Derföre mong tusende af wår afföde och grannar her wdi Landzenden afsomnade äre*, sosom och nu mongen i thetta år icke hade sädes kornet att såå i sijn åker eller och något opskära, eij heller wthi tilstundande år wete oss annedt förestå, för det öfuerflödigt Borgleger som wij fatige männ bode af fijre fenicker Knechter der till Båtzmän (kenne Gudh) betungede äre, Oanseedt högborne Furstes aller wår nådigs:te: herres, Hertigh Carls & bref förmåler, Att sedhan then Gården på Herredagen pålagd, skulle wara vtgiort, skulle wij wijdere på det året med andre pålagur icke blifue betungede, Och Sädes kornet som wij fatige männ hafue spart till såningen, nödgom nu till förbe:de: Knechtars och Båtzmäns borgleger vtgöre, Och förorsakes sedhan ther vdaf, att på thet året när man 1604 schrifwe må, blifuer ingen opbörd anthen opå Spanne:ll: eller andre Partzeler, Ty på 1602 år hade man halm till föde och der man nu inthet hafuer till att såå, wete wij oss eij annet änn Dödhen för Dören, och sedhan öfuergifue bode huus och heem, som nu alredo för samma borgleger skuld skeedt år att theris ende Sädes Kornn är them ifro tagen, och sedhan nödgas afdrage och late hemmanet stå ödde. Att thetta så vdi fullkomlighet skeedt är, som förbemältt är, Till yttermere wisse witnesbörd och stadzfästelse, bidie wij samptligen the hederlige och Wällärde Männ wåre Kyrckieherder att the trycke theris Signeter her nedhan före

lämpte wed vårt Sochne Signete, Schrifuit vdi Norr fougderij then 5 Februarij år 1603.

Under detta intyg synas 16 sigiller varit fästade, men af dem quarsitta nu blott hälften, i mer eller mindre fragmentariskt skick. Nedom dessa sigiller är antecknad: •Beuiss på 1602 års tiende att thett året blef ingen såd.

3. Om nöden i Ijo socken 1602 och 1603.

Ur samma räkenskap, som nästföregående handling, bl. 93.

Wij fattige Skatskyllige vndersäter och menige Mann vti Jio Sochn Bekenne och här medh witterlige göre Att här vti Sochnen så wäll såsom och vti alle Andre här vti Österbåthn (: Dedt gud batre) år en swår oförmögenheet och fattigdoom för handen på alle ting Att mångge (: Ty wårre): Aff hungers nödh äre suultne til dödz Eij heller hafue største Partten nu Annet tiltaga åhn nödgat till förtärligh annama som aldrih tilförende sport war Såsom och nu vti wintter förleden (: medh tucht): dher ett fööl stodh iblandh monge Andre som til dödz blefne kört, hafuer een wår Sochne inbyggere nödgat taga v daff almenige wägen draga kräppen på kälckan, in til sit heem wist, och medh dess: fhåla slächt sin hustrus och barns hunger, *Tesligist vti trångmål, som gudk sigh öfuer förbarma hafue och nödgat försellie theris barn och Afföde til Rydzlandk*, Dherföre peninger och Annet til Cronones vtlagur Och nu för sådenne oförmögenhet ärom och på dhenne tidh vtarmede wordne, Att wij icke hafue Rådth til at förskaffa oss noot, Myckit mindre at vtgöre såsom wij åhr-ligen wane åhre, wår Nootfisk, hullket wij hafue förskuttidt in til wår Nädigiste öffuerheet, och begäre medell och förskoningh At thette så i Saanningh finnes late wij trycke wåre Sochne Signet sampt och wår Kyrkeheerdes her Jacobz och

**12 cedsworne mäns Beomärke, Datum Jio Sochen then 2
Februarij Anno 1603.**

Under beviset finnas trenne sigill-aftryck, af hvilka det mellersta, som för två laxar, lærer vara Ijo „sockne signet“. Nedom sigillerna läses: „vti Jio sochnn brukades inge nötter och rentade intz 1603.“

**4. Stat för Swartå och Hywinge bruk samt Ojamo
grufwa 1623.**

Meddelad ur en i pergament-band inbunden och i förenämde äldre Senatsarkiv förvarad räkenskap med påskrift: „Afflöningen Till Staten i Findland för Åhr 1623“; Allmänna handlingar N:o 397 bl. 48 v.—52 v. En egenhet hos denna räkenskap är, att inom den blott de venstra sidorna äro påskrifna.

**Swartå bruch will Behöfwes
till Embetzfolchett**

**M: Hans Bygmester om åh-
ret Penningar — 120 d: [da-
ler]; Mickell Bygmester Pen-
ningar — 48 d.; Till Mass-
mestere Penningar — 72 d.**

**Till Hyttedrenger Malm Bo-
kare och opsettieren och när
icke blåsningen åhr, scholle de
boka och Rosta Malmen och
hielpa att bryta limsteen medh
brucksens drenger Penningar —
80¹/₄ d.; Till 4 Grufwa drenger
som bryta Malmen wedh *Aia-
må* Grufwa Penningar — 192
d.; Till 2 Hammarsmeder som
skolle vtsmida 200 sk:d [skep-
pund] Penningar — 208 d.; Till
7 Koillare som skolle vpkola —**

**1100 Stafrum wedh Penningar
— 477 d.**

**För för:ne — 1197¹/₄ dr
är förordnat efter:ne partzeler
hulket dem framdeles schall
blifwa afrecknat Penningar —
373¹/₄ d., Spann:ll — 202 tr
Humbla — 30 L $\mathcal{E}$ *), Smör —
70 L $\mathcal{E}$, Klöt och F. [Flåsk] —
140 L $\mathcal{E}$, Får — 60 st. S. [Salt]
Fisk — 30 tr.**

— 1197¹/₄ d.

**Till brucksens Felchz lön
Penningar — 30 d., Spann:ll
— 48 tr, Commiss för — 30 d.
— 168 dr.**

*) I stället för detta tecken står i originalet alltid: *ex*, hvilket enligt forntidens skriftsätt icke betecknade marker utan *ispund*. *Utg:s anm.*

Till en vnderskrifwere Penningar — 12 d., Commiss för — 12 d.

— 24 d.

Till 2 köredrenger Penningar — 3 d., Walmar — 24 al., Blaggarn — 24 al., Skin — 2 st., Skoor — 8 Par.

— 10 d.

Föreskrefue — 5 Personer till kåst och Förtäring Spanne:ll — 40 tr 1 f. [fjerding], Humbla — 7 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Smör — 7 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Salt — 9 L $\mathcal{E}$, Kiöt och f. — 46 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Får — 12 str, S. fisk — 42 L $\mathcal{E}$, T. [Torr] Fisk — 9 L $\mathcal{E}$ 12 $\mathcal{M}$ .r.

— 176 dal. 18 öre.

Till 4 werckhester Hafra — 12 tr, Höö — 56 å. [åmar]

— 55 $\frac{1}{2}$ d.

Till Blåsning och Malmbrytningh och andre brucksens nödtårfter Wedh — 1616 St:m [Stafrum], Hudar 12 str, Jster — 6 L $\mathcal{E}$, Talgh — 6 L $\mathcal{E}$, Trån 6 L $\mathcal{E}$.

— 664 $\frac{1}{2}$ d:r.

Summa Behöfwes till Swartå bruch Penningar — 418 d. 8 öre, Spanne:ll — 290 $\frac{1}{8}$ t:a,

Humbla — 37 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Smör — 77 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Salt — 9 L $\mathcal{E}$, Kiöt och flesk — 186 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Får — 72 str, S. Fisk — 32 tr, T. fisk — 9 L $\mathcal{E}$ 12 $\mathcal{M}$., Hafra — 12 tr, Höö — 56 å., Wedh — 1616 St:m, Hudar — 12 str, Jster — 6 L $\mathcal{E}$, Talgh — 6 L $\mathcal{E}$, Trån — 6 L $\mathcal{E}$, Commiss för — 42 d.

— 2296 d. 26 öre.

Der till förordnat Aff Raszeborghz lähn Penningar — 403 d. 11 öre, Spanne:ll — 289 tr 22 $\frac{1}{2}$ C., Hafra — 12 tr, Humbla — 37 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Smör — 77 L $\mathcal{E}$ 16 $\mathcal{M}$., Kiöt — 70 L $\mathcal{E}$ 14 $\mathcal{M}$., S. Fisk — 32 tr, Får — 90, Höö — 98 å., Dagz:r [dagsverken] — 3654, Commiss för — 42 d:r. — 2073 d. 1 öre 19 $\frac{1}{8}$ pen.

Till Hyfwinge Bruch Behöfwes

— 484 d. 27 öre 14 $\frac{2}{8}$ pen.

Der till förordnat Aff Hållåla och Hattula Häreder Penningar — 72 d. 25 öre $\frac{2}{8}$ pen., Spanne:ll — 135 tr 3 C., Humbla — 13 $\frac{1}{2}$ L $\mathcal{E}$, Smör — 16

L $\ddot{a}$ s 16 $\mathring{M}$., Klöt — 1 L $\ddot{a}$ s | H $\ddot{o}$ ö — 48 $\ddot{a}$.
 4 $\frac{1}{4}$ $\mathring{M}$., Hafra — 21 t $\ddot{a}$. | — 484 d. 27 öre 14 $\frac{2}{5}$ pen.

Anm: af efterföljande handlingar äro N:ris 5—10 och 12—18 aftryckta efter originaler samt N:ris 11, 19 & 20 efter kopior i Finska Senatsarkivet.

5. *General-Bergsmbetet i Stockholm uppdrager åt Assessorn i nämde verk Lorentz Creutz till Sarflax att begifva sig till Finland för att undersöka ett malmstreck på Forsö vid Forsby i Perno socken äfvensom efterspörja andra dylika i landet; dat. Stockholm d. 2 December 1637.*

Wår Wenlige Helssan, sampt all god Welferdz Lyckönskan af Alzmechtig tillförennde. Gode wen Hr Assessor Lorentz Creutz, Efter såssom wij hafwe förnummit j Borgå Lähn och Pernå Sochu oppå een Öö be:d Fårssöö, strax widh Fårssby belägen, skall wara Malm till fångs som holler bådhe Sölf och Gull, Vtaf hwilcken Sahl: Arfwed Tönnesson fohrdåm Stothollere på Wijborg skall hafwa tagit een Prob, den dhå är befunnen wara god. Hwarföre medan wij icke kunne weta, huru der med nu kan wara beskaffat, begere wij wenligen, atj med dedt snaraste wele eder der hedan begifwa, och granneligen der om förfahra, Vtaf hwilcken Malm i då till een 3 eller 4 tunnor inpacka låte, sedtlandes dem j god förwahrung till wårdagen och Jsselosningen kommer, då i samme Malm till slös hijdt öfwer welen förskaffa, adt man den her kan låta Probera och förnimma hwad den efter proportionen gifwa will, aviserandes Oss deriempte om samma Malmstrek, huru det är belägit och der med förwetter, adt man om dess beskaffenhecter grundligen må wara förwissat; J wele och desslijkest oppå andra ohrter, efter sodanne eller andre Malmstrek granneligen efterfråga, och oss med dedt samma, af

hwart och edt som kan ospörles Profwer tillskicka, iempte god Vnderredtellsse om alle dess Legenheter. Och befahle eder her med Gud Alzmechtig. Af Stockholm den 2 Decemb. Åhr 1637.

På General Bergämbetes Wegnar,
 Carl Bonde   Johann
    Berndes
    Mårten
    Månsson

På frånsidan af detta brefs andra blad läses följande anteckning och utanskrift:

an kãm den 8 Januarlj 1638 til Sarfflax
 Hennes Kongl. M:tz vår allernådigste Drottninghs och Frökens troo Tienare och Assessor Vthj det Konungzlige General Bergamptedt. Edle och Wälbördige Lårentz Creutz till Sarffwolax. Vår gode wän
    Wänligen.
    Finland.

6. Detsamma ber General-Guvernören och Landshöfdingarna i Fwaland på allt sätt understöda Assessor Lorentz Creutz, som afsändes dit, för att jemte Bergmästaren Henrik Teet öfverlägga om de åtgärder, som för de Finska bergverkenas förkofran borde vidtagas; Dat. Stockholm d. 2 November 1638.

Wij Vnderschrefne, Sweriges Rijkhs Förordnade och Residerande General Bärgeämbette; Göre witterligitt, att effter som Hennes Konungl. Maj:tt vår allernådigste Drottningh, hafwer för dette gott funnit, Vttöfwer heele Storfurstendömeths Finlandz bergzwärcker, att för Ordna Ehrlich och Wälde Hinrich Teett jämppte sin tienst i Hoffrätten, till Bärgeämbette: Så emedan högst bem:te H. K. M:tt och Chronan är angelegitt, att samma Finlandhs Bergzwärcker icke mindre än de här

j Sverige äre, måge kunna fortsettias, och så framdeeles komma så wäll Rijkett som Vandersäterne till nytto och förkofringh, Dy hafwe wij till den ändan, nu fullmechtigett och affärdatt breffwijsare, Hennes K. M:ttis troo tienare och Assessor j dett Konungzlige bärgeåmbetedt, wår med Collega, Edell och Wålb: Lårentz Creutz till Sarffwelax: att han sig här ifrån och djtt öfwer begifwa skall, der oppå wåre wegnar, med bem:te Bärgeåmstare öfwerlegga och besluta, hwad som till Bergwårckens opkompst der, will tiena och Wara af nöden, och sedan fram i wåhr wed näste Session jämppte Bärgeåmstaren weeta Oss här j Bärgeåmbetedt om alle nödige saaker att göra relation och beskeed.

Wij begäre fördenskuld här med wänligen och liteligen, att så wäll Wålborne Hr General Gouverneuren, såsom och Landzhöfdingerne der sammestådes, de wille oppå wålben:tt Creutzes och Bärgeåmstares anfordring, icko allenest meddela dem, deres gode inråd till Bergwårckens fortstellande, Vthan och bewijsa dem der Vthinnan all god assistance och befordran med hwad de kunne, af nöden hafwe, anseendes att sådant länders H. K. M:tt och Chronan till behagelligh tienst. Till wisso är detta med Gen: Bärgeåmbettes Secret och Wore Händers Vnderskrift bekreftadt. Datum Stockholm den 2 Novemb: 1638.

(L. S.)

Carl Bonde

Johann

Berndes

Davidt friederich von Siegerott

Berthelsson [?]

Gören Grissbach *)

Mårten

Månsson.

---

*) *Georg Grissbach*, som i Svenska bergwäsensdets häfder iatar ett utmärkt rum, var född i Braunschweig 1587, blef 1621 Öfverbergmästare

7. Detsamma anhåller hos Befallningsmannen på Åland; det han måtte bistå Assessor Lorentz Creutz, nu befullmäktigad att resa till denna ort, för att besigtiga ett vid Grelsby ladugård i Finström upptäckt silfvermalmstreck; Dat. Stockholm d. 18 September 1640.

Wij Vnderskrefne Sweriges Rijkets Förordnade och residerande General Bergämbete. Göre witterligitt, att wij hafwe afferdig och fullmächtig giordt Hennes Kongl. Maj:tz wår allernådigste drottninghs och Frökens troo Man och Assessor här vthj Rijkz Bergämbetedt, Edell och Welb:te Lorens Creutz till Sarfwolax, att förresa här ifrån och till Åland, der ibland annatt att besichtiga ett Sillfweralmstreck som ähr opfunnit wedh Grässby Ladugårdh, Såssom och granneligen erfara om dess lägenheeter, och der så behöfwes låta bränna så widt, att man wist kan förnimma af hwad wärde samme Streck wara kan. Begäre fördenskuuld wänligen att Landzhöfdingen der sammestädhes, eller och j hans frånwahrü befallningzmannen å Landett, att han wällbete Lorens Creutz all nödig assistens bewijsa wille, vthj hwad han härvthinnan kan nödigt hafwa, antingen med arbetsfolck, weed eller annatt, efter som tiden och lägenheeten det gifwer och han sielf fordrendes warder, hwilckett sedan af Bergamptedt igen till sin ortt skall blifwa restituerat och opfylltt, Och såsom detta lender hennes K. M:tt och Chronan tillienst och behagh, Så will man förmoda, att de som der sammestädhes befallning hafwe och wederböre, skole så mycket willigare och redebognere här vthi efterkomme deres plicht. Thett the och andre som saken angår wille sig efterträtta. Till wisso ähr thette medh Bergamptets

---

i Sverige och afled 1651. Skref sig till Sallneck, Sund och Tormsjö och behöll sitt tillnamn, då han 1641 adlades. Jfr Stjernmans Adelsmatrikel I. N:o 297 †.

Secret och våre händers Vunderskrift bekräftat. Datum Stockholm den 18 Septembris Anno 1640.

(L. S.)

Carl Bonde   Johann
Berndes
Frans Cruse *)

Mårten
Månsson

8. *Relation, twifvelautan af Lorentz Creutz, om malmstrecken vid Grelsbys ladugård och på Sillskärs holme i Saltvik äfvensom om svafvel „keset“ i Sottunga, alla på Åland; dat. d. 27 Sept. 1640.*

Anno 1640 den 27 Septembris.

Een kärth Relation om Grässby Gruffua och deess Beskaffenheet Belä . . . **) På Åhlandh och Finström Sochnn,

1. Först ähr Gruffuen Beläget från ladugården, Vedh Paass $\frac{1}{6}$ Mijll Wäg och ligger på Ett Nääss. Gruffuen ifrån Siönn ähr — 30 lacter gruffuen på längden — 5 lacter på Bredden — 1 lact, på diupheeten — $6\frac{1}{2}$ lacter, män inthet ähr någon Apparans till eett Wist streek, Vthen hafue Säncket

---

*) Kommissarie i General-Bergs-Amtet; Landshöfding i Wester Norrland 1641 och död 1654. Hans fader Peter Kruse, född i Lübeck, hade såsom köpman nedsatt sig i Stockholm och blifvit adlad med sitt faderne-namn 1622. Men då Cruus- och Kruse-ätterna vid 1629 års riksdag besvärade sig öfver Peter Kruses adelsnamn, så resolverade Gustaf Adolf att Kruses barn skulle skrifa sig Krusbjörn eller Crusebjörn (adl. ätten N:o 136). — Detta underlät dock, såsom vårt bref visar, Frans Kruse, som härföre vid 1643 års riksdag tilltalades af Kammarrådet Johan Jespersson Cruus. Jfr Anrep, Sv. Ad:s ättar-taflor IV, sidd. 506—507.

Utg:s anm.

**) Detta ord, som måste ha varit: *belägen* eller *beläget* står i kanten af originalet, som på det stället är något bristfälligt. *Utg:s anm.*

på diupheeten, der dee något Malm Bekommit hafue Niurwijss Men om Sijder det och så Vthgånget, iagh hafuer och så lättet der sänckia men ingen lijcknelisse, till Malm der kunnat see. Seden dee Gambla inthet hafue funnet på diupheeten hafve dee gått medh een stoll in j Bärget Öster Vth Weedh Paass 2 lacter. Der hafue dee något funnet, men och så Vthgåat men på dett at iag någon Wijssheet kunde hafue hafuer iagh lättet bränna in i Stollen der då åm sijder fåt see någre fläcker Niurwijss och Malmn hijtt med mig hämptat, som det Konungzliga Bärämtet hafuer at see,

2 Sedan Reeste iag från Grässby, til Saltwijck Sochnn och Besåg det Blystreket, som ähr Beläget på Silld Skärs holma Vppå huilket Streek, allredå Vthj någre åtskillige ähr Seden ähr på arbetadh och Weet ingen Vthaf Böndren när som det ähr Ödhe lagt eller på Begynnt, Sielfua Strecket ähr långt som man kan see — 39. lacter och ett fingers Breet, Begynnes in Vthj Siönn, fullt Wäster och löper Vp åt Bärget falt Söder, doch störter thet sig in j Siönn, Grufven ähr djup — 32: lacter och lyckwäll synnes ingen Bättre Apparans Vppå strecket Vthen Blifuer altijdh een fingers Bredh, de gamla hafve Begynt sänck Rätt wedh Siö Brödden och gått seden med een stoll Vp åt Berget 28 lacter långt. Sielfue Bärget ähr högt ifrån Siönn til — 6 lacter ligger Vthi hafvet Vppå een ljtten holme huilken kan Wara Vngefäär in sircujtu een halff Mijll.

3. Effter deess förrätten dråg iag til Sättinger der det Swaffuel keset ähr, men hafuer inthet kunnat låtta der Bränna, orsaken att dett ligger Rätt i Siö Brädden och när Sunnen Wäder ähr så ståår Watnet öffuer alt streket ähr Brett — 2 finger och löper in j Siönn så at man kan det see långt in j Siönn.

9. *General-bergsamtet i Stockholm uppmanar kronans befallningshafvande i Finland, att lemna all möjlig handräkning åt Lorentz Creutz, som jemte bergmästarne derstädes kommer att besigtiga nyss angifna Finska malmstreck och „ställa order öfver Svartå jernbruk“; dat. Stockholm d. 14 Augusti 1641.*

Wij Vaderskrefne Sweriges Rijkets Förordnade, Och på denne tijdh Residerande af General Bergamptedt. Göre witterligitt, dett wij hafwe affärdigadt wår med Collogam Edle och Wålb: Lorens Creutz till Sarfwelax och Cassaritz, her ifrån till Storfurstendömet Finland, dher att besichtiga de Nyss ahngifna Malmstreck, Såssom och att tillijka med Bergmästarne der sammastädes ställa order öfwer Swartto Jernbrwk, och hwad wijdare till samma och fleere förmodelige brwkz och Wårckz befordran lända kan, tijdigt att öfwerleggia. Hwarföre är her med wår wenlige begåran till Hennes Kongl: Maj:tz. trogne Mån och Landzhöfdingar, Såssom ock andre Hennes Kongl: Maj:tz officianter och tienare, som Wålbem:te Lorens Creutz Vthj Bergwårkens befordran tillijta kan, att de honom all god assistens och förstreckniagh af Cronones medell, till Malmprofwernes Vptagande der så behöfwes opå hans anfordran göra wille, hwilckedt wij sedan af Bergamptz stat igen refundera och Wederleggia wele: Jembwål och, der han behöfde någon post hijtt till Bergämbededt, med angelägne ährender (:Bergwårcken angående:) öfwerskicka, adt då Landzhöfdingerne opå dett fallett wille den samma genom landet förpassa och fortskicka, hwilckedt alldt wij med roedehogen Wenskap benägne äre hooss hwarjom och enom af dem Vthi lijka mådto aftiena och förskylja.

Där alle detta angår weedte sig opå H: K: M:tz wegnar adt efterredta. Datum Stockholm den 14 Augusti A:o 1641.

På Rickzssens General Bergämbetes wegr.

(L. S.)

Carl Bonde

Johann

Berndes

Mårten

Månsson.

10. *Förmyndare-styrelsen under Drottning Kristina privilegierar ett på Assessor Johan Berndes ägor upptäckt jernmalmstreck, samt frikallar, till dess understöd, inbyggarna i några närbelägna byar jemte deras arbetsfolk från utskrifning; dat. Stockholm, d, 20 Oktober 1641.*

Wij Christina med Gudz nåde, Sweriges, Glötes och Wendes Vttkorade Drottningh och Arffurstinna, Storfurstiana till Finland, Hertiginna Vthj Estland och Carelen, Fröken Vttöfwer Jngermanneland, Göre Witterligitt att Oss ellskelig Wår troo Man, Landzhöfdinge öfwer Kopparbergz- och Sahlbergz Lähn, så och Assessor Vthj Wårt och Richzens General Berg Embette Edle och Wälborne Johan Berndes till Strömsberg och Wijby; hafwe gifwitt oss Vnderdänligen tillkenna, att opå hans ägor j Finland, är Vpsunnidt edt Nytt Jern Malmstreck, såssom man gör sig god förhoppning om, hwilckett han är sinnadt genom någre Borgare Vthj Borgå Stad låta Vptaga och fortsettia, Men efter samme Borgare sig beswära icke kunna dett wäl göra, med mindre dem någre böader Vnder brukett för Vttskrifningen frij efterlåtes modte, Aldenstund de elliest intedt arbeetzfolck till adt drifwa Wår

okett fordt med, der j Landzortten kunne mechtige blifwa; Fördenskuld hooss oss han Vnderdånigen nu anholler, adt wij dem desse bönder, som nest wed berget äre belägne, Nembl: Kerko med Gamblegård, Toras Kallila Saxby och Tessala, Vnder förbe:de frijheet nådigst techtes privilegiera. Så ehuru wäl wij nogsampt för detta, förmedelst wårt af tryckett Vttgångne General Bergz privilegium med nödtorftigh frijheet j een och annan modto alle nye Metalliske Bergwärcker j gemeen benådadt hafwa, Så adt desse och andre våre Vndersätare sig der wed nog kunne holla förseekrade; Dock icke desto mindre på dedt de än yterligare må spörja wår benägenheet emoodt de Persohner som sådane Wärck wele angrijpa, och andre flere der Vthaf förrohrdsakas måge dess mehre sig der opå leggja och befljta, hafwe wij samme deras Vnderdåniga begäran med nåder ahnseedt, och fördenskuld her med och j dedte Wårt brefz Krafft, icke allenest wele hafwa bem:tt Wårt Gen: Bergz privilegium in opå detta Bergwärckedt förståndet, samma frijheeter som der Vthi specificerade äre att niuta, Vtan och enkannerligen förbe:de bönder, med deres brukz arbetzfolck för Vttskrifningen frij kalla wele; Och när wij framdeles spörde deras fljtt Vthi Wärckedtz forttdrifwande Wele wij dem med sådane frijheeter benåda, som detta wärckett då fordra och behöfwa kan. Wij befahle fördenskuld wår Landzhöfdinge der sammestädes, som nu är eller framdeles blifwer förordnad, att han å Wåre wegnar håller hand der öfwer, att denne wår gifne frijheet må hollas wed macht, serdeles förbiude wår Vttskrifningz Commissarier adt göra eller tillfoga Welbem:tt Johan Bernedes, eller dem som Wärckedt å hans Wegnar drifwa skole, her emodt någødt hinder mehn eller förfång j någon modto. Till yttermera Wisso är dedte med wårdt Secret, och med våre sampt Sweriges Rijkets respective Förmynderes och Re-

geringz Vnderskrift bekreftadt. Datum Stockholm den 20
Octobris An:o 1641.

(Locus sigillj)

Matthias Soop, Jacobus De la gardie Carl Gyldenhielm
j R: Drottzens stelle. S: R: Marsk: Richz Ammiral
Axel Oxenstierna Gabriel Oxenstiern Frijherre
S. R. Cantzler till Mörby och Lindholmen
S. R. Skadmester.

Att denna Copla är lijka lydandes ord ifrån ord med
sielfwe Originalet, Wittnes dedte med General Berg Embetz
Secret och Vnderskrefne hender Dat: ut prius.

(L. S.)

Carl Bonde Gören Grissbach

På frånsidan af brefvets andra blad läses denna anteckning af annan
hand: *bergs collegij fulmahter och Memorialer.*

11. *Bergsambetet i Stockholm underrättar Johan Henriks-
son och Karl Billensteen, att de, sedan Berghopman-
nen David Fr. von Sigroth, Assessor Lorentz Creutz
och Grufvestigaren Kristoffer Petzell blifvit tillför-
ordnade att användas vid bergverken i Finland, ej
vidare få med bergmästar-embeten derstädes sig be-
fatta, erbjudande dem tillika, om de sådant önskade,
privilegium på bearbetning af Hywinge swafvelberg i
Tavastland; dat. Stockholm d. 3 Maj 1643.*

Wår wenlige hellssan med Gud Allssmehtig tillfören-
de. Gode wenner Johan Hindrichsson *) och Carl Billen-

---

*) Utan tvifvel menas här den Johan Hindersson, som 1651 adlades
under namnet *Azehjelm*. Född i Norrköping 1608 blef han Antiquarie i
Riksarkivet 1630, Advokatfiskal i Åbo Hofrätt 1633 och Assessor derst.
1637; Bergmästare (hos Anrep står orätt: *Borgmästare!*) öfver Finland,
Tavastehus län och Nyland 1641 samt Assessor i Antiquitets collegium

steen *) Efter såsom den Kongelige Regeringen, hafuer icke allenast tillförende gott funnit till att bruka General Bergbopmannen, Welb. David Friderich Von Sigroth wed Berwerkerne i Finland, ehuruwål hans Embete streker sig och wijdare öfwer the andre Rijkens bergwercker, såsom i lijka motto nu widare resolverat dedt samma, Vthan och honom till Asslstens nu fullmechtigat och förordnat Assessoren i berg Embetett Welb. Lorentz Creutz ther iempte Öfver Bergwerckene opsieht och Commendo ther i Storfurstendömmet Finland hafua, och föruthan dedt, nu efter Regeringens willia af oss Fullmechtig giordt Cristopher Petzell till grufuestijgare, efter som han med grufworne, och huad dertill hörer wål omgå weet, och altså icke fleere officianter af Bergemetett der sammastedhes wid denne tijdhen behöfues eller för nöden ähr, Wij hafue fordenschuld efter den Kongelige Regeringens resolution här med welat edher begge sådant notificera at i icke widare med Bergmestare Embeten på the Ortterne här efter eder befatte, Vthan inlegga eder relation och besked här i Berg Embetett, för dett i här till Vthj Cronones saker hafua förrätadt och Vnder händer haft. Doch eliest huad edhre Werken och grufue delar wedkommer, står edher fritt såssom privat personer dem handtera och brucka, såssom edher bäst synnes och wele wij på Embetzens wegnar det oss till står, wara edher derwtinnan til det bästa beforderlighe. Och efter såsom i Tawasteland skall wara et Suafuelberg och bruck be:d

---

1677. Dog i Upsala 1692 och slöt sin ätt. Se Stjernmans och Anreps anf. arbeten.

*) Möjligen är „Carl Billenstein“ samma person som Karl Bildsten till Hjortsberga. Hans ena son, Karl, var 1688 inspector öfver Fagerviks, Billnäs och Skogsby bruk i Nyland; andra sonen, Konrad, major vid Åbo läns reg., adlades 1686 under sitt familjenamn (N:o 1078 †). Jfr Anreps åber. arb. II, sid. 180.

Utg:s amm.

Hyffwinge såsom till äfwentyrs kunne wara nyttigdt at oplaga, aktså der eder synes antingen allena, eller och skafua eder participanter att ställa detsamma i Werket och fortgång, will man eder det tilbiuda och för någon annan oplåta, såsom och dett för eder och edre arffwingar privilegera med gode wilkor och Conditioner, skole och Vthj alla måto beuisa eder der Vthj Assisstense huilket wij eder till rättelse icke hafue kunnat wennligen förhålla.

Och befahle eder hermed Gud Allsmechtig wänligen aff Stockholm den 3 Maj 1643.

Oppå Richz General Bergamptz wegner

Carl Bonde

Mårten Månsson.

12. *Bergskollegiet i Stockholm uppfordrar Landshöfdingen i Åbo och Björneborgs län Lorentz Creutz, att både sjelf bispringa samt hos General-Guvernören och Landshöfdingarne i Finland rekommendera underbergmästaren i Tavastland, Nyland och „begge Karelerne“ Johan Danielsson; dat. Stockholm, d. 15 November 1649.*

Wälb:e Her Landzhöfdinge Lårentz Creutz, besynnerlige gode wän och medh Collega. Näst wår wänlige och wälwillige hellssan af Gudh Allsmechtig; Kunne wij honom wänligen ickle Vnderlåta, att efter wij här i Collegio hafue slatit och gott funnit, att i Storfurstendömmet Finland här efter skall wara twenne Vnderbärgmästare, och till den ändan nu i begynnelsen förordnat brefwijsare Ehrligh och Förståndigh Johan Daniellsson Vthj Tawast- och Nylanden samt beggie Carelerne, efter som Her Landzhöfdingen thet wijdare af wår honom gifne sulmacht förnimmandes warder; huarföre på det han desto bättre må kunna på thee ortterne någon frucht glöra; Så begiäre wij wänligen i weelen honom här Vthinnan wara

till det bästa beforderlige, så för edher sielfue, såssom och hoos Högwälborne H:r General Gouverneuren, serdeles han kunde blifua hulpen med resepenningar af Skiudtz ferdhz penningerne, såssom wij här iempte medh wår skrifwellsse till Wälbe:te Her General Gouverneuren hafue honom recommenderat, Såssom och att Landzhöfdingerna huar i sit Lähn, desslickest efter wår skrifwellsse motte honom assistera. Huilcket wij Her Landzhöfdingens waanlige fljt och omsorg wele hemställt hafua. Och befahle honom här medh Gudh Allsmechtigh wänligen. Af Stockholm den 15 Novembris Åhr 1649.

Oppå Kongel:e Bergz Collegij wägner.

Carl Bonde

Johann Berndes

Erick

Flemmingh Christer Bonde C Sternsköldh *)

Mårten

Månsson

Utanskriften är: Kongel:e Maijtz wår allernådigeste Drottningz troo Man och Landzhöfdinge öfwer Åboo och Blörneborgz län sampt Åland, så och Assessor Vthj det Kongel:e Bärgez Collegio. Edele och Wälbe:e H. Lorentz Creutz till Sarwolax och Cassaritz, wår synnerlige gode wän och medCollega

Wänligen.

Åboo.

13. *Detsamma begår Landshöfdingen Lorentz Creutz' medverkan dertill, att det både på Finska och Svenska tryckta privilegiet för nyupptäckta bergverk i Finland, måtte der allestädes blifwa kungjordt och belö-*

---

*) Utan twifvel: *Claes Stiernskiöld till Biby*, hvilken ss. Landshöfding öfwer Westmanland och Assessor i General-Bergsamptet, blef Friherre d. 28 Maj 1651, Riksråd 1660, Amiral 1661 och slutligen, 1663, Direktor i Reduktions-kollegiet. Dog 1676 och slöt sin friherrliga ätt (N:o 24) på svärdsidan.

Utanskriften är: Kongle Maj:tz wår Allernådigste Drottningz tro Man och Landzhöfdinge öfuer åboo och Blörneborgz lähn med Åland, så och Assessor Vthi det Kongele: Bergz Collegio. Edele och Wålb:ne Hr Lårentz Creutz till Sarwolax och Cassaritz wår synnerllge gode wån och med Collega,
Wånligen.

14. Detsamma tillerkänner åt Lorentz Creutz till resepenningar, då han besigtigar Finska bergverk, de 50 daler silfvermynt, som Peter Thorwösten är pligtig att årligen „uti pension“ inleverera; dat. Stockholm den 12 November 1650.

Wij Vnderskrefne Sweriges Rijkets Förordnade och Residerande af Richzssens Bergz Collegio. Göre Widterligidt, adt efter såssom Wår medh Collega Edell och Welborne Lorens Creutz måste Vnder tiden om året besichtiga dhe Bergwårcken, som allareda Vthj Storfurstendömet Finlandh i Bruck kompe åhre, och elliest wara beredd adt förfoga sigh till dhe Malmstreken som ännu igenom Gudz Welsignelsse der sammestådes Vppenbares kan, och opå Collegij Wegnar med deela dem sidt råd och betenckande, som der om bekymmer draga skole, huruleedes sådane Nye Malmstreck, måge med alfvar och Nijdt fordstellde Warda.

Alldtså hafwe Wij Welbem:te Wår med Collega Creutz förVndt och efterlåtidt till reese penningar, dhe Femtijo daler Sillfwer Myndt, som W:tt Pedter Towösten Vthi pension Vthaf sine Bruk till wårdt Collegium plchtig är adt Lefwerrera åhrligen, och dedte till Hennes Kongl: Maj:tz: nådige behag och Wijdare approbation hwilcke peningar bem:te Pedter Thowösten opå Collegij Wegnar Vthi rådtan tijdh honom åhrligen tillstella skall. Till ytermersa Wisso är dedta

medh Bergz Collegij Secret, och Wåre henders Vnderskrift
bekräftadt. Actum Stockholm den — 12 Novembris An:o 1650.

(L. 8)

Carl Bonde

Johann

Berndes

Christer Bonde

Mårten

Jacob Krull.

Månsson

15. *Detsamma uppmanar Landshöfding Lorentz Creutz se till, att de fyra malmletare, som efter stat bestås i Finland, följa och lyda bergmästaren Johan Daniellson, hvarjemte Creutz skulle öfversända till Sverige två „Finska drängar“, för att undervisas i bergväsendet; dat. Stockholm d. 15 November 1650.*

Wår wänlige och Wälwillige hellssan medh all wälferdha lyckelige önskan af Gudh Allsmectigh nu och alltjdh tillförendc. Welb:ne her Landzhöfdinge Lårentz Creutz, sijnnerlige gode wän och med Collega; Effter som honom wäl witterligt ähr, att här Vthj Bergz Collegio j hans närwaru bleff resolverat, att Bergmästaren Johan Daniellson skall medgifwas thee 4 malmleetare som efter Staten ther i Finland bestås, hwilcke han behöfwer på åtskillige orter förskicka, emedan honom är pålagt, ickie allenast i sit tillordnade Bergmestaredömme, Vthan och på andre flere orter ther i Landet, i medlertjdh ingen annan Bergmestare thersammestådes ähr, förordnat Vthj Bergwerckers ährender att förrätta dess nödigheter, doch rättandes sigh effter sin fullmacht, och i thet öfrige effter den befalning honom å Bergz Collegio a part gifwas kan; Och elliast then order her Landzhöfdingen på wåre wegner honom ther in Loce gott finner att meddela. Hwarföre wille her Landzhöfdingen honom här Vthj assistera,

att samme malmetare äre honom fölgachtige och lydige. Han wille och efter gjorde afskeed hijt försenda twenne Finske drenger ther ifrån, som här i Swerige wed Bergzlagerne Vthi Bergzarter kunne Vnderwiste warda, och sålunda sedan ther i Finland till malmetare at brukas, Capable wara motte; hwilket wij her Landzhöfdingen wänligen recommendere. Och befahle honom Gudh Allssmechtigh till all wälmågo wänligen
 Af Stockholm d. 15 Novemb: Åhr 1650.

Oppå Kongel:e Bergz Collegij wägner.

Carl Bonde

Johann

Berndes

Christer Bonde

CSternsköldh

Mårten Månsson

Utanskriften lyder: Kongel:e Maj:tz wår allernådigste Drottninghz troo mann och Landzhöfdinge öfwer Åboo Lähn och Nijland, Så och Assessor vthi det Kongel:e Bergz Collegio. Edhell och Wälborne her Lårentz Creutz till Sarwolax och Cassaritz, wår synnerlige gode wän och med Collega

Wänlighen.

16. Detsamma ber Landshöfdingen Lorentz Creutz undersöka och inkomma med berättelse om tvenne nya malmstreck, hvilka Mårten Henriksson i Westerby i Pojo upptäckt, det ena på hans egna ägor och det andra på Dufveholmen vid Guldkronaby i Nagu socken; dat. Stockholm d. 23 November 1650.

Wår wänlige och Wälwillige hellssan, samt all Wälferdhz lyckelige önskan, aff Gudh Allssmechtigh nu och alltjdh tillförende. Welb:e her Landzhöfdinge Lårentz Creutz besijnnerlige godhe wän och med Collega, Wij låthe edher wenligen förnimma, att denne brefwjsere Mårten Hindrichsson i Wästerbij vthj Pojo Sochen och Nylandh boendes, hafwer

warit här hooss oss och gifwit ödhmiukeligen tillkienna, sig hafa opfunnit tweene nje malmstreck, thet ene liggendes på hans egne ägor, och det andre på en hollme be:dh Dufwehollmen, wed Gulldkronoby Vthj Nawo Sochen; hwaruthaff han har tagidt någon malm och fördt oss tillhanda, hwilcken wij hafue låtit proba, såssom Probere sedlerne vtwijsa, hafwe och till at animera honom och andre ther giöre sin flijt ijterligare att opspana och oppenbara metalliske Bergzstreck, låtit gifua honom en förähring af 4 D. S.M:t och en Silfskål om 12 loodh; Medh befallningh at han wijdare skall på samma streck bränna, att man en större proff och bättre Vnderrättelsse ther aff bekomma motte. Hwarföre på det her Landzhöfdingen må weeta här om beskiedh, och wara bete Mårten Hindrichsson till befordran; hafue wij honom dette welat Communicera. Wänligen begiärandes her Landzhöfdingen wille om desse Streckens beskaffenheet ehfara låthe, och sit godhe assistens till dess profz erhållande bewijse, gifwandes oss sedan om thes tillstånd tillkienna, och huadh hopp ther om wara kan; Efter som man her Landzhöfdingens godhe försorg detta recommendera will: Befahlandes honom Vnder Gudhz milde beskydd och beskierm, till all wälmågo wänlighen. Aff Stockholm d. 23 Novembris Åhr 1650.

Oppå Kongel: Bergz Collegij wegner

Carl Bonde

Johann

Berndes

Erick

Flemmingh

Christer Bonde

CSternsköldh

Mårten

Månsson

● *Utanskriften är:* Kongel:e M:t:z vår allernådigste drottningz troo Mann och Landzhöfdinge öfwer åboo lähn och Åland, så och Assessor vthj det Kongel: Bergz Collegio.

Edhel och Wäl:en her Lorens Creutz till Sarwelax och Casaritz, vår synnerlige gode Wän och med Collega.

Wänligen.

17. Fullmakt af Karl X Gustaf för Landshöfdingen Lorentz Creutz, att enligt en viss instruction upprätta en jordebok öfver alla kronans bergslag med deras underlydande gods i Finland och Österbotten; dat. Stockholm, den 29 Juli 1654.

Wij Carl Gustaff medh Gudz nåde, Sweriges Göthes och Wändes Konung, Storfurste till Finland, Hertig, vthi Estland Carelen Brehmen, Vehrden, Stettin-Pommern, Cassuben, och Wänden, Furste till Rügen, Herre öfwer Ingermanneland och Wissmar; Så och Pfaltz-Grefwe widh Rhein i Beyern, till Göllich, Clewe och Bergen, Hertig. Giöre witterligit: Att såsom wij till Rijkzens nytta och Bergzbrukens tidige conservation, hafue funnit för gådt, att upprätta låta, en wiss Jordebok på alla Bruuk, godz, och lägenheeter, som vthi Rijkzens Bärzslag liggia, eller med däm på hwarlehandasätt interessera, der aff deras vpkompst och förköffring störste dehlen dependerar och hängier, och fördanskuld efter vårt Bergz Collegii vnderdånige angiffuande, skattat nödigt att vthskicka till hwar Bergzslag en aff Bergz Collegii Assessorerne, som effter däss instruction tager i aekt, hwad her vthöfwer observeras och giöras böhr; och på dät dänne Jordebok må tillbörligen blifwa i wärket stält och fullkomnat varda: hwarföre hafwe wij welat fullmecktig giöra, effter som wij och hermed, och i dätta vårt öpne brefz kraft, fullmecktig giöre, vår tro Man och Landzhöfdinge öfwer Åbo och Biörneborgz Lähn, oss Elskelig wälborne Lorentz Creutz, Frijerre till Casaritz, Herre till Sarwelax och Abborffers att han förfärdigar een wiss och fullkommelig Jordebok, öfwer

alla Rijkzens Bergzlager, med däss Vnderliggiande godz och Lägenheter vthi Finland och österbottn, tagandes här vthinan noga i acht hwad der wara kan, som till brukzens Cultur och förkoffring nödwändigt behöfwes, och antingen ännu der Vnder ligger, eller omisteligen wara böhr, dät han alt i bemelte Jordebook införa skall, rättandes sig i dät öffriga efter dät Memorial och Instruction som i Bergz Collegio här öfwer författat ähr. Wij biude fördänskuld och befalle hermed alle som datta angår, serdeles Wårt Rijkz- och Cammar Råd, Gouverneurer Landzhöfdinger, Cammererare, Bockhällare, och Foogder, så och alle andre, som her om någon wettskap haffua kunne, och för wår skuld äre plichtige, giöra och låta, att dhe å våre vägner, giöra honom all tillbörlig adsistence och Vnderrättelse, Dermed skeer Oss ett nöije, och huad som till befordran af dät gemena bästa länder, Till yttermehre wisso haffue wij dätta med ägin hand Vnderskriffuit, och Wårt Secret bekräfta låtit. Datum Stockholm denn 29 Julij Anno 1654.

Carl Gustaff.

(L. S)

N. Tungell.

Fullmact för H. Lorentz Creutz att uprätta en Jordebook öfuer Bergzbruks godzen.

18. Bergskollegiets memorial för Assessor Lorentz Creutz (den yngre), om hwad han vid bergwercken i Finland borde förrätta; dat. Stockholm d. 12 Januari 1675.

Kongl. Bergz Collegii Memorial; För Wälborne Assesoren och Cammar Herren Hr Lorentz Creutz, att förrätta widh Bergwercken I Finlandh. Gifwit Stockholm d, 12 Januarij Anno 1675.

1.

Enähr H:r Assessoren kommer till Finlandh, låter han Iempte Bårgemestaren, till een wiss termin sammankalla Brukzförwaltarne: antingen widh Swahrtå, eller Anskogs bruk, och där Ransaker, om Brukens nåhrwahrande tillståndh, samt dehras blåhsningar för dee förlutna åhren: såssom och huru dhe sina blåhsningar hafwa anstelt, till detta inträdande åbret.

2.

Ransaker och H:r Assessoren huru bruken i desse förlutne åhren ähre hulldne widh macht medh Bygningar, och där till behörige Materialier: och hwadh ohrsak har kunnat warit der till om bruken stundom afstadsnade,

3.

Ransakas och om grufwornes samt dee nije Skiårpnin-garnes nåhrwahrande tillståndh, huru dhe ähre blefne drifne, och hwad förhåpningh där finnes till malm, samt Streckens bredd och lengdh och hwadh åhrt den samma, antingen dugeligh, eller Röd- och kallbrecht medh sig föhrer, medh hwadh mehra där widh böhr observeras,

4.

Vthi lijka måtto förhöres och huru brukz förwaltarna efter Kungl: Bergzordningarna handtera sitt brukzfollock: och huru brukzfollocket där emoth sigh hafwa förhållit emoth dehras Huusbönder; Och där någon dehra dehlen emoth den andra hafwa sigh att beswähra, då uptages dehras kiåhremåhl, och efter Bårgzordningarna lagligen afhielpes.

5.

Emedan alla Genanter efter Kungl: Resolution ähra uphäfna och Anskogh samt Swartå Bruuks der å förundte willkor exspirerade ähre, och dee sålunda i kraft af Kungl: Bårgzordningarna här efter åhrligen till Kungl: Maj:tt och Crohnan böhra uthgiöra dehras ordinarie hammarskatt och

tijonde, i proportion efter debras blåsnigar och tillverkingar: Fördenskuuldh Ransaker Hr Assessoren om brukens belägenheeter till malm, kähl, weedh och andra slika beqwembligheeter, så att Collegium dem på Kongl: Maj:tz wegnar der efter beläggia kan.

6.

Emedan alla Riiksens bärzlager, så wähl som Brukförwaltarna hafwa godhwilleligen Contribuerat till det af Hans Kung: Maj:tt nyligen allernådigtst anbefallte bärz Regementet, så wähl medh manskap som dess kläder, tågpenningar och wägekost: Alltså emedan icke annat ähn som Skiähhligt är, att dee Finska bärzbruken, och så bewisa debras hör samheet och beredwilligheet, att Vnderstödia hwadh som länder till Högst bem:te Kungl: Maj:tz dienst och Fäderneslandens defension; Ty låter och Hr Assessoren af samma bruken, i proportion efter debras willkor och förmänner af dem, till samma Regementes fullkombandhe fordra, 'Tuhndradhe Dr Söllfr mijnt: äthminstone: men om dhe högre befinnes kunna draga, något mehra, emedan dhe der igenom Vndgå dhen swårheet som Bärzlagerna och brukförwaltarne häruthi Rijket hafwa måst undergå; icke allenast medh fällketz upbringande; uthan och, dess uthredande med kläder, tågpenningar och wägekost. Vthi det öfriga heemstelles Hr Assessorens goda Condvite hwadh där in loco ijtterligare kan förefalla, att observeras och rättas,: gifwandes Collegio sedan öfweralt detta een uthförligh Relation. Detta till yttermehra wisso hafwe wij med Kungl: Bärz Collegij Sigill och wåhra hendens Vnderskrift wehlat bekräfta. Datum ut supra.

På dett Kungl: Bärz Collegij wegnar.

Erick

(L. S.)

Flemmingh

Nils Kanterhielm

Johan Otter.

19. *Bref från Karl XI till bergskollegiet, hvarigenom Landshöfdingen i Åbo och Björneborgs län Lorentz Creutz (den yngre) erhåller tillstånd att inrätta en hammarbyggnad å ett qvarnställe i Kautua by i Eura socken; dat. Stockholm d. 5 Juni 1689.*

CARL medh Gudz nåde etc.

Wår synnerliga ynnest etc. Wij see uthur Eder Vnderd. skrifvellsse af d. 13. Sidstledne April hurusom J genom Inspectoren öfver Bergvercken i Finland Daniel Starman hafve på vahnligt sätt låtit ransaka öfver dhe lägenheterne i Björneborgslåhn Eura S:en på Cautuabys ägor hvarest Landshöfdingen Lorentz Creutz åstundar att få inrätta en hammarbyggnad; Och som J berättte att af bemelte Inspectors inkombne relation skall befinnas, dett forssen och Vattufallet dersammastädes lyder under Cautua by som består af Tije Crone Skattehemman, och att på deth stället hvilket Landshöfdingen till hammarbyggnadh uthsedt, nu för tijdhen skall vara een Miöhlqvarn opsatt, den han söker att få förändra, Varandes desse tillijka medh Vahe gårdh Oss genom Reductionen hemfallen och för tijden bort arenderas för Trättijodahl: koppermynt; Dessuthan skall Jämbwähl finnas uthaf dhen inkombne ransaackningen, det skall sådan hammarbyggnadt och ändring medh qvarnen uthan någon böndernes i Cautua byy och andre derom kring boendes præiudice, låta sig giöra, aldenstundh många qvarnar uti samma forss redan inrättade äre, och flere dher skole kunna ännu opsättas, som hwilket dock skattas onödigt, medan dhe som der redan äre bygde åfta måste i mangell af mäldh stilla stå, allonast tycke J att dher honom Landshöfdingen denne förändringen medh åfvanberörde qvarnställe skulle tillåtas, vore nödvändigt der vijd att præcavera, det måtte han åhrligen till Oss betahla så myckit som qvarnen nu för tijden uthij Arende importerar;

Skohlandes älliest derå orthen alle de andre lägenheeterne vara som till itt hammarvärkz fortsättiande åhrfordras, i dy skall Vattudrächten dersammastädes vara myckit god, sampt Skougen till kåhlände ymbnog nog, så wähl på mehrbemelte Landzhöfdinges egne frälssé ägor, som och uppå dhe deromkring belägne Skattehemman föruthan att och bönderne derå orthen, hvilka hafva nu mycken knapp nähring skulle derigenom få tillfälle att förtiena sigh både deras föda som och så mycket hvar medh de kunde betähla dheras uthlagor; J anseende hvar af J finnen Eder så myckit mehra föränlåtne underdånigst att styrka, dett måtte detta hammarvärcket medh vahnligh frijheet dersammastädes varda efterlåtitt att inrättas, som J icke allenast ansee dett samma för nyttigt, uthan och för landets bättre cultur skuld nödigt, att må (!) dhe finske oöerne på beqvämbliga Ställen sådanne nya brukzbyggningar blifva inrättade, nu som Wij intet twijfle att J ju detta åhrendet hoos Eder uti noga öfverwägande lähre hafwa tagitt, förrän J inkommit deröfver medh ofwanber:de Edert vnderd. betänckiande; Ty gifve Wij och J anseende af åfvan berörde skiähl och omständigheter till denne hammarbyggnaden på åfwanber:de qvarnställe Vårt Nådiga biffall, hafwandes J derpå bemelte Landzhöfdinge ett vahnligt Privilegium att meddehla och honom så många frijhets åhr att förinna som andre vidh slijke tillfällen pläge vederfahras och skiähligt pröfwes. Hwar medh Wij befalle Eder Gudh Alzmechtig, Synnerligen, Nådel:n Datum Stockholm d. 5 Junij A:o 1689.

Carolus

C. Piper.

Till Bergz Collegium

20. *Karl XI bifaller bergskollegiets hemställan, ått Lorenz Creutz måtte, för oldskadas skull, ytterligare*

erhålla fyra års skattefrihet å sin masugn wid Tykö gård i Bjerno socken; dat. Stockholm d. 2 Mars 1694.
 Carl medh Gudz Nåde etc:

Wår synnerlige ynnest och nådige benågenheet medh Gudh Alzmechtigh, Troo Man och Tienare, Respective wårt Rådih, H. Grefwe och President, så och samtellige Assessorer, Wij see af Eder Vnderdånige skrifwelse, Dat. d 3 passate, huru som landzhöfdingen Creutz efter wår Nådige tillåtelse, och Edre uthfärdade privilegier de A:o 1686 och 1689, widh Tykä Gårdh och Poijo bys ägor j Åbo lähn och Bierno Sochn, har inrättadt en Maasugn medh twenne hamrar; Och ehuruwäl till föllie af Bergz Ordningen och wårt egit Spetiale tillståndh, honom till understödh der widh Sex åhrs Frijheet vtj Tijonden och hammar Skatten är förunt, så har han doch nu sedermehra hoos Eder inkommit medh en Supplikve och derutinnan betygat, att han myken möda och bekostnadh på detta wärcket har användt, der iempte beklagandes, hwadh olycka honom der widh träffat, j dy den ena hammaren widh Poijo by twenne gångor efter hwar andra, sedan Byggnaden warit fulländadh, på en kortt tijdh är blefwen j aska lagdh; Fördenskull han och anhåller, det han och medh någon ytterligare frijheet måtte blifwa Soulageradh, efter de honom förunte Frijheetz Åhren mästedehls äre opgångne under Byggnaden, innan Wärcket kom j gångh. Nu som icke allenast drottning Christinæ uthgångne prolongations Mandat af d. 21 Octobr. 1649. gifwer anledningh till slijke förlägingar, af de 6. Frijheetz Åhren, som Bergz Ordningen förmähr, uthan tillägger och wårt Speciale privilegium de A:o 1673. j synnerheet sådane wärck, som warda inrättade på aflågne Ohrter, såsom i Finlandh, Norlandh och lappmarcken, någon anseeligare Frijheet än andra Bruuk j Bergzlagen niata, 10, 20 å 30 år, alt efter som beskaffenheeten är till, hemställandes J

fördenskull vårt egit Nädigsta behagh, om icke bemälte Landzhöfdinge ännu må förunnas prolongation på 4 åhrs tijdh, af den förre honom bewilliade Frijheeten widh ofwanbem:te wärck, helst efter han under Frijheetz Åhren har måst betabla genanten widh Vthöö Grufwa, lijka medh de andre Finske Bergwårken, som derifrån hempta Mallén [malmen?] hwilcken nästan swarar emoot Tijonden, kommandes bemälte Landzhöfdinge på det sättet att niuta lijka stoor Frijheet som alle andre utj Finlandh på deras bruk hafwa åthniutit; Altså samtycke wij dertill j Näder, och hafwe J honom berörde Fyra Åhrs Frijheet uppå ofwanbem:te des wärck att förinna och efterlåta, Hwarmedh wij befalle Eder Gudh Alzmechtigh synnerligen Nädeligen, Stockholm d. 2 Martij A:o 1694.

Carolus.

C. Piper.

Till Bergz Coll. för Landzh. Creutz.

21. Friherrebref för General-Lieutenanten m. m. Karl Armfelt, dat. Stockholm d. 5 Juli 1731.

Aftryckt efter en nitid kopia, tillhörande Finska Riddarhuset.

Wi Friedrich med Guds Nåde Sveriges Göthes och Wendes Konung etc. etc. Landt-Grefve till Heszen etc. etc. Giöre witterligit, at såsom en god inrättning och hushållning billigt kan skattas för en väsentelig dehl af ett Rikes styrocka och välstånd; Så plägar och det wara hos Öfwerheten en berömlig sorgfällighet och omsorg, at söka alla de mått och utvägar, som kunna bidraga till detta hälsosamma ändamåletz ärnående. Ibland sådant har då besynnerligen hos Öfwerheten i billig åtancka kommit, på hvad sätt ett Land och Rike, icke allenast inom sig sielf genom nyttiga Stadgar och Förordningar, skulle erhålla sådane fördelar, hvarmedelst det kunde beständigt uprätthållas, utan och har man warit der-

uppå betänckt, huruledes Rikes wälfärden, i anseende till mächtige Grannar och Naboer, som wid tillfälle icke underlåta at öfverskrida den Nabollige wänskapen endast till at föröka sine, och förswaga andras wilkor skulle kunna sättas i det stånd och säkerhet, att wid påkommande händelser af utvärtes oroligheter Riket måtte äga den styrcka och kraft at så wäl sådane i tid kunna afböija som ock at behörigen kunna utföra de till Rikets förkofran och Allmänna säkerhetens bibehållande fattade desseiner. — J sådant afseende har alltid en försiktig Öfwerhet sig ganska mycket därom wårdat och winlagt, at hafva ymnog tillgång på sådane personer och ämnen, hvilka äro pålitelige och kunna wid all påkommande Fiendlighet utföra en rättmätig Sak emot ett Rikes Fiender till Landets wärckellige nytta och fördel, samt Nationens heder och beröm; Och som dermed uti Wårt Land och Rike genom Guds nådige tilhielp så wida kommit, at det framför andra kunnat skatta sig lyckeligt af sådane Män och undersåtare, som med stora dater och dräpellige Glärningar sig märckelige giordt; Så har och Öfwerheten å sin sida icke welat efterlåta at alltid täncka på utwägar, hvarmed sådane des trogne Män och Undersåtare, som haft sitt lif och wälfärd ospardt för Fäderneslandets tjenst, kunde icke allenast nu för handen belönas, utan och deras priswärde glärningar med nya nådetecka, alt såsom de tilltaga i nit och åtrå för det Allmänna ibågukmmas och förökas, wälwetandes at det wore det krafftigaste medel så wäl at bibehålla och stärka dem uti ett så godt och uprichtigt fattat upsåt, som at upmuntra andra at träda uti samma berömmelige fotspar. Wij hafwe i så beskaffat mål ock welat efterfölla icke mindre en betäncksam Öfwerhet än Wåre Glorwyrdige företrädares i Regeringen priswärde exempel, i det Wij så wäl som de äro ganska sorgfällige om, at slik god hushåldning och inrättning i Wårt Rike må flörora och bibe-

hållas, hwarmedelst sådane af Oss och Riket wälförtiente och tappre Män måge niuta den belöning, som omständigheterna och förtiensterne fordra och tillåta; J samma nådige åtancka påminne Wij Oss billigt *Wår Tro Mann General Lieutenanten och Öfwerste för Nyländska Regementet till Foot Oss Älskelig Ädel och Wälbördig Carl Armfeldt*, hvilken under det förflutne långwarige kriget, sig ifrån början till ändan så upfördt, som en rättskaffen officerare och krigsman ägnat och anstådt. Strax i begynnelsen och då han Åhr 1683 trädde såsom Corporal uti krigstiensten vid Nylands och Tawastehus Lähns Cavallerie Regementet lät han nogsammt förspörja den lust och åhåga han hyste för krigswäsendet, när han efter trenne Åhrs förlopp, tyckandes sig intet hafwa nog tillfälle, att under en stilla och rolig fred här hemma uparbeta dess naturligen förwärfwade pand och bøjelser, begaf sig med ett wackert witnessbörd och afskied til främmande Mackter och Herskaper, at där widare sig evertuera, och försöka sin lycka, hwarwid som han då fant nyttigast at stadna i Franckrike så wedersakade han ock icke det tillbudet at såsom volontaire antagas til en begynnelse under Printz Ferdinand af Fürstenbergs Regemente, samt at i 17 månader, i rad och linie med den gemena Soldaten bära musqueten, at dymedelst ifrån den nedersta graden giöra sig underrättad om det som så wäl till den ringare tiensten hörde, som det han sedermera fick förnimma höra en Öfwer Officerare till, då han igenom den ena graden efter den andra befordrades, in til des han efter 12 Åhrs förlopp, samt sedan han uti åtskillige Bataljer och 3:ne belägringar såsom uti Nissa, Willa frenia och Suse i Italien, samt Valenciennis och Ath i Braband, gifvit berömlige prof af des oförskräckte mod och sinne, avancerade til Capitain uti ofvanbemelte Fransöske tiensten. Men som kriget begynte då yppas å Ryska sidan emot Swerige, som sedan hade den

långlige och swåra påföljden af 20 Åhr, öfwermannade honom en berömmelig kiärlek til sitt Fädernesland at häldre där än annorstädes willia upoffra lif och wälfärd; Hvaruppå han Åhr 1701 begaf sig hem til Ingermanland, då han lät strax bruka sig wid de tropper, som därstädes under General Majoren Cronhiorts anförande blefvo sammandragne, hwarwid som han gjorde åtskilliga fördelachtiga partier, fant högst Sal. Hans Maj:tt Wår högst älskelige Herr Swåger Konung Carl den XII i Nåder godt at strax derefter förse Honom med dess nådige Fullmactt på General Adjutants Beställning i Arméen. Wid denna Syssla fick han alt mer och mer tillfälle at å daga lägga wackra prof af des försicktighet och behiertade sinne, hwilket til en början wistes Åhr 1705 då han om Winteren uti Januarii Månad blef ut commenderat med ett partie af 600 Man alla på Slädar och 300 Man Cavallerie till Retusari, at förstöra de Ryske där hopsamlade Magaziner, som med Czarens hus woro retranchementerade, hvilket så wäl aflopp at retranchementerne strax blefwo intagne, Magazinerne upbrände och fienden med 102 Mans förlust af döde och 14 Man med en Lieutenant och 2:ne under Officerare fångne samt resten alt under fästningen drifne. Wid en icke mindre berömmelig expedition blef han samma Åhr brukad, då Han med 30 Ryttare och 20 Dragoner til häst, jemte 33 frivillige Öfwer Officerare gick Påske afton på isen öfwer Siön wid Seitzkare och slog fiendens där stående postering, bortförde 124 st. Artillerie hästar, upbrände Magazinerne, tog en Ryttmästare, en Lieutenant, en under officerare och 5 gemena til fånga, samt de öfriga dels nedergiorde, dels på flykten jagade; Efter denna förrättning, jemte flere och många in uti Ryssland lyckeligen gjorde partier; samt till föllje af undfångne Speciele ordres bewistat en belägring i Wiborg; förordnade högst Sabl. Hans Maj:tt honom Åhr 1707 till Öfwerste

för Carelske dubblerings Cavallerie Regimentet, hwilcket han och icke långt där efter Åhr 1711 tillika med det Sawolaxske Infanteriet brukat på 2:ne stora partier i Carelen, hwarest uppå det första wid Koitlax ett Cosakiskt Regimente blef totaliter nederlagdt, deras förskantzade Magaziner eröfrat, samt hästar och manskapet til fånga tagit. Uppå det senare wid Hannokela håff, blefwo af fienden 175, på platzen, en Capitaine, en Capitain Lieutenant, 5 under officerare med 68 Man gemena och 250 hästar till fånga tagne, och myckenhet af eröfrad spanmål. Häruppå följde strax Hans Majj:ts ytterligare Nåd och i hogkommelse då Hans Majj:t updrog Honom General Majors Ämbetet af Cavalleriet och tillika anförtrorde honom Nylands Regimentet til Fot. Som nu icke långt där efter fienden med all mackt å alla sidor ansatte, fick denne Wår Tro Man och Undersåte Åhr 1713, ordres at med 1500 Man taga sin post wid Hälsingfors, hwarest han ofördröjligen lät upbygga Batterier och draga Linier wid hamnen i Staden, men som han bäst uti det arbetet war begrepen, ankom Fienden den 8 Mail med åtskillige Galejor och små Fartyg attaquerandes honom på 2:ne ställen, hwilcka han likväl så bemötte, att Gallejorne af manskap tome måste den ena efter den andra bortsläpas, in til des Hans Czariske Majj:tt uti egen person d. 10 dito med några 100 Galerer och andra Fartyg jemte Blockhus och Bombarder Kitzer af 18 pundige Stycken ankom och med canonerande, samt fyrkulors inkastande sökte giöra landstigning, då han wäl i början under betäckning af linierna blef så bemött att Åhrorna blefwo på wattnet liggande, och kunde den dagen ingenstädes fatta land; Men som Ryske krigsmackten war den Svenska commenderingen wida öfwerlägen, blef efter hållt krigsråd af Landshöfdingen i orten och Stadsens äldste, samt de därwarande Regements Officerarne det beslutet tagit, at Staden som innehade mycken-

ket af Spannemål och victualier skulle til at förhindra fiendens posterande darsammastädes, sättas i brand, hwilket och wid Fiendens an marche strax där på skiedde; Hwarefter commenderingen nödgades sig afdraga åt Borgo sidan under en continuerlig chargering och Eld med Fienden som dem förföljde jemte 80 Cosaqner hvilka dock af arriere Gardet så tappert blefwo bemötte, at de med vidare förföljande måste uphöra och wända tillbaka. Och som samma Åhr om sommaren då arméen stod upp i Tawastland och fienden hade afmarcherat från Helsingfors til Åbo, General Lieutenanten Lybecker blef kallad ifrån arméen till Stockholm, så blef Honom af Kongl. Senaten commandet öfwer troupperne i stället updragit, hwilcka ehuruwäl de till $\frac{1}{3}$ del woro på ett och annat sätt förswagade underlät han icke at taga alla möjliga mesurer til fiendens motstånd. Till den ändan fattade han fördenskull posto wid Passet Polkena, hwarest under Öfwerst Stiernschantz anförande Linier med Batterier blefwo uppdragne, hwilcka knapt kommo i sitt fulla stånd, förr än Fienden kom antågandes och uti 6 dagar däruppå ifrån sine å andra sidan upkastadt linier och Batterier stundeligen canoneradt, hwarunder han mycket folck förlorade, deremot allenast några på wår sida blefwo blesserade; men sedan fienden såg sig intet emot Wårt retranchement kunna uträtta har han under den 6 Oktober under faveur af en starck dimba och stilla wäder genom flottars tillhielp uti en Linie landstigit straxt bakom det Swenska retranchementet, samt repousserat 700 hästar som där stodo posterade, aflade denne Wår General Major ett nytt prof af des oförfärade sinne, enär han med det hos sig hafwande Infanteriet emottog och attaquerade 2000 man Gramadrer, som under Fursten Galitziens commando landstego, men måste hufwudstupa begifwa sig tillbaka, då en stor dehl uti Siön omkommo, samt Galitzien sielf lemnade sin häst i sticket.

Under denna tiden attackerade Ammiral Apranik såsom Com-mendeur en Chef, Swenska retranchementet tre gånger, men blef alla gånger tappert afslagen, och det med en så efter-tänckelig framgång å Wår sida, at icke en man uti retranche-mentet omkom, men sedan efter det Granadeurerna blefwe uti Stön drifne tillbaka, utbredde Fienden sine Flottar, som då närmare landet hunnit och med 5000 Man landsteg för wåre som ej hinte vidare front göra, då wåre nödgades draga sig af til Tammerfors, war förlusten å wår sida i sielfwa descen-ten wid pass 400 man jämte någre kiäcka Officerare; hvar-emet förlusten å fiendens sida til 4 å 5000 Man billigt actades. Efter denna förrättning, seendes at troupperne wero mycket separerade i det at somlige måst, til at observera fienden, taga wägen å Tammerfors, och somlige å Rovese, förutan det at de genom actionen blifwit mycket förswagade med mera, fant han godt at draga med sitt hafwande Manskap å Österbottns sidan, då fienden tog wägen neder å Åbo; men så warade denna förmente fredlighet icke längre än til Decem-ber månad samma Åhr, då fienden 8000 man stark under General Lieutenanten Bruses anförande sökte sig wägen genom Björneborg till Österbotten, i tanka at angripa det därstående Manskap hwilcke dock genom denna wår trogne Undersätares upmärksamma försiicktighet medelst trouppernes sammandra-gande till at möta fienden, så blef förekommit, at bemälte General Lieutenant Bruse måste den gången afstå med sitt förhafvande och draga des commando aldeles tillbaka. Jcke långt därefter och sedan den wid Åbo stående Ryska armeen fått ntom 8000 Man ifrån Pettersburg en förstärckning af ännu 3:ne Regementer, fortsatte den samma sin resa och an-marche i Januarii månad åhr 1714 å Österbotten, hvarefter det blodiga och widtbekanta slaget i Storkyro påföljde. — Vid detta tilfallet wiste Wår Tro man och General Major ett

rättshärens prof ej mindre af en herömmelig försicketighet och conduite wid des anförtrödde trouppers rangerande en ordres de Bataille, samt posterande och pallisaderande med mera, än af ett fullkommeligit hieltemod hos en käck officerare, då fienden under den 18 Februarii sig först genom recognoscerande wiste och eftergifne tecken til Slacktordning upstälte alt sitt Infanterie emot den wänstra flygelen; Ty så snart fienden annalckades begynte han icke allenast med canonerande göra dem ansenlig afbräck, utan ock, sedan han hade fått linierne i riktig ordning, attackerade han och öfwerända kastade det fiendteliga Infanteriet, så långt och wida des lilla medhafwande Manskap kunde göra front, bemächtigandes sig 6 fält Stycken och förföljde Fiendens förskingrade Infanterie in till dess Fienden seendes, at des Infanterie gick aldeles öfwer ända, lät 4 Regementer Dragoner sittaa neder, och därmed föll de segrande i ryggen som förföljde fienden, hwilcka de likwäl med Bajonetten å Musquetten genom commando af höger om wänder ej mindre tappert emot togo än fiendens förskingrade Infanterie, som i medlertid fick satt sig, attaque åter igen på ryggen, hwilcket senare de dock hade förhindrat om terrainen tillåtit Cavalleriet komma med i actionen. Med hwad behiertat sinne Wår Tro Man och Undersåte jemte des medhafwande commando sig då förhållit kan lätteligen därutaf slutas, när antalet af des anförtrödde troupper och hela des force bestod af 4022 Man combattarne; Men Fienden däremot af 18000 Man, hwarwid förlusten af Wår sida blef jemte 92 öfwer Officerare döde och 12 fångne 2500 man, men hos de fiendtlige 6000 Man på platsen liggande. Efter denna manliga förrättning fant Wår Tro Undersåte för Wår och Fäderneslandetz tienst och säkerhet nödigt, at med det öfwerblefne lilla manskapet draga sig längre upp i Österbotten til at sökia tillfälle det därstädes recruterat, hwilket han och så wäl stälte

i wercket, at ansenligt antahl af Manskapet ur siewa fiendens läger genom des med hafwande, Officerares conduite och adresse hämtades, ja så at inom 4 månader efter Slaget Regementerne blefwo til 6000 portioner starcke. Uti September månad samma Åhr erhöit han Kongl. Senatens ordres at draga des Troupper ifrån Österbotten till Swenska sidan, som skiedde så land som Stöledes til Uhmeå, hwarifrån vidare uppå erhållne ordres, troupperne dragas neder åt Stockholm, som icke mindre genom des goda vigilance och hushållning, medelst beqwåmlige Fartygs byggande till denna Transporten wål förrättades; Och som högst Sahl. Hans Majjt: wid denna tiden genom Guds nådiga tilskyndan, begynte ualkas Swenske kusterne, sättiandes sig således i sinnet at uti Norje giöra försök hvad dess armée där kunde uträtta så blef och denna Wår General Major efter hållne mönstringar År 1716 och 1717 så med en del Swenske som Finske Regementer be ordrat, at recognoscera wägen ifrån Jemtland och Dahlarne in åt Norige, hwar efter han samma Åhr 1717 til den förestående Norske expedition förordnades til General Lieutenant och commandeur öfwer hela Jämtländske Arméen med hwilcken han och sedermera Åhr 1718 upbröt och uti September månad till Norjet anlände, intagandes där sammastädes straxt Stens Skantz, och ett där posterat Dragone Regemente öfwerända kastade, då eröfrades ett Standar och trenne canoner och åtskillige till fånga tagne, samt sedan Slånäs Skantz genom accord och fortsatte så vidare coursen ända åt Dronthem, hwilcken Stad han likaledes hade sig bemäktigat, så framt icke det otienliga wägelaget, som hunger och swårighet efter födan både för Folck och creaturen hade nödgat honom jämte kiöld och wäta, att med mycken förlust af des Manskap draga sine Troupper åt Jämtland tillbaka. Sedermera och efter högst Sahl. Hans Majjts bedröfwelige fränfalle har han med

det då förefallande Fiendtelige ströfvande och härjande, campagnen och commenderingar wid Gelle och Gestrikeland bewistat, intill dess efter erhållen Fred, han åter hade den lyckan att föra sitt med hafwande commando till Finland tillbaka igen och det samma med flere Regementer afmunstra.

Sålledes har nu denne Wår Tro Mann och General Lieutenant, med herömmelig conduite och tapperhet förhållit sig öfwer hela det förflutne Tiugu Åhrige Kriget, hwarwid för dess person ännu det märckwürdige förelupit, att uti Ingriske actionen är hästen honom worden under skuten, likaledes uti actionen wid Pälckenä, samt uti Slaget wid Systerbäck han sielf genom wänstra Axlen skuten och blesserad, hafwandes han således uti femtije Ett Åhrs tid till Wår och Fäderneslandetsienst mångfaldige fatiguer igenom gått, samt medelst dess herömmeliga och tappra uppförande sig Wår nådiga ynnest och åtancka wid alla tillfällen giordt sig wärdig och wälförtient. Wij hafwe fördenskull i anledning af allt sådant och så ofta Oss kunnat tillfälle gifwas, welat påminna Oss denne Wår Tro Mans och General Lieutenants af Oss och Riket wälförtiente Nådige ihugkommelse och belöning, finans Oss således benägne, att för denne gången giöra det på det sättet, att Wij, till dess och dess efterkommandes ewärdelige heder, willia förbättra des förra Adelige Stånd och förwåner, med Friherrlig dignitet, Wapn och Skiöldemärke, Wij gifwe altså härmed och skiäncke i kraft af detta Wårt öppne Bref af ynnest och Nåde samt Kongl. Makt och myndighet honom General Lieutenanten och Öfwersten af Wårt Nylands Regemente til fot, Carl Armfeldt, hans hus Fra och äckta Bröst Arfwingar, så man, som qwinkön *Friherre Stånd* och *wärdighet*, efterlåta dem at breka följande *Wapn* och *Skiöldemärke* nembligen: *En Skiöld fördelt i fyra Fält, och mitt uppå fördelningen dess förra Adelige Stamwapn,*

som är en Skiöld af gull hvarutinnan öfwerst på vänster sig en blå Sky wisar, utur hwilcken sig sträcker en blå bewäpnat krokug Arm, som en uppspänd Pistole i handen håller; Men af sielfwa Friherrliga Wapnet, är det första Fältet af Silfwer, upfyllt med korswijs lagde Krigs Armaturer, nemligen: twänne swart Canoner, twänne röda Fahnor, och twänne blå Estandarer, samt Wärrior och en Morgonstierna; I det andra Fältet som är blått, wisar sig ett Leijon af Gull, som i högre Ramen empignerar en silfwer Wårja, och med den Wänstra Rahmen håller uti Wänstra öfwersta hörnet af Stamwapnet. Det tredje Fältet är blått, hvarutinnan lyser Tys stücken pale wijs satte fem kantige Stiernor af silfwer. Det fjerde Fältet är af silfwer hwaröfwer en röd Bände ligger chargerad med trenne Kuhlör af Gull, och på hwardera sidan af Banden wisar sig en Fembladig Purpre Rose. Åfwan på Skiölden stå twänne öpne Tornerhielmar, med en Friherrlig Crona emellan, och en på hwardera Hielmen; Utur den högra Hielm-Cronan sträcker sig rätt upåth hälften af en bewäpnad blå Arm, som en uppspänd Pistohl i handen håller emellan twänne Sper Fahner, hwaraf den högre är af Gull, och den wänstra blå; Utur den wänstre Hielm-Cronan upstiger öfre delen af ett swart åth

(Vapenteckningen)

höger sig wändande Leijon, som ett Hiorte Hufwad emellan Ramarna håller, Men utur den medlersta Friherrliga Cronan presenterar sig en Piramide af Silfwer; hwaröfwer trenne röda Bänder liggia, och på Spetsen lyser en Sexkantig Stierna af Silfwer. Löfwärcket är af Gull, Silfwer, Rödt och Swart och Supporteras Wapnet af twänne en face seende swarta Leijon, hvars kroppar med Fem Röda Strimor pale wijs marquerade äro aldeles som detta Wapen med des egentelge färger här hos afmålat finnes. Hwilcket Wapn han och de i alla tillfällen, Mötén, Samqwämen och handlingar skole och måge söra och bruka efter deras nödtorft, willia och behag, och där hoos till ewärdelige tider nyttia, bruka och behålla alla de Frij och rättigheter samt för-

måner och härligheter, som Andra Friherrar i Wårt Rike gifne och förunte äro, dock så wida sliکه förmåner intet röra den Kongl. rätten förminska Wåre Ingiälder eller löpa emot Kongl. Stadgar och Förordningar samt Riksdags Besluten, ty i sådant fall böra de intet giälla, hwarcken för de Friherrar, som af forna Sweriges Konungar äro giorda eller af Oss nu för tiden eller här efter giöras kunna, Och såsom Sweriges lag intet tillåter, och Ricksens tillstånd ej heller tåhl någon ewärdelig Gåfwa och abalienation af Wåre och Cronones Gods till Friherreskap; Ty efterlåte Wij honom och dem att kalla och skrifwa sig Friherrar till deras egne Adelige och Arfwelige Godz . . . . . Wij begiäre fördenskull härmed af alla Mackter, Keijsare, Konungar, Förstar, Herrar, Frije Ständer och alle andre efter hwars och ens Höghet, Stånd och wärde fljht- wän — och Gunsteligena, så och biude och befalle härmed alla i gemen samt hwar och en i synnerhet, som Oss med lydno och hörsamhet förbundne äro, att de ärkiänna mehrbemälte Wår General Lieutenant Carl Armfeldt, samt dess hustru och äckta Lijfs- och Bröst Arfwingar för rätta Friherrar; Bewijsandes honom och dem den Ähra och heder, som det Ståndet tillhör och icke giörandes dem däremot något hinder, mehn eller förfång i någon måtto nu eller i tillkommande tider. Till yttermera wisso hafwe Wij detta med Egen Hand underskrifwit och med Stora Kongl. Sigills witterlige här under hängande bekräfta låtit. Som skiedde på Wårt Kongl. Palais i Stockholm den Femte Dagen uti Julii Månad Åhr efter Christi Börd, Ett Tusend Siuhundra och Trettionde Första.

Friedrich.

C. V. Carlson.

Friherrebref för General Lieutenanten Carl Armfelt.

Rättelse: Sid. 280 står Berthelsson [F] läs Berckhaubtman.

Matkakertomus.

Kirjallisuuden Seura kun viime keväänä (1858) päätti lähettää jonku Inkerinmaalle runoin keruulle ja uskoi tämän toimen minulle, on minun tili tekeminen, miten tehtäväni täylin ja mitä matkaltani sain keräilyksi. Lähden siis seuraavan sommittelemaan, hetiki pyytän, ettei vaillinaisuutta kovin pahaksi pantaisi, sillä muut työni ovat sen aikoihin saattaneet. Sama syy on ollut, miksi en ole ennen tätä velvollisuuttani täyttänyt.

Jo matkaan lähtöni viivähtyi yli määrätyn ajan. No mikäs tämän teki? Tuo ainonen virkaileminen. Seuran määrättyä matkarahan minulle annottavaksi, panin Yliopiston Konsistoriumiin passin saantiluvan anomuksen, toivoin sen saavani käteeni Kesäkuun 1 päiväksi, milloin olin valmis vaeltamaan. Passin saanti viivähtyi, joten vasta mainitun kuun 9 p. pääsin lähtöön. Räävelin ja Narvan kautta kulettuani pääsin Kesäk. 15 p. ensimmäiseen Inkerin kylään, liki Narvan joen suuta, Wäikylä nimeltä, kuuluva Kosemkinan kappeliin, Narvan seurakuntaa. Väki on venäenuskaisia Inkeröitä. Vaikka saatavaa ei ollut sanottaviksi, kului päivä katsellessa tätä oudon näköistä kylää. Seuraavana päivänä suunnitin Kallivieren kylään, jossa viivähdin päivää neljä, osittain tullakseni tuntemaan seudun rahvasta, osittain saataviani keräilläkseni, sillä kylässä laulin saavani lauluja lujasti. Tässä en kokonaan pettynytkään, sillä rahvas, kokonaan Suomenuskolainen, oli lauluja auli ilmoittamaan. Kalliviereltä lähdettyäni kävelin pitkin Rosonan joen vartta,

Wanhankylän, Arsian, Kullan- ja Ropsuan kyläin kautta, viivähtäin missä päivän, missä vähemmän ja tulin Kosemkinan kirkolle Narusten kylään, Arsian joen Laukaasen laskulla. Näissä viidessä viimeksi mainitussa, sekä Laukaan partaalla olevassa Struuppovan kylässä oli Europæus ennen käynyt, jonka tähden en niissä viipynytkään kauvemmin, vaan käänsyin viimeksi mainitusta kylästä luoteeseen päin Kirjamon kylään ja siitä Hakajaan, Konnulle, Kaipalaan ja Kurgulaan, joka kylä on Kosemkinan niemen nokalla. Täältä Pärspäässä käytyäni, kutsuokseksi Wenaan ja Wihian kyläin kautta takasi Kosemkinan kirkolle. Näin kului 3 kokonaista viikkoa.

Kosemkinasta vaelsin Sofkkulan kappeliin, jossa kävelin niemen länsi rantaa Koskisen, Säätinän, Mäkkylän, Saarven, Koskinan, Ruutslan, Wiistinan ja Wolotsan kylissä. Viidessä ensimmäisessä kylässä en saanut paljon mitään, sillä kansa oli pelkuria, pitipä minua melkein pahalaista pahempana, eikä sallinut kauvemmin kylässään oleskelemaan. Vasta Wiistinassa tapasin Suomenuskolaisia ja, näiden avulla vottollisesti taisteltuani Wenäenuskosten kanssa, sain suojaa, ruokaa ja rauhan. Avullisin oli eräs Suomen sydäimestä muuttanut seppä, joka Suomettaren avulla pelasti minun ainaki kovia kärsimästä, kuka-teesi pahemman käymästä; antopa vähistä väreistäan ruokaa ja juomaa sekä kehoitti kansaa laulujaan ilmoittamaan. Näin sain kuulustelleeksi laulaja täällä paljoe enemmän löytyvän, kuin luulinkaan, vaikka niiden kokonainen kävi vienosti, sillä polko ei pääsnyt pakenemaan kokonaan. Wolotsasta kävin Sofkkulan niemen nentällä neljässä kylässä. Niissä sekä kaikkein nentämätsessä Kolkanpäässä, ei ollut kymmentä useampaa Suomenuskolaista; Wenäenuskolaiset taas eivät olleet hetatta laulamaan, sillä luulivat saattavansa siklansa liian syvälle helvettiin, miten sanoivat, jos rupeaisivat reht- eli maaviesfään votelemaan semmoiselle Pahon lähettämälle eli Tontalle. Näin tus-

kaului oleni, sillä jokaisen kaulin laulavaa etempänä olesuani, vaan annapas likelle pääsni, kyllä suulle tulppe löyttiin. Näin vähin onnin ollessani, päätin tehdä Eurooppeuksen osittolemän matkan Seitskaartoon ja Lavansaarelle, semmioki kun sekä Kosenkinmassa että Saikkulassa kiitetiin näiden saarelaisten olevan erittäin «utalia laulamaan». Soikkulasta vuokrasin veneen Seitskaartoon, josta taas matkamiesten keralla pääsin Lavansaarelle. Täällä kuultuani Tyttärsaaren ja Suensaaren asukkailla ei paljon ensinkään lauluja olevan, palasin takasi Soikkulaan, toivein kansan katkeruuden laukkenoon. Wendenuskesoilta en nytkään onnistunut saamaan sanoiksi, mutta tapaisia erään Suomenuskeisena ncion, jolta sain koko jouken lauluja. Nyt kävelin Soikkulan itä rannalla Wääräläojalla, jonka asukkaat Suomenuskalaisia (Karjalaisia, miten kotsuuvat), sieltä Uudessa-kylässä, Somerella ja muutamissa muissa pienemmissä. Näissä kylissä en enään hyötynyt paljon uutisilla. Soikkulassa tehtyäni, minkä voin, olisi ollut lähtemiseni Eurooppeuksen mainitsemalle Hevaan-joen kumalle, viisi eli kuusi penikulmaa itään päin, joita paikkoja mainittin täälläki hyvin laulurikkaksi, mutta aika oli jo kulunut Elokuun 15 päivään ja lähtöaikani lähestyi, jonka tähden päätin lähteäkseni Kattilan kautta Tuustariin, mistä olin jo ennen saanut luvan päästä Suomen Kaartioväen seurussa Helsinkiin. Mainitua kuum 23 p. pääsin matkaltani takasi. — Näin jäivät Hevaan ja Liperin jokien seudet ja Harjavallan niemi kuulustelemattani, jota en kuitenkaan olisi halunnut. Muutoin olisi ennättänyt käydä sielläki, jos en olisi uskonut muiden puheita ja Eurooppeuksen kirjoitusta Seitskaartoon ja Lavansaaren laulurikkaudesta. — Tämä matka, joka kuitenkin vei lähi kakset viikkoa, oli visvaltukseni hyödyllinen, vaan ei paljon miksiikään muoksi. Mutta tästä heti enempi, puhuisaan kunki palkan laulurikkaudesta. Ylimmäkain olisi kuka tiesi ollut parasta matkustaa Kaarostasta länttä kohti; näin en oisikaan

ennättänyt käydä koko Lavansaarella ja Seitskarrossa. Mutta Herra Europæus sanoo kirjoituksessaan Kirjallisuuden Seuralle: «Länsi puolella Inkerinmaata, varsinki Kaarostasta lähtien aina Narvan joelle asti lauletaan enemmän kuin missään muualla koko siellä maisin». Karttaan katsoen olisi siis pitänyt oleman yhtä hyvän, lähdinkö Kaarostasta länteen, taikka Narvasta itään. Aikomukseni oli kuitenkin kävelyni alkaa Kaarostasta, mutta matkapassin viivyttelyminen osti Pietariin pääsöni ainaki samalla viikolla, jonka tähden lähdin Räävelin kautta Narvaan. Tosin laulavtki Suomenuskolaiset Kosemkinassa aina Narvan joelle asti paljoki, mutta laulunsa ovat Soikkulalaisten lauluin suhteen vaihtavaisia, joita melkein jokaista jälkimäiset laulavat täyteläisesti. Kosemkinalainen laulaa Soikkulan virrestä palasen, jolla usein ei ole alkua eikä loppua ja yleensä on joku eli joitakuuta sanoja poissa. Tämä lisäsi paljon työtä keräillessä. Miksi kuitenkin viivyin kolme viikkoa Kosemkinassa, siihen oli syynä telveni käsittää täyteläisempiäki joukosta. Muutoin oli Kosemkinan kansa siksi herkkä laulamaan ja ilmoittamaan mitä osasi, kun kerran pääsi epäluuloistaan, joita oli paljoa huokeampi vieroittaa kuin Soikkulalaisista. Yhden ainoan kylän, Pärspään, asukkaita en saanut puoleeni millään keinolla, mutta lauluistaan en luule vahinkoa tulleen, kun ympärillä olevista kylistä keräsin mitä tapasin vähäki kirjoitettavaa. Mainitun Pärspään kylän asukkaat voipi hyvin hyvästi verrata Soikkulalaisiin epäluuloinsa ja lauluinsa peittämissä suhteen.

Soikkulan kappelissa ovat laulut erittäin somia, joita lie-
neeki ennen ollut summattoman paljo, mutta ylenkatse ja hyki-
minen, sekä Wenäenkielisten lauluin eneneminen on saattanut ne
vähennemään. Pälliseksi sulki epäluulo ja tyhmyys heidän suunsa
niin kovin, etteivät tahtoneet ilmoittaa vielä elossa oleviakaan.
Murheellisimpia seikkoja olivat seuraavat. Eräs vanha 80
vuotias nainen lauloi humalapäissään neljä somasta laulua ja

tuntoi muitaki tuntevan, mutta ei jaksanut sillä kerralla enempää. Parin päivän kuluttua hain eukon toisesta kylästä, josta oli kotosin. Eukko makasi, valitti. Kysyttyäni vaivojaan, virkoi: «Kyllä minulle pilan saatit, kun veit sieluni helvettiin». Miten eukko rukka sen tein? «Niin kun saatit mun laulamaan noita rekivirsiä vanhoilla päivilläni, kyllähän minulla ennestäänki lienee syntiä». Kukas sen sanoi synniksi, jos suloisia laulajanne ilmoittitte? — «Pappi on sanonut olevan synnin, jos juot viinaa oksennukseen asti, jos varastat eli teet muuta semmoista, mutta suurimman, aivan anteeksi saamattoman synnin, kun tuolle viettelijälle rekivirsiä ilmoittit. — Nyt havaitsin toisenki syyn epäluuloillansa olevan paitsi tyhmäin, pimeydessä vaeltava in orjain, — sokeain Wenäen pappain tyhmyyden. — Toinen vielä suuremmassa maineessa oleva nainen kätki, laulavasti samain papin sanain tähden, Soikkulan ympäri kuuluisat laulunsa, hää- ja itkuvirtensä, valkka jo useampia päiviä vietin samassa kylässä, Säätinällä, eukkoa suovutellussa. Mikään ei auttanut. Synti olisi liian suuri tullut. Sittemmin tulivat ehtoelliselle valmistusviikot. Nyt ei ollut ajattelemistakaan; silloin olisi sielunsa ollut kadotettu yhdellä rekivirren sanalla. Näin suuri on Wenäensukoisten raakuus ja epä-usko. Ei siis kumma, jos uskoivatki papin pahaisen sanoja, tyhmyyden tuottamia.

Ylimalkain Kosemkinan ja Soikkulan laulun keskinäistä kohtaa katsellen ja Niistä Hevaan-joen seuduilla löytyviä virsiä arvellen, voisi sanoa: jos laulun arvoisuus nousee samassa määrässä itään päin Kaarostaan saakka, pitäisi Hevaan joen suun laulun oleman erinomaisia ja luvultaan summattomain. Kummastellen puheli eräs Soikkulalainen näiden laadusta, sanoen: «Hevaalla ja Harjavallalla käydessäni kuulin naisten iltaisella laulavan mokomia virsiä, jommoisia en eläissäni näillä seuduin ole kuullut».

Näin katsellen olisi suureksi viaksi luettava, etten täällä käynyt, mutta empä tahtonut heittää Seikkulankaan virsiä silleen, senminkä kun vihmäisellä rupesin vähän saamaan. Viimeinpä sainki jo mainitun Suomenuskoisen tytön suusta kokofillaksi luullakseni useimmat jotenki arvoisat täällä löytyvät laulut. Olkoon tämä sanottu mantereen lauluista. — Mitä taas Seitskarron ja Lavansaaren lauluihin tulee ja mistä ne semmoiseen summattomaan huutoon Inkerissä ovat päässeet, josta seikasta Euroopuksi lienee päättänyt siellä niitä paljon löytyvän, luulen olevan seuraavan syyn. Saarien rahvas on raitis luonteinen, laulua kaikella mahdollisella innolla rakastava, joka kertää ja omistaa laulun, missä vaan sen kuulee. Saarelaiset ovat myötiässä yhdistyksessä Inkeröisten ja Suomalaisen mannermaalaisten kanssa. Näitä kuulevat ja oppivat lauloja, joita sitte toisille laulevat. Seitskarronlainen kuulee esim. Saikkulalaiselta jonkun virren, jonka kohta opettaa Lavansaarelaiselle, tämä vuorostaan laulaa sen Kosemkinassa. Eli kuultuaan Suomessa jonkun, laulaa sen Inkerissä. — Raitis järkensä, vilkas, meren hengen myötiänsä virvoittama mielensä tekee, toisella jotaki ilvehdittävää havaittuaan, siitä paikalla virren, jonka laulaa ystävälleen, ystävä koko kylälle. Näitä omaan laulusa luonnosta eroavia, iloisia virsiä kuuntelevat Inkerin laulua rakastava, mutta murheellinen ja rasitettu kansa suloin mielin, laulajaa ja laulun tekiä kummastellen. Useampi saarelainen on luullakseni tehnyt jonkun virren, sen mannermaalaiselle laulanut, sillä sen ihmetteli enäntänyt. Mikä kaikkein viehättävintä on mannermaalaisen mielestä, ovat nuo eriskummaset *«ilokat»* nuotit, joilla tekemiänsä laulaa helistävät. (Yhden ainoan minusta korean nuotin kuulin koko Saarilla ja senki, kun jo tuuli oli täyttänyt jaalan purjeen pois lähtiessäni. Sitä en siis saanut. Ihaillemistaan eivät mantereelaiset minultakaan salanneet, joka vahvistii luuloni ja pani minun uskomaan muiden

sanoja. Ihastuksella laskin laukkuni veneen pohjalle päästäkseni tätä kaunetta kuulemaan. Petokseni havaittiin saarille saatuani, virsiä kuusi, seitsemän päivää kuuneltuani. Mitäs löysin siis? Löysin virsiä, manterella ennen kirjoittamani ja kirjoissa jo ennen lukemiani. Näitä on täällä paljo. Paras ja utalin saaren neito taitaa ainaki Karjalan Kevätkökösen ja Pionon Runonsepän, vieläpä muitaki kirjoissa löytyviä ulkomuistilta. — Mitäs suloa eikä tämä anna lauluilleen, semminki Kosemkinalaisen korvissa, kun omillaan ei täytelyyttä ole. Minkä ihastuksen eivätkö uudemmat virret, niinkuin: Minun kultani kaunis on — ja M. kultani kaukana kukkuu y. m. m. suloiset Suomen virret herätä tässä laplun lapsessa! Minulle nämä eivät olleet uutisia. Mitä utta Saarilla sain oli ainoastaan omia tekemiänsä virsiä, joita kirjoittelin näytteeksi neljääkymmeneen ja muutamia vanhoja virsiä, joita en laule ennen kirjoitetuiksi. Muuttoa näyttävät melkein kaikki Inkeriläisten virret, joita uusiksi sanovat, olevan alkujaan saarilta, sillä sekä niiden laento *) että nuotti todistavat tätä. Inkeriläinen pukee virensä vanhaan, rakkaasen runomittaan, saarelainen enempi rakastettuun, Suomessaki hellittyyn laulun muotoon. — Inkeriläinen, joka ei ole olellyt saarelaisten yhteydessä, ei rakasta erittäin ruokottomia virsiä, mutta päin vastoin laulelevat Saarelaisten seuroissa olleet semmoisia suurella halulla. Näissä taas tuakin toinen on tukevampi saaren sukkela poikaa. Rupeaisit niitä kirjoittamaan, olisi varmaan kuukaudeksi työtä. Saarelaiset sanoivat uusien virsien muuttuvan melkeen vuosittain, harvoin usiampia vuosia elävän. Tämä onki luonnollista, kun pidetään syntinä pahaa kuolleista puhua, ja useimmat ovat parjauksvirsiä. Yhden saarelaisen, Sipi Haukan, virret olivat yle-

---

*) Inkeriläisen, miten entisten Suomalaisstenki virret juoksevat syvästä tummasta, Saarelaisen taas sukkelasta ajatuksesta.

senä arvossa, mutta niistä en saanut käsiini monta. Sanottiin niitä kuitenkin kymmeniä olevan. Herra Nimismies A. Kuhko lupasi ne minulle jälestä päin lähettää, jotta minun ei olisi tarvinut niitä varten kauemmin viipyä saarella, mutta ei tullut lähettäneeksi kolmea useampaa, sillä kuoleman koura on paraanki halun estävä. Lähettämänsä 3 laulua liitän sinään keräilemiini.

Nyt olisi sana rahvaasta, jossa kesällä elelin, sanottava, vaan tähän olen liian heikko, semminki kun en keväällä ennen lähtöäni ennättänyt näille mietteille valmistauda, enkä luultakaan näin vähäisellä matkalla sen välttämättömästi tarpeellisen olevan. Kuitenki olisi hyvä, jos Seura määräisi, että keräysmatkoilleki lähtevän on kaikin mokomin Kansa-tiedossa valmistautuminen, sillä vähätki matkat ja havaukset selittäisivät paljon, jota ei lukien niin selkeästi käsitä, mutta joka kerran tarkoin luettua niinki oudoissa vaiheissa, kuin Wiron ja Inkerin kansain keskeellä eläissä, olisi hyvänä, sekä johdattaisi monessa kohdassa useaan, hyvinki tärkeään silmäykseen. Tämän tähden ohsivat matkarahat määrättävät seuraavaksi kesäksi jo edellisenä syksynä.

Kävellessäni havaitsin niiden vähäinki, joiden seassa ennätin käydä, olevan jaettavan sivistyksensä suhteen kolmeen osaan: alhaisimmalla pykälällä Soikkulan, sitä etevämpi Kosemkinan ja etevin Saarien rahvas. Soikkulalaisen tietoa hyvästä ja pahasta, oikeudesta ja vääryydestä ei voi, yleisesti katsellen, selkeäksi sanoa. Tähän lienee syynä melkein yleinen Wenäenuskonto. Saikkulalainen ei tiedä pitää minään, jos esim. juopi, vaikka paljoki, vaikka yöt ja päivät, kun vaan raha kestää, kun vaan ei ylenanna. Eipä tiedä vääryydeksi toisinaan lähimmäisensä oman ottamista. On epäluuloinen ja epäuskoinen. Monenlaisia palveltavia ostaa hän joltakulta Wenäläiseltä petturilta ja maksaa niistä mitä voi, rikas enemmän,

köyhä vähemmin. Niinpä esim. pyysi eräs nainen, joka oli Nougrodissa muka käyneeltä ostanut ymmyriäisen kiven, mutta sen kirstunsa piilosta kadottanut, minua sitä loihdullani takasi haakkimaan. Itse sanoi koettaneensa kaikkia keinoja sitä takasi saadakse, sillä se oli hengen arvokas. Uskallus ylhäiseen on kadonnut, jos ristin rinnalta panet pois eli jos muutoin sen menetät. Ristin ja Isä meidän luvun avulla voit ajaa pahoja henkiä luotasi ja tehdä muita semmoisia. Satulampa minäki tuommoisen ihmetyön kokeen aineeksi. Tulin kerran reppunen kylään, istahdia erään talon porstuvan kynnykselle, tervehdin naista, kätkyttä keikuttavaa, mutta vastaansta en saanut. Näin naisraukan risti kädessä lukevan jotakuta. Nainen, ajat pitkät luettuaan, sanoi viimein: oletkos sinä paha henki, koska et pakene, vaikka luin niin monta kertaa rukouksen? Sanottiin sinun sitä pelkäävän ja paikalla katoavan. Hyppiäin laho on kuitenkin, kaikkine joutavuuksineenki, herättänyt monessa tiedon hyvästä ja pahasta, karkoittanut hiukan epäluuloa ja kuolleiden kappalten palvelua; onpa opettanut monta Wenäenuskolaista lukemaanki. Useammalla lahkolaisella oli omin käsin kirjoittamia hengellisiä virsiä. Suomenuskoistenki sydämiin on se juurruttanut julman tekopyhyden, jonka piti melkeen ainoana auttajana. Ruumiinsa räikkäämisellä luulee hän hyvinki puhtaaksi pääsevänsä. Nyt ovat tyrmät täynnä näitä onnettomia. Jällelle jääneet, kuohitsemattomat, kokoutuvat salaa metsiin ja maihin yksinäisiin paikkoihin ja hyppivät, «jotta kylään kuuluu». Suomenuskonnon perikato on, jos sama kylmyys uskon asioissa pysyy, silmin nähtävä, ainaki niissä kylissä, joissa on vähemmän tämän uskon tunnustajia. Näissä kylissä ei pidetä paljo uskonnon eroituksesta vaaria. Molempain uskoin tunnustavat menevät toistensa kanssa avioliittoon ja — lapset tulevat kaikki Wenäenuskolaiksi. Nämä lapset eivät saa oppia lukemaan eikä tietämään mitään. Suomenuskolainen isä taikka äiti ei uskalla

lastaan opettaa. Eivät ymmärrä sanaakaan Wenäjää, pappi pahanen ei taas muuta osaa, jos vaikka jollakulla olisi haluki neuvoa. Opetetaan, jos sattuu, lukemaan Isä meitä, ja joku muu, kuitenkin sanaakaan ymmärtämättä. Suomeksi lukea «on meille pahennukseksi». Suoraan sanoin on uskontonsa vielä vanhalla pakanallisella perustuksella. Eikös ole näiden tila sama kuin Castrén vainaamme sanoo Samojeidistä. «Samojeidit elävät pimessä hämärässä uskossa, kuoleman lopettavan ihmisen koko oleannon». Tämän todistaaksemme, katselkaamme miten he kohtelevat kuollutta. Hengen lähtiessä ei sielu erkanekaan ruumiista. Sen todistaa ruumista vartioitsemisensä, «jotta ei paha mies pääsisi ottamaan sielua». Tätä varotaan niin kauan, kun kirstu on ennätetty seinän vieressä pihalla saada valmiiksi. Kirstu tehdäänki oikein vahvoista laudoista, «vet se muutoia lahoo niin piaan», ja «sitä parempihan on, kuta kauemmin kirstu kestää, sillä kirstun on ennen ruumista mätäneminen». Ruumis pannaan kirstuun, jota sitte miehissä vartioidaan, kunnes ruvetaan hautajaisille. Nyt itketään vuorotellen. (Itkiöillä on valkea hurstinen puku tavallisen sinikkeen, aarnitsan, kitai-kan, sarahvanan ja muiden, kuka niitä kaikkia muistaa, koreiden hameitten siassa sekä korean korveluksen siassa samallinen hurstinen rätti). Itkuissa ei ole mitään hengellistä, ainoastaan maallisia pyyntöjä ja toivotuksia. Kuolleeella on myötänsä ruokaa vieressä ja hautaan vietäessä otetaan pata, herneltä, (jos patoja ei ole pois-pantavaksi, keitetään herneet, joita peijaisväkiki maistelee), lihaa, leipää, voita ja mitä laatua sulnki talossa on. Nämä pannaan hautaan ruumiin keralla. Ruumista saattaissa istuvat kaikki vainajan lapset kirstun päällä. Nuorimmalla on ohjakset kädessä. Tämän kuitenkin ei pidetä ajavan, vaan itse ruumiin. Sen todistaa tapansa panna villalangasta ohjakset, jotka ulottuvat ruumiin käsiin. Tottahan sielun luullaan elävän ruumiissa. Sielun haudassa eloa ruumiin

mätänemiseen saakka todistaa aivan selkeästi haudalla itku ja ruumiille ruan anto. Wenäenuskosta ei liene täällä montta, joka ei käy haudalla itkemässä. Joka kerta on ruokaa muassa, parasta mitä olla voipi ja kaiken laatuista, semminki semmoista, josta vainaja eläissään enimmäen piti. Lahjoillahan kaikki voidaan. Eihän lahjoitta mitään saada, sen näkevät jo herroistaki. Luonnollista on siis rukoiltavan mielen lahjoilla viehättäminen. Eräässä talossa oli Lavansaarelta kotoperäinen, pilkkasuu palvelia. Emäntä vei kirkolle kaikellaisia ruokia, mutta unhotti voim. Palvelia paneutui pilloon. Emännän itkiessä kaihkausi irvisteliä pillostaan: eihän sinulla ole voita. Voi oli kotoa noudettava. Tällä ajalla pisti palvelia ruat poskeensa ja pötki tiekkoinsa. Nytpä oli emäntä iloissaan, kun kuollut rukouksensa kuuli, jonka todistukseksi söi antimensa. Edellä mainitsemastani kirstun tukevaksi laittamisesta on päätettävä ruumiin mädättyä ei enään itkettävän, sillä silloin ei ole enään sieluaakaan missään. Selkoa en saanut, kuinka kauvan pitävät ruumiin mätänemättömänä, mutta luultava on, että hurskaimpain ruumiit varjeltuvat kauemmin kuin pahain, sillä heitä kauemmin itketään.

Eivät itkuvirret eikä haudalla itkeminen ole kadonneet Suomenuskoisistakaan. Ihmetellen sanoi eräs nainen: «meidän uusi pastori ei salli itkeä haudalla eikä hautaan vietäissäkään, vaikka Wenäen pappi ei pidä siitä mitään». Usein näet näidenki olevan ryömyllään haudoilla, kun ei vaan pappi näe. Tästä voisi päättää niilläki olevan saman luulon sielun kuolemasta ruumiin tomuksi muututtua, vaikka tätä eivät suin tunnusta. Erään Suomesta kotoperäisen miehen, Tuomas Tuulen, kuulia mainitsevan Inkeriläisten monissa paikoin salaa kokountuvan metsään eli muualle yksinäiseen paikkaan jonku kiven eli puun luoksi juhliaan viettäessä. Niinpä sanoi Harjavallalla olevan suuren kiven, jonka ympärillä pitävät melkeen jumalan-

palveluksen tapaista. Eikös tämä mitään osota? Jolla enemmin aikaa olisi asuskella näiden seassa, luullisin varmaan tulevan näkemään koko, ristillisyyden olevan ainoastaan ulkonaisen muodon, mutta totisen uskontonsa olevan pakanallisen. Näitä asioita pyysin mainitun Tuomas Tuulen tarkasti vaariin ottamaan, ja niistä tietoja lähettämään. Saapi nähdä, jos lupauksensa tulee täytetyksi. Hänelle, joka elää kansan keskessä, on tämä tutkinto mahdollista, mutta tuskin muille, kun pelko on niin summatoin.

Laulunsa ja clantonsa on merkillinen. Mikä olisi tämän kansan elo, jos ei lauluja olisi. Laulut pysyttävät heissä, pahuuden joka haaralta pakkautuessa, rehellisyyden hengen. Ellei virtten neuvoja ja nuhteita löytyisi, menisivät varmaan Wenäläistä alemmaksi tässä kohdassa. Jos Wenäläiset papit saavat laulut ja virret kerran katoamaan, miten jo näyttää, kyllä sitte hukassa ovat. Vanhain neuvot pysyttävät heissä heempeyden tunnon, sillä sen rikottua lauletaan joku vanha virsi uutena, toisinaan uusiki syntyy. Kauheampaa rangaistusta tuskin lienee kuin kujalle kokountuneiden neitoin parjausvirsi jostaki läsnäolevasta. Häpiällä pakence hän seurasta eikä siihen toisten tule. Näin tapahtuu muissaki seikoissa. Miksikä näiltä virsiä tahdotaan karkottaa, miksi näitä hylitään? Eikös ne olisi Suomessamme kartutettavat, missä niitä on vähä ja sinne saatettavat, missä niitä ei ensinkään ole?

Epäluulo ja sokeus tekevät Soikkulalaisen tylyksi vierasta kohtaan ja tuttavaksensa on vaikea päästä. Mutta jos jonku voitat puolelles, saat epäluulonsa karkkaamaan, silloin on vanha tuttavasi, Suomalaisen mieli, vastassasi. Tämä ystävyysosoitus virvoittaa voimas, vaikka kuinkaki väsynyt lienet, kehoittaa kärsimään seuraavia valvoja ja tylyyttä. Viimeksi mainittua suloa omaisuutta sain hyvin harvoin havaita Soikku-

lassa, mutta sitä selkeämmin ilmoittaisi se Koskenkivessä Suomenuskoisten seassa. Katsahdakaamme heitä silmänräpäys.

Tullessani Suomenuskolaisen eli Karjalaisen, miten heitä täällä kutsutaan, köyhään majaan, saat tosin tämän karkean kysymyksen perhemieheltä eli joltakulta muulta, joka on vanhin eli arvoisin talossa: Mitäs haet? Vastattuasi sen, lasket pelvolle laukkusi penkille, luullen karhun pesään joutuneesi. Mutta olepas pelotta, tuumittele tunti, tuumittele kaksi, saatkos onään karkeata ääntä kuulla? Et. Pelkäämättä puhelce hän kanssasi, antaa mitä anot, neuvoo mitä kyselet. Leppeästi ja kärsivällisesti valittaa hän köyhyyttään ja syytä hänellä onki tähän, jos asiat Suomen mitalla punnitsemme, mutta aulisti hän kuitenkin antaa, mitä on antamista. Menepäs kuinkaki moneen taloon kylässä ensi kerran, saat saman kysymyksen ja sittemmin saman kohtelaisuuden. Selkeä on Suomalainen luonteensa, uskontonsa on tehnyt sen vieläki lepposammaksi. Täällä näet ei teko-pyhyiden peittäivän, vaan syvän ristillisyyden tunnon elävän. Missä näet Suomessa tavallisen perheen isännän, jos hän nimittäin ei ole lahkolainen, aamulla hiljaisuudessa laskeutuvan polvilleen, rukoilevan Jumalalta hengellistä ja maallista slunansta sekä kiittävän Häntä antaman hyvyyden edestä. Tämän näet hänen tekevän ei sillä kunniaa pyytäkseen eikä muille näyttäkseen, miten moni lahkolainen tekee, vaan sydämen nöyryydessä ja virvoitukseksen. Tämmöinen kun perheen isäntä on, mimmoinenkas on perhe? Sen arvaat kysymättäki. Missä isä ja äiti ovat säveät, siinä lapset säveyntyvät, palkolliset parentuvat; riita, tora toisiialla. Lukutaito ylipäänsä hyvällä kannalla, sillä laiskuus on häpeä; hempeys parhaamtoin; rehellisyytensä ihmeellinen, kun asuvat viekasten puhdas-ten Wenäläisten ja ahnaiden Wenäenuskoisten seassa.

Tämän sanon kyllistä, missä ei Wenäenuskoisia ole. Toisiu laita toiselassa, toisin toisessa talossa, sanotaan, mutta har-

voia niin havaittavaa eroitusta löytynee kuin Kesomkinaan kylään välillä, missä toinen eli toinen uskonto on yleinen. Kumpi on kylässä voitolla, sen puoleen menevät tavat ja koko elämäki. Kuta enempi on Wenäenuskolaisia, sitä huonompi on asiain laita, kunnes viimein, niinkuin esim. Pärspään kylässä, koko elämä on aivan Soikkulalaisten tapaista. Kaksi kertaa tulin käymään tässä kylässä; kummallaki kuulin tullessani toran jo kylän ulkopuolella. Kertaakaan en astunut kynnyksen yli kujalle, jottel riita, tora ja rähinä ollut vastassani. Asumapaikkani emäntä, vaikka paraimpia kylässä ja Suomenuskolainen, ei suinkaan sulkenut monta hetkeä suutaan, jos joku oli huoneessa, jolle voi vihaansa purkaa; toraa aina kesti. Miestään kun ei uskaltanut korennolla kopistella, löi löyhäytti lehmää, joka lypsälissä sattui jalalle astumaan; muutoin jyrisi ukonilman tavalla. Mimmoisetkas lapsensa? tottelemattomat, juonikkaat. Tällöisiä esimerkkejä oli paljo. — Ei ainoastaan näin seurakunnittain vaan kylittäin voisi järjestää elantonsa, siveytensä ja sivistyksensä, sen mukaan miten missäki Suomenuskolaisia.

Valitettavin on vaimoin tila sekä Suomen- että Wenäenuskolosten seassa. Edelliset eivät pitele heitä jälkimmäisiä paljoa sievemästi. Tätä kohtaa ei ole uskonnon vaikutus voinut kokonaan kukistaa. Miniän tila on surkea, arvonsa alhainen, melkeen eläimen. Monessa talossa kohdellaan varmaan hyvää hevoista kymmentä kertaa leppeämmästi. Eipä siis kumma, jos vaivojaan virsissä valittaa. Naisväen ei ole mitään sanominen, perhemiehen kerran jotain määrättyä. Pojalla, kerran perhemieheksi päästyään, on täysi valta äitinsä ja sisartensa sekä veljeinsä naisten yli. Sattui nyt perhemies vaan olemaan tyly, silloin tiesit kyllin, mitä talosta oli odotettavana. Eräessä Wenäenuskolaisessa talossa oli vävy päässyt perhemieheksi. Ämmä (perhenaisten äiti) osasi virsiä paljo ja

olisi ollut halukas niitä ilmoittamaan, mutta oli ainomaa niin vävyn lasten piirittämänä, ettei saanut samaakaan sanoneeksi. Muiden kuullen ei ensinkään uskaltanut mitään jutella, sillä suun työn olisi selkä saanut katkerasti palkita. Selkäsaunan ehalla täytyi tämän 65 vuotiaan muorin tehdä työtä aamusta iltaan, vävyn 15 vuotiaan tytön laiskana päivät pitkät lojuessa. Tämmöisiä perhemiehiä oli usein. Katkera on nähdä semmoisia seikkoja, etenki kun saavat niin paljo pahaa aikaan. Missä ei uskonto lievitä sydämen katkeruutta, siinä on alinomainen tora, riita ja tappelu eli ainaki nurjuus ja napina. Tässä kohdassa luulenki olevan syyh haettavan Suomen- ja Wenäenuskoisten suureen eroitukseen, sillä edellinen tottelee nöyrästi, pitää kärsimyksensä Jumalan antamana, jälkimäinen toruu ja taistelee, miten riita on alinomainen. Lapset tätä nähdessään tulevat katkera sydämiksi ja kiukkuisiksi, miten näkevät vanhempainsaki olevan.

Tässä mainitsemani ja monet muut seikat, joista olisi puhuminen, ovat jo ennestään usealle tutut, jonka tähden niistä en tarvitse puhua. Kukapa ei tuntene näiden köyhyyttä ja puutteenalaisuutta; kuka ei Wenäenuskolaisten kohtuutta ruussa ja juomassa, jos nimittäin arki- ja paasto-päiviään katsellaan, mutta sen siaan ylellisyyttä juhlina eli praasnikkapäivinä, jonku paasto-ajan loputtua. Silloin hän ei tiedä mitä syöpi, mitä juopi. Jos laskettaisiin yhteen mitä juhlinaan vuodessa ylellisyyteensä kuluttavat karttuisi kunki perheen osaksi jommoinkin summa. Useampi perhemies sanoi esim. Pietarin eli Iilian juhlan neljänä päivänä kuluttaneensa ainaki 25 ruplaa. Eipä kumma, jos kuluuki näin summattomasti, sillä silloin pitää talossa oleman ruokaa kaihille kurkkuun asti, parasta mitä emäntä osaa valmistaa; juomaksi taas viinaa ja olutta, ettei sisälläkään pysy. Pietarin juhlaa pidetään muutamissa kylissä, joihin tulee summatoim väen paljous toisista. Nämä pitävät

taas vuorestaan lillan juhlaa, jolloin saavat palkkia Pietarin juhlanä nautitsemansa ruuat ja juomat. Paitsi toisista kylästä tulleita vieraita ravitaan kaikkia oman kylän asukkaita, jotka suurissa laumoissa kulkevat talosta taloon. Näin neljä päivää määsätessä mitäs eikö kulu? Seuraavana päivänä ei olekaan syömistä ja juominen on kaivossa. Onneksi kaikeksi on paasto. Nyt oletään, miten voidaan — kaalilla; muuta ei saa lainaamallaakaan. Suomenuskolaiset eivät menetä juhlina, seppä tähden syövätki muina päivinä vakinaisen, vaikka halvan arvoisen ruokansa. Usclin rikkoo Wenäläinen paastonsa pyhyiden Suomalaisen pöydän ääressä, kehmeloissaan kun näkee hänen tavallista ruokaa syövän. Toinen on auli antamaan saadaksen vähä ilvehtiä, mutta tuopa auttaa itsensä huokeasti: «Vet riistin raittiimmasti, luen sen ja sen niin ja niin monta kertaa, eihän Jumala tuosta suutu». Jokainen tietää viinan olevan viehättävän, etenki kun sen yllestä nautintoa ei minään pidetä. «Kuki juopi minkä saa», vastataan mittäkään häpiättä. Jos rahaa on riuna, kyllä kurkkua kastetaan, sillä paloviinan puutotta ei ensinkään ole. Joka kylässä on viinaa myytävänä. Valitettavinta on nähdä kirkkojen seuduilla viinakauppaa pidettävän. Eipä kummeksimitakaan, jos Inkerissä näet kirkosta tullessa juopuneita, kylläpä näitä näet Suomessaki useassa paikassa. Täällä Suomessa tuota pidetään kuitenkin vähinkään häpeänä, siellä ei ensinkään.

Rahvas elää vähäisen peltosarkansa viljasta, mutta kauvaskos tämän anti ulottuu, semminki Kosemkinassa, missä pelot ovat huonot ja kulvan kiusaamat. Soikkulan pelot ovat, vaikka osittain korkeammalla maalla, antavimmat. Niittyä ei ole sanottaviksi, toisissa pellon pyörtänöt ainoana heinä alana, sillä herrat ovat ne itselleen anastelleet. Orjain ja herrain vallasta vapaiksi pääsneiden on niittyä vuokraaminen, jos jaksavat, jos eivät jaksaa, saavat olla heinittä ja siis elukoittaki. —

Metsästä ei ole puhumistakaan kaikissa: Kusemmbaan kylässä; sillä herrala metsistä saavat risuja ainoastaan. Paremmat puut ovat ostossa. Toisilla kylillä on omituiset metsäosuutensa. Soikkulalaisilla on vähä parempi metsästä, mutta puut ovat kaukaa vedätettävät. En tiedä miten nämä raakat eläisivät, jos ei onneksen Narvan ja Laukaan jokien suulla olisi paljo työ-ansiota ja hyvä rahan saalis; sillä käsityöissä ovat tulki typerät. Toisissa kylissä tehdään yhtä kalvainetta, muutamassa puuastioita, toisessa satuleita, ränkiä j. n. e.; toisissa ei osata tehdä minkään näköistä käsityötä; ei ole seppää *), ei mitään. Kaikki on ostossa. Millä kaikkea ostavat, sen saavat jekien suilla. Tämän tähden näinki Narvasta jo ensi kylään tultuani naisten tekävän kaikkia miesten töitä. Kummastellen kysyin miehiä, nähdessäni tyttöin kyntävän, karhitsevan j. n. e. Nämä olivat kaikki leivän saaliissa. Monella paremmiin voivalla mieheltä on aleksensa, jolla kuljettaa halkoja ja muita puita Pietariin. Muutamissa ranta-kylissä ovat vilmo vuosina ruvenneet tarkastamaan kalan pyynnön hyötyä; ei kauvan aikaa sitte oli tämä aivan outo toimi. Lavansaaren ja Seitskarron asukkaat käyvät talvella Inkerin rannoilla pyynnöllä, mutta Inkeriläisillä ei ollut varaa yksinään eikä taitoa ensinkään verkon hankkimiseen. Nyt ovat kylät, seuraten Suomalaisien esimerkkiä, yhdistyneet hankkimaan yhteisiä verkkoja ja saavat koko vuodeksi syödäkseen, toisinaan myymisiksiki. Tämä on varmaan auttava eläntöään paremmalle kannalle. Ennen ei ollut talvella mitään hyödyttävää tointa, nyt tulee kalan pyyntö olemaan suurena etuna.

Näin ahtaudessa eläissä ei ole kummakaan, jos Inkeriläinen on virkku luonnoiltaan, ainaki paljo virkumpi Suomalai-

---

*) Koko matkalla en tavannut muuta Seppää Inkerissä, kuin Karl Wiljakaisen, Joroisista muuttaneen. Hän asui Wiistinan kylässä Soikkulassa.

slamme monessa maan palkassa. Virkoita on soma ja lupa nähdä, kun tämä vaan ei ole viekkauuden virkeys, joka kuitenkin tahtoo pyrkiä nähiäki. Väkevänä vastustuksena on ollut ja on vastaki Suomalainen rehellisyytensä. Wenäciltä tuodut siirtolaiset ovat pahimmat viekkauuden levittäjät. Puhtaus on ihahduttava kohta. Tytön silmät ovat harvein likaiset arkinakaan, sillä vettä on kyllin kaivossa ja oma piluttama rätti rippuu osiinan nauhassa; oman kätensä tekemät vaatteet ovat aina puhtaat, eivätkä kalliitkaan. Kaupungista ostama sininen pyhähame ja liitit ovat kalleimmat. Helmensä ja huntunsa eivät paljoa maksa. Puetpa nämä päälles, pistät leppeät lippaset jalkaas ja pilutetut kapukat säärillesi, kelpaako kujalle mennä, sormin solkannapsutella, nuoria poikia viehätellä. Tämä on Karjalaisen tytön ja naisen puku, tilutkat jos lisäämme. Isorilaisten kirjava puku on kalliimpi ja rumempi. Tämän kaikki tuntevat. Tässä johtuu mieleeni mitä mainio Castrén sanoo Ostjakilaisesta emännästä: Vår värddinna kan utom det sköna linnet (samoten on täälläki naisten paidat pilutetut koreasti) visa oss en elegant helgdagskostym, som hon sjelf förfärdigat. Den består i en fin, framtill öppen klädesjacka, hvars fällar rundtomhring skimra af perlor och tennemycken. Tämä sopii hyvin yhteen Isorilaisen nuorikon puvun kanssa. Siinä nyt vasta oli kaikellaista, mutta kuka ne kaikki muistaa. Sen muistan että vyötäräisen ympäri meni tinalla tikotettu nahka vyö, puute; tästä riippui alas kaksi eli kolme kaatteretta, jossa heilui helkkäsi tinaiset, ympyriäiset kellykkäiset, eli rätsykkäiset. Kaattereet olivat vaatteiset, pilutetut, solkeat, noin 4—5 tuuman levyiset ja rippuivat melkein hameen helman tasalle. Tähän jos panemme punasella pilutetun sapanan ja helmillä koristetut usnikkaat sekä rengasliitit ja niistä riippuvat suuret korvarenkaat, mitäs puuttuu edellä mainitusta puvusta? Omin käsin valmistama tämäki puku lienee ollut. Erotus oli kuitenkin

suuri, edellinen oli Ostjakkilainen Siperiassa, tämä taas Isori-lainen Inkerissä. Mutta miten jo ennen sanoin, lähtiessäni ja matkallani puutuin tietoa monesta somaasta asiasta, jotka aina olisivat semmoisissa liikkeissä tarpeelliset. Mutta nyt serroit aineestani. Piti mainitakseni, kuiuka lupasta oli nähdä noitoin kujalla oloa. Iloisempaa hetkeä ei suinkaan voi toivoa, kuin mikä on nähdessä Inkerin tyttöin sunnuntaina eli juhlapäivinä lounaan jälkeen kokountuvan kadulle (kujalle) laulamaan ja karkaamaan. Nyt lähtään läpi kyläisen, läpi uulitsan utuisen keräilemään kaikki työt kokoon; sittekö iloa ulottuu. Vanhukset, miehet ja naiset, sekä pojat istuvat ikkunalla (tuvan seinän vieressä biekka penkillä) ihaillen isä ja äiti tytärtään, poika mielensä vaivaajaa eli ilahduttajaa, nainut kaunista nuorikettaan. Tätä ulottuu, kunnes aurinko laskullansa ajaa leikitsiät levolle. Wenäenuskaiset eivät laula leikkiessäänkään enään kaikin paikoin paljo suomalaisia virsiä, jotka niin joutuvat unohtuksiin. Hää- ja Itkuvirret ovat vielä arvossa näillä enemmän kuin Suomenuskaisilla. Itkuvirsiä on vaikea kokoon saada, sillä ne eivät ole kaikiesti kahdella yhtäläiset, vaan kukin itkee miten osaa. Tätä ei hän tahdo mitenkään ilmoittaa, sillä itkun pisara on silmissä odottamassa, jos vaan virren alkaa. Kaikella kokeellani en saanut enempää kun 24 itkuvirttä, neki suurella tuskalla.

Hältä näin ainoastaan yhdet, neki puolinaiset ja köyhät, sillä niitä ei pidetä kesällä, milloin kukaan ei tahdo antaa tytärtään paraalla työ-ajalla, talven yli kerran elätettyä. Kuitenki valitti eräs vanha nainen nuoren suvun hyljäävän vanhain tavat, menettävän kesäsiä päiviä pulmiin, joita me vanhat pidimme ainoastaan Mikon päivästä isoon paastoon (pääsiäiseen) asti. Vanhain tapain hylkäämistä, koreilemistä, ylpeilemistä, vanhusten ylenkatsetta j. n. e. valitti moni vanhus. Häät Kallivieren kylässä pidetään muiden kyläin tavasta eroavaisesti, jonka tähden näistä annan kertomuksen ennätettyäni kirjoittaa.

Näin vallinnaisella kertomisella jääkööt hyvästi nämä Kosemkinan Suomenuskoliset, semminki Kalliviereläiset. Näissä näin paljo hyvää ja huvittavaa. Niiden muisti on mielessäni pysyvä. Silleen jääkööt Wenäenkiuskolaiset kylät Kosemkinassa ja Soikkulassa. Mieleni pitäisi käymään vieläki kerran jälkimmäisessä kappelissa, jos aikaa enemmän olisi.

Jos nyt Seura lähettäisi jonku keräilemään runoja näille maille, ei olisi Kuusmon nainen Säätinällä Soikkulassa unhotettava, jos tie sinne vetäisi. Muilta en luule enään olevan paljo saatavaa siinä seurakunnassa, joska ei Uudessa- ja Peräkylässä jotakulta. Eduksi luulisin olevan, jos Seura lähettäisi kohtaki keräilijöitä Inkeriin, jossa niin monta paikkaa on käymättä. Käytävät paikat olisivat Kaarostan ja Siestan väleiset kylät sekä Liissilän seurakunta, Nongorodin läänin rajaa liki; täällä asuu Herra Pastori Fennanderin puheen mukaan puhtaita Äyrämöitä. Jos tarkoituksiksi asetettaisiin Kansa-tiedollisetki tutkinnot, olisi hyvä Liissilästä käydä katselemissa Novgorodin läänissä asuvia Karjalaisia (Koreltsii) ja kuljeskella pitkin Novgorodin ja Pietarien läänien rajaa Narvaa kohti. Eiköhän Magisteri Slöör ottasi käydäkseen tulevana kesänä Kaarostasta Harjavallalla sekä Hevaan ja Liperien jokien seuduilla Siestan likimailloilla. Se matka ei olisi liian pitkäkään, ainoastansa huvitukseksi neljän, viiden viikon päivinä. Jos Europæuksen sanat toteuntuisivat, tulisi paljo lauluja kerätyiksi; semminki kun Mag. Slöör on ennestään työhön taipunut, menis tämä vilkkaasti. Matkansa ei maksaisi paljo mitään, asuisaan Pietarissa, josta muutamassa tunnissa pääsee Kaarostaan, mistä aloitettava olisi.

Hiukan mannermaalaisia Inkerissä katseltuamme, olisi sana Suomalaisista, miten Lavansaaren ja Seitskarron asukkaita Inkerissä kutsutaan, sanominen. Seitskarro ja Lavansaari ovat vähäisiä saaria. Matalat, toisin paikoin hiekkaset, toisin kivi-

kot rannikot ovat valvaloiset maalle pääsölle. Pohjan puolella Seitskaarta on ankkuripaikka ja luoteiselle pääsevät omat pienoset aluksensa suojaan. Lavansaarella makaavat aluksensa hyvässä suojassa kyläin alla pohjan puolella saarta vähäisessä ja matalassa satamassa. Molemmilla saarilla on majakka. Metsät ovat jemmeisetki, etenki Lavansaarella, missä maan laatu on parempi; niitä ei saa haaskata, kun ovat aivotut merellä matkustavain suojaksi myrskyillä ja rajuilmoilla. Maata ei ole pelloiksi ja nitittyä on nimeksi. — Seitskarron luoteisella rannalla olevaan kolmeen kylään pyrkiessä on oudolle oiva lailla solikoimista rivein ja karein välitse. Likemmäksi päästyä näet pitkin kyläin rantaa veneen toisensa vieressä. Verkkovappeltaki näet kyllin; mutta missä verkot? Niitä ei voida täällä käyttää, kun rannat ovat huonot; ovatpa tallessa talven varaksi; toisilla ollaan mantereessa pyynnöllä kesälläki. Laskien veneiden ja vappelitten luku karttuisi suureksi, tähän ei kuitenkaan ole aikaa; onpa monta muuta nähtävänä. — Heitäpäs silmäsi kylälle, miltäs näyttää? Inkeristä tulevalle, joka on taipunut näkemään huoneita molemmin puolin suoraa katuja, päittäin siihen, on outoa nähdä kylässä ei vähintäkään järjestystä. Rannimmaisina ovat aitat, sitte muut ulko- ja asunhuoneet hulsikin haiskin, nurkittain, pitkittäin, poikittain ja miten missäki, melkeen miten pahanjuoninen poika viskaa puupalikoita, kun eivät mieltä myöten sovi aivottuun huvitushuoneesensa. Niistä ei kahta jää yhtäälle päin. Asunhuoneiden ja muidenki näet olevan sievempäin ja kaikkein huoneikossa kerralla rakennettu, eikä, miten Inkerissä, yhden rakennetun silloin, toisen tällöin mittäkään perustuksetta, ainoastaan nurkkakivien päälle. Täällä ovat huoneet tukevalla kivi perustuksella, nurkat sievät ja katto tasainen. Maalle päästyä lähdet kylään, mutta eipä ole hyvä osata eteenpäin; soluttelemalla kuitenkin menee. Lähdet jostaki solukasta, tuletpa — rikoille, jotka yhden talon asukkaat

lienevät toisen kartanon, jos sitäkään on, kaunistukseksi heittäneet. Mutta miksi jalkamiehen on soluttelemisen, ajettanehan hevoisillaki? Niin sen luulisi, mutta on muistettava hevoisia ei sanoiksi löytyvänkään, eikä tarvittavankaan suuresti, sillä kesällä on vene saarelaisen hevosena, talvella taas ajavat apostolein hevoset asian *). — Mutta heittäkäämme kyläin ulkonäön huonous, katsahtaaksemme huoneiden sisustaa, jos siellä onsi enempi järjestystä ja siivoa. Ulkonäöstä jos rupeat sisäistä siivoa päättämään, menet aivan väärään, sillä tähän jos mihinkään sopinee, ei ole karvoihin katsomista. Heti porstuaan päästyäsi, näet sen lattian puhtaaksi, joka on hyvä merkki; tupaan tultuasi havaitset seinäin, uunin, rahien, lavitsain, pöytäin ja muiden kapineiden olevan ei alnoastaan noettomain, johon on kynttilä syynä, mutta puhtaaksi pestyin, lattian la'istun ja liattoman. Näin kaikki katsahdettuasi rupeat tarkemmin silmäilemään ihmisiäki, jotka jo taloon tultuasi kohtelullaan näyttävät olevansa toisella kannalla, kuin millä entiset ystäväsi manteressa. Täällä ei tarvitse vastata tuota karkeata kysymystä: Mitäs haet, ja sopimaton olisiki, täällä kun usein saadaan nähdä vieraita, joilla ei muuta tarkoitusta ole taloon tulollaan, kuin päälle suojan hakeminen. Jos olet jonku puutteessa, poistavat nämä sen mielellään, sillä itseki ovat olleet tarpeessa matkoillansa. Anomasi saat kohta, jos vaan on talossa, jospa kylässäkään. Mitäs havaitset? puhtauden olevan yleisen; ainoastaan harvalla naisella likaisen hunnun, pesemättömät vaatteet ja nuhrautuneet kasvat. Michet ovat samate puhtaat. Näkemäsi todistaa siisteyden ja puhtauden paljo yleisemmän täällä olevan kuin useimmassa paikassa Suo-

*) Samaten ovat Lavansaaren kolme, pohjaisella puolella saarta löytyvää kylää ahtaat, hiukan kuitenkin väleämmät. Lavansaarella on nimismiestä ja muutamia tullipalvelioita varten kaksinkertanen kivi huone. Tästä lähtien on molempain saarien rahvas puheen aineena.

men manterella. Tämän nähtyäsi rupeat silmällemään sivistyksensä kohtaa, josta et suinkaan heti voi mitään pahentavaa sanoa, sillä kaikki puheensa ja käytöksensä, josta tuomittava on, näyttävät erittäin siveältä. Tarkemmalla silmällä jos kaikkea katsot, havaitset vaillinaisuuksia, joita ulkonäkö ja kohtelaisuutensa kaikkia vieraita kohtaan peittelee.

Merkkillinen on elantonsa. Kaiken hoidon sekä hengellisissä että maallisissa (tässä sanoin liiaksi; kyllä näihäki on nimismies ja lakimme) asioissa voipi sanoa omassa huostassaan olevan. Molemmat saaret kuuluvat Koiviston seurakuntaan, jonka papit ovat näiden hengellisinä hoitajina ainoastaan nimeksi ja saalisten kantamalla. Onhan tuossaki hyötyä. Suuri lienee hyöty rovastista kappeleille, mutta ei suurempi hyöty lähde saarelaisillekaan papeistaan, jotka käyvät täällä kaksi kertaa vuodessa, kerran kumpiki, rovasti ja kappalainen. Pappi kun tulee saarelle lauantaina, kantaa ensin saatavansa, jotka näyttävät olevan pääasiana, (näinpä tehdään muuallaki Suomessa; ahhah, voisaarnan olin unhottaa; eipä olisi ollut suurta vahinkoa, sillä usein se on saadun voim mukaan), pitää rippikoulun, ristii lapset, ottaa vaimot kirkkoon, hautaa ruumiit, saarnaa ja jakaa chtoollisen sekä tekeepi hengen hädässä muut tärkeät toimitukset. Tämän vuorokaudessa suoritettua, on hän taas sunnuntaina puolisen syötyään valmis lähtemään takasi. Toisinaan täytyy kuitenkin jäädä yöksi, mutta viran toimitukset eivät tätä muka tärkeää palaamista saa estää, jos vaan ilma on vähinkään mukasa. — Kummastellen kysyt: mitenkäs hän tämän vertaisella ajalla ennättää toimittaa kaikkia papin virkaan kuuluvia tärkeitä toimituksia, miten neuvoa Jumalan pelkoon, miten siveyteen, miten muuhun? Samaa olen minäki kysynyt; kysympä vieläki; kummalta tämä ainaki kuuluu ja tuntuu. Miksi-kään maksavat Koiviston papelle palkan, jonka edestä eivät kuitenkaan mitään hyötyä saa! Ovatko herjat eläimiä huonom-

pia, jotka ihmisä hyödyttämiseestä saavat ainaki ruokansa ja hoitonsa! Nämä saavat maksuissa palkinnoksi ainoastaan muutamia ulkonaisia toimituksia tehdyiksi, jotka pappia vaativat, mutta jonka moni pappi tekisi muutamasta ruplasta. Totista hengellistä hyötyä näistä ei isosti llene. Ehteollisen hyötyä kun esim. ei tarkemmin teroiteta, niin mennään alttarille täyttääkseen kirkkolain vaatimusta mutta ei sisällisestä kalpanksesta ja halusta. Jos taas joku tarvitsisi lohdutusta, silloin ei ole sen antajaa, silloin saat ilman olla. Mitäpä pappi ennättää opettaa ja neuvoa vuorokaudessa monien muiden töittensä rinnalla. Ei suinkaan mitään; eipä tutkistella huostaansa uskottuin oppiakaan, sen vähemmin opettaa. Sivistyksen, jumalisuuden ja lukutaidon laita täällä on niin hyvällä kannalla kuin mahdollista, asian näin ollessa. Jumalan palvelustaki pidetään kunnallaki saarella joka pyhä; silloin luetaan, veisataan ja tehdään, eli ainaki ollaan tekevinään, kakkellaiset tarpeelliset temput. Mutta kukas näitä temppuja tekee pappia ei ollessa? Rahvas toimittaa ei ainoastaan Jumalanpalveluksen, mutta muutki, ollen pappina, lukkarina, kouluopettajana, sanalla sanoen kaiken, minkä papit, hyljäten virkansa vaatimukset ja palkkansa palkinnon, laiminlyövä. Oikein papin nimellistä on kaksi, siihen vara-pappi ja sitteki vara-pappi j. n. e. aina viime mieheen. Tässä mainin Lavansaaren kirkossa käyntini. Pyhä aamuna soitetaan, miten tavallisesti, mennään kirkkoon, veisataan pari virttä, luetaan rukouksia ja saarna jostakusta postillasta ja lopetetaan rukousten luvulla ja veisuulla. Mutta veisuuta kunnallessamme emme tiedä, missä menee, ennenkun kuulemme kanttorimme kiljasevaa viimesen sanan värsysä ja alottavan uuden värsyn. Ympäriilläni kuulen muutaman lukevan edellistä värsyä puolivälissä, toisen jo seuraavaa samoilla paikoin. Nyt alottavat kaikki kanttorimme kanssa uuden värsyn. Mikä tämän sekasorron tekee, on kauhea kiljuminen ja kilvoittelo, kunki

koetellessa toisen yli huntuu hoilottaa. Tuskin kahden kuulet yhdellä äänellä veisaavan; kaikkein körinäpä et voi veisuuksikaan sanoa. Tästä tuskasta päästää pappimme, joka istuen lukkarin penkissä lukee rukoukset selkiästi, sillä ne osaa hän ulkomuistilta, ja rupeaa latelemaan postillasta saarnaa. Tässä kuuntelet tarkkaan jos tarkkaan, mutta etpä muuta paljo käsitä kuin Raamatun sanat ja niiden osoitenumerot, joita pappi ei ensinkään unhot. Kyllähän sanat suusta tulevat koskea laskevan veden pauhinalla, mutta eroitusta niillä ei ole. Välimerkit ovat liian pieniä ennättämään pistää silmään näin sukkelasti luktessa. Pysähdytään siis kaikissa muissa paitsi välimerkkein paikoissa. Saarnan loputtua tulee kuitenkin kaikkein kummimmat kuultavat — kuulotukset. Kuulisitpa tämän muualla kuin kirkossa, ei naurua puuttuisi, mutta onneksi kuulet nuo hullutukset kirkossa, missä nauru on hillittävä. Virren vedeltyä loppuvat kirkonmenot. Lauma tyttäriä lähtee lehteriltä semmoisessa viuhkassa, jotta luulisi tulen nurkassa leimuavan. Vähitellen vähenee väki ja kirkko jääpi rauhaan viikon päviksi. Valitettiin kuitenkin varsinaisen papin ei olleen saarnaamassa, josta syystä «saarna oli sekalainen, kuulotukset kummalliset.» Samalaisen rahvaspapin kuulin muutania viikkoja ennen saarnaavan Kosemkinan niemellä Kurgulan kylässä. Tämä toimitti virkansa taitavasti sekä saarnan että veisuun suhteen. Sitä kummemmalle kuului Lavansaaren vara-papin sotku. Maininnen yhdessä jaksossa eräästä toisestaki kylästä, Kallivierestä, Kosemkinassa. Täällä ei ollut kirkkoa, ei sen tapaistakaan, jonka tähden en ymmärtänyt minne mentäisiin, kirkkoon kun sanottiin mentävän. Toisten seurassa tulin pirttiin, jossa oli joksiki huono järjestys; mutta minuutin muutaman perästä oli tämä muuttunut suloisimmaksi Herran huoneeksi, jossa eräs halpirta, kunnioitettu ukko aloitti virren suloisella äänellä ja kaikki seurasivat tavu tavulta muassa. Veisattua piti tämä

ukko postillasta semmoisen, suloisesti ja selvästi esitellyn, saarnan, etten ole monen varsinaisen papin kuullut niin mukavasti asettelevan sanoja paperistaan. Seurauksena oli syvä sydämellinen hartaus koko kirkossamme, millä nimellä kutsunen tällä hetkellä tätä törkeää tupaa somemmin kuin Lavansaaren varsinaista kirkkoa, jossa käydään tavan vuoksi, usein saadakseen koreilla ja muille näyttäidä. — Lukutaitoa ja sen edistymistä hoitavat kyläin vanhukset, pitäen pyhäkoulua, ja Lavansaarella sen lisäksi eräs sokea, säveä ja taitava mies, joka muutamalla kopeekalla vuodelta joksiki hyvästi opettaa lapsia lukemaan. — Tämmöinen on näiden tuhannen (Lavansaarella 600, Seitsakarrossa noin 400) ihmisen hengellinen hoito.

Nyt voimme sanoa syyn kohteliaisuuteensa, ja ystävällisyytensä vieraita kohtaan ei olevan haettavan sydämen ja mielen sivistyksessä, mutta myötäisessä liikkeessään ja siitä saadussa tavassa. Alituisilla matkoillaan käypi hän Suomet, Pietarit, Inkerit, Wirot ja kuka ne kaikki tietääkään. Täällä havaitsee hän ihmisten ystävällisyyden ja kolkkonden. Eipä tiedä milloin tuuli tulskaapi hänen minneki. Tästä näkee hän hyväksi pitää kaikkia kotonaan ystävinä, saadakseen toisten tarpeessaan nauttia samaa etua. Tämä on tullut tavaksi. Tavan ylenkatseella ei hän tahdo vetää päälleen pilkkaa ja naurua. Tulipa taloon Suomalainen, Wenäläinen eli kuka muu, kaikille on ruoka valmisna, kaikkia käskää hän pöydälleen samalla kohteliaisuudella. Ulkonaisesti ei siis ole mitään moittimista, mutta sisällinen seikka ei ole niin kaunis ja ihana; mistäpä tämä viimeinen olikin saanut elaketta, mistäpä oikeaa juurta ja alkuakaan? Tietävät kyllä erottaa hyvän ja pahan, oikean ja väärän, joista silmäin edessä pitävät tarkan vaarin, mutta silmän vältyttyä on toisia tuumia. Alinomaisena viehekkinä rehellisyyden rikkeon on haaksirikot, joita joka vuosi sattuu. Turmeltu alus on jokaisen silmäteränä; tätä ei pidetä minään. Tästä karttuu

riitaa, toraa ja monta muuta pahennusta. Ravetaan parhaamaan toisiaan takasin puolin; toinen kokee palkita j. n. e. Tämä turmeluksen alku, rikkautuneiden alusten ryövääminen, jos kerran tulisi karkotetuksi, putoaisi varmaan pois monta muutaki virheä. Rahvas pääsisi silloin sisällisen siveyden, rehellisyyden ja keskinäisen ystävyyskannalle. Mielenpä, kerran turmellun ollessa, turmeltuu enemmän ja enemmän myötäisestä kaupasta ja ahtaasta elannosta, jotka saattavat heitä monessa kohdassa ylenkatsomaan mainittuja sisällisiä ominaisuuksia. Tarpeellinen, vieläpä välttämätön tarve on siis omituisen ja vakinaisen papin saanti saarilleen. Tämä halu tuntuu jo vähin heräyksen viisaimmissa ja ymmärtävimmissä, jotka sanoivat ennen maksavaansa moninkertaisen palkan vakinaiselle papille, joka heitä vähäkään hyödyttäisi, kuin syöttävänsä laiskoja, joista ei ole vähintäkään hyötyä.

Rahvaan raittiutta ja sukkeluutta on täällä hupasa katsoa. Tähänki on alvarit matkustuksensa alkuna. Ravinte on saatava ei kotona vaan muualla. Ruoka on puoli elämää ja sitä hankkii kuki tavalla millä taitaa. Jo mainitsin hevesia heillä ei olevan, mutta eipä ole muutakaan karjaa sanoiksi, nähtynä vähyyys kun vaivaa. Peltoja ei ole ensinkään, paitsi vähäistä potaatti- ja tupakkamaata. Meri on viljamaansa; tätä myöten kuljeskelevatki yhtä taitavasti ja vakavasti kuin sileätä, pehmeäksi muokattua peltoa. Saaren pojan ja neidon näet lukuvan pienessä kaukalossaan niin hetterästi, että luulieit sileätä tannerta tallustelevan; niin taipuneet he ovat tällä vetelällä aineella. Sitä uljempi ja järkähtämättömämpi on mies meren aaltojen ajamana. Pelko ei paina päätään, vaikka tuuli tunturin tapasia vyöryttelee. Vähäisellä veneellään uskaltaa hän meren avaralle aukolle, kiinnittää purjeitaan, taipumattoiman niitä löyhdytellessä, toisinaan kokoonki' käärissä. Se mies joka matkan päähän ensin pääsi tuimalla tuulella, viimeisellä

vihurilla. Tämä istuu pöydän päässä, vaikka nuoriki, pilkaton toisten kömpelyyttä ja pelkoa. Hurjuudessaan on toisinaan ollut menettää henkensä, mutta tätä ei pidetä pahana minään, ainoastaan urhoollisuuden osoitteena. Näin taipuvat nämä taitaviksi merimiehiksi. Näin liikahuttaa luontonsa, järkensä tulee sukkelaksi ja tajukkaaksi. Hän ei makaa, jos tuntee tuulen suunnille päinkään puhaltavan. Hänestä ei suinkaan voi sanoa, miten kuulin erään mainitsevan Suomeen etelä rantalaisesta: Tuuli kun pikkusenkaan pistää vastaseen, laskee hän ankkurin pohjaan, paneutuu kyljelleen eikä vaivaa itseään mihinkään muuhun kuin jolloin kulloin töllistämään, josko tuuli on mennyt myötäseen. Sen onnellisesti tapahtuneen nähtyään, odottelee vieläki puoli päivää, jos tuuli on seisovainen ja nyt vasta laskee laivansa liukumaan. — Saarelainen ei tee niin. Vastasesäki hän vuovaa, jos ei tuuli aivan ankara ole, muistuttain: Vuovaa varis vastatuuleen, mies on onnehen kovahan. — Hiukka olisi sanottava Saarelaiden keskinäisestä elämästä, parjauksista toisiaan y. m. m. mutta ei anna aika myöten. — Keräilemäini luku on: 230 laulua, 41 häävirttä, 35 eri tiloissa laulettavaa eli luettavaa, 24 itkuvirttä ja 51 uutta virttä, sekä 50 edellisten toisintoa; muutama sananlasku ja arvoitus sekä joitakulta minulle tuntemattomia sanoja. Kymmenkunta satua annan vielä Seuralle puhtaiksi saatuani. — Kirjoitin 30 Hyppiäin virttäki, mutta en tiedä mitä niillä tehnen.

Tähän lopetan kertomukseni vaillinaisen. Elköön kunniotettu Kirjallisuuden Seura pahastuko, etten enempästä toimittanut. Mitä ymmärsin ja taisin, sen tein, päivä päivältä muistellen: Anna armias Jumala sitä mieltä minun päähin, etten huomena katuisi töitä tämänpäiväisiä. Kiittäin Kirj. Seuraa entisestä luottamuksesta, sulkeun sen tulevaanki muistoon.

Helsingissä Helmikuun 2 p. 1859.

Jaako Länkelä.

Suomalaisen kirjallisuuden seuran keskus- telemiset 18^o59—18^o60.

Huhtikuun 6 päiv. 1859.

Ilmoitettiin tulleiksi seuraavat lahjat: keis. Senaatilta: 1. Berättelse om Finlands skogar, Helsingfors 1859, 2. Manufaktur-direktionens årsberättelser för åren 1842—1857, 8 vihkoa; provessori *Paul Bugátilta* Pestissä: Magyar pelda beszedeek es jeles mondasok etc. Dugonics Andras, Szegedin 1820; Suom. tiede-seuralta: Bidrag till kännedom om Finlands natur och folk, 1:a och 2:a häftet, Helsingfors 1858; saarnaja *A. Lindmanilta*: afskrift af några anteckningar från 1753 och äldre dokumenter rörande Raseborgs vestra prosteri, käsikirjoitus; maisteri *Ahlqvistilta*: 1. Eine kurze Nachricht über das Wogulische von A. Ahlqvist, 2. Ethnographische Schilderung der Wogulen von A. Ahlqvist, Petersburg 1858.

Esimies ilmoitti että provessori Kellgrenin leski, miesvainajansa säännön mukaan, oli Seuralle lahjoittanut yksi tuhatta (1000) ruplaa hop. käytettäväksi, erinomaista ehtoa mainitsematta, Seuran tarkoitusten avuksi; josta mainiosta lahjasta kiitoskirje Seuran puolesta oli provessori Kellgrenin leskirouvalle lähetettävä.

Rahastonhoitaja ilmoitti nimittämättömän lahjoittajan Suomalaisen näytelmän kilpapakintoonsa lisänneen 50 ruplaa hop., ynnä sen myötä säätäin, että lahjoittaja itse pränttiin toimittaa palkinnon ansainnutta kirjoitusta.

Päätettiin haettavaksi julistaa matkaraha runokeräämiseen Inkerinmaalla ensi kesänä. Matkarahaa määrättiin 100 rupl. h.

yhdelle matkamiehelle, mutta 150 r. jos kaksi yhdistyisi samaan matkustukseen; halulliset tarjousivat esimiehen tykönä ennen 3:a päiv. toukokuuta.

Maisteri Tikkasen esityksestä päätettiin että Seuran kustantama Kuopion läänin kartta oli uudestaan piirutettava ja järvien nimet mahdollisuutta myöten itse karttahan kirjoitettavat.

Saati rahaston hoitaja Seuran eteen tämän kuukaus kertomuksen: *Inkomst*: Ledamotsafgifter af skolläraren K. G. Leidenius, stud. F. F. Ahlman, stud. J. Krohn, magister Valfr. Alf-tan, mag. K. A. Slöör 30 rub., försäldt boklager genom C. R. Lilius 2—20, Fr. Lund 21 r., G. L. Söderström 33 r., summa 86—20. *Utgift*: böcker inköpta för biblioteket 6—80, ett halft års hyra för arkivrummet 22—50, summa 29—30. Behållning den 6 april: 909—29.

Toukokuun 4 päiv. 1859.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: provessori *Lönnrotilta*: 1. A Magyar orvosok es természetvizsgálók beszterczebányán tartott harmadik nagygyűlésének Munkálatai. A gyűlés megbizásabol kiadtak Bugat Pal es Flor Ferencz. Pesten 1843, 2. A Magyar tudós társaság alaprajza es rendszabasai, Pesten 1831, 3. Trattner J. M. es Karolyi Istv. Magyar Nemzeti kalendariom 1829, Pesten, 4. Közönséges kortudomány. Tanítványai számára szerzé Bugat Pal, Pesten 1830, 5. Tapasztalati természettudomány. Tschanner boldogbul forditva Bugat Pal, Budan 1836, 6. A vegytan alapvonatai mindennemű ifjuság számára szerzé és oskolai könyvül használja Sadebeck Moritz, Pesten 1843; provessori *P. Bugatilta*: Természettudományi szöhalmaz ö fölsege kégyelmes kiralyunknak ajánlva Bugat Pal, Budan 1844; provessori *Becker* vainajan perillisiltä: 1. Lexicon Finnicum auctore G. Renvall, ja 2. Finska språkets grammatik af J. Judén, molemmat prov. Beckerin muistutuksilla varustetut; lehtori *Aschanilta*: Eukhideen alkeista kuusi ensimmäistä kirjaa eli tasapinta-mitannon oppi, Suomensi P. Aschan, Kuopiossa 1859; kappalainen *Valleniukseelta*: vanha Suomalainen käsikirjoitus; kappalainen *Atmbergilta*: 1. Dagbok för föra-ren Lundgren 1808, 2. Lokalax kyrkostämmoprotokoll den 9 okt.

1808 käsikirj.; koulun opettajalta *Leideniukseelta*: 1. Joh. Schefferi memorabilia Sveticae gentis exempla, Hamburg 1687, 2. K. Alexanders-universitetets matrikel af A. J. Palm, Hfors 1843, 3. Statuter för K. Alexanders-universitetet, Hfors 1852, 4. Testamentariska författningar om stipendier, Hfors 1832, 5. Rättegångs-handlingar emellan J. Chr. Häggström och G. O. Wasenius, Hfors 1842, 6. Sveriges högsta välstånd bygdt uppå en oeconomisk grundval af A. G. Duhre, Stockholm 1738, 7. Afhandling om eldsläckande ämnen af N. Nyström, Norrköping 1793, 8. De loco quo appulerit Birgerus Dux, auct. G. Rein, Hfors 1833, 9. yksi hopia raha; kauppias *Starkilta*: 1. Bibeln på Svensko, Stockholm 1709 (def.), 2. Tankar om frihet i handel af M. Tjeder, Åbo 1826, 3. Geografi för ungdom af D. Djurberg, Sthlm 1781, 4. yksi hopia raha; viskaali *Baarmanilta*: 1. Rechtgläubige Lehre oder christliche Theologie von dem Jeromonach Platon, Riga 1770, 2. Nöjsamma aftenstunder af E. P., öfversatta från Danskan, Westerås 1772, 3. Kristlig religions-lärobok af H. G. Zarrenner, öfversatt af G. Domander, Åbo 1805, 4. Ciceronis orator, Upsala 1736, 5. Anvisning till igenkännande af Cholera, öfversatt af C. F. Gylling, Hfors 1831, 6. Sorgetal öfver kejsar Alexander I af J. F. Vallenius och A. G. Sjöström, Åbo 1826, 7. neljä hopia ja kolme vaski-rahaa; postimestari *Petuchoffilta*: 1. Deutsches Stockholmisches Gesangbuch, Sthlm 1757, 2. Nya allmänna historien (Hallenberg) Band 1. Sthlm 1782, 3. viisi vaski-rahaa; värjäri *Lönnbeckiltä*: 1. Phædri fabler med Svänska anmärkningar, Westerås 1781, 2. yksi hopia- ja viisi vaski-rahaa; kultaseppä *Lih-riltä*: Hushållsmagasinet af L. V. Rothof, Skara 1762, 6 hopia- ja 1 vaski-raha; konsuli *Hultmanilta*: 16 hopia- ja 6 vaski-rahaa; kauppias *Sjödahlilta*: 9 hopia-rahaa; laamanni *Norrménilta*: 3 kunnia- ja 4 hopia-rahaa; ruunuvouti *Holmilla*: kasarivaskinen kotelo, jonka kannen päälle on piirretty kalenteri ja vuosiluku 1582; rouva *Torellilta*: 25 rupl. hop.; kauppias *Hackmanilta*: 10 rupl. hop.; kirjakauppias *Edlundilta*: 10 rupl. hop.

Yinä myötäseuraavan kirjeen kanssa Seuran asianajajalta lukionapulaiselta Rosendalilta, luetettiin kuultavaksi Turun hovi-oikeuden päätös 6:lta p. huhtik. 1859 Seuran valittamisesta Helsingin raastuvan oikeuden vaatimusta että leipuri Blombergin tes-

tamentti piti katettamaan karttapaperilla 9 rupl. 88 kop. arvosta; näin se päätös: K. Hovioikeus on käsittänyt Suomalaisen kirjallisuuden seuran ei tuottaneen esiin syytä valittamassaan raastuvan oikeuden päätöstä mainitun suhteen, johonka sillen päättyy. Se karttaraha siis määrättiin maksettavaksi, ja testamentti tavallisessa järjestyksessä vastaki valvottavaksi.

Esimies mainitsi neljä hakiaa ilmaantuneen annettaville matkahoitoille, ja päätettiin heistä ylioppilaiset H. Th. Tallqvist, And. Törneros ja F. A. Saxbäck kukin saavaksi 80 rupl. eli kaikkiaan 240 rupl. hop. matkustamiseksi runokerulla Inkerinmaalla kesäkautena.

Evesti O. Furuohjelmin Seuralle lähettämän kilparahan suhteen päätettiin, että niistä asetettaisi yksi ainoa 150 h. ruplan kilpapalkinto kirjoituksille katovuosien ja näljän estämisestä, ja määrääjäksi kilpakirjoitusten sisään antoon määrättiin 1 päivä helmikuuta 1860.

Julkaistiin akatemialaisen Hunfalvyn näin kuuluva kirje:

„Die Auszeichnung, welche mir die Hochgeehrte Liter. Gesellschaft dadurch erwiesen, dass Sie mich in die Reihe der tiedustus-jäsenet aufgenommen, und zu folge dessen mit einem kutsumus-kirja beehrt hat, — überraschte mich freudigst, weil ich darin die Möglichkeit der Erfüllung eines längst gehegten Wunches ahnen darf.

In der Geschichte der Menschheit ist wohl die Gliederung in verschiedene Nationen eine sehr merkwürdige Thatsache, die nur durch eine noch höhere übertroffen wird, nämlich die Verwandtschaft der Nationen unter sich. Die Individuen haben einen doppelten Ursprung, einen leiblichen von den Ältern, und einen geistigen, von der Sprache, durch die der erwachende Geist erst zum individualen, und dann zum nationalen Bewusstsein gelangt. Das Band, welches die Nation als ein, von andern gleichen, abgeordnetes Ganze darstellt, ist die Sprache, die Trägerin des individualen und nationalen Bewusstseins. Schon von diesem Standpunkte aus ist die Sprache eine vorzüglich wichtige psychologische Thatsache. Nun aber haben gewisse Nationen, die heutigen Tages weit von einander getrennt sind, ein verwandtes Band, wenn ihre Sprachen verwandt sind. Solche verwandte Nationen bilden

demnach eine höhere, über die einzelnen Nationen hinausgehende Einheit; und deren Wesen und Geschichte in der Sprachverwandtschaft zu erforschen, ist wohl eine der erhabensten psychologischen Aufgaben.

Die Suomalaiset und Ungarn gehören zu einer solchen höhern Einheit, denn sie sprechen verwandte Sprachen. Wir haben neben den grossen arischen (indo-germanischen) Völkern, so gut wie sie, auch eine Aufgabe, zu erforschen: über welche Völker erstreckt sich unsere Verwandtschaft (die wir altaische nennen mögen)? was ist das innere Wesen dieser grossen Einheit, das heisst, worin besteht das Wesen der altaischen Sprachen? Und diese Aufgabe fällt uns, den Suomalaiset und Ungarn anheim; sie ist unsere gemeinschaftliche Aufgabe. Dass wir durch die Lösung derselben ein grosses, bisher theils leer gelassenes, theils unbeachtet gebliebenes Blatt der Geschichte der Menschheit mit Inhalt anfüllen und hervorheben werden; so wie, dass wir eben dadurch auch manche Vorurtheile, welche seitens der arischen und semitischen Sprachen-Gelehrsamkeit genährt, oft genug grell auftreten, berichtigen werden: das ist die nächste unausbleibliche Folge unseres gemeinschaftlichen Strebens.

Jedoch als Vorbedingung dazu erscheint mir die Nothwendigkeit, dass die Suomi-sprache bei den Gelehrten Ungarns, und die ungarische Sprache bei denen in Finnland, Gegenstand ersten Studiums werden. Meine geringe Thätigkeit im Schoosse der ungarischen Akademie und ausser derselben ist nun darauf gerichtet, die Kenntniss der Suomi-Sprache als unerlässliche Bedingung der ungarischen Sprachgelehrsamkeit zur Geltung zu bringen. Die Hochgeehrte Finnische Lit. Gesellschaft wird gewiss Ihrer Seits ein gleiches Streben für die ungarische Sprache bei den Gelehrten Finnlands unterstützen. Dadurch wird nach und nach eine gegenseitige Verständigung angebahnt, welche dann die gemeinschaftliche Lösung der oben erwähnten Aufgabe verwirklichen wird. Die Hochgeehrte Lit. Gesellschaft hat dazu den ersten Schritt gethan, indem Sie mich in die Reihe Ihrer auswärtigen Mitglieder aufgenommen. Ich kann meinen Dank für diese Auszeichnung nur dadurch bethätigen, dass ich um so eifriger mein Ziel verfolgen will; — und dass ich die lobenswerthe Wirk-

samkeit der Hochgeehrten Gesellschaft, der wir bereits die Kalevala, die Kanteletar, die Suomen kansan satuja ja tarinoita u. s. w. verdanken, unter meinen Landsleuten immer mehr und mehr bekannt machen werde“.

Paul Hunfalvy.

Vuosijuhlassa valitut revisorit ilmoittivat seuraavaista tutkiokertomusta:

„Undertecknade, af Finska Litteratursällskapet utsedde att för året granska dess kassa, bibliothek och boklager, få om den verkställda granskningen afgifva följande berättelse:

Kassan har under året varit värdad med all omsorg, och mot räkenskapernas riktighet har ingenting funnits att anmärka.

Bibliotheket befinner sig i den mest tillfredsställande ordning.

Det i sällskapets förlagsrum ineliggande boklager har ej heller lämnat tillfälle till någon anmärkning. Hvad af lagret hos bokhandlarne utestår, tillåter icke nu begagnade bokföringssätt att i detalj kontrollera. Vi få därför i sällskapets intresse uttrycka den önskan, att bokföringen, om möjligt, för framtiden måtte ställas så, att densamma gifver en öfversigt af det hos hvarje bokhandlare befintliga kommissionsförråd af hvarje särskild artikel.

Helsingfors den 4 Maj 1859.

Carl Gust. Borg.

Aug. Schauman.

Kun iso joukko Seuran aikakautista kirjaa *Suomea* oli myymätöinnä, päätettiin vuosikertain 1846—1855 hinta alenettavaksi 40:teen kop. kop. nios, sekä ainoastaan 500 kappalen painos tätä aikakautista kirjaa laitettavaksi.

Suostuttiin lehtori Borgin esitykseen, että yhteinen oppilaiskirjasto lahjaksi saisi muutamia tarvittavia Seuran toimittamia kirjoja, sekä vastakin yhden kappalen jokaisesta Seuran kustantamasta.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma:

Inkomst: ledamotsafgift och gåfva af handlanden W. Hackman 10 rub., och bokhandlaren G. V. Edlund 10 rub., ledamotsafgifter af fru Mathilda Polén, brukspatron Konstantin von Fieandt, v. härardshöfding H. G. Snellman à 6 rub., 38 rub., försåldt boklager genom C. E. Barck 22—50, summa 60—50; *utgift:* böcker inbundna för biblioteket 20—15, diverse utgift ge-

nom sekreteraren 3—90, summa 24—5; behållning den 4 maj: 945—74. Dessutom har af de såsom gäfvade den 6 april influtna 1000 rub. s. blifvit bildad *Kellgrenska fonden*, och denna utlånad mot 6 proc. ränta i medlet af april“.

Kesäkuun 1 päiv. 1859.

Viimeis toukokuun 4:n päiv. pöytäkirjan korjatessa, kun evesti O. Furuholm vieläkin oli lähettänyt 50 rupl. h. lisään palkintorahoiksi, 5:teen §§:n lisättiin: että palkinto kilpakiirjoituksista katovuosien estämisestä, kirjoitusten kelvollisuutta myöten, olisi asetettava taikka yhdeksi 200:ksi, taikka jaettava kahteen: suurempi 150, vähempi 50 ruplanen palkinto, sekä että kehoitus kilpailemiseen näistä näin asetetuista palkinnoista sanomissa julistettaisi.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: professori *Becker* vainajan perillisiltä: 1. Sota artikkelit 1683, Turussa 1788, 2. Neuvoja pellaavan ruokkojille C. C. Böckeriltä, Turussa 1822, 3. D. Morten Luther uceeb katekismusas, Kristianias 1837, 4. Vanhain Suomalalaisten sananlaskut (H. Florinus) Turusa 1702, 5. Grammatica Lapponica, H. Ganandri, Holmiae 1743, 6. Grammatica Esthonica edid. J. Hornung, Riga, 7. Suom. kirj. seuran Wiipurissa asetukset, Wiipurissa 1846, 8. Huonenhallituxen neuvoja, 2 side Turusa 1802, 9. Abes ja lorkkam girje, Kristianias 1837, 10. Juttu J. P. A. Snellilda, Suomexi kääändäny H. Chytraeus, Turusa 1817, 11. Asianajaja, Wiipurissa 1847, 12. Jumalan lasten käyminen armo-istuimen tygö, P. Hersleb, Vasa, 13. Anmärkningar vid C. J. Holms Anteckningar öfver fälttåget 1808, af G. Adlercreutz, Stockholm 1836, 14. En bok om Sveriges krig 1609—1718 utan titelblad, 15. Geschichte Ehstlands von J. C. P. Willigerod, Reval 1814, 16. Orationes panegyricae Academiae Aboensis 1811, 17. Disp. de comitatu Raseborgensi a R. v. Becker, Helsingforsiae 1833, 18. Ad recensionem bullarii Romano-Sveogothici accessio edid. H. G. Porthan, Aboae 1797—1801, 19. Finska adelns historia, disp. af J. F. Vallenius, Åbo 1827, 20. Åbo stifts herdaminne af C. H. Strandberg, Åbo 1834 (def.), 21. Bidrag till kändedom af Finlands mineralier af N. Nordep-

skiöld, Stockholm 1820, **22**. Författningar om stipendier, Helsingfors 1846, **23**. Anmärkningar till Finska bibelöversättningen af G. Geitlin och M. Akiander, **24**. Gymnasi ja koulu-järjestys 1843, Helsingissä, **25**. Reglor för rothållare vid Indelta Finska skarpsk. batalj., Helsingfors 1856, **26**. Stadgar för lifrätneanstalten i Åbo 1857, **27**. Studentkataloger för höstterm. 1819, 21, 23, Åbo, **28**. Underrättelser från Finska hushålln.-sällsk. häft. 8, 9, Åbo 1819, **29**. Redogörelse för Finska hushålln.-sällsk. göromål 1797—1816, **30**. Förteckningar öfver Finska hush.-sällsk. ledamöter 1798—1823, 8 spridda häften, **31**. Finska hush.-sällsk. stadgar 1799, Åbo, **32**. Betänkande om Ahlmanska skolorna (def.), **33**. Om Ahlmanska sockneskolornas tjenligaste inrättning af J. Tengström och J. Bondorff, Åbo 1804, **34**. Några ord för väfverskor af C. C. Böcker, Åbo 1823, **35**. Mythologia Fennica af Chr. Ganander, Åbo 1789, interfolierad och med anteckningar af R. v. Becker, **36**. Kort berättelse om J. R. Patkulls död, mscr. **37**. Underdånigt välkommen yttradt i ett tal öfver prins Fredrik Adolfs födelse 1750 af J. Helsingius, mscr.; *Suomen lääkitä-seuralta*: Finska läkaresällskapets handlingar, 5:e bandets 1, 2, 4 häfte, 6:e bandets 2, 4 häfte, Helsingfors 1853—57; kirjakauppias *J. V. Lilljalta*: **1**. Geografisk och historisk karta öfver Finland, Åbo 1858, **2**. Atlas öfver alla verdens delar, öfversedd af T. T. Renvall, I—III. Åbo 1855 —, **3**. Porträtt af Ad. Iv. Arvidsson, **4**. Uskon harjoitus autuuteen jonka ulosantanut on A. Björkqvist, Turussa 1858, **5**. Finlands kyrkohistoria af G. F. Helsingius, del. I. Tavastehus 1855, **6**. Ensimmäiset alkeet ihmiskunnan historiassa kirj. G. G. Bredow, mukaillut T. T. Renvall, suom. Turussa 1858, **7**. Oppikirja luontotieteheesen Berlinilta, Suoment. H. G. P., Turussa 1859, **8**. Suomen historia, suomentanut G. C., Turussa 1858, **9**. Ajantieto Turun kaupungista, Turussa 1857, **10**. Förslag till folkskolor af F. v. Knorring, Åbo 1857, **11**. Ny lärobok i nutidens geografi, Åbo 1858, **12**. Naturkunnighet för skolor af G. H. Schubert, öfversättning häft. 1. Åbo 1858, **13**. Neljä koulu-sisarusta, Suomennus, Turussa 1858, **14**. Suomalaisia uuteloita, 1:n vihko, Tur. 1858, **15**. Uskovaisten lohdutus, saarna kirjoittanut E. Litzell, Tur. 1858, **16**. Handbok för resande i Finland, Åbo 1858, **17**. Krinolin-boken, häft. 1. Åbo 1858, **18**. M. Lutheruksen vä-

häinen katekismus ja osoitus sen käsitykseen, Turussa 1859, 19. M. Luthers lilla katekes jemte anvisning att förstå dess innehåll, Åbo 1858, 20. Pyhän raamatun historia kirj. Hübner ja lisännyt J. F. Åkerblom, suoment. E. O. Stenberg, Turussa 1859, 21. Lutheruksen vähän katekismuksen selitys Ol. Svebiliukselta, Tur. 1857, 22. Suomalainen virsi- ja evankeliumi-kirja, Tur. 1858, 23. Förskrifter, Åbo 1859, 24. Almanach för 1859 med plancher. 25. Läsning för folket N:o 3—6, Åbo 1858, 26. Lukemisia kansalle N:o 71—101, Turussa 1858—59; *Ruotsin tilastolliselta virastolta*: Statistiska centralbyråns berättelse för åren 1851—55, andra afdelningen, Stockholm 1859; *Keis. Senaatilta*: Kertomus Suomenmaan metsistä, Helsingissä 1859; katteini *G. Alfthanilta*: Suomenmaan tilaston selittävä Venäjän kielinen kirja, Petersburg 1859; ruokin isännältä *Frenckelliltä*: 1. Kristillinen kirkkohistoria, K. G. Barth kirjoittanut, Suomentanut, Helsingissä 1859, 2. Mitä raamattu on? kirj. I. C. Ryle, Veänänen suomentanut, Hels. 1858, 3. Ovatko syntisi anteeksi annetut? I. C. Ryle kirj. Veänänen suomentanut, Hels. 1859, 4. Aamu- ja ehtoo-harjauksen harjoituksia C. C. Sturmilta, Suomentama, Hels. 1859; lisentiati *Tikkaselta*: Väkiluvun ja asukas-vaiheiden suhteita Suomessa, disp. Hels. 1859; valtaneuvos *Schiefnerilta*: Das Inland N:o 13, 1859; koulun opettajalta *Leideniukselta*: 1. Horatii liber de arte poetica, Åbo 1810, 2. Om Finska folkvandringar af J. A. Lindström, Åbo 1848. 3. De christnas tro, lärobok af Cl. Harms, öfvers. af J. Ekelund, Stockholm 1819, 4. Lärobok i kristendomen af N. J. Sundius, Lund 1800, 5. yksi hopia raha; kauppias *Yleniukselta*: 1. Versuch einer slavischen Mythologie von A. Kayssarow, Göttingen 1804, 2. Über den Galvanismus als Heilmittel von G. Crusell, Petersburg 1841, 3. Disciplina morum auctore Kunhardt. Åbo 1829, 4. Intressenträkning af B. A. Öhman, Hels. 1830, 5. Tietoja yhteiselle kansalle myntti-lajista Hels. 1840, 6. kuusi vaskirahaa; kappalainen *Valleniukselta*: 1. C. Nettelbladt, Iteratum ad eruditos alloquium, Rostochii, 2. Aboa restaurata sive A. Stiernmanni Aboae literatae continuatio, mscr. 3. Anvisning till böcker hvarutur Loccenii gamble handlingar rättas och förökas må, mscr. 4. kaksi kirjaluetteloa, käsikirj., 5.

tukku kirkollisia kirjelmiä 1500- ja 1600:sta v. vanhana kopiona, jostakusta kirkonarkistosta.

Kun sopimattoman ajan vuoksi nimilistoja ei vielä ole voitu toimittaa muistopatsaan hankkimista varten Porthanin haudalle, mutta sen muistopatsaan teko kuitenkin jo aikaa oli aljettu, päätti Seura, provessori Cygnæuksen esitystä myöten, että toimituskunnan jäsenet omaan nimeensä siihen tarpeesen lainaisi 2000 h. rupl., mutta Seura menisi takaukseen siitä lainasta.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst*: Ledamotsafgift och gåfva af fru Ch. Torell 25 rb. *Utgift*: Lösen för ett Åbo hofrätts utslag 1—20, bokinköp för biblioteket 1—80, reseunderstöd åt studeranderne F. A. Saxbäck. Th. Tallqvist, A. Törneroo 240 rub., summa 243 rub.; behållning den 1 Juni: 727—74.

Syyskuun 7 päiv. 1859.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: *Keis. Senaatilta*: 1. Underdå-nig berättelse om resultatet af undersökningar beträffande orsakerne till fiskens aftagande i Finland, Hfors 1859, 2. Alamainen kertomus mihin päätökseen on tultu syitä kalain vähenemiseen Suomessa tutkittaissa, Hfors 1859, 50 kapp.; kirjanpainaja *Granlundilta*: Lyhy Suomen historia ja maantieto, Suomentanut I. F. Granlund, Turussa 1859, 25 kapp.; provasti *Forsmanilta*: Pyhäin palvelus, väitöskirja pappein kokouksessa Turussa tarkastettavaksi julistaa K. R. Forsman, Turussa 1859, 5 kapp.; konsuli *Böninghilta*: 1. Bacchi adelsmäns vapen, Helsingfors s. a., 2. Om Gottlands fornlemningar af C. Säve, Köpenhamn 1852, 3. De starka verberna i Dalskan och Gottländskan af C. Säve, Upsala 1854, 4. Eriksvisan behandlad i språkligt afseende af C. Säve, Stockholm 1849, 5. Några upplysningar om Dalmålet af C. Säve, Stockholm 1855, 6. Visby stifts läroverk 1856—57, program af C. Cramér, Visby 1857; provessori *Sävelta*: Gutniska urkunder, språkligt behandlade af C. Säve, Stockholm 1859; valtaneuvos *Schiefnerilta*: Heldensagen der Minussinschen Tataren, rhythmisch bearbeitet von A. Schiefner, Petersburg 1859; akademiallinen *Wiedemannilta*: 1. Über die Livische Sprache von F. J. Wiedemann, Petersburg 1859 2. Zur Dialektenkunde der wotjakischen Spra-

che von F. J. Wiedemann, Petersburg 1858; tohtori *Kreutzwaldilla*: Kalewipoeg, 3:e Lief., Dorpat 1859; *Virolaisen kirjall. seuralta*: Verhandlungen der gelehrten Ehstnischen Gesellschaft, 4:r B. 3:s Heft, Dorpat 1859; dosentti *Ahlqvistilla*: 1. Anteckningar i Nordtschudiskan af A. Ahlqvist, Hfors 1859, 2. Lärän om verbet i Mordwinskans Mokscha-dialekt, disp. af A. Ahlqvist, Hfors 1859; amiraali *Schantzilla*: yksi Venäläinen kirja präntetty Kronstadtissa 1859; kappalais-viran toimittajalta *Lindströmilla*: Om den Keltisk-Germaniska kulturens inverkan på Finska folket af J. A. Lindström, Tavastehus 1859; lehtori *Ranckenilla*: Naturkunnighet för skolor af G. H. Schubert, öfversättning, 1. Åbo 1858; kirjakauppias *Lilljalta*: Bibliographia hodierna Fenniae, 3:e h., Åbo 1859; kouluttaja *Betmanilla*: Åbo stifts matrikel af N. Tolpo, Åbo 1807; kappalaisen apulaiselta *Majanderilla*: 1. Uusi testamentti, Mik. Agrikolan Suomentama (def.), 2. Augsburgin Uskon tunnustus Suomexi kääty a J. P. Raumanno, Stockholmis 1851, 3. Mythologia Fennica af Chr. Ganander, Åbo 1789; nimettömältä: Atlantis N:o III January 1859, London; nimettömältä: 1. Berättelse af tabellcommissionen ang. nativiteteten etc. i Sverige 1846—48, Stockholm 1851, 2. Finska trädgårdsodlings-sällskapets årsskrifter 1838, 42, 43, Åbo, 3. Underrättelser från Finska hushålln.-sällsk. N:o 3, 4, 8, Åbo 1808—19, 4. Personalier öfver Dan. Hirn af G. Hirn, Hfors 1830, 5. Hertig C. W. Ferdinands af Brunswik lefvernesbeskrifning af A. Armfelt, Stockholm 1801, 6. Minnesord öfver grefve Joh. Ad. Cronstedt, Sthm 1836, 7. Åminnelsetal öfver Jonas Alströmer af J. H. Kryger, Sthm 1761, 8. Historia om Finska kriget 1741, 42 af Tiburtius, Sthm 1817, 9. Stadgar för hypothensuser (frimurare-) ordens 1:a grad i öster, msc., 10. Kirckolaki 1686, Turusa, 11. Ströskrifter från riksdagen 1786, Sthm, 12. Programmata, Indices prælectionum etc. 1781—1834, Åbo, Helsingfors; palovartia *Mansikalta*: kokous satuja, sanalaskuja ja vähempiä lauluja, usiammat käsikirjoituksia, jota lahjaa vastaan muntamat kirjat hänelle oli lähetettävät.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst*: donation af öfverste Furuhjelm 50 rub., ledamotsavgifter af kandidaten H. Pantzar, kand. K. H. Kabelin, kand. K. L. Lindeberg, skolläraren

A. Manninen, kapellanssubstituten J. J. Sihvonen, pastorsadjunkten K. F. Calonius, språkläraren J. Judén 42 rub., försäldt boklager genom A. Falck 1 rub., summa 93 rub.; *Utgift*: författarearvoden för Suomi 1857: 38—75, tryckningskostnad för Suomi 1858: 313—62, häftning af d:o 25—88, årsafgift till Finska förlagsföreningen 4 rub., böcker inbundna för biblioteket 14—68, för karteritning 25 rub., hälften af sekreterarearvodet 75 rub., hälften af vaktmästarearvodet 10 rub., rättegångskostnader genom sällsk. ombud 11—88, summa 518—81; behållning den 7 sept. 301—93.

Lokakuun 5 päiv. 1859.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: jumaluusopin kandidaatilta *E. Sundtilla*: Om Piperviken og Ruselökbakken, Christiania 1858; nimettömältä: Atlantis N:o IV, July, London 1859; provessori *Lönrotilla*: Eptan, Pesten 1830; provessori *Akianderilla*: Historiska upplysningar om religiösa rörelserna i Finland af M. Akiander, del. 3, Hfors 1859; dosentti *Ahlqvistilla*: Nord-tschudiska samlingar, msc.; kirkkoherran apulaiselta *Caloniukselta*: Handlingar rörande Finska kriget 1808 i afskrift från Tohmajärvi kyrkoarkiv; kirkkoherra *Poppiukselta*: 1. Kapten Gabr. Poppii liqvider under 1808 års krig, msc. 2. Diverse bref af Adlercreutz m. fl. till kornetten Johan Poppius omkr. 1790, msc. 3. Förteckning på pensionärer i arméns pensions-kassa, Sthm 1808.

Tuotiin näytteeksi äsken valmistunut 21:s osa Seuran toimituksia: *H. G. Porthans skrifter i urval, första delen*, joka sisältää edellisen puolen Porthanin Muistutuksia Juustenin piispain ajan-tietoon.

Esimies provessori Lönrot tarjosi Seuralle painettavaksi hänen tekemänsä Suomalaisen Floran, nimeltä: *Suomen kasvioppi, koelma*; jonka tarjouksen Seura sanoi mielellänsä ottavansa vastaan, ja mainittua teosta määrättiin painettavaksi 750 kappaletta, jota varten kaupungin usiammista kirjapainoista maksun-osoitukset oli kyseltävät.

Rahaston hoitajan kunkauskertoma: *Inkomst*: ledamotsafgifter af medicine kandidaten K. V. Envald, mademoiselle Emelie Berg-

bom, magister V. Floman, kapellansadjunkten Salomon Majander 24 rub., lösen för träsnitt inköpta af P. Aschan 40 rub., summa 64 rub.; *Utgift*: författare-arvode för en artikel i Suomi 1858: 36—25; behållning den 5 oktober: 329—68.

Marraskuun 2 päiv. 1859.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: Herra *Asbjörnсенilla*: Nord und Syd, ein Märchenstrauss von P. C. Asbjörnсен und J. G. Grässe, Dresden 1858; Herra *Paic'illa*: Pasigraphie mittels Arabischer Zahlzeichen, ein Versuch von M. Paic, Semlin 1859; lisen-siaatti *Tikkaselta*: Suomenmaan kartta, Hels. 1859; S. kirj-seuran kirjapaino-kunnalta: 1. Muistelmia matkoilta Venäjällä v. 1854—58, kirjoittanut A. Ahlqvist, Hels. 1859, 2. Suomalainen virsi- ja evankeliumi-kirja, Hels. 1859; ylioppilas *A. Eüropæuk-selta*: Mappa geographica Sveciæ et Finlandiæ, cura Tob. Conr. Lotter; vara kihlakunnan tuomarilta *Vinterilla*: Kiides häradstings dom 1726, msc.; koulun opettajalta *Leideniukselta*: 1. Sveriges sjölag af år 1667 (def.), 2. Cabale och kärlek, sorgespel af F. Schiller, öfvers. Åbo 1800, 3. Iphigenie et Athalie, tragedies par J. Racine, med Svenska ordförklaringar, Upsala 1834, 4. viisi hopia ja vaski rahaa; vara kihl. tuomarilta *Starkilta*: Sveriges stads-lag, Sthm 1682; ylioppilas *Hanénilla*: kaksi suurta kunnjarahaa; kandidaati *Lindebergilta*: kahdeksan kunnjarahaa; nimettömältä: 15 rahaa; lukkari *P. Päivärinnalta* Kalajoen pitäjässä: vanhan-aikainen kivinen ase.

Ilmoitettiin määrättynä aikana tulleen neljä kilpikirjeilmää, nimittäin: 1. *Kristillisen uskonnon ja kirkon historia*, kirjoittanut G. E. Leo, *Suomensi J. A., ensim. osa*, 2. *Nadeschda, yhdeksän lauluja Runebergilta*, Suomentama, 3. *Väinölänniemi, kuvailema äsken mennestä ajasta*, 4. *Rauhan tie, jonka kirjoitti J. Abbot*, Ruotsista Suomennettu; jotka sentähden tutkiakunnalle lähetettiin.

Kuopion läänin vastuudesta piirutetusta kartasta, joka nyt näytettiin valmiiksi piirutettuna, määrättiin palkkioksi 50 rupl.; sen piiruttaminen kivelle ja painattaminen uskottiin lisen-siaatti Tikkasen ja Seuran sihtierin haltuun.

Lehtori Collan esitteli seuraavaisesti:

„Jag anhåller att till korresponderande ledamot af Finska Litteratur-Sällskapet få föreslå den norske naturforskaren och litteratören *Pehr Christian Asbjörnsen* i Christiania. Herr Asbjörnsen är en af de få norske skriftställare, som formerat bekantskap med Finlands litteratur och språk; — synnerlig uppmärksamhet har han egnat den af Litteratursällskapet utgifna samlingen „*Satuja ja Tarinoita*“, ur hvilken äfven tvenne prof blifvit af honom i tysk öfversättning införda i hans för ett år tillbaka gemensamt med bibliothekarien Grässe i Dresden utgifna arbete „*Märchen-Strauss*“, hvilket i dag på hans vägnar blifvit till Sällskapet öfverlemnadt såsom gåfva. — Samlare och utgifvare af sitt lands sagodikter och folksägnar, har Herr Asbjörnsen på sitt håll fullföljt en litterär riktning, som är med Litteratur-Sällskapets systemål nära öfverensstämmande. Jag är derföre af den åsigt att Sällskapet skulle ega full anledning att räkna honom bland antalet af sina korresponderande medlemmar. Helsingfors den 2 November 1859.“

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst*: ledamotsafgift af studeranden O. Donner 6 rub.; *Utgift*: häftning af Porthans skrifter I: 16—18, tryckningskostnad för d:o 174—45, summa 190—63; behållning den 2 november: 145—5.

Joulukuun 7 päiv. 1859.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: kenraal-kupernööri kreivi *Bergilta*: Verhandlungen der gelehrten Esthnischen Gesellschaft zu Dorpat, Band 1—4 (14 vihkoa) Dorpat 1840—59; protokollasihtieri *J. Leopoldilta*: sata ruplaa hop.; Ruots. muinais-taru-seuralta: Svenska fornskrift-sällskapets samlingar, häft. 28, 31, Stockholm 1857; Virol. kirj. seuralta; Verhandlungen der gel. Estn. Gesellschaft, Band 4, Heft 4, Dorpat 1859; katteini *Segerstrållelta*: vanhanaikainen kompassi; katteini *Böckelmanilta*: kaksi Kinalaista miekkaa; evesti-luutnantti *Stierncreutzilta*: viisi Ruotsalaista rabaa; tohtori *Kreutzwaldilta*: Kalewipoeg, 4:e Lief., Dorpat 1859; valtaneuvos *Schiefnerilta*: Zum Mythus vom Weltuntergange, Petersburg 1859; mamselli *Em. Böckelmanilta*: 6 piestä Suomalaista kirjaa, pränt. Newyorkissa; lehtori *Ranchenilta*: Nuija-

sota kertoellut Yrjö Koskinen, 2:n osa, Turussa 1859; dosentti *Ahlqvistilla*: Schillerin laulu kellosta, Hels. 1859; maisteri *Hällströmilla*: Om nattfroster af G. G. Hällström, Hfors 1851; ruu-kin isännältä *Frenckellilla*: 1. Latinska skriföfningar af J. A. Söderholm, del. 1, 2, Hfors 1859, 2. Saatanan syvyys, saarnassa selittänyt F. W. Krummacher, A. Veänänen suom. Hels. 1859; ylioppilas *G. Aejmeleukselta*: Ph. Cluveri introductio in univ. geographiam, Helmstadii 1666 (def.); koulun opettajalta *Leideniukselta*: 1. Finska hush.-sällsk. stadgar 1855, Handlingar tom. 3, 4, Åbo 1819, 56, 2. Bromander, Frukterna af nio års mödor, Åbo 1852; torppari *M. Kekkoselta*: tukko omatekemiä käsikirjoituksia.

Esimies antoi tietää, että Porthanin muistopatsasta varten asetettu toimituskunta, kokouksen pidettyänsä, oli päättänyt panna julkisesti liikkeelle nimilistoja rahan kokoamisesta mainittua tarkeitusta varten, jonka myötä kuvittaja *K. Sjöstrandin* seuraavainen kirje luetettiin:

„Genom inhändigande skrifvelse från Hr Professor Cygnæus af den 2:dra Juni hvori jag ser mig vara af Finska Litteratur-Sällskapet hedrad med det ärofulla uppdraget att öfver Professorenen vid Åbo Akademie Henrik Gabriel Porthan utföra ett monument i den stil och storlek som för en sådan man passande och värdigt tillfaller; — får jag härmed i all ödmjukhet gående det Finska Litteratur-Sällskapets billiga önskan till mötes afgifva följande förklaring öfver anordningen samt det helas blifvande utseende.

Genom åtskilliga arbeten och lefnadsteckningar samt muntliga meddelanden från de få i lifvet kvarstående och till hans skola hörande disciplar, med hvilka jag hade äran att under min vistelse i Helsingfors sammanträffa — så har derigenom på grund af mig tillkomna råd och upplysningar kompositionen fått den riktning hvilken jag hoppas skall sannt och klart framställa den hädangångne store.

Statyn i sittande ställning med sin tids drägt hållen i en plastisk stils renhet och enkelhet blifver i dubbel naturlig storlek, i högra handen som liggande mot bröstet kommer i närheten af det tankfullt nedlutande hufvudet håller han pennan, i den ven-

stra hvilande på det venstra låret ett manuscript som är till en del hoprulladt.

Piedestalen kommer att upptaga fem medaljong-basreliefer en på framsidan och tvenne på hvardera af långsidorne.

Framsidan framställer Finlands vapen uppbytt af Genier.

På ena sidan tvenne Allegoriska hänsyftningar på hans skola, verksamhet och förlusten vid hans bortgång.

Den ena medaljongen, Vettenskaperna framställda uti en kvinnlig sittande figur upplyst af dess Genius; samt den andra det sörjande Finland lutande sig mot Porthans urna, Fridens Genius som sänker sina palmqvistar deröfver och Historien dikterad af Finland upptecknar den hädangångnes förtjenster.

Motsatta sidan: portrakterna af de ur hans skola framträdande Franzén och Tengström.

Med de förberedelser som jag för detta på sommaren vidtagit hoppas jag innan kort kunna få till Finska Litteratur-Sällskapet öfverlemna en fotografi som skall bättre och tydligare framställa min tanke med det helas anordning. — München den 18 Aug. 1859.“

Nimi-kirkkoherra J. Bäckvallilta oli lähetetty alku hänen tekemäänsä Z. Topeliuksen lukukirjan uudistettua suomennosta: *Luonnon-kirja, ala-alkeiskouluin tarpeeksi*, joka tutkiakunnalle lähetettiin.

Dosentti Ahlqvistin kautta ilmoitutti tutkiakunta seuraavan arvostelun tulleista kilpakirjoituksista:

„Niitä Tutkija-kunnan arvosteltavaksi lähetettyjä kilpa-kirjoituksia Tohtori W. Kilpisen palkintoa varten on neljä, nimittäin seuraavat:

- 1) „*Väinölänniemi*, kuvailema äsken menneestä ajasta;“
- 2) „*Kristillisen Uskonnon ja Kirkon Historia*. Oppikirjaksi kirjoittanut Gottlob Edvard Leo. Saksan kielestä suomensi J. A. 1:nen osa;“
- 3) „*Rauhan Tie* eli Taitava Taluttaja siveyteen ja onnellisuuteen, jonka kirjoitti *John S. C. Abbot*, mutta nytt Ruotsista Suomennettu;“ ja
- 4) „*Nadeschda*, Yhdeksän Laulua J. L. Runebergiltä. Suomentama.“

Nämä kirjoitukset, joista vaan ensimmäinen on alkuperäinen teos, toiset kaikki suomennoksia, on Tutkija-kunta ottanut arvostelemisen alle ja niistä nähnyt seuraavan.

Mitä ensiksi tulee teokseen *Väinölänniemi*, on Tutkija-kunta havainnut, että vaikka se muodoltaan enimmäksi osaksi on näytelmän tavoin tehty, niin kulkee se paikka paikoin kertoelemallakin, joten sitä ei voi sanoa enemmän näytelmäksi kuin kertomukseksikaan; että sen ajatus, Suomen-maan kohta kahden naapurinsa kanssa, joka teoksessa on kuvattu kolmen naapuri-talon keskinäisenä elämänä, on alussa tuntuva, vaan sitten hämmentyy ja haihtuu niin ett'ei lukija etemmäksi tultuansa voi selittää, mikä tekijän ajatus ja tarkoitus on ollut; mutta kerrottujen naapurien kotoaan ei edisty eikä muodostu teoksessa mihinkään taiteelliseen päätökseen, eikä heidän keskuutensa ole sitä laatua, että se vähänkään voisi viehättää lukijata. Näistä syistä, ja kuin kielikään tässä teoksessa ei ole aivan virheetöntä, ei Tutkija-kunta voi kehottaa Seuraa antamaan sille kysymyksessä olevaa palkintoa.

Samaan päätökseen on Tutkija-kunta tullut niistä kahdesta teoksesta N:o 2 ja 3. Ne ovat kyllä suomennoksia kiitettävistä ja hyödyllisistä kirjoista. Mutta N:o 2 on vaan edellinen osa sitä kirjaa, jonka kilpailija on valinnut suomentaaksensa, eikä ole sekään aivan puhdas kieli-virheistä, ehkä kieli yleisesti kuitenkin on välttävää; ja kieli N:o 3:ssa, josta teoksesta Tutkija-kunnan jäsen Lisensiaatti F. Polén on antanut lauseen, joka tässä annetaan Seuran pöytäkirjaan, on niin ruotsin-mukaista ja niin kieli-opillisia virhiä täynnä, että syystä voipi luulla suomentajan aivan heikosti tuntevan Suomen kieltä. Toivottava olisi kuitenkin, että niin hyvin yksi kuin toinenkin näitä kelpollisia kirjoja täydellisenä ja parannetulla kielellä joutuisi suomen-kielisen ylisön luettavaksi.

Mitä sitten viimeiseen näistä kilpa-kirjoituksista eli *Nadeschdan*-suomennokseen tulee, niin on se suuresti ilahuttanut Tutkija-kuntaa sen tähden, että se nyt on jo toinen suomennos Runeberg'in isompia töitä ja että siis voipi toivoa aikaa myöten saatavan kaikkikin tämän maamme merkillisimmän runoilijan teokset suomennetuiksi ja niin muodoin hän muutetuksi ruotsalaisesta runoilijasta, joka hän nyt, suomalaiseksikin. Aivan seatoim ei Tutkija-kunnan ilo kuitenkaan ole ollut Nadeschdan suomennoksesta.

Se on monin paikoin paljoa miedompi suomennettavaansa; tämän kauniit vertaukset ja täyteläinen kieli eivät ole täysin määrin tulleet muutetuiksi suomennokseen; paikoin on suomentaja pois-jättänyt painavia kohtia suomennettavastansa, niinkuin seuraavassa paikassa neljättä laulua:

„Den sköna flickan talte:
 En seglare på hafvet
 Är nu min unge furste,
 Han varsnar icke stranden,
 Men möts dock af dess dofter;
 Då undrar han och söker
 Och tror, att sjelf han gömmer
 Hos sig en skatt af blommor.“

Tämän ihanan paikan on kilpailija suomentanut näin:

Ihana impi lausui:
 Nyt on mun ruhtinani
 Kuin kulkia merellä,
 Hän maata ei havaitse
 Ja ihmeksii ja etsii
 Ja luulee kukka-joukon
 Povellaan kätkevänsä.

. Kevyesti huomaa jokainen, kuinka heikko suomennos tässä on pää-kirjan rinnalla ja kuinka suomentaja kauniin vertauksen pää-käänteeseen, sen että merellä purjehtija tuntee kukka-tuoksun vaikk'ei näe maata, on jättänyt pois; esitteleisimmekin että hän tälle paikalle antaisi seuraavan muodon:

Nyt on mun ruhtinani
 Kuin kulkija merellä,
 Jok' ei havaitse maata,
 Vaan kukka-tuoksun tuntee
 Ja ihmeksii j. n. e.

Runo-mitassa seuraa suomentaja sitä oppia, joka korkoa polkemalla pitää arvolliset ja korottamat tavut pitkinä, ja jonka opin nyt, Ingman'in tutkintojen ja Lönnrot'in viimeisten suomennosten perästä, hyvin voimme lukea vanhettuneeksi ja hylättäväksi. Esi-merkkiä tälle vanhan-aikuiselle mitan käyttämiselle antaa tämä suo-

mennos joka sivulla; semmoiseksi panemme tähän neljännen laulun alun:

Kaukaisen Kaman maille
 Ison elon iloista
 Oli pakoön paennut
 Yks leski ruhtinainen,
 Ja virran rannikolle,
 Sen niini-puiden suojaan
 Asettanut asunnon.
 Tytärtä nuorta kolme
 Oli hänen ilonsa.

Mitanko tähden vaiko huolimattomuudesta lienee suomentaja käyttänyt seuraavan-laisia vääriä sanoja ja sanan-muotoja; viidentoistavuotinen (pitäisi olla: *viisi-toista-vuotinen*), kohtaisisin (*koh-taisin*), päästyen (*päästen*), jakala-puu (*jalava-puu*), vanhukas (*vanhus*), vuot (*vuodet*), käin (*käsin*), tyynehen veden ylitse (*tyynen v. y.*), tuuheen laaksoon (*tuuhean l.*), sokeen lumoukseen (*sokeaan l.*), leivänsä, vavansa, pojansa, puvunsa, tytönsä, hyläsit (*hylkäsit, hyljäsit*), tapoille (*tavoille*), kaipaisi (*kaipasi*), lupaisi (*lupasi*), juonnut, nainnut, käynnyt, suunnut, arveskeli (*arveli*), sen virkattua hän viskakseen virkkaan hevon selkähän (sen *virket-tua* hän *viskaaksen virkun* h. s.), j. n. e. Edellensä on suomennoksessa lause-virheitä semmoisia kuin: miksi noin sua koreeksi sait; vanhan kättä karkeata vei vasten huulensa; kalvossaan kuvansa katseli; kohta kahdet haukat lenti; nimitä hinnan; ei tiedä sen; elo ken (*kenen*), ken tahtoa (*kenen t.*), ken rakastan (*kenen, ketä r.*); on rahvas puonnut polvilleen; ja kyynel vielä kaatui kasvoillensa; hän kuulla käskyä on tottunut; salihin nousi Dmitri (salihin *astui* Dm.); Pultavan tanner tuikki verestä, j. n. e.

Nämä ja tämmöiset viat ovat kuitenkin pian poistetut, ja niiden tässä luettelemisesta, jonka Tutkija-kunta tekee osoittaakseen tälle ja muille laulun-suomentajille minkä-laisia poikkeamisia tavallisesta kielestä runollinen vapauskaan ei saa tehdä, elköön ku-

kaan päättäkö tämän käännöksen olevan semmoisia täynnä. Vastoin päin on sen kieli yleisesti sujuvaa, selvää, monin paikoin ihanaakin. Ja muistaen, kuinka paljon ja suuria vaikeuksia kääntäjän tulee voittaa suomentaessansa runollista käännettävää, saapi Tutkija-kunta Seuralle esitellä, että Tohtori W. Kilpisen palkinto kokonaan annettaisiin Nadeschdan suomentajalle, sillä ehdolla kuitenkin, että hän ennen suomennoksensa painattamista korjaisi tässä osotetut ja niiden kaltaiset viat ja vaillinaisuudet.

Lyhykäinen arvostelu suomennoksesta: Rauhan tie, jonka kirjoitti John S. C. Abbot.

Tämä suomennos on lähetetty „Herra W. Kilpisen palkinnosta kilpailemaan“, niinkuin sen ensi-sivulla ilmoitetaan. Siinä on sentähden koetettu noudattaa venyккеellistä kirjoitustapaa. Siihen on myös liitetty pieni suljettu kirje, joka sisältää tuntemattoman suomentajan nimen. Osoitussanoina on suomennoksen ensi-sivulla Salomonin Sananlaskuin 7 luvun 4:s värssy: „Sano visaudelle, sinæ olet minun sisareni: ja kutsu toimi ystäväkses“.

Alkukirjaisen tekijä, John S. C. Abbot, on kirkkoherra Worcesterin seurakunnassa, Pohjois-amerikan maakunnassa Massachusetts. Hänen kynästänsä on lähtenyt monta erinäistä kirjaista englannin kielellä, niinkuin esm.: „Lapsuuden koti eli Sydän paraimmassa sivistys-mitassansa“; „Koti eli Jumalanpelko, perekunnan kauniin koristus“; „Äidin koti eli vaimo vaikutus-piirissänsä“; „Pieni luonnon-tutkija kouluille ja perekunnille“; y. m.

Näiden kirjaisten nimistä nähdään niiden tekijän tarkoittavan kirjoituksillansa Jumalisen ja siveydellisen elämän korotusta ja parannusta perekunnissa. Niin hän tekeeki, ja heti huomataan hänen osanneen siveyden oikeaan kehtoon, kun on laskeutunut puhelemaan perekunnille ja niiden jäsenille. Niistä on ihmis-elämässä kaikki kohoke ja parannus aljettava.

Abbotista on sanottava, ettei hän ole niitä tavallisia siveyden ja säädyllisyyden saarnaajojta, jotka kuivilla lauseillansa tuottavat lukijalle enemmän ikävyyttä kuin sydämen rakennusta. Abbot on eloisa ja taitava kirjoittaja. Hänen ajatuksensa ovat syvät, hänen mietteensä vakaiset; niillä on jänteenä Englannin terästä. Mutta ne ovat puettuina kauniisiin ja viehättäviin kuvauksiin, joissa viipyy yhtä mieluisesti kuin kesällä raittiissa lehdiikkometsässä.

Ilma on tuoksuvaa ja tervettä, se ei ole sekoitettuna kivuloisuuden kyynelvedellä. Lauseet ovat aina todistetut opettavilla esikuvilla historiasta ja ihmis-elämästä, joiden vaiheissa tekijä on aivan oppinut ja kokenut. Esitystapa on yleensä selvää ja sujuvaa, niin että se johtaa nopeasti kirjan läpi. Että Abbot on syvästi jumalinen ja kansaansa rakastava mies, se havaitaan hänen kirjoitustustansa, jotka Amerikassa ja Englannissa ovat vaikuttaneet paljon hyvää. Niitä on myös käännetty muille kielille.

Hyvä on siis että John Abbotin kirjaisia saadaan suomeksi. Kirjallisuutemme on kyllä rikas säädylliskirjoista, mutta ne ovat osittain vanhoja ja osittain valitsematta tehtyjä ja suomennettuja. Myös siveyden ja säädyllisyyden tunto edistyy ja muodostuu aikakausien yleistä henkeä myöten. Vanhemmissa säädylliskirjoissa puhutaan paljo esm. perkeleestä ja helvetistä. Näistä on tosin niin toinen kuin toinenki, muistossa pidettävä; mutta näyttää siltä kuin ne joutuisivat enemmän ja enemmän unohdukseen kirjallisuuden tuotteissa, sillä nyky-ajan paraimmat säädylliskirjoittajat heittävät tavallisesti sekä perkeleen että hänen tullisen pesänsä takapajulle. Niin tekee John Abbotki, ja luultavasti on hänen kirjoituksensa sentähden monen mielestä Suomessa huonot. Mutta muistettakoon se, ettei perkele eikä hänen joukkonsa ole koskaan hyvää matkaansaattanut, josta syystä on paras antaa heille aikakyydin ihmis-elämästä ja kirjallisuudesta.

Abbot-nimisen kirjoittajan teoista löytyy kirjallisuudessamme ennistänsä ainoasti yksi suomennos. Se on „Lasten tie Siveyteen ja autuuteen“, painettu Helsingissä 1852. Tämä „Lasten tie“ on niitä tusinasuomennoksia, joita saman kääntäjän kynästä on useita viime- ja tällä vuosikymmenellä julkisuuteen päässyt. Sen tekijä on Jaakoppi Abbot, joka siis ei ole tässä puhuttu Abbot.

„Rauhan tien“ sisältö on jaettu viiteen lukuun, joissa selvitetään seuraavia aineita: 1) Huvitus ei ole onnellisuus; 2) Taipain puhdistuksesta; 3) Perekunta; 4) Kirkko; 5) Lähimmäisemme.

Mitä Abbotin kirjoituksista on yleensä sanottu, se sopii suureksi osaksi „Rauhan tiehenki“. Tämä kirjainen ei ole kuitenkaan niin hyvä kuin esm. „Äidin koti eli vaimo vaikutuspiirissään“ joka ennen kaikkea ansaitsisi suomentaa. Mutta se pitäisi tehtävän alkukielestä, eikä muusta käännöksestä, niinkuin „Rau-

han tien“ suomennos on tehty, joka alentaa paljon sen arvoa. Mutta muutenki täytyy sanoa, sen onnistuneen enemmän huonosti kuin hyvästi. Lauseissa on seurattu niin suoraan ruotsinkieltä, että käännös on sen kautta keho ja kankea.

Muutamia esimerkkejä suomennoksen ruotsalaisuudesta: „Minä istun kamarini klasilla, nauttien sitä palsamillista ilma yhtenä ihanaisena Sunnuntai amuna keskellä kesäkûta, ej yhtä õntæ sortanu sitä pyhæ rauhallsutta, ainoasti yhden Jumalisen virran laulanto kûlu“ j. n. e.; „Minæ lainasin korvani sinne“ — — —; „Ett sinæ ole tytyvä nyky aian olennessas“; „Edes auttamus ihmisen onnellisûtæn on se stûri pæmáli, kuin“ — —; „Palavilla sümüiskuilla peittæ sen kuolevan lapsen posket“; „On voimatoin ettæ“ — —; „Såtto ajattelemån sielunsa pelastuksen pælle“; „Tæmæn huvituksen kanssa on myøskin edesvastaus ktnnitetty“; „Lakien peræn elossa — — — sekoittå itsensæ sotajoukkoin melskæssæ“.

Tämmöisiä virheitä on suomennos täynnä. Myøski kirjoitustapa on epätasainen ja virheellinen. Pääte *nsa* on yleensä kirjoitettu kahdella sillä; k ei ole pehmenneetty missään, niinkuin esm. „henken“, „aurinkon“ ja „sänkyn“, kuunnella on kirjoitettu „kûdella“; „Ett“=et, ja monta muuta virhettä, joita ei tässä käy luetteleminen. Venykkeitä ei ole joka paikassa käytetty.

Suomentaja on kuitenkin työstänsä ansaitseva kiitoksen, sen puolesta, että on tahtonut kartuttaa kirjallisuuttamme Abbotin kirjoituksilla. Parantamalla voi käännöksestä tulla hyvä, ja silloin saattaa se palkita teko- ja painokustannukset, ynnä myös tuottaa suomalaiselle lukijalle opetusta ja huvitusta“.

Rietr. Polén.

Tätä arvostelua myøten omistettiin kilpapakinto 109 rupl. hop. *Nadeschdan* suomentajalle, joka löytyi olevan konsistorion notarius Kaarle Kiljander; jonka vuoksi se ynnä palkitun käsikirjoituksen kanssa hänelle oli lähetettävä.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Utgift: återstoden af arvodet för ritning af Kuopio läns karta 25 rub., ett halft års hyra för arkivrummet 22—50, summa 47—50; behållning den 7 december: 97—55.*

Edellisessä kokouksessa julkaistun esittelyn mukaan valittiin herra Pehr Christian Asbjörnsen Kristianiassa Seuran kirjanvaihtojäseneksi.

Helmekuun 1 päiv. 1860.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: assessori *Rabbelta*: Suomi 1842, 5 kapp., Suomi 1843, 10 kapp.; lauluopettaja *Wächterilta*: Samling af valda sångstycken utgifven af H. Wächter, häft. 1, 2, Leipzig, Hfors 1858, 59; Suom. kirj. seuran kirjapaino-kunnalta: Mansikoita ja mustikoita I, Hels. 1859; konsuli *Böninghilla*: Peter von Havens Reise in Russland, übersetzt, Coppenhagen; Suom. lääkäri-seuralta: Finska läkaresällsk. handlingar 7:e B. 4:e häfte, Hfors 1859; valtaneuvos *Schiefnerilta*: Beiträge zur Kenntniss der tungusischen Mundarten von A. Schiefner, Petersburg 1859; Suomen tiedeseuralta: Finlands foglar beskrifna af M. von Wright, Hfors 1859; lukkari *Snellmanilta*: En i norden ursprungnen blodkiällä, predikan af Dan. Hagert, Åbo 1708; apulainen *Murmanilta*: Antero Vainion runo v. 1788, msc.; talonpoika *Jaako Nikkolalta* Ilmolassa: vanhanaikainen kivi-ase; *Matti Taipaleelta* Saarijärvässä: kokous lauluja ja satuja, joka tutkiakunnalle lähetettiin; ylioppilas *Paloselta*: matkamuistelmia Satakunnasta kesällä v. 1859, jotka annettiin tutkiakunnalle arvosteltaviksi; tohtori *Schildtiltä*: iso tukku erittäin painettua näytettä venytysmerkkein käytännästä, hinnatta jaettavaksi.

Suomalaisten näytelmä-kirjoitusten palkintokilpaan oli määrättyyn aikaan lähetetty seuraavat näytelmälliset kilpikirjoitukset: 1. *Ensimmäinen rakkaus* Ranskasta mukailema, 2. *Liukaskielinen*, mukailema myöskin, 3. *Kullervo*, alkuperäinen murhenäytelmä 5:sä näytöksessä; jotka tutkiakunnan arvostelun alle lykättiin.

Ilmoitettiin määrättyä aikana tulleen 4 katokasvuin estämistä osottavaa kilpikirjoitusta, joista 3 Suomen ja 1 Ruotsin kielellä; nämät kirjoitukset lykättiin tutkittavaksi sitä varten asetetulle toimituskunnalle, jonka jäsenet olivat kanslianneuvos Rein, assessori Rabbe, apoteekari Carger ja lisensiaatti Tikkanen.

Esimies luki Seuran eteen kenraal-kupernööri kreivi Bergin kirjeellinen kyselys Porthanin muistopatsaan perustusaavasta ja

paikasta, johon tätä nykyä ei vielä muuta vastata voitu, kun että paikka vielä oli määrämätöin ja että muistopatsaan piirustus vasta jonkun kuukauden perästä oli odotettavana kuvastaja Sjöstrandilta.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst*: gåfva af protokollssekreteraren J. Leopold 100 rub., kejsarligt understöd för skrifter utgifvande 300 rub., försäldt boklager genom C. J. Moberg 10 rub., ledamotsafgifter af magister G. M. Cederhvarf, tullförvaltaren G. Öller, handlanden G. Lithén, handlanden A. Donner, magister F. V. Rothsten 30 rub., summa 440 rub.; *utgift*: Schildtska priset utbetaldt åt K. Kiljander 109 rub., författarearvode för 2 artiklar i Suomi 48—13, tryckpapper till Kasvioppi 68—16, postporto 26 kop., prenumeration å Finska tidningar 11—19, summa: 236—74; behållning den 1 febr. 300—81. För Porthanska minnesvärden influtna medel: 171—80.

Rahaston hoitajan esityksestä päätettiin julkaistaa kuukautisia tilintekoja Porthanin muistopatsaan rahaston karttumisesta.

Maaliskuun 7 päiv. 1860.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: assessori *Rabbelta*: Oulun viikko sanomia 1840, 1852—54 ja Suometar 1853; Suomen lääkäri-seuralta: Finska läkaresällsk. handlingar 7:e Band, 5 häft., Hfors 1860; vara tuomari *Holm*: Föreläsningar i nordiska historien af F. M. Franzén 1809—10 msc.; nimettömältä: 1. Antiquarisk tidskrift udgivet af det K. Nordiske Oldskrift-selskab 1852—54, 2. Antiquités de l'orient par Rafn, Köpenhamn 1856; insienöri *Soldanilla*: Colton and Fitchs School Geography, Newyork 1857, 58; valtioneuvos *Schieferilta*: Über ein Indisches Krähen-Orakel, Petersburg 1859; lehtori *Ranckenilta*: 1. Folksången hos de Romanska och Germaniska nationerna af O. Rancken, Kuopio 1859, 2. Anteckningar ur Gamla Karleby dombok för 1718—38, msc.; provasti *Palanderilta*: Pauli Egardi närvarande tijdz spegel, öfversatt af N. Vendalius, Riga 1627, ja 2 hopia rahaa; kirkkoherra *Eriksonilta*: 6 rahaa ja 1 pronssi-liistake, evestluutnantti *Törneltä*: 1 hopia rahaa.

Proessori Akianderin kautta ilmoitutti tutkiakunta seuraavia kolme mietintää:

„Tutkiakunnan lause prohvessori Z. Topeliuksen „Luonnonkirjan“ suomalaisesta käännöksestä.

Kirjallisuuden seura on jo monta vuotta tätä ennen ottanut toimittaaksensa suomalaisen käännöksen prohvessori Z. Topeliuksen ruotsin kielisestä kirjasta Naturens bok, (Luonnon-kirja). Tämän käännöksen on vara-kirkkoherra Johan Bäckvall Seuran anomuksesta nyt tehnyt valmiiksi, Sen sisällepidadosta ja hyödyllisyydestä vasta-alkavaiselle nuorisolle ei siis tutkiakunnalla tällä haavaa ole mitään mainittavana, koska Kirjallisuuden Seura on jo ennen tutkinut kirjan ja päättänyt sen suomennettavaksi. Vara-kirkkoherra Bäckvall on monin keinoin osottanut olevansa mahtavimpia miehiä suomen kieltä kirjallisissa teoissa käyttämään. Tutkiakunta näkee tämänki kirjan käännöksen varsin hyvästi sujuneen, niin ettei se kielen suhteen tarvitse parantelemista. Ettei kuitenkaan sellaiseen kirjaan, joka on aivottu lasten luettavaksi sattuisi pistäymään erhetyttäviä paino-virheitä, olisi sängen tarpeellinen ottaa miehen, joka kirjaa painettaissa tarkoin käsin korjailisi paino-virheet.

Kertomus yli-oppilaisen L. A. Palosen Kirjallisuuden Seuralle lahjoittamista arvoituksista, lohtorunoista y. m.

Yli-oppilainen L. A. Palonen on viimeiseskänä Satakunnassa matkustellen kerännyt Suomalaisia arvoituksia, lohtorunoja eli sanoja ja erinäisiä puheenparsia kansan keskellä ja nämät lahjoittanut Kirjallisuuden Seuralle. Matkakertomuksessansa hän lausuu vaeltaneensa Nakkilasta Kullan kappeliin, sieltä Lassilaan, Pomarkuun, Siikaisiin ja Honkajoelle, josta kääntyi Kankaanpään läpitse Laviaan ja Mouhijärven toiseen kappeliin Suodenniemelle ja sieltä Kiukaan, Köyliön ja Säskylän läpitse takasin Nakkilaan. Kansan elämästä näillä seuduin hän mainitsee, että Kulan kappelilaiset ovat tavoiltansa raakoja ja turmeltuja ihmisiä, johon arvaa syyn olevan etsittävän siellä löytyvän rautaruukin vaikutuksista. Lassilassa ja Pomarkussa sanoivat asujamet olevansa Savosta tulleita, jonka muutamain paikkainki nimet, niinkuin Savo, Iso- ja Vähä-Savo todistavat. Siikaisten kappeli näyttää järvinensä, saarinensa ja nieminensä sängen iloisalta, ja sen asujamet, jotka luulevat esiisäinsä sinne siirtäneen Siikajoelta ja Salosta, tahtovat liiaksi „herrotella“, joka tapa talonpoikaisessa kansassa ei tahdo hyvin menestyä. Saman hän havaitsi Laviassa, jossa vaimo-ihmisten ylö-

linen koreus ja prameus vaate-puvussa myöski pisti matkustajan silmiin. Tämän kappelin-asujamet kertoivat esi-isänsä sinne tulleen Ruovedeltä, mutta muissa seurakunnissa ei enään löytynyt mitään muistoa esivanhempain entisistä ajoista ja elämästä. Mutta jos Siikaisten ja Lavian kappelissa vallitsee liikanainen koreus ja herrotteleminen, niin näki matkustaja toisissa paikoin toisenlaistaki elämää. Lavialta pohjaiseen päin vetelevät ämmät piipun nysästä oikeita „rusthollarin kintaita“ ja Säkylässä on kansan elämä ja ole varsin ruokotonta.

Mitä Palonen matkoillansa kansan keskellä sai kerätyksi osoittaa, ettei niillä seuduilla enään ole vanhoja runoja eikä lauluja kansan muistossa. Sillä ne loihtorunot tahi sanat, jotka hän siellä sai kokoon, ovat hyvin lyhykäisiä runon jäännöksiä. Sitä vastaan näkyy kansa sieltä teroittavan neroansa sukkelilla arvoituksilla, joita Palonen on kerännyt 247 kappaletta. Joitakuita puheen parsia on hän niiltä paikoin myös pannut paperille ja sanain siotelmaa (deklinatation) kansan kielessä.

Kertomus M. Taipaleen Kirjallisuuden Seuralle lahjoittamista satu- ja tarinakokouksista ja laulu- ja runokokeista.

Talonpoika Saarijärvellä M. Taipale on lahjoittanut Kirjallisuuden Seuralle kaksi vihkoa, satuja ja tarinoita yhden, ja lauluja ja runokokeita toisen, jotka hän on kansalaisiltansa niillä seuduilla tavannut ja paperille laskenut. Kirjeesssänsä hän mainitsee laulannon ja kaunokirjallisuuden tuotteet ja saannon olevan niillä paikoin maattamme joksiki huonon puolisella pohjalla, ja nyky-ajan kansalta melkein katoamassa, koska se luulo on pääsnyt valtaan, että satuin ja tarinain puhuminen ja runoin laulaminen ja taitaminen on häpeällistä, ja niiden kerääjät, jotka silloin tällöin ovat siellä kävelleet, ei ole niiden arvollisuudesta ja hyödystä mitään hiiskuneet kansalle. Taipaleen lähettämiä satuja ja tarinoita on 13, kaikki Saarijärveltä kerätyt ja yksi niistä, nimittäin „*taivaan vuohen synty*“ on erilainen kuin E. Salmelaisen toimittamissa „Suomen kansan saduissa ja tarinoissa“, ja toinen on melkein yhteen tapaan kuin satu „Antti Puuhaarasta“ mainitussa kirjassa, mutta kaikki muut näkyvät olevan sellaisia, joita ei vielä ole painosta ulosannettu. Toinen vihko sisältää runo- ja laulu-kyhäyksiä sekä kansalta kuultuja että yksityisiltä saatuja, ja niiden seassa

löytyy monta M. Taipaleen omatekoista, toisia on hän kerännyt Multialta R. Lindbergin sepittämiä ja minkä mistäki saanut kokoon.

Arvontansa ovat sadut ja tarinat parempia kuin runot ja laulut, ehk'ei nämätkään sentähden kaikki ole niin vähäpätösiä, ettei ne vetäisi vertaa monille muille kansan suussa kuuluville lauluille.

Paitsi mainituita satuja ja lauluja on M. Taipale lähettänyt luettelon sukunimistä Saarijärvellä ja sen sivussa pannut paperille mietteensä suomalaisten sukunimien arvosta. Tämän luettelon ja mietinnön saisi painattaa Seuran toimitettavassa Suomen nimisessä aikakautisessa kirjassa, näytteeksi, miten selvästi koulun käymätön ja itseksensä oppinut talonpoika kirjallisesti käyttää äitinsä kieltän.

Näiden mietintäin mukaan nähtiin hyväksi ilman jäsenmaksuta liittää ylioppilas Palosta Seuran jäsenten lukuun, sekä Matti Taipaleelle lahjaksi lähettää muutamia Seuran kustantamia kirjoja.

Päätettiin äskenmainittu suomennoksesta „*Luonnon-kirja*“ Seuran kustannuksella painettavaksi 2000 kappalen painos, ja siten niottuna ja leikattuna päästettäväksi kirjakauppaan; korjaus uskottiin tohtori Coranterille, joka sen suosiollisesti otti vaivaksensa, ja yhdelle tutkiakuntaiselle.

Dosentti Ahlqvist esitteli kirjallisesti seuraavaa:

„Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjoittelevaksi jäseneksi saan minä ehdotella rohvessorin Jenan yli-opistossa tohtori *August Schleicher'in*. Paitse kelvollista Litthauin kielen kieli-oppiansa on tämä tiede-niekka kirjoittanut useampia töitä yleisessäkin kieliopissa; niistä mainittakoon, niinkuin Seuran askareita lähimmin koskeva, kirja: *Die Sprachen Europas*, jossa hän on antanut sian Suomi-heimoisillenkkin kielille ja näyttää hankkineensa selvät ja luotettavat tiedot meidänkin kielen luonteesta. Ei liene siis liikaa että Seura kunnioittaa häntä ja itseänsä kutsumalla hänen kirjoittelevaksi jäseneksensä“.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst: försäldt boklager genom P. Aschan 55 rub., J. G. Damström 5 rub., C. G. Clouberg 56—80, O. Patander 2—64, A. Falck 2 rub., M. Silvéén 1 rub., ledamotsavgifter af studeranden F. F. Neovius och bergmästaren A. F. Thoreld 12 rub., summa 134—44; Utgift: redaktionsarvode för en uppsats 5 rub., postporto m. m. 1—12,*

paffaskar för antiqviteter 2 rub., summa 8—12; behållning den 7 mars: 427—13. För Porthanska monumentet influtna: 274—75.

Maaliskuun 16 päiv. 1860.

Esimies alkoi kokouksen puheella, joka on painettu Suomettaressa; Seuran sihtieri, rahaston hoitaja, ja kirjavartia lukivat vuosikertomukset, jotka ovat painetut Litteraturblad nimisessä kuukauskirjassa.

Dosentti Ahlqvistin kautta ilmoitetti tutkijakunta tämän lausuman:

„Sitä palkintoa varten, joksi eräs nimittäymätöin Seuran jäsen, „Silmän-kääntäjän“ näyteltyä täällä Helsingissä keväällä v. 1858, oli lähettänyt Seuralle sata hopea-ruplaa, jonka hän oli määrännyt annettavaksi paraimmasta suomen-kielisestä näytelmästä, ja johon sama antaja sitten keväällä v. 1859, „Putronius'en näyteltyä, oli lisännyt viisi-kymmentä ruplaa, — tätä palkintoa varten oli määrä-ajan sisään tullut Seuralle kolme näytelmää, nimittäin: 1) *Kullervo*, murhe-näytelmä viidessä näytöksessä, 2) *Ensimmäinen Rakkaus* ilveily yhdessä näytöksessä Scriben mukaan, ja 3) *Liukas-kielinen tahi miten päästään korkialle*, komedia viidessä näytöksessä, mukailtu.

Nämä kilpa-kirjoitukset, Seuran lykkäämät Tutkija-kunnan arvostella, on Tutkija-kunta, tässä toimessa hyvän-tahtoisesti autettuna herra tohtori O. Toppelius'elta, ottanut tarkastuksen alle. Ja mitä ensiksi tulee teokseen N:o 1 eli *Kullervon* murhe-näytelmään, niin on se, niinkuin jokainen osoittamattakin voi arvata, näytelmällinen esitys sitä merkillistä ainetta, jonka runotar Kalevalan runoissa 31—36 on kertomalla tuottanut, ja seuraakin pää-juonessansa sängen tarkoin runon kertomusta. Tämä aine ei tosin ole täydellisesti murhe-näytelmällinen, koska siinä ei ole sitä loukkausta kahden siveydel্লisen voiman välillä, joka musertaa näiden keskeen joutuneen yksityisen, ja tältä puolen katsoen on tämän näytelmän tekijä „antanut teoksellensa liian lavean nimen kutsuessaan sitä „murhe-näytelmäksi“. Vaan *Kullervo*-kertomus on kertomus kova-onnisen miehen äärettömästä onnettomuudesta, kertomus, jossa isien paha-teot, s. o. pohjatoin viha veljesten välillä, jo toisessa polvessa tulevat ankarasti

kostetuiksi lapsille, ja näin ei tämä kertomus koskaan ole liikkuttamatta, viehättämättä ja vapisuttamatta sitä, joka sen kanssa tutustuu. Tutkija-kunta on havainnut, että kysymyksessä olevan näytelmän tekijä ei ole kaikin paikoin voinut täydellisesti hallita aineittansa näytelmä-runon muodossa. Koko ensimmäinen näytös, kuvaeleva Kullervon lapsuutta ja niitä onnettomia melkeitä, jotka tapahtuivat veljesten Untamon ja Kalervon välillä ja joiden lopullinen päätös on Kullervon onnetoin loppu, tapahtuu kaksi-kymmentä vuotta ennen näytelmän pää-juonen alkua, ja loukkaa näin muodoin jotenkin tuntuvasti näytelmällistä yhteyttä, Viides näytös, yleisesti heikoin kaikista, sisältää liiaksi syrjäisiä välikertomuksia; samassa viidennessä näytöksessä on tekijä kokonansa pois-jättänyt sen ihanan kanssa-puheen miekkansa kanssa, jonka Kullervo Kalevalassa pitää juuri vähäistä ennen itse-murhaansa. Muuten vivahtaa tekijän Kullervo monin paikoin kristilliseen sankariin ja osoittaa liioin määrin pillojensa katumusta ja liikutuksia oman-tunnon vaivasta. Edellensä on tekijä useammassa seikassa loukannut sitä, mitä näytelmällisessä kielessä kutsutaan laveamalla merkityksellä „puvuksi“ eli että teoksessa ajatukset, puheet ja teot eivät aina ole kuvaillun ajan mukaiset. Niin esim. matkustetaan siinä rattailta, niin puhuttelevat sen henget toinen toisiansa koriste-nimityksellä „te“, ja niin löytyy kielessä myöhemmin lainattuja sanoja, jotka Wäinämöisen aikaisten suussa epäilemättä loukkaavat. Yleisestikin on kieli joka-päiväistä ja alhaista ja puuttuu kokonansa sitä jaloutta ja ylevyyttä, jota tämmöisissä teoksissa kutsutaan „kothornoksi“. Parissa kolmessa paikassa sattuvat värsyt ovat aivan kehnot ja ansaitsevat vähimmin tulla puhutuiksi Wäinämöiseltä ja Lemminkäiseltä, jonka tähden Tutkija-kunta soisikin tekijän olevan erillensä värsyjen tuottamisesta siksi, että näyttää paremmin harjautuneensa kielen käyttämiseen runollisessa puvussa.

Tämä onkin kaikki, minkä Tutkija-kunta on Kullervo-näytelmässä havainnut heikkoa ja muistutuksen alaista. Yleisesti ja niitä vikoja paitse, jotka edellä ovat luetellut ja jotka tekijä vähällä korjaamisella voipi poistaa, on tämä teos erin-omainen sattuuma Suomen kielen ja kirjallisuuden alalla. Näissä vallitseva esikuvain puute, kieleemme kömpelyys ja tottumattomuus näytelmälli-

seen esitykseen todistavat tekijän rohkeutta, joka ei ole katsonut vaikeuten ja esteiden paljouteen, vaan uskaljaasti heittänyt haunsa siiville korottaakseen isän-maallista kieltä ja kirjallisuutta. Toisekseen se seikka, että tekijä on valinnut Kullervo-kertomuksen näytelmäksi muodostaaksensa, tämän aineen, joka epäilemättä on suomalaisen hengen jaloin ja ihanin tuote, ja se taito, jolla hän sen yleisesti on tehnyt, antavat Tutkija-kunnalle syyn luulla, että tällä tekijällä on toivollinen tulevaisuus Suomen kirjallisuudessa. Enemmän siis kehoittaaksensa häntä astumaan edellensä sitä tietä, jolla hänen ensimmäiset askeleensa osoittavat näin kauniin alun, kuin palkitaksensa jo nyt saatuja voittoja, on Tutkija-kunta, tarkastettuansa ne kaksi toista näytelmää, jotka tässä ynnä ovat lähetetyt kilpailemaan, päättänyt Seuralle ehdotella, että edellämainittu palkinto kokonansa annettaisiin Kullervon tekijälle.

Mitä niihin kahteen toiseen kilpailemaan lähetettyihin kappaleihin tulee, niin sääliittää se Tutkija-kuntaa, että varojen olemattomuudesta ei niitäkkin voinut esitellä Seuran palkittaviksi. Aineensa ja näytelmällisen muotonsa vuoksi ovat ne niin onnellisesti valitut, kielensä puolesta niin taitavasti käännettyt, että semmoisten kappaleiden jättäminen painattamatta olisi rikkaammallenkkin kirjallisuudelle kuin suomalaiselle vahingoksi. Tutkija-kunta on siis miettinyt keinoja estääksensä tätä vahinkoa tapahtumasta ja saa nyt ehdotella Seuralle, että Seura erinäisenä osana toimituksiansa nimellä *Suomalaista Näytelmä-kirjallisuutta* painattaisi kustannuksellansa nämä kaksi komediaa. Siihen olisi Seuran ensin hankittava lupa niiden tekijöiltä, jotka kuulutuksella sanoma-lehdissä pitäisi kehoitettaa ilmoittaumaan. Myös on Tutkija-kunta katsonut hyväksi ehdotella, että näiden kappalten tekijöille maksettaisiin Seuran kassasta vähän runsaampi tekijäis-palkka kuin tavallisesti, esim. 10 hopea-ruplaa paino-arkilta“.

Tämän mietinnön mukaan päätettiin 150 rupl. palkinto annettavaksi *Kullervon* kirjoittajalle, joka nimilipun auvastua nähtiin olevan ylioppilas *Alexis Stenvall*.

Katokasvuin estämistä osottavia kilpakirjoituksia varten asetettu toimikunta ilmoitutti kanslianeuvos Reinin kautta tämän lausuman:

„Täflingskrifter till besvarande af frågan om missvexters orsak etc.

N:o 1. På Svenska, med motto „Visligt lefva och göra godt“ etc.

Orsaker: Frosten, en följd af den befintliga stora vatten-dränkta jordvidden, till hvars uttorrkande de hitintills vidtagna åtgärderne icke varit tillräckeliga; utan borde till ändamålets vinnande företaget bedrivas med krono och samtel. Flds invånares förenade krafter; gemensam fond, bildad gen. årlig åtagen uppoffring ell. skatt; hvarje arbetsför person som njuter fattigunderstöd borde i arbetet deltaga. 2) „Jordens ofullständiga och efterlätna bebrukning“, som ytterligare hindras genom hållskjutsen, hvilken om den fullgjordes gen. entreprenörer skulle åtminstone bespara jordägarene i Fld 500,000 arbetsdagar. — Bättre förvaltning af socknemagasinerne, hvilkas direktionser borde få köpa och sälja spanmål efter bestämda priser, på det de behöfvande icke måtte falla i snikna köparens händer. 1 ark Fol. Uttömmer icke ämnet.

N:o 2. *Katovuosien lievittämisesistö Suomessa* af J. P. Sahlgren eli Jokelainen Talonpoika. — Nattfrosters förekommande: dikning å åker, samt åkern omgifvande kärr; kärrodling och bränning och huru dervid bör förhållas; bör verkställas i stort. Bristande höbol. Tillstyrker circulations och växelbruk (vuoroviljelys), samt lemnar en kalkyl visande afkastningen efter tvåskiftesbruk och efter 8 skiften, hvaraf synes att medan tvåskiftet i goda år lemnar en afkastning till ett värde af 347 rub. 40 kop. och i missväxt 203 rub. 57 kop., lemnar samma area i växelbruk begagnad i goda år 445 rub. 40 kop. och i missväxt 313 rub. 5 kop., samt framställer nogare huru vid växelbruk bör förfaras, och statuerar som axiom att endast genom växelbruk höafkastning kan bringas till nödigt förhållande motsvarande spanmålsproduktionens behof. 2 ark 4:o. Icke heller uttömmande sitt ämne.

N:o 3. *Mietteidä katovuosista Suomessa*. Anon. Motto: „Arka tuota peljätköhön, elkäköt jalot urohöt“ etc. — Dat. Kuopio Jan. 1860. 136 pp. 4:o. Begynner med ett företal der de mångfaldiga orsakerne för missväxt vidröras och missväxters aftagande sägas stå i omvänt förhållande till jordbrukets förbättring. Den derpå följ. inledningen framställer frågan huruvida någon allmän lag för missväxters periodiska inträffande kunde låta

bestämma sig, och stadnar vid en åsigt att genom under längre tid fortsatta noggranna klimatologiska och meteorologiska observationer för hvarje ort en sådan åtminstone approximativt säker icke borde vara omöjlig, ehuru de hitintills vunna erfarenhetsrön och derpå grundade teorier icke hålla streck. Arbetet sönderfaller i 4 afdelningar: a) om missväxters orsaker och medel att dem afvärja medan säden växer; b) D:o medan den skördas och insamlas; c) D:o medan den uppbevaras och magasineras; d) tankar om andra särskilda åtgärder till lättande af missväxters följder. Den första afdelningen om missväxters orsaker och förekommande under växten indelas i 8 kapitel 1) för mycken väta; 2) torra; 3) frost; 4) hagel, blåst och stormar; 5) skadliga insekter; 6) otjenlig såningstid; 7) snöfall på ofrusen mark; 8) glansis och käla. Uti ett slutord assumeras den föregångna framställningen. Hufvudorsaker till missväxt: förmycken väta och dåligt jordbruk; väta framkallar köld och andra skador för växterna; dåligt jordbruk är orsak så väl till torra och väta samt att klimatets ogenhet lättare får öfverhand. Allt kan icke på engång förändras af brist på medel. Mycket kunde dock lyckas, derest vi ägde lika mycken *företagsamhet* som uthållighet „kuin vaan olis meillä yrittäväsyyttä siinä määrässä kuin on kestäväisyyttä“. Önskar vidare mera samfundsanda och enighet på det med förenade krafter måtte kunna företagas, hvartill den enskiltes förmåga är otillräckelig, hvaremot styrelsens omedelbara deltagande afstyrkes, på det folket icke må lära sig att med händerne i kors vänta allt af densamma „ettei kansa oppisi ristissä käsin odottamaan kaikkia vaan hallitukselta“. — Föreslås assurancesföreningar mot hagelskador, magasinier för missväxtår och fri spannlshandel, samt arbetsställen under missväxt för behöfvande, hvartill regeringen skulle förskjuta kommittéerna medel. — Arbetet vittnar om en tänkande, vårt lands förhållanden noga kännande, men icke heller om andra länder alldeles okunnig författare, lemnar ganska rika bidrag till den uppgifna prisfrågans besvarande, och är med enkelhet, klarhet och redighet författadt. Komitén tror sig derföre hos Sällskapet kunna rekommendera denna skrift till ett pris af 150 rub. med villkor att derest den kommé att i tryck utges, några ifrån saken afvikande frågor, såsom förslaget om haglassurans bolaget,

kunde uteslutas, och deremot ängskulturen och boskapsskötseln, såsom i synnerhet af största vigt uti de nordligare trakterne af vårt land, der stora ängsfält genom vanvård nu afkasta vida mindre än de kunde och borde, med större utförlighet behandlades.

N:o 4. Anon. Med bihang och slutord 25 ark Fol. också på finska. Begynner med åkerdikning; öfvergår till kyttländer; 2) kärrodling, hvilken af byalagen gemensamt borde bedrifvas och de som blifvit fälde till böter borde användas till arbete; 3) skogsrödning: åt solsidan af åkern borde löfskog aflägsnas minst 40 famnar till förekommande af frost; hvaremot åt norr granskog borde bibehållas till afhållande af kalla vindar; 4) om plöjning och gödning; 5) spillningsberedning; 6) åkerjordens förbättring, lerjordens genom sandblandning, kärrjordens genom lera och sand; 7) om säningstiden; 8) Regeringsunderstöd åt smålänshets innehafvare till utvidgning af åkervidden; 9) ängsskötsel; 10) boskapsskötsel; 11) skrifter af ekonomiskt innehåll; 12) barnauppfostran, hvaraf förf. tar sig anledning att teckna folkets seder och deras brister i en ganska utförlig episod. Det myckna lösa folket, äfvensom arrendatorers och torparens osäkerhet att få skörda frukten för sina mödor, uppgifvas såsom särskild orsak till bristande bearbetning och deraf uppkommande missväxter. Föreslår en egen kommunaltjänst till vårdande af komtmunens angelägenheter men derjemte äfven sedlighet och ekonomi, samt gemensamma arbetsinrättningar för lösdrivare. Uti tillägget behandlas frågan om folkskolor, hvilka skulle underhållas genom kapellansafföningarne hvilka borde indragas, samt några andra föreslagna intrader. Då förf. icke hållit sig till prisfrågans besvarande har komitén icke heller till prisbelöning ansett sig kunna anmäla hans arbete“.

Tämän mietinnön mukaan päätettiin 150 rupl. palkinto annettavaksi N:o 3:n (*Mietteitä katovuosista*) kirjoittajalle, joka nimilipun auvastua nähtiin olevan maaviljelysopettaja *Antti Manninen*.

Ylioppilas F. A. Saxbäckin puolesta annettiin sisään hänen mennäkesäiset kokoamat Inkerin maalta; nämät kokoamat, 11 vihkoa lauluja, 5 vihk. satuja, 1 vihko arvoituksia, sekä matkamuis-teimia, lykättiin tutkiokunnan arvostelemiseen.

Ilmoitettiin seuraavat lahjat: *evesti Furuhjelmilta*: 25 rupl.; *nimettömältä*: 20 rupl.; *vara tuomari Schlyterilta*: 1. Tiburtius, *Historia om Finska kriget 1741*, Sthm 1817, 2. E. v. *Vege sack*, *Etthundra de år*, Sthm 1850; *postimestari Grenqvistilta*: C. Galeni *ars medica*, Venetiis 1544; *lisen siaatti Polénilla*: *Mehiläinen 1859*; *provessori Cygnæuksella*: Den 16 mars 1860, Hfors; *lisen siaatti Tikkaselta*: 2 käsikirj. runoa ja 1 kunink. kuulutus, Sthm 1768; *ylioppilas Sasbäckilta*: 10 Venäl. hop. rahaa, ja 1 *kunnia raha* 1796.

Rahaston hoitajan kuukauskertoma: *Inkomst*: försäldt boklager genom *Frenckellska bokh.* i *Tammerfors* 17—76, A. V. *Grönholm* 8—38, A. V. *Edgren* 1—17, C. R. *Lilius* 30 kop., *Frenckell et Sons bokh.* i *Helsingfors* 77—25, *Wasenius et C:o* 20—65, *Sederholm et C:o* 60—37, *Sällsk. sekreterare* 9—60, *ledamotsafgifter af kollegan mag. J. G. Geitlin*, *handlanden U. Lindholm*, *kronofogden J. Viander* 18, *upplupna intressen* 15—41, *summa* 228—89; *Utgift*: *sednare hälften af sekreterare-arvodet* 75 rub., *d:o af vaktmästare-arvodet* 10 rub., *summa* 85 rub.; *behållning den 16 mars*: 571—3.

Suljetuilla huutolipuilla valittiin: *Seuran esimieheksi*: *provessori E. Lönnrot*, *vara esimieheksi*: *assessori F. J. Rabbe*, *sih tieriksi*: *kirjaston amanuensi S. G. Elmgren*, *rahaston hoitajaksi*: *lehtori C. Collan*, *kirjavartiaksi*: *maisteri R. A. Renvall*; *tutkia kunnan jäseniksi*: *provessori M. Akiander*, *lehtori K. G. Borg*, *lisen siaatti P. Tikkanen*, *dosentti A. Ahlqvist*, *kielenkääntäjä lisen siaatti F. Polén*; *revisoriksi*: *assessori Rabbe* ja *revisori A. Rothman*.

AUG 26 1958

